BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
15 A
M 7

Ill. Rom. Soc. Jesu Cat. inscr. 164-1

RARISSIMI IVRECONSVLTI DOMINI PETRI ALBINIANI TRETII,

TRACTATVS AVREVS DE Pontificia poteſtate, de theſauro Eccleſiæ, & de confeſsione, contra Lutheranos errores.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

Bibliot.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Venetijs apud Paulum Gerardum,
M D XLV.

PAVLVS PAPA TERTIVS.

VNIVERSIS & ſingulis quibus hæ noſtræ literæ præſentabūtur ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Cum ſicut dilectus filius Baldaſſar de Renis ciuis Venetus nobis nuper exponi fecit, Ipſe ad communem Chriſti fidelium utilitatem opera quondam Petri Tretij utriuſq; Iuris doctoris de Pontificis poteſtate, de Theſauro eccleſiæ, de confeſsione, & de concilio ſuis proprijs ſumptibus imprimi facere intendat. Nos ne alij lucrum ſibi ex alieno labore querentes ſumpto inde exemplo eadem opera imprimi facere poßint, prouidere uolentes, eiuſdem Baldaſſaris precibus ſuper hoc nobis humiliter porrectis īclinati, omnibus & ſingulis librorum Impreſſoribus, ac Bibliopolis in uniuerſa Chriſtianitate conſtitutis ſub excommunicationis, in ſtatu uero eccleſiaſtico nobis mediate uel immediate ſubiecto commorantibus etiam ſub centum ducatorum auri de Camera pro una eidem Cameræ, pro altera uero medietatibus eidem Baldaßari applicanda per contrafacientes ipſo facto incurrenda pœna inhibemus, ne dicta opera intra decem annos proxime futuros ſine expreſſa uoluntate ac licentia

dicti Baldaſſaris imprimere aut uendere uel uenalia habere ullo modo audeant uel preſumant. Mandantes uniuerſis Archiepiſcopis Epiſcopis & Prælatis, ac in dicto ſtatu eccleſiaſtico etiam Legatis uicelegatis, Gubernatoribus, & cæteris officialibus noſtris, ut eidem Baldaſſari in præmiſsis fauorabiliter aſsiſtentes preſentes noſtras literas ei inuiolabiliter obſeruari faciãt, iuris et facti remedijs opportunis, Cõtrarijs nõ obſtantibus quibuſcunq;: uolumus inſuper quod præſentium tranſumptis manu notarij publici ſubſcriptis & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, plena ubiq; tam in iudicio quàm extra fides ac prorſus eadem habeatur, quæ originalibus literis haberetur ſi exhiberentur. Dat. Bononiæ ſub Annulo Piſcatoris die, V. Maij. M D X L I I I. Pontificatus noſtri Anno Nono.

BEATISSIMO AC SANCTISSIMO PONTIFICI PAVLO III. PON. MAXIMO, IO. BAPTISTA ALBINIAnus Tretius Prothonotarius Apoſtolicus pedum oſcula.

PETRVS Tretius pater nobis optimus & Iurecõſultorũ omniũ ſuæ ætatis, id quod ad aures quoq; perueniſſe tuas, aliquot ante annis etiã reor, ſẽper id egit in ſuis illis ſtudijs, ſummisq; laboribus, ut de Rep. Chriſtiana ſupremaq; ac auguſtiſſima dignitate tua optĩe mereretur. qn̄ ẽt domeſticis ſermõibus, me fratresq; meos, qđ hodie quoq; ĩ primis memini, hortari ſoli

tus eſt. ut pro certo ſemper habe-
remus unum ab initio Petrum Chri
ſti uoce, uniuerſæ pietati chriſtia-
næ præfectum, ſic & qui Petro
perpetuo ſucceſſuri forent, princi-
pes noſtræ Religionis eſſe oporte-
re id quod tot iam ſæcula, gen-
tium omnium conſenſus, & chri-
ſtianæ pietatis approbatio conſtan-
ter tenet, ut qui hoc iam negare au-
ſit in medio ſole caligare poßit.
præfuiſſe inſuper Ro. eccleſiæ Pe-
trum reliquosq́ qui a Petro in hunc
uſque floruere diem, ut eruditißi-
mi optimiq́ cuiuſq́ iudicio & ſen-
tentia hæc ipſa res in dubium nun-
quam ueniret, niſi ſi quando græci ut
eſt ambitioſißimum genus homi-

num, ſibiq́; nimium placens auſu temerario negocium Romanis Pontificibus faceſſere ſunt auſi, aut plebei minutiq́; quidam homines in angulis oganniire tentarunt, qui tamen, haud multo poſt ſententiam re cognita immutarint, & hæc quidem pater olim nobis. Cæterum ne quod uiuens ipſe tantum profeſſus eſſe uideretur non multo antequam uitæ fatoq́; concederet librum etiam de tota confitendi ratione ſolerter in primis, & accurate perſcripſit, addiditq́; ad hoc id quod rei totius caput eſſe uideatur, aduerſus impios quoſdam homines recentis ætatis de tua hæc poteſtate ſupremoq́; iure tuo commentarios.

Tertius quoque his acceſsit labor qui non minus aut maieſtati huic tuæ, grauis, aut poſteritati minus utilis erit cui iure optimo Theſaurum nomen fecit, ut moriens etiam teſtatum relinqueret qua religione, qua pietate in Deum fore: quoue cul tu ſacroſanctam hanc Romanam ſedem ſemper obſeruaſſet hoſce commentarios diligentius a me recognitos, hoc potiſsimum tempore emittere eo conſilio inſtitui, ſi modo ſanctitati hoc tuæ probaretur æditio. Defero igitur eos ad te pater Beatiſsime hoſce libros, qui niſi in patrem amor & pietas fallit etiam inuidorum hominum iudicijs adprobari queant. Cum præfer-

tim hæc ipſa ætas noſtra hac una ueluti medicina egeat, ut tandem unius ex Italis opera, quorundam peruicatia, retundi infringi, q; poſsit. non neſcio multa in manibus hominum uerſari ſcripta quæ a noſtris hominibus magis (ut ita dixerim) pijs quam doctis hac ſuper re memoriæ mandata ſunt. nec uero eos mihi in præſentia recenſendos puto cum præſertim religioſiſsimæ aures tuæ huiuſcemodi ſcriptis occalluerint. De patris certe ſcriptis commentarijs recentibus niſi, quod dixi patrius amor, atque obſeruantia nobis imponat, Sic plane omnes iudicaturos cenſeo, ut nihil ue,

rius, nihil purius, nihil prudentius tradi ſcribiq; potuerit, quos cũ leges pater optime haud uerear quin etiã iudicio tuo in ſacrario illo auguſtiſſimo palatinæ ædis adſeruari perpetuo mandes, ut olim in terra Græcia Athenarum arce clariſſima Fidiæ opera ad æternitatem reponebantur.

PII ET RARISSI-
MI IVRISCONSVLTI
DOMINI PETRI ALBI-
NIANI TRETII,

AD FRATREM MARTINVM
Luterum Germanum ordinis hæremita-
rum, Iocunda et ſaluberrima
Epiſtola fœliciter
Incipit.

SI REDEMPTOR *noſter Dominus Ieſus Chriſtus, Apoſtolis ſuis dixit. Et uos ſine intellectu eſtis Mat. 15. Et uos imprudẽtes eſtis Mar. 7. O generatio incredula. Mar. 8. Et ſi ergo cum uos ſitis mali &c. Lucæ. 21. Et Principi Apoſtolorum Petro uade retro Sathanas Math. 16. Marci 8. circa fi. Et poſt reſurrectionẽ exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis Mar. c. ulti. Et diſcipulis ſuis Lucæ & Cleophe poſt eius reſurrectionem euntibus Emaus dixit, o ſtulti & tardi corde ad credẽdum Lucæ. 24. Qui tamen Apoſtoli ſpiritu ſancto erãt repleti Accipite (inquit Chriſtus apoſtolis) ſpiritum ſanctũ quorũ remiſeritis peccata &c. Io. 20. Mat. 18.*

Chriſtus ſæpius reprehendit ſuos diſcipulos.

Et ante eius paſſionem uos mundi eſtis & c. Io. 13. Cur *non iure merito tibi dici poteſt.*

Ah Martine Luter *quæ te dementia cæpit.* Inſanire libet cum ſine comparatione longe magis & grauius peccaueris quam Apoſtoli & diſcipuli Chriſti. In eo q; tua ne dicam auctoritate qua omnino cares: & quæ nulla eſt quin immo uerius propria temeritate & arrogantia in contemptum clauium fidei catholicæ & Pontifitie poteſtatis a te conuocata conctione & maxima populi multitudine diuinum Decretalium codicem comburere non erubueris qui (iuditio meo) non minori pietate & reuerentia cuſtodiri & ſeruari debet quam archa Domini ſeu fœderis in qua erant conditæ tabulæ ſcriptæ digito Dei quæ erant teſtes inter Deum & populũ, quod populus accepiſſet ab eo præcepta. Et uirga Aaron, & urna aurea manna plena. Ita atteſtatur. Ni. de lyra exo. 25. in uerbo poneſq; in archam teſtificationem & c. & Deuter. c. 10. circa prin. in uerbo & poſui & Pſal. 98. Incipiente dominus regnauit iraſcantur populi in uerbo & adorate & in uerbo, quoniam & Guiel. duranti lib. diuinorum offitiorum circa prin. uel altari. 2. colum. uerſ. ſane legitur. Cui inclitæ archæ inclinatæ con Oza leuita illius uictor manum appoſuiſſet ne caderet a deo percuſſus repentina morte expirauit. 2. Regum c. 6. §. Item de his & . §. Item legitur. 2. q. 7. unde credo te per ignorantiam feciſſe ſicut &

Archa federis.

Iudei qui Chriſtum crucifixerunt ut atteſtatur Petrus Petrus. ſcio (inquit) quia per ignorantiam feciſtis actuum 3. & Paulus dicit & principes eius ignorantes Ieſum & uoces prophetarum actuum . 13 . Liber enim Laudes libri Decretalium. Decretalium ueteris & noui teſtamenti auctoritatibus & diuinorum offitiorum tractatibus repletus eſt maxime de ſumma trinit. & fide catholica de poſtulatione prelatorum de electione de translatione prelatorum, De ſacra unctione de ſacramentis non iterandis . De officio Archidiaconi . De officio Archipresbiteri. De officio Primicerij. De officio cuſtodis, De officio ſacriſtæ . Quæ offitia ſunt extracta a ueteri teſtamento & diffuſius in .c .cleros. 31 . di .c . ſubdiaconus cum pluribus alijs .c. ſequentibus. 23. di.c. perlectis. 25. di . Item tituli de iureiuran . De uoto de baptiſmo de celebratione miſſarum de cuſtodia Eucariſtiæ de conſecratione Eccleſiæ uel altaris . De reliquijs & ueneratione ſanctorum , de matrimonijs & ſponſalibus , de adulterijs , de penitentijs & remisſionibus . Nam hi ſunt de iure diuino multos alios titulos continentes . ius diuinum omitto & ſacros canones ſpiritus ſancti inſtinctu conditos. c. uiolatores 25 . queſtione prima . c . Igitur ea. cauſa queſt. 2 . & .c. certum el.i. 10 . diſtinctio . in ipſo codice Decretalium relatos . Hec profecto maiora ſunt uel ſaltem non inferiora contentis in archa Domini ſeu federis (ni fallor) . Cum magis edificent , & conferant ad ſalu=

tem animarum quam contenta in dicta archa. Quia ſcripta & doctrina ſeu dicta in dictis titulis libri Decretalium diuina ſunt & ab eodem auctore quo contẽta in archa proceſſerunt. c. translato de conſti. & patet re ipſa unde dicitur, Beati qui audiũt uerbum Dei & cuſtodiunt illud Lucæ. 11. Et Aurelius Auguſtinus. Non minus (inquit) peccat qui negligit audire uerbum Dei quam qui ſacratiſsimum Chriſti corpus permittit in terram cadere. c. interrogo uos. 1. q. 1. ea potiſsimum ratione. quia uerbo Dei plures ad eum cõuertuntur & illud ad punctionem peccatorum inducit, corpore autem Chriſti uenialia tantum peccata dimittuntur. ut ibi dicit in glo. Item pluris faciendum arbitror ſacratiſsimum corpus Chriſti quam contenta in archa Dei predicta. Quia illa ſunt & ſtant clauſa: & nihil ex eis percipitur niſi quod haberi debent in reuerentia ob memoriam eorum auctoris. Corpus autem Chriſti quotidie ſumitur a fidelibus & illud ſumentibus datur uita æterna: Nam Io. 6. c. dicitur ego ſum panis uiuus qui de cœlo deſcendi, ſi quis manducauerit ex hoc pane uiuet in æternum de pe. di. 2 Ego ſum. c. omnia de con. di. 2. inſuper Decretalium uolumen ut plurimum conſtat ex reſponſionibus ſummorum pontificum ex quibus conſtituitur ius cõmune ut in glo. not. in. c. conſultationi de tempo. or. & glo. in. c. ex tua de fi. presby. Quas pro. no. allegat Feli. in. c. 1. 4. colũ. in fi. de conſti. Nec mirum. Nam ſi ex reſpõſionibus prudentum conſtat ius ciuile. Inſti. de iure. na. gen. & ciui.

Verbũ Dei.

§. reſponſa & hoc patet ex libris . ff. multo magis ius canonicum conſtat ex reſponſionibus ſummorum pon. maxime quia legis condendæ poteſtas fuit & eſt penes ſummum pon. tantum . ut tenet Inno . in c. licet ex ſuſcepto circa me. de foro compe. cui ſi non credis, uelis nolis credere teneris diuinis auctoritatibus per eum allegatis. Nam (ut ipſe inquit) Deus creauit celum & terram et omnia quæ in eis ſunt angelicã & humanam naturam ſpiritualia & temporalia ipſaq; per ſe ipſum rexit ſicut factor ſuam rem gubernat & homini quem fecit precepta dedit & tranſgredienti pænam impoſuit Gene. 2. Ex omni ligno &c. ipſis etiam peccantibus penam impoſuit per ſe ipſum. §. Adæ & Euæ. Gene. 3. Mulieri quoq; dixit &c. & ibi Adæ uero dixit. Qualiter autem Chayn per ſe ipſum punierit Lamec & Cham: et quoſdam alios eo lib. Gene. 4. & . 5. legitur & ſic recto mondo per ipſum Deum uſq; ad Noe. Ex tempore uero Noe cepit Deus creaturas ſuas regere per miniſtros. Quorum primus fuit Noe de quo q̃ fuerit rector populi ex eo apparet q̃ ſibi dominus gubernationem archæ per quam eccleſia ſignificatur cõmiſit Gene. 5. & . 6. c. Itẽ quia etiam dñs Noe & filijs eius rectoriam & legem ſibi dedit Gen. 9. De Noe etiam licet non legatur fuiſſe ſacerdos, officium tamen ſacerdotis exercuit ſtatim poſt ingreſſum archæ antequam leges populo daret. Gene. 9. Edificauit autem Noe &c. Quod officium ſacerdotis ſimul Abel & Chayn primo fecerant. in hac uicaria

Poteſtas legis condendæ eſt penes papam tm̃.

ſucceſſerunt Patriarchæ iudices Reges ſacerdotes et alij qui per tēpora fuerunt in regimine populi iudeorum. Et ſic durauit uſq; ad tempus Chriſti, qui fuit naturalis dominus & Rex noſter de quo dicitur in Pſalmo Deus iudicium tuum Regi da & iuſtitiam tuam filio Regis &c. Et ipſe Chriſtus uicarium ſuum conſtituit Petrum & ſucceſſores ſuos quādo dedit ei claues regni cœlorum. Et quādo dixit Petro paſce oues meas Io. 10. & licet in multis diſtincta ſint offitia & regimina mundi tamen quandocunq; neceſſe eſt ad papam eſt recurrendum ſiue ſit neceßitas iuris quia alius non ſit ſuperior ſiue facti puta quia de facto minores iudices ſuas non poſſunt exequi ſententias uel nolunt ut debent exercere iuſtitiam. c. p uenerabilem. q fi. ſint legit. hæc ſunt uerba Inno. aureis literis ſcribenda in d. c. licet ex ſuſcepto relata etiam per .d. Ab. ibidem 7. col. quæ dicit placere etiam hoſt. allegat etiā ad hoc c. pro humani de homi. in. 6. Et quod prædictum eſt tenet idem Inno. in. c. quod ſuper his circa me. de uoto. Dicens q cum Chriſtus habeat poteſtatē ſuper omnes gētes tā infideles, quā infideles, quia omnes ſunt oues Chriſti ut in. d. Pſal. Deus iudiciū tuum Regi da, non uideretur diligēs pater familias niſi uicario ſuo quē in terra dimittebat plenam poteſtatem ſuper omnes dimiſiſſet. Item ipſi Petro & ſucceſſoribus ſuis eius claues dedit regni cælorum, & ei dixit quodcunq; ligaueris &c. Item alibi paſce oues meas &c. c. ſignificaſti de elec. Et hoc idem cōprobatur per Eſaiam. c. 33. circa finem.

Chriſtus cōſtituit ſibi Petrum vicarium, & ſucceſſores ſuos.

Dominus

Dominus enim (inquit) iudex noſter dominus legifer noſter dominus rex noſter ipſe ſaluabit nos. Quam au ctoritatem allegat.d. Ab.in d.c.licet ex ſuſcepto ad cõ probationem dicti Inno.*preallegati.*Et ego *allego ul tra alios pſalmum 9.incipientem.*Confitebor *tibi do mine in toto corde meo,ubi dicitur.*Cõſtitue *domine le giſlatorem ſuper eos ut ſciant gentes quoniam homi nes ſunt ubi* Ni.*de lyra ſuper uerbo cõſtitue exponit ſci licet* Chriſtum *legiſlatorẽ euangelicæ ad iudicandũ eos ſecũdum quod habetur actuum.10.*Ipſe *eſt qui conſtitu tus eſt iudex uiuorum & mortuorum.* Et Math.3. *ubi* Ni.*de lyra ſuper uerbo & igni dicit* ꝙ Io.*demon ſtrauit iuditiariam poteſtatẽ in* Chriſto,*cum dixit cu ius uentilabrum.*Comprobatur *etiã dictum* Inno. *per uas electionis* Paulum *ad* Hebreos.7.Tranſlato *(in quit) ſacerdotio neceſſe eſt, ut legis tranſlatio fiat ca nonizato in.c.trãſlato de cõſti. ubi glo.ĩ uerbo trãſla to exponit in* Petrũ *ſuper illa uerba paſce oues meas* Io.*x.c.ſignificaſti de elec.quia* Petrus *repreſentat ec cleſiam iuribus & auctoritatibus preallegatis & apo ſtolos alias illis mortuis non potuiſſet eccleſia illam po teſtatem exercere.* Quod *eſſet abſurdum. Cum non ſit ueriſimile* ꝙ Deus *uoluiſſet eccleſiam ſuam dimittere ſine paſtore poſt mortem* Petri *ut dicit* Inno. *in.c.ad apoſtolicæ in fi.de re iudi.in.6.& in.c.*Quod *ſuper.1. col.de uoto et glo.in cle.2.1.reſponſo in uerbo nõ cõ ſonam de elec.& diffuſius dixi in libello de pon.poteſ. uerſ.inſuper premitto.*Trãſlata *ergo eſt lex.* Et ſic le

Legis obſeruatio eſt apud Petrum & eius ſucceſſores.

gis obſeruatio non eſt apud Iudeos. Sed apud Petrum & eius ſucceſſores. Et q; translatum ſit ſacerdotium a Chriſto in Petrum probatur in.c.in nouo.21.di. & d.glo.in uerbo ſacerdotio.d.c.translato. hoc etiam cõprobatur auctoritate Pauli apoſtoli, qui ut plenitudinem poteſtatis eſſe penes eccleſiam exponeret & declararet neſcitis. (inquit) quoniam angelos iudicabitis quanto magis ſecularia.1.ad Corin.6.& .d.c.per uenerabilem in fi.qui fi.ſint legi.& in.c. relatum.11.q.1.& Ni.de lyra.Iudicum in prin. & .1. Regum in prin.Dicit Deum populum Iſraelem rexiſſe & gubernaſſe tripliciter primo per iudices uſq; ad Samuelem Regẽ.2.per Reges a Samuele uſq; ad Babilonis trãſmigrationem.3.per Põtifices a reditu captiuitatis Babilonis uſq; ad tempus Chriſti quando Iohannes hircanus qui deſcendit a Machabeis primus poſt gubernationem Babilonicam impoſuit ſibi Diadema Regium Et in libris Regum & paralipome.cum agitur de Deo gubernante populum per Reges.Et hi Reges ungebantur ut patet.1.Regum.c.15.ubi Samuel unxit Regẽ Saul.& .ii.q.7.§.Itẽ cum Dauid & archi. in c.ante de conſe.di.4.dicit ſacerdotes & Reges ungebantur.unctio autem eſt quid ſpirituale ut patet in titulo de ſacra unctiõe.Pſalmus autẽ preallegatus Deus iuditiũ tuũ Regi da numero.21.exponitur a Nĩ.de lyra.Deus pater Da Chriſto poteſtatẽ iuditiariã. Qđ factũ eſt Io.5.Pater omne iuditiũ dedit filio & iuſtitiã tuã filio Regis poteſtatis prædictæ executionem filio

Deus rexit populũ Iſraelem tripliciter.

Chriſtus fuit filius Dauid ſecundũ carnem.

regis.i.Chriſto.quia ſecundum deitatẽ eſt filius Regis eterni.ſ patris.Et ſecũdũ carnẽ eſt filius Dauid Mat. c.i.& .i5.&.2i.& Lucæ.i8.Quia de ipſo Dauid deſcẽdit ſecũdũ carnẽ.Ad Roma.c.i.Et ſecũdũ utrãq; naturã data eſt ei oĩs poteſtas iuditiaria.licet.n.ſecundũ eũ eadẽ ſit poteſtas patris et filij ĩ diuinis.. Tñ illã hẽt filius à patre ſicut et ſubſtãtiã ſimiliter ſecũdũ humanitatẽ data eſt ptãs iuditiaria Chriſto. Quia ĩ extremo iuditio apparebit ĩ forma humana ĩ qua fuit iudicatus a Pilato.Apparuit tñ corã eo ĩ forma paſſibili.ſed ĩ iuditio apparebit ĩ forma glorioſa ut inqt Ni.de ly.pſ. p̄dicto. Deus iuditiũ tuũ Regi da etc.hoc cõtinuatur ei qđ predicatur da iuſtitiã filio regis et idẽ dicit ſup pſa. 96.icipiãte dñs regnauit ĩ uerbo iuſtitia et iuditiũ & pſal.9.in uerbo ſciãt gẽtes et ego addo. Mat.20.c.ubi dicitur. Cum uenerit filius hoĩs in maieſtate ſua et oẽs angeli eius cũ eo tũc ſedebit ſup ſedẽ maieſtatis ſuæ etc. ecce q; apparebit ĩ die iuditij ĩ forma glorioſa. Præterea Chriſtus exercuit poteſtatẽ iuditiariã actu cũ ſedẽs qđ ppriũ eſt iudicãtis. c.ult.de re iudi.ĩ.6.ff.qs or. ĩ bo.poſ.ſer.l.2.§.dices.ĩ auc.ut ab illu.et q ſup eos ſũt §.ſancimus.igitur col.5.ĩ auc.de iudi. §.ſedebũt abſoluit adulterã deprehẽſam ĩ adulterio. Io.8.et.3.q.7.c. q ſine peccato. Et cũ facto de funiculis flagello de templo eiecit uendentes & ementes Ioan.2. & Lucæ.19. Mat.2i.c.ex multis.i.q.3.c. eijciens .88.di. in prin. inſuper Moyſes dedit legem Iudeis Exo. 20. & Leui.20. & Ioan.8. ubi dicitur in lege autem Moyſes. Moyſes dedit legẽ Iudeis.

mandauit in huiuſmodi adulterio deprehēſam lapidarī & Io. 7. dicitur. Nonne Moyſes dedit uobis legem et nemo ex uobis facit legem. Et Lucæ. 2. *poſtquam impleti ſunt dies purificationis Marie ſecundum legem Moyſi. Facultas autem condendæ legis quæ erat in Moyſe translato ſacerdotio translata eſt in Petrum. quia Papa eſt ſucceſſor Moyſi ut eſt glo. not. in. c. cau ſam. 2. in uerbo ad regem in fi. qui fi. ſint legi. Præterea Ni. de lyra actuū. 7. in uerbo quoniam Deus per manum ipſius daret ſalutem illis dicit q̧ Deus inſpirauerat Moyſi q̧ liberaturus erat populum per ipſum de ſeruitute Egypti. Et conſtitutus erat a deo tutor et defenſor populi propter quod non peccauit occidendo Egyptium percutientem hebræū, & illa liberatio particularis fuit ſignum & figura uniuerſalis & generalis populi facienda per manum Moyſi. Et paulo infra in uerbo quis conſtituit te principem & c. Idem repetit q̧ Moyſes à deo fuit conſtitutus tutor et liberator populi. Si ergo licuit Moyſi condere leges & poteſtatem iuditiariam exercere. multo magis licet Papæ illa facere & exercere, cum fuerit & ſit ſucceſſor Chriſti au ctoritatibus preallegatis. Inſuper ex uerbis predictis Pauli translato ſacerdotio ad hebreos. 7. in d. c. translato doc. ibidem inferunt. Quod originalis poteſtas condendæ legis hodie & olim fuit penes ſacerdotes, & non penes laicos. cum indiſtinctè loquatur. Et ſic laici nunquam habuerunt facultatem, ſiue poteſtatē legis condende. Et licet Imperator ante aduentū Chri*

ſi receperit poteſtatem a populo.l.2.ff.de ori. iur.§. ſed quod principi placuit inſti.de iu.na.gen.& ciui. Illa poteſtas fuit abuſiua & de facto uſurpata. Ideo fuit neceſſe quod confirmaretur ab eccleſia, quo ad exercitium ut not. in.c.nouit de iudi. & Inno. in d. c. licet ex ſuſcepto de fo. compe.&.c.relatum.11.q.1.ubi patet q̃ omnes cauſæ in primitiua eccleſia, ad eccleſiam deferebantur. Hæc ſunt uerba Anto.de But. Io.de Imo.& do. Ab.et optimi præceptoris mei in canonibus Alex. Neui.in.d.c.translato. Per quem tex.prefati doc. dicunt ordinem ſacerdotalem & alia ſacramenta nõ eſſe penes iudeos, aut alios non baptizatos. Vnde ſiquis iudeus aut alius non baptizatus ad aliquem ordinem ordinaretur, nõ reciperet caractherem facit.c.ul.de preſby.non bap. Et ſi Aaron uiueret non poſſet conferre ſacerdotium in illa forma qua conferebat, nec per illa uerba, quia non habent eandem uim quam habebant ante aduentum Chriſti. Et quia ſacerdotium hodie nõ eſt penes iudeos, ſed apud Chriſtianos pro quo dicto ego allego quod Chriſtus ſurgens de ſinagoga introiuit in domum Simonis Lucæ.4. Math.7. Mar. c.1. Hoc eſt relicta lege Moſayca, ſeu ueteri introiuit in domum Petri cognominati Simonis principis apoſtolorum ſuper quo lex noua fundata eſt, per illa uerba paſce oues meas iuribus & auctoritatibus preallegatis, & quã pluribus relatis in libellis quos edidi de pontifitia poteſtate Pape, & de theſauro eccleſiæ, ad fe.re. Clemen.7. ſum.pon. Ex quibus patet poteſtatẽ omnimodam legis

Sacerdotiũ non eſt penes Iudeos ſed apud Chriſtianos

cōdēde fuiſſe a deo patre datā et traditā Chriſto & de Chriſto ī Petrū et eius ſucceſſores uſq; ad cōſumationē ſæculi. Mat.c.ul. trāslatū et cōſequēter ſeqtur qđ decretales epiſtolæ et reſcripta ſūmorū pōtificū iure meritoq; diuīa dici pñt cū poteſtas q̄ erat ī Xpō fuerit et ſit trāsfuſa ī Petrū et eius ſucceſſores ſūmos pō. auctoritatibus diuinis ſupra alleg. Et qa noſtra facimus (inqt papa) Quibus auctoritatē īpartimur. c. ſi eū. ē. hi q. c. ſi apoſtolice de pbē. ī. 6. Ad hoc facit. c. ſane. el. 2. de offi. dele. c. ſtuduiſti de offi. le. Iacto igitur ex pmiſſis hoc īcōcuſſo ſtabili īmobili catholico et iuridico fundamēto legis cōdēde poteſtatē eē penes ſum. pon. Liqdo cōſtat te male ſenſiſſe de fide et eē hereſiarcā tā ex ſcriptis tuis, maxīe de reſolutiōe īdulgētiarū ad ſe. re. Leonē. x. papā quā ex cōbuſtione diuini libri Decretaliū p te, p roſtris facta. Et te deteriorē iudeis, qui hāc reuerētiā faciūt libris ueteris teſtamēti q, nullo mō ſederēt iuxta illos. Sedēdo ita alte ſicut illi ſūt poſiti ut atteſtat Ni. de ly. Lu. 4. in uerbo et cū plicuiſſet. Tu uero nō mō diuinū Decretaliū codicē ueneratus nō es ſed ludibrio habuiſti illū aſtāte maxima populi multitudie cōburēdo et illū ſpernēdo ſicut Chriſtum Herodes induēdo eū ueſte alba et remittēdo ad Pilatū Lu. 23. c. et ſicut gallus ſtolidus ſpreuit lapidē ptioſū. Ex quo deteſtādo facinore grauius peccaſti quā Iudaſcariotis Pilatus et Iudei crucifigēdo xpm et occidēdo qa eorū delictū ipſis tālū nocuit alijs āt oībus pfuit, quoniā mors Chriſti de penis īferni nos redemit et liberauit, ſed de hoc pio laudabiliq;

Iudei uenerantur teſtamentum uetus.

Grauius peccauit M. Luter cōburendo decretales quā Iudas Pilatus & Iudei crucifigēdo Chriſtum.

opere nō meruerūt, nec p̄miū cōſecuti ſunt q̄a nō bono ſed malo et iniquo aīo hoc fecerūt Iudas.n.p auaritiā: Pilatus p timorē, Iudei p īuidiā delinquerūt ut atteſtatur Ni.de ly.Io.19.ī uerbo nō haberes poteſtatē aduerſus me ullā. Deus aūt eſt remunerator aduerbiorū nō nominū hoc eſt nō remunerat factū ſed quo aīo fiat quia īterrogat cor nō manū.c. ſi qd inueniſti.14.q.5.et ſcrutās corda & renes Deus Hiere.17.c.tua. ī fi.de Simo.i.Reg.c.16.et gl.not.ī.c.i.ī uerbo q̄litas de collu.: tua uero nefanda & deteſtāda ſcripta et opera et aīæ tuæ & aliorū pene īnumerabiliū fideliū pernicioſa fuerūt ſunt & erunt quia eas ad tartara traxerūt & ī dies trahēt ubi fletus & ſtridor dētiū ſuſpiria maxima gemitus ploratus et ululatus multus Mat. 8.13.22 25.c.eccle.35.di.ſed ue hoī illi.i.Iudæ p quē filius hoīs tradet bonū erat ei ſi nō fuiſſet natus hō ille. Mat. 26. Mar.14.Lu.22.dictū fuit q minus peccauit q̄ tu ut p̄miſſū ē, ſi Iudas de bono ope et laudabili ac ualde meritorio q̄a ianua paradiſi oībus patefacta ē q̄ īnumeris sāctis p̄ribus et pphis qnq; millibus ānis uel circa clauſa ſteterat ob hoc ſolū q̄a cupiditate lucri dñm ſuū & noſtrū pdiderat fuerūt dicta uerba ue hoī illi etc. qd d' te credēdū ē īfelicisſimo Luter.q tuis pfidis et hereticis ſcriptis ac falſo et dānato ac epicureo dogmate maxīe ī cōburēdo diuinū Decretaliū librū ī cōtēptū fidei et clauiū [illegible] pāixi et pon.pote.īnumeras aīas occidiſti q̄nti aūt faciat deus aīam unā ex hoc ſpectare licet q̄m nonagītanouē oues ī deſerto reliquit ut unam ab ouili

Deus remunerat aduerbia non nomina.

errantem & uagantem perquireret & illam inuentā in humeros ſuos impoſuit & conuocauit amicos & uicinos dicens congratulamini mihi,quia inueni ouem, quæ perierat Lucæ .15. Sequitur etiam ex premiſſis tuam opinionem eſſe erroneam & damnatam in eo ꝙ tenes papatum eſſe de iure poſitiuo ſeu humano. Nam eſt de iure diuino diuinis auctoritatis prealleġatis. Suadeo igitur & hortor te uti fratrem fraterna charitate memor dicti euangelici,ſi peccauerit in te frater tuus etc. Mat.18.c.nouit in prin.de iudi.imiteris Petrum Apoſtolorum principem qui fleuit amare ſe ter negaſſe Chriſtum ſaluatorem noſtrū Mat.26. Mar. 14. Luc.22.de pe.d.1.c. Petrus.c.ponderet & c.fideliter & qui peccauit ad Galla.2.& c.qui contempta 8.di. Et Auguſtinum qui ſcripſit librum retractionū ſuorum dictorum reuocando male per eū dicta.Et Imperatorem qui dicit ſe non erubeſcere corrigere errores ſuos,in auten. de nuptijs.circa prin. & glo. in .c. qualiter & quando el.1.in uerbo corrigere de accuſa. quæ dicit etiam eccleſiam aliquando erraſſe. c. fraternitatis de fri.& male.Cui addo ego.c.tū ex literis de in inte.reſti.c.i.de cogna.ſpi.c.felicis de cēſi.in.6. c.licet in fi.de ſpon.duo.c.non debet in prin.de conſan. & affi.cum alijs multis ſimilibus. Magnæ prudentiæ eſt hominem reuocare quod male locutus eſt. c. magne 22.q.4.Deus enim miſericors eſt & miſerator pſal. 110 . & facilis ad ignoſcen.in quacunq; hora ingemuerit peccator conuerſus fuerit omnium iniquitatum eius

nõ recordabor amplius. Ezechielis. 19.d.c.põderet.l.d.1.col. & maius eſt gaudium in cœlo ſuper uno peccatore penitentiam agente quam ſupra nonaginta nouem iuſtis qui non indigent penitentia Luc.15.c.quia ſanctitas circa me.l.di. Alioquin ſentiens mala in hoc ſæculo & grauiora in alio & time ne tibi contingat quod accidit Anaſtaſio papæ heretico. Qui dum aſelaret emiſit inteſtina ut dicit glo. in.c. Anaſtaſius. 19. di.hoſti. in sũma de pe.et re. §.cũ confitendum ſub. §.cui papa in fi.

AD SANCTISSIMVM DOMINVM NOSTRVM CLEMENTEM VII. PONT. MAX.

PETRI ALBINIANI TRETIJ iuris utriuſq; doc. de Pontificia Poteſtate conſultatio fœliciter incipit.

GRAVEM ET MEI *ingenij uiribus imparem prouinciã. Beatiſſime pater ſuſcepiſſe uideor ad reſpondẽ. quibuſdam concluſionibus & ſcriptis Martini Luteri Germani. Quod quidẽ bonus profecto libẽter effugiſſem memor carminum horatij.*

Summite materiam ueſtris qui ſcribitis æquam
Viribus, & uerſate diu quid ferre recuſent.

Quid ualeant humeri, niſi nonnullorum probatiſſimorum uirorum exhortationibus ac in primis ineffabili pietate fideq; in te mea ad illud ſubeundum compulſus fuiſſem, ac niſi iudicaſſem concluſiones ipſas & ſcripta manifeſtam hereſim ſapere ac ad maximũ dedecus clauiũ tuæq; pontifitiæ dignitatis detractionẽ omnino tendere quam pro mei ingenij & doctrinæ exiguitate

ſemper tutatus ſum(ut teneor) cuius rei teſtimonium perhibet alia mea conſultatio de concilio edita ad obturandum ora loquentium iniqua de ſe.re. Iulio ſecundo predeceſſore tuo contra concilium ſeu uerius concinabulum hiſce ſuperioribus annis Mediolani contra eundem Iulium celebratum. Si enim canes pro dominorū ſuorum ſeruandis rebus latrare & uociferare non ceſſant, cur ſilere debeo ſi ex dictis concluſionibus & ſcriptis diuinam ac humanam maieſtatem plurimum leſam uulneratam ac laceratam uideo. Quam ſi recte ſapimus quilibet Chriſtianam religionem & fidem profitens uſq; ad animæ emiſſionem & ſanguinis effuſionem tueri tenetur. c. ſunt quidam 25.q.1.Cum Chriſtus redemptor noſter pro nobis & ſalute noſtra in crucis patibulo ſuum pretioſiſſimum ſanguinem effundere & animam emittere nou recuſauerit. Error enim cui non reſiſtitur approbatur. §. i.uerſ.non eſt grandis & . c. ſequen. 83. di. c. paſce 86.di.l.necare.ff.de libe.agno.c.quante de ſen.exco.

Quod etiam ſuadet naturalis ratio teſte Catone.

Quod noſti factum non recte noli ſilere.

Ne uideare malos imitari uelle tacendo

Et licet ualde difficilis & ardua(ut predixi) uideatur huiuſmodi materia de qua agendum eſt. Tamen in domino confido qui intellectum dat paruulis pſal. 118.& linguas infantium fecit diſertas ſapientiæ. io. in ſi.& ex ore infantium et lactentium perfeciſti laudem inquit pſalmus.8.& Matth.21.Et Chriſtus dixit

diſcipulis ſuis nolite cogitare quomodo aut quid loqua mini dabitur enim uobis in illa hora quid loquamini. Non enim uos eſtis qui loquimini ſed ſpiritus patris ueſtri qui loquitur in uobis Mat.10. & Luc.21. *Et lo cutus eſt per os ſanctorum qui à ſæculo ſunt prophe tarum eius pſal.*143. *Et aliquando abſcondit a ſapiē tibus & prudentibus quæ reuelat paruulis* Math. 11. *Non enim ſufficientes ſumus aliquid excogitare a nobis quaſi ex nobis ſed ſufficiētia noſtra ex deo eſt.*2. *ad* Corin.3. Nā *diuino preſidio* Dauid *puſilli corpo ris* Inermis, *Goliam gigantem philiſteum armatum ui cit ſuperauit proſtrauit obtruncauit.*1. *Regum.c.*17. *in fi.* Et Iudit *uidua preſidio diuino* Olophernem *mili tie* Regis Nabucodonoſor *ducem enſe uel gladio eua ginato obtruncauit ſeu decolauit* Iudit. 13. *ſpiritus enim ubi uult ſpirat maxime cum illius inuocatur pre ſidium* Io.3.c.*niſi cum pridem.* §.*uerum de renun.* & *pſal.* 144. *prope eſt dominus inuocantibus in ueritate quare ſi quid boni dixero uel ſcripſero id non mihi ſed diuine bonitati tribuendum erit, quoniam omne datum optimum & donum perfectum deſcendit a patre lumi num* Ia. *canonica* .1.c. *ſi ex bona in fi.*2. *col.de peni. di.*4 *glo.in.c.quam pio in uerbo.apoſtolica.*1.*q.*2. *ſi autem aliquid minus bene dixero id uarijs domeſticis et familiaribus curis & negotijs maxime in pertractā dis clientulorum meorū cauſis aſcriben. erit paratus enim ſum ab anniculo edoceri.c.ſi habes.*24.*q.*3. *cum de tam ardua deq; ſublimis nominis & ſanctæ ſedis*

amplisſima facultate dicturo unquam mortalium do- ctrina ſatis eſſe posſit, has igitur pro mea ſcribendi exiguitate lucubrationes hylari uultu & lieto animo oblatus excipies de ſerenitate tui uultus & ſupremæ poteſtates claritate adumbrate mortalium mentes illu ſtrentur ut male impieq; de te tueq; diuine immenſe po teſtatis ſentientes eiſdem ab erroribus reuocentur & ex denſisſimis tenebris ad lucem & ueritatem que deus eſt. Io. c. 14. et epiſtola. 5. c. ueritate. et. c. qui cõtẽpta. 8. di. c. niſi cum pridem. §. uerum de renũ. reſtituãtur.

Prius tamen quam ad confutationem obiectorum et concluſionem ipſorum deueniamus opere pretium eſſe exiſtimaui aliqua premittere. quæ mihi ad rem plu- rimum facere uidentur. Et in primis ut ueritas eluce- ſcat ad te pater Martine Luter ſermonem meũ direxe ro pie ac fraterna charitate ſemper loquendo certa- mus enim pro ueritate indaganda unde non iniurijs aut contumelioſis uerbis ſed modeſtia & manſuetudine ul- trocitroq; uti nos decet ut inſtruit apoſtolus ad phi- lip. 4. modeſtia ueſtra nota ſit omnibus hominibus. Et illud tibi dixero, quod ſcribis & phariſeis dixit Chriſtus eum interrogantibus, quare eius diſcipuli tranſgrediuntur traditiones ſeniorum cum panem mã ducant non lotis manibus reſpondit: Quare & uos tranſgredimini mandatũ Dei qui dixit honora patrẽ tuum & matrem tuam &c. Mat. 15. & Mar. 7. Tu enim in tuis concluſionibus aſſeris ſummum pon. & eius apoſtolicos executores diuinas leges tranſgreſſos

ſuiſſe. Et ego a te quæro quare tu magis ſcriptis tuis & combuſtione diuini codicis Decretalium in contemptum clauium & pontificiæ poteſtatis diuinas & humanas leges tranſgreſſus es? Maius enim peccatum habes & comiſiſti quam ſummus pon. qui peccatum non fecit nec inuētus eſt dolus in ore eius quem cathedra Petri aut ſanctum inuenit, aut ſanctum facit c. i. in fi. 40. di. Tu nanq; in tribus maxime peccaſti edendo dictas tuas impias nefarias et hereticas concluſiones.

Papa niſi de hereſi accuſari poteſt.

Primo in dictis tuis concluſionibus incuſare uel arguere uideris ſummum pon. et eius apoſtolicos executores de eorum multis exceſſibus quod tibi non licet, quia papa de nullo crimine accuſari poteſt niſi de heresi ut eſt glo. cōmuniter ab omnibus pro ſingulari allegata in. c. Si papa. 40. di. ſi dicis te nō incuſare ſummum pon. ſed illum euangelica denunciatione arguere, Quæ eſt ſi peccauerit in te frater tuus &c. Mat. 18. c. ſi peccauerit. 2. q. 1. c. nouit in prin. de iudi; Nec hoc tibi licet, quia papa non ſubiacet dictæ denuntiationi

Papa non ſubiacet denūciatione euangelicę.

ut tenet. d. glo. in. d. c. Si papa & . d. Ab. in. d. c. nouit 15. col. uerſ. ſed circa hoc quæro. niſi faceret cōtra legem diuinam uel articulos fidei ut tenet ibi. d. Abb. & Alexan. in. d. c. Si papa & in rub. de ap. 12. colum. uerſ. iſta tamen ſupplicatio idem tenet hoſti. et Io. An. in. c. propoſuit circa fi. de con. preben. & . d. Ab. ibidem. 4. col. & . d. Abb. in ſua diſputatione incipiente Epiſcopus. 19. col. niſi in hereſi, ſi enim eſt impenitens

debet dici eccleſiæ, ut Deum oret pro eo. q. ipſum inſpiret & eccleſiæ triumphanti ut oret pro ipſo, qui ſi publice peccauerit mortaliter ſecrete & pie argui debet ut dicit. d. Ab. in dicta diſputatione. 14. colū. uerſ. ex quibus iuribus &. 19. colum. uerſ. 3. caſus ipſe enim omnes iudicat & a nemine iudicatur. c. aliorum. c. nemo. 9. queſtione. 3. & . d. Abb. in c. ſignificaſti. 7. notabili. de electio. Et infra dicitur in uerſi. Diuini numinis unde ſi Imperator & totus clerus & totus populus conuenirent in unum, non poſſunt eum iudicare, ut tenet. d. Abb. in. d. diſputatione Epiſcopus. 14. colum. uerſ. ex quibus & .18. columm. uerſi. 3. caſus eſt Lu. ro. conſi. 523. incipiente omnipotentis Dei implorato ſuffragio queſtio diſcutienda eſt. 3. colum. quem credo male dixiſſe expoſitionem hoſti. in dicto. c. propoſuit falſam eſſe. Et hoc per. c. ſed illud. 45. d. & melius in. c. omnibus. 24. q. 1. ubi dicit eſſe uerba Hieronymi dicentis illa uerba dic eccleſiæ intelligi de eccleſia militante quæ eſt fidelium collectio, quam eccleſiam ſiquis corrigētem corripientemq; contēpſit alienus eſſe debet tanquam ethnicus, & publicanus allegat etiam. c. quapropter. 2. q. 7. & . c. præcipue. 11. queſtio. 3. & . c. nouit de iudi. & . c. quemadmodum de iur. iuran. ubi eſt ſimilis, expoſitio. Si igitur quo ad alios fideles peccantes intelliguntur referri uerba illa ad eccleſiam militantem, cur tam uarie eadem referimus ad Deum uel ad eccleſiam trium-

Si Imperator & totus clerus & totus populus cōuenire in unū nō poſſunt iudicare Papam.

phantem in perſonam papæ cum indiſtincte & indefinite fuerit locutio domini non magis alios fideles concernens quàm papam. Immo ex euangelio apparet ſpecialiter directa. Non eſt autem dubium unam eandemq; orationem non debere diuerſo iure cenſeri uarioq; modo exponi. ff. de uulga. & pu. l. in hoc iure. C. de teſta. mili. l. in teſt. ff. de. uſucap. l. eum qui edes de. deci. cũ in tua. c. quia circa de priuil. 12. q. 2. c. cognouimus cum ſimilibus. Nonne dominus diſcipulis ſuis loquens, inter quos erat Petrus, dixit. Si quis ueſtrum ſcandalizauerit unũ ex puſillis iſtis minimis expedit ut ſuſpendatur in collo eius mola aſinaria & demergatur in profundum maris &c. Quia dicta iura allegata per Ludo. maxime. d. c. ſed illud et. c. omnibus. cum concor. preallegatis non dicunt ut refert Ludo. ſed tantum referunt uerba euangelij Mat. 18. Si peccauerit in te frater tuus &c. Nec per hoc eadem uerba diuerſo iure cenſentur. Si intelligãtur, ut tenet Hoſti. quem ſequuntur Io. An. & do. Ab. in locis preallegatis, ut papa aliquali maiori prerogatiua potiatur. quã alij per iura ſæpius per eos allegata maxime. d. c. nemo et. c. aliorum. Nec uerba Euangelica ita dicũt ut retulit Ludo. Sed dicunt. Qui autem ſcandalizauit unum de puſillis iſtis, qui in me credunt expedit ei ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius & demergatur in profundum maris. et ſunt Mat. 18. & Lucæ. 17. c. niſi cum pridem. §. pro graui de renun. Itaq; patet expoſitionem hoſti. bonam eſſe. & laudabilem approbatam

batam ab alijs docto.prealle.intelligendo tamen hoſti. cum peccatum papæ ſit occultum,ſeu cum eccleſia nõ ſcandalizatur. Secus ſi peccatum eſt publicum & exinde ſcandalizatur eccleſia,tunc tota regula euangelica habet locum in eo ut ſi monitus non deſiſtat dicatur toti eccleſiæ.i.concilio & ab eo poterit puniri quia eſt ſuſpectus de hereſi.Sed eſto q; Papa eſſet ſubiectus dictæ denunciationi euangelicæ non poteſt dici,q; tu dictam uiam & regulam tentaueris quia conſtat te non ſeruaſſe requiſita in dicta regula ſeu denũciatione euãgelica quæ ſunt quinq; ponderata & deſcripta per.d. Abb.in.d.c.nouit.1.colum.in fi. & hoc ex uerbis euãgelicis. Primum eſt q; papa peccauerit te ſciente uel in tuam damnationem,uel quia offendit & lædit te ut litera innuit.Secundum requiſitum eſt q; fiat hæc admonitio ſecretæ obſecrando q; deſiſtat a peccato. Tertium. q; ſi non deſiſtit à peccato adhibeatur unus uel duo teſtes,quibus preſentibus fiat dicta admonitio charitatiua. Quartum q; poſtea fiat denuntiatio eccleſiæ.i.prelato.Quintum q; coram ſuo prelato denuntians probet peccatum denuntiatum. Nullum autem præmiſſorum conſtat te fecisse,uel ſeruaſſe,ſed prima fronte libellum famoſum contra ſummum pontificem, & eius executores apoſtolicos edidiſti & in hoc mihi uideris nõ imitatum illũ qui ut Perſius refert in foſſa uociferabat.Auriculas aſininas Mida rex habet.At uox illius a paucis audiebatur, uidelicet tantum a baſtantibus. Tua autem ſcripta detractatoria toto orbi patefacta

ſunt. Ita ut dici poſſit illud propheticum in omnẽ terram exiuit ſonus tuus & in fines terræ opera tua mala. pſal. 18. Item uox uociferantis momentanea erat. Tua autem opera perpetua erunt & maxime apud uiros literatos, qui ſi boni & catholici fuerint illos ludibrio habebunt laudabilius tibi fuiſſet dictam regulam euangelicam ſeruare ut iubet uidelicet per literas tuas uel nuntium ſecrete ipſum papã admonere. Si in aliquo illum in te peccare arbitratus fuiſſes & imitari Sem & Iaphet pios filios, qui auerſa facie. Noe eorum patris pudibunda operuerunt. Non autẽ imitari Cham tertiũ filiũ impiũ irridenda mõſtrauit Gene. 9. § de his. 2. q. 7. c. de crimine in fi. 15. q. 5. his exemplis inſtruimur non detegẽda eſſe aliorum peccata maxime maiorum noſtrorum ſed potius celanda patet etiã hoc diuino exẽplo. Nã Petrus apoſtolorũ princeps audiẽs Chriſtũ dicentẽ ſe iturum hieroſolimã & multa mala, & mortẽ deniq; a ſenioribus ſcribis & principibus ſacerdotũ paſſurũ & tertia die reſurecturum à mortuis. Aſſumpſit Chriſtum ſeorſum, & illum incepit increpare, dicens abſit a te domine nõ erit tibi hoc quod dicis. Mat. 16. circa me. Et ibi Ni. de lyra ſup uerbo aſſumens colligit argumẽtũ q, inferior nõ debet publice arguere ſuperiorẽ ſed ſecrete. Legimus etiam Cõſtantinũ Imperatorem dixiſſe. Si uidiſſem clericum delinquentem ipſum clamide mea cooperuiſſem ne ab aliquo uideretur. c. in ſcripturis. 96. di. Quod etiam ſapiens Cato monet dicens.

Petrus ſecreto increpauit Chriſtũ.

Cõſtãtinus Imperator.

Quantuncunq; potes cælato crimen amici.
Deteriores enim ſunt qui aliorũ famam moreſq; corri
piunt his qui aliorũ ſubſtantiã dirripiũt.c.deteriores.
c.merito.6.q.1.Et paulus uas electionis. 1. ad Corin. Paulus.
9.Bonũ eſt mihi magis mori quã quis euacuet gloriam
meã.Et Deus dixit. Dijs non detrahes.i.clericis Exo.
22.c. & Io.c.i.de mala.c.2.c. ſacerdotibus.11.q.1.Et ſi
clericis obloqui nõ decet multo magis de principe cleri
corũ, & aliorũ principũ qui eſt papa uicẽ dei gerens
in terris & ſucceſsor Moyſi eſt glo.not.in.c. cauſam.
2.in uerbo ad regem, qui filij ſint legitimi, & infra di
cetur quam graue autem ſit peccatum detrahere papæ
patet exemplo Marie ſororis Moyſi & Aron, quæ Maria ſoror Moyſi.
licet prima fuiſſet, quæ poſt tranſitum maris rubri
ſumpto tympano hymnum cantare meruit. Exo. 15.
Tamen percuſſa fuit lepra à domino, quia murmura-
uerat de Moyſe, Quod Ethiopiſſam accepit in uxo-
rem num.12. c. §.item abijcitur. 2. queſtio. 7. &
exemplo Core & aliorum ſociorum, qui rebelles fue-
runt Moyſi, & propter hoc a terra abſorti ſunt. nu
meri.16.c.Alia etiam exempla refert Gratianus ſimi-
lia.§. item in libro Regum ea. cau. & queſtio. quæ
breuitatis cauſa omitto referre.

Et q; detractio ſit inſtar homicidij eſt op.tex. in.c.
ex merito. & c.nemo.11.queſt.1. & glo. not. in cle.
1.in uerbo detrahant de priuileg.refert Tullium Cice-
ro in re inuectiua contra Saluſtiũ in fi.ſæpius inqt ui-
di grauius offendere animos auditorũ eos, q aliena ui-

tia aperte dixerunt quàm eos qui commiſerunt. Si Pau lus Petrum repræhendit ad Gala.2.c. qui contempta 8.di. §.ecce oſtenſum uerſ.item ſi Paulus.2.q.7.hoc ei licuit quia Paulus erat par Petro.c. Beati Petrus & Paulus ea.cau.&.q. Vnde Hieronymus ſuper dicta epiſtola ad Gala.2.dicit Paulus Petrum repræhendit quod non auderet niſi ſe non imparem ſciret.c.Paulus 2.q.7.& in diuinis offitijs non commemoratur unus ſine altero. Et ad Gala.2.dicit Paulus qui enim operatus eſt Petrus in apoſtolatum circunciſionis operatus eſt & mihi inter gentes. Tua autem iudicio meo nō es par ſum.pon.ſed ab eo diſtas quantum lenta ſolent inter uiburna cupreſſi. Vnde ad te non ſpectat redarguere ſum.pon.qui ſolum Deum habet ultorem ita ut libere dici poteſt illud apoſtoli. Qui iudicat me dominus eſt.1.ad Corin.4.& infra dicetur.

Secundo ratione ſcandali ex tuis ſcriptis exorti: Cum ſcripta huiuſmodi manifeſte ſint contra comunem omnium canoniſtarum & theologorum ſententiam ut patebit ex infra dicendis ſuis loco & tempore. Et ſic ſeminaſti zizania in tritico ſicut inimicus ille homo de euangelio Mat.13. Et ex hoc poſſit oriri ſciſma ut alias in regno iſto Alemaniæ exortum eſt: Nā ibi ortæ erant quædam abhominabiles ſectæ quæ appellantur biguardorum hominum & mulierum quæ biguinariū appellabātur quæ ſecte tanquam hereticæ in concilio Vienenſi, cui præfuit papa Clemēs.5. reprobatæ fuerunt ut patet in Cle.ad noſtrum de hereti. Quantum

autem Deus abhoreat ſcãdala liquido ꝑcipitur ex eius geſtis. Nã licet non ignoraret Iudam Schariot.eũ proditurum tamen illum propalare noluit niſi in genere unus(inquit)ueſtrũ me traditurus eſt. Mat.26. Mar. 14. Lucæ.22 .c. ſi ſacerdos de offitio ordi. Item licet non teneretur ad tributi ſolutionem cũ domini ſit terra & plenitudo eius Gen. 14. Heſter.13. pſal.23. & 88..Exo.13.in prin.c.tua nobis de deci. Tamen ad euitandum ſcandalum iuſſit Petro ut iret ad mare & mitteret hamum quia piſcem caperet in cuius ore ſtaterem inueniret. Et illum ſummens pro ſe & Petro tributum ſolueret Mat.17 .in fi. §.item tributum.c.conuenior circa fi. & .c.ſequen.23.q.1. Et ratione ſcandali uitandi eccleſia in terris ubi non eſt conſuetum ſoluere decimas eas non repetit ut tenet. Ni. de lyra. Mat.17. in uerbo ergo liberi ſunt in fi. & Mat. 5. in uerbo ſi quis te percuſſerit & idem tenet ſanctus Tho.ſecunda ſecundæ.q.87.arti.1. Et ſummus iuriſcõſultus præceptor meus in canonibus Alex. ne.in.c.1. 17.col.uerſ.Quidam ſunt de conſtit. allegat. c. ſi homines de deci. & .d. Ab. in.c. in aliquibus eo.ti. & ſanctus Tho. in loco preallegato. Et idem tenet feli. in.c. 2.3.col.uerſ.22.de preſcrip.ubi ponit.23. ſpetialia inducta ad euitanda ſcandala contra regulas iuris communis. Et Paulus apoſtolus ne aliquem ſcandalizaret proprijs manibus laborando uictum ſibi acquirebat.1. ad Corin.9.glo. in. d.c. 2. de preſcrip. c.iam nunc. 28.q.1.

Deus abhoret ſcãdala.

Facta papæ excuſantur.

Tertio quia facta Papæ excuſantur ſicut Iacob a mendatio Iſraelitæ a furto Sanſon ab homicidio patriarchæ & alij plures uiri iuſti, quia habuerunt uxores ab adulterio. c. gaudemus de diuor. glo. not. in. c. 1. 40. di. de mendatio Iacob habetur Gene. 27. §. item apponitur. 22. q. 1. de furto Iſraelitarũ habetur. Exo. c. 13. in fi. & c. dominus. 14. q. 5. de homicidio Sanſonis habetur num. 25. c. occidit. 23. q. 8. unde ſi aliquid reſcribit Papa quod abſonum ſit excuſatur & attribuitur importunitati ſupplicantis & magnitudini, ſeu multitudini occupationum papæ conſtituit, ut cui ſcribitur. Reſcribat pontifici quod obſtet reſcripto & ſuperſedeat interim negotio commiſſo & expectetur ſecunda & interdum tertia iuſſio. c. ſi quando de reſcrip. facit. c. cum a deo eo. titulo & benefacit glo. not. in uerbo nuncians. §. deinde competens in auten. de man. princi. quæ colligit ar. contra miſeros prelatos exequentes ſtatim literas papæ licet iniuſtas, quia intentio papæ ad quam ſemper recurrendum eſt. c. ad aures de reſcrip. c. expoſita de arbitris. c. ſuper queſtionum. §. intentionis de offi. dele. non eſt lædere, uel tollere ius alterius. c. de eccleſiaſticis. 25. q. 2. c. ſi quis nõ obedierit. 11. q. 3. c. nũc uero. 8. q. ulti. l. 2. ff. ne quid in lo. pu. nec declinare in partem dexteram uel ſiniſtram. Deut. 17. in fi. Mat. 22. ſed in æquo libramine omnibus iuſtitiam miniſtrare. c. licet prima colum. de proba. c. cum nobis circa finem de electione. c. licet de ſup. negli. prælatorum. c. magnæ in fi. de uoto. cle.

paſtoralis de re iudi. Et tanta eſt auctoritas pontificia ut Reſcriptum apoſtolicum ſemper preſumatur ex iuſta cauſa emanatum & hæc preſumptio adeo eſt uiolenta ut non admittatur probatio in contrarium cle. 1.de probat. & hoc tenet Ia. Alua. in ti. ſi de feu. fuerit contro. §. naturalis. 4. colū. in prin. in uſi. feu. & dicit hæc uerba fuiſſe. Cy. & idem tenet. d. Ab. in c. quæ in eccleſiarum. 4. colum. de conſti. allegat glo. pro ſingulari & not. in. l. relegati. ff. de penis quæ apte dicit, ꝙ magna & cauſa in principe eſt ſola uoluntas qui dicit hoc fuiſſe etiam de mente. Anto. de Butri. Ibidem ubi tamen hoc dictum limitat multipliciter. Cuius limitationē non refero, quia ad rem non faciūt. ſed unum ego addiderim ut hoc dictum uerum ſit, quando papa reſcribit ex certa ſcientia, & eſt bene de cauſa & negotio inſtructus & certioratus aliter non preſumatur pro reſcripto ſed præſumitur papa circunuentus et deceptus ut eſt ſingularis & notabilis in. c. paſtoralis. §. præterea in uerbo ex certa ſcientia de offi. dele. Alia dicentur ſuis locis. Deo propitio ad rem hanc facientia ad detegendū errores tuos. Et nūc mihi occurrit illud Ciceronis carere debet omni uitio, qui in alium paratus eſt dicere et iuxta illud euangelicum hypochrita primum trabem de oculo tuo eijce & tūc educes feſtucam de oculo fratris tui Lucæ. 6. §. tria. 3. q. 7. uerſ. porro in fi. & .1. queſtio. 1. in ulti. glo. in c. 1. de accuſa. hoc etiam crimen deteſtatur Horatius in ſermonibus ſic inquiens.

Cicero.

Christus.

Cum tua preuideas oculis mala luppus in unctis
Cur in amicorũ uitia tam cernis acute, & alibi
ut nemo in ſeſe tentet deſcendere nemo
Sed precedenti ſpectatur mantica tergo.

Laudabilius ergo tibi fuiſſet ſilere quã male dicere & ſcribere de pon. & eius executoribus. Et ſequi conſilium Hieronymi ſuper. 12. prophetis qui ſic ait quando ergo uir eccleſiaſticus & prudens atq; intelligens multas impietates in ea quæ uocatur domus Dei eſſe cognouerit & non ſolum multas ſed etiam fortes & quæ opprimere poſſunt iuſtitiam & in tantum doctorum rabiem proceſſiſſe ut accipiunt pretium in iuditio & omnia pro muneribus faciant pauperes deuitent in portis & audire contemnant taceat in illo tẽpore ne det ſanctum canibus & ne mittat margaritas inter porcos qui conuerſi conculcent eas & imitetur Hieremiam dicentem ſolus ſedebam quia amaritudine repletus eram. c. quando. 11. 2. 3.

His igitur ſic præmiſſis uentilemus aliquas de tuis concluſionibus principalibus in quibus aliæ etiam cõplectuntur iuditio meo quæ ſunt hæ.

5. *Papa non uult, nec poteſt remittere ullas penas præter eas quas uel ſuo uel canonum arbitrio impoſuit.*

8. *Canones penitentiales ſolum uiuentibus ſunt impoſiti nihilq; morituris ſecundũ eoſdẽ debet ĩponi.*

11 *Zizania illa de mutãda pena canonica in penã purgatorij uidẽtur certe epiſcopis dormiẽtibus ſata.*

13 Morituri per mortem omnia ſoluũt & legibus canonũ mortui iã ſunt habẽtes iure earũ relaxationẽ.

20 Igitur Papa per remiſsionem plenariam omnium peccatorum non ſimpliciter omnium intelligitur ſed a ſe ipſo tantum modo impoſitarum.

21 Errant itaq; indulgentiarum commiſſarij qui dicunt per papæ indulgentias hominem ab omni pena ſolui & ſaluari.

25 Qualem poteſtatem Papa habet in purgatorio generaliter talem habet quilibet epiſcopus & curatus in ſua dioceſi & parochia ſpecialiter.

26 Optime facit Papa qui non poteſtate clauis quam nullam habet ſed per modum ſuffragij dat animabus remisſionem.

48 Docendi ſunt Chriſtiani quod uenie papæ ſunt utiles ſi non in eas confidunt ſed nocentisſime ſi timorem Dei per eas amittunt.

Cur Papa non euacuat purgatorium propter ſanctiſſimam charitatem & ſummam animarum neceſſitatem ut cauſam omnium iuſtisſimam. Si infinitas animas reduceret propter pecuniam funeſtisſimã & ſtructuram Baſilicæ, ut cauſam leuisſimam.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DIVINI NVMINIS ac Beatiſſime ſemper uirginis Mariæ dei genitricis ac beati Petri Apoſtoli de cuius poteſtate agitur inuocato preſidio ut facilius pateat ſolutio & confutatio dictarum concluſionum nonnulla quæ ad rem mihi uidentur plurimum pertinere, premittere operepretium exiſtimaui.

Primum igitur, quod papa habet in omnibus plenitudinem poteſtatis ratione cuius eſt ſupra ius, & contra illud diſpenſare poteſt, etiam ſi ſit diſpoſitio generalis concilij ut clare probatur in . c. propoſuit iuncto.c.2.de con.preben.& in. c. ſignificaſti de elec. & eſt glo. not. & ſingularis in .c. ubi periculū circa prin.in uerbo concilio de elec in.6. Quæ dicit papam de plenitudine poteſtatis poſſe reuocare conſtitutionem factam in Concilio. Quam pro multum not. allegat. do. Abb.in diſputatione incipiente epiſcopus.1.colum. & Feli.in.c.1.7.colum.uerſ. amplia .3.de conſti.& .d. Abb.in.d.c.ſignificaſti .2. colum. in prin. licet.d. glo.non allegat. Optime facit glo.in.c. nemo. 9 .q. 3.quæ dicit quod ſi unum ſtatueret concilium & aliud papa ſtandum eſſet ſtatuto papæ niſi in cauſa hereſis. Et ratio prædictorum colligi poteſt ex.d. c. ſignificaſti ubi dicitur q̧ concilia non poſſunt præfigere legem Romanæ eccleſiæ cum omnia concilia auctoritate Romanæ eccleſiæ facta ſint & ab ea robur re-

Papa ſolus poteſt reuocare conſtitutionē factam in concilio.

Nota mirabile dictum.

Nota.

ceperint. Et in eorum ſtatutus ſemper Romana auctoritas excipiatur. Et hoc quia ipſi Petro & per eum eius omnibus ſucceſſoribus data fuit omnimoda & plenaria poteſtas ligandi & ſoluendi dicente domino, quodcunque ligaueris ſuper terram erit ligatum & in Cœlis. Mat.16. tranſumptiue in. c. quodcunque 24. q.1. c. in nouo teſtamento. 21.di. c. Ita dominus.18. di. cum ſimilibus & dicens, Quodcunque nihil excipit. c. ſolite de maio. & obe.c.Si Romanorum.19. di. Et cum ipſe non diſtinxerit, nec nos diſtinguere debemus eius poteſtatem.c. ſi dormierit.31.q.1. Inno.in.c.quanto in fi. de conſue. exponit illa uerba domini, quodcunq; ligaueris &c. ſ. per conſtitutiones præcepta Hoſti. autem in.c.per uenerabilē in uerbo decreto qui fi. ſint legi. exponit Decreto.i.deciſione reſponſioni ſententiæ diffinitioni interpretationi conſtitutioni. Ei enim ſemper eſt obediendũ in ſpiritualibus & in his, quæ ad animam pertinent & ſpectant niſi fiant contra fidem uel ſpecialiter prohibita & idem tenet. Inno. & clarius in c.quod autem circa me.uerſ.ſed quæris unde habes de pe. & re.ubi dicit q; illa uerba quodcunq; &c.poſſunt intelligi per conſtitutiones per illas enim ligantur multi qui non ſunt ligati iure naturali ſicut apparet in illis q ſũt ĩ ſacris ordinibus cõſtituti q ligãtur peccato ſi cõtrahũt matrimoniũ, uel nõ dicitur diuinũ offitiũ. Nec aliter ligarent niſi eſſet cõſtitutiões et ſicut papa põt facere cõſtitutiones q̃ ligant eadẽ ratione & quæ

Petro & ſucceſſoribus data fuit omnimoda poteſtas a Chriſto.

ſoluant qualis eſt hæc quicunq; iuerit ultra mare ha-beat talem indulgentiã arg.in.c. cum inferior.21. di. Hinc dicit Inno.in.c.quod ſuper his de uoto q per il-la uerba generalia quodcunq;. Et per illa uerba paſce oues meas. Io.c.ult.& tranſumptiue in.d.c.ſignifica-ſti de elec.accepit Petrus & eius ſucceſſores poteſtatẽ non ſolum ſuper fidelibus,ſed etiam ſuper infidelibus iuxta uerbum dominicum fiat unum ouile & unus pa-ſtor: Io.c.10. & glo.in Cle.ad noſtram in uerbo ec-cleſiæ de hæreticis. Et alibi quantum ad propoſitum belliſſime inquit. Quod ſi papa præcipit aliquid iniu-ſtum cum non habeat ſuperiorem coram quo agi poſ-ſit illi obediendum eſt in ſpiritualibus & eccleſiaſticis pſonis,quia nemini licet de eius factis iudicare.40.di. Si papa niſi mandatum papæ hæreſim contineret uel niſi ex præcepto in iuſto præſumeretur uehementer p-turbatus ſtatus eccleſiæ,uel multa mala futura eſſent Quia tunc peccaret. obediendo cũ debeat futura ma-la præcauere non autem iuuare,ſi autem præcipiat ali quid iniuſtum laico,qui non eſt iuriſditionis ſuæ nec ra tione perſone ſuæ,nec ratione cauſæ,nec alias dicit ſe non uidere,quod teneatur ei obedire. Si tamen illum excomunicare debet excomunicationem ſeruare, quia cum in poteſtate papæ ſit eccleſia militans ad eius mã data debent ſacramenta miniſtrari & nullus contra eius mãdata debet eis ſe immiſcere,quod eſt ualde not. hæc ſunt uerba domini Ab.in.d.diſputatione incipien-te epiſcopus.1.col. in fi.qui omiſit allegare hoc fuiſſe

Papa habet poteſtatem ſuper infideles.

Ait pceptũ papæ iniuſtum ſit ſeruandum.

dictum Inno.in.c.inquiſitioni de ſen.exco. Quod dictum pro notabili allegat.d.Ab.in.c.quæ i 1 eccleſiarum penul.colum.uerſ.item limito, ut præſumatur de conſtit.& Feli.in.c.1.circa principium de fi.inſtru. et d.c.quæ in eccleſiarum.11. colum. in fi.de conſtit. & in.c.ita quorũdam in fi.de Iudeis &.c.ſi quando glo. ſua,quæ incipit ſuperſederi.2. col. in fi. de reſcrip. ad idem aliud not.d.Inno.in.c.cum ad monaſteriũ de ſta. mo.ubi dicit quoſdam tenere & forte non male ſecundum eum,quod licet in his,quæ ſunt contra uotum tacitum uel expreſſum,& in alijs,quæ ſunt cõtra euangelium non proſit papæ diſpenſatio,niſi ex cauſa fiat. & idem forte intelligendum ſecundum eum ſi diſpenſat in his,quæ ſunt contra generalem ſtatum eccleſiæ, Non tamen hoc uerum in his diſpenſationibus, quæ ſunt contra ius poſitiuum tantum ſic apparet in ſtatutis, quæ facta ſunt ſuper ordinibus faciendis, uel interſtitijs ipſorum,& quod quis poſſet habere duas eccleſias curatas in his enim diſpenſationibus ſufficit ſola uoluntas papæ etiam ſine cauſa probatur hoc ratione ſicut enim ex ſola uolũtate poteſt cõſtitutionẽ relaxare,quia eius eſt tollere et diſtruere,cuius eſt cõdere.c. inter alia de ſen.exco.& princeps legibus nõligatur .l.digna uox. C.de legibus.l.ex perfecto.ff.de lega.3. l.princeps.ff.de legibus Hoſtien .uero unum cõmendabile ponit in.c.quãto de transla.prela.uidelicet q; Dei et Papæ idẽ eſt conciſtorium arg.in.c.2.et.3.eo.ti.& in.c.Romana de ap.in.6. & factum a papa dicitur

Dei & Papæ idem eſt conciſtoriũ.

factum à Deo, ut dicit Ioan. An. in. c. rurſus circa prin. qui cle. uel mo. & ad hoc optimus tex. in. c. non putamus in fi. de conſue. in. 6. ubi dicitur idem auditorium ſeu conſiſtorium eſſe epiſcopi & eius uicarij. et ibi glo. ulti. Et idem tenet pe. de Anca. conſilio. 29. incipiente in Chriſti nomine, eiuſque matris uirginis glorioſe Mariæ, & beati Antonij Amen parum dubitationis circa me. Ideo bene dici poteſt de iure papam pene omnia poſſe, quæ Deus poteſt excepto peccato. c. charitas de peni. di. 2. Nam Deus non dedit Petro licentiam peccandi. c. 1. 40. di. c. legatur. 24. queſtio. 2. Immo non debet excipi peccatum. quia peccare non eſt potentia, ſed impotentia. d. c. charitas & infra dicetur. Omnia enim per Deum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil, id eſt peccatum. Ioan. c. 1. in prin. Immo nihil magis eſt contrarium Deo, quam peccatum. Nam per ianuam peccati intrat diabolus & ſtatim Chriſtus recedit, ſicut per contritionem ſtatim intrat Chriſtus & recedit ſiue expellitur diabolus de peniten. diſtinctio. ſecunda ſic enim inquit & . c. cum renuntiatur. 31. queſtione prima iuncta ibi prima glo. ſpecula. in hac materia late loquitur in titu. de legato. §. nunc oſtenden. uerſic. 60. ubi dicit, quòd Papa eſt Petri ſucceſſor, & uicarius Ieſu Chriſti uicem non puri hominis ſed ueri Dei gerens in terris ut in preallegato. c. ſecundo & tertio, unde omnia gerit & diſponit & iudicat prout ſibi

Papa poteſt idem quod Deus poteſt.

placet. c. cuncta per mundum. & . c. per principa-lem octaua queſtio.tertia licet quilibet epiſcopus ſit quo ad quædam uicarius Chriſti . c. mulierem . 33 . queſtio.quinta.c.unico.uerſicu. ad exhibendum de ſa-cra unctio. habet etiam Papa plenitudinem poteſta-tis ad quam uocatus eſt . Alij uero in partem ſolici-tudinis ſunt uocati.c.ad honorem de aucto. & uſu.pa. c.decreto ſecunda queſtio.ſexta . dummodo contra fi-dem non ueniat in omnibus , & per omnia poteſt dicere & facere quicquid placet auferendo ius ſuum cui uoluerit, quia nemo eſt,quiei dicere poßit.Cur ita facit . c. in memoriam . 19 .diſtinctio . & ita tenet domi.Abb .in dicta ſua diſputatio. ſecunda columna. cui addo bonum tex . in . § . ex perſona . Alias eſt.c. quamuis de pe.diſtin.3.& glo.not.in.d.c.2. in uerbo uicem Dei.de transla.prelatorum & Paulus de Ca. conſilio . 284. Incipiente in Chriſti nomine amen. In facto preſenti . 3 . colum .uerſi . Sicut uidemus , & conſilio ſequenti incipiente in Chriſti nomine Amen. Primum dubium ſecunda columna in princi. Nam apud eum eſt pro ratione uoluntas . §. ſed quod principi inſti . de iure naturali gentium , & ci-uili . & gloſa tertia in ca. ſi gratioſe.de reſcrip.in 6 . Item non habet ſuperiorem. c. licet de electio. & ipſe eſt ſuper omnes . Nec poteſt ab aliquo iudicari .c. in nouo . & . c . nunc autem , 21 . diſtinctio . c . cuncta per mundum.c.nunc uero. & . c. ſi quando.8. q.3.c. audit.2. q .5. Et ipſe poteſt dicere illud apo-

ſtoli.1.ad Cori.4.Qui autem iudicat me dominus eſt. Vnde dicitur eccleſiæ arbitriũ.l.1.in fi.C. de ſum.tri. & fi.cath.& ideo etiam immutat ſubſtantialia unius rei applicando alij ar.in.l.2.C.commu.del. & de nullo poteſt facere aliquid.l.unica in prin. C. de rei ux. ac.c.re uera de cõſe.d.2.& ſententiam,quæ nulla eſt facere ualidam.c.hæc quippe.3. q.6. Item de iniuſtitia poteſt facere iuſtitiam corrigendo, iura & illa immutando.c.ut debitus de appel.c.non debet de conſan. & affi.& plenitudinem obtinet poteſtatis.c.decreto.2.q.6.& de p̃dictis eſt glo.not.in.c.2.in uerbo uicem Dei de transla. prælatorum. Item papa diſſoluit matrimonium carnali copula non conſumatum;ut communiter notatur in.c.commiſſum de ſpon.& glo. in.c.ex publico de conuer.cõiu.&.d.Ab.in ſua diſputatione incipiente epiſcopus.3.col.in fi.uerſ.4. arguo ſic papa. Et quandoq; conſumatum diſſoluit ut inter infidelem quando alter coniugum conuertitur ad fidẽ altero nolente ſecum habitare,ſine contumelia creatoris.c.quanto de diuor.inter quos eſt uerum matrimonium & eis dictum ſit,quod Deus coniunxit homo nõ ſeparet. Mat.19.Mar 10.c.de infidelibus in fi.de cõ. & affi.cũ ſimilibus.Itẽ poteſt facere q̃ facta habeãtur pro infectis.l.ut eſt glo.not.in cle.1.ĩ uerbo p̃ infectis de im.eccle.extant etiã uerſus de pontificia poteſtate.

Papa diſſoluit matrimonium.

Reſtituit papa ſolus deponit & ipſe.
Diuidit & unit eximit atq; probat
Articulos ſoluit ſinodum facit generalem.

Transfert

Transfert, & mutat: appellat nullus ab illo, ut eſt glo. not. in. c. 1. in uerbo pertineant de transla. prela. c. Sicut unire de exceſ. prela. Et copioſius hoſti. in ſumma de offi. lega. §. quid pertinet ad officium legat. per to. & dominus Ab. in. d. diſputatione per plures colum. circa prin. & Iaco. Alu. in titulo Epiſcopum uel abbatem. c. 1. 4. colum. in uſi. feu. & c. quod translationem de offi. lega. Addo q; ſolus papa ſine conſilio Cardinaliũ poteſt deponere Imperatorẽ & quẽcunq; alium. 15. q. 6. c. alius & glo. 1. in. c. ad apoſtolice quæ eſt ualde not. de re iudi. in. 6. Ipſe enim habet plenitudinem poteſtatis. 2. q. 6. c. de cætero de au. et uſu pal. c. ad honorem. Nec obſtat quòd in ſuperſcriptione. d. c. apoſtolicæ dicatur ſacro preſente concilio ad memoriam ſempiternam. quia. d. gloſa. 1. dicit de concilio potius eſt dictum ad honeſtatem quàm ad neceßitatem. quia ſine ſcientia uel licentia cõcilij. Sẽtentiã papæ ſufficeret contra Imperatorẽ et quẽcunq; aliũ (ut prædictum eſt). d. c. alius. Itẽ põt eſſe iudex ĩ ſua cauſa propria ut tenẽt doc. maxime. d. Ab. in. c. cõueniſſent. 3. col. in prin. de iudi. et d. Do. in. c. 1. ſecũdo not. de im. eccleſia. in. 6. et in. c. 1. 3. col. circa fi. de penis eo. lib. unde ſi mulier aſſerit papam eſſe uirum ſuũ poterit papa eſſe iudex in ipſa cauſa, ut tenet. d. Ab. in. c. cũ ueniſſent. 3. colum. & in. c. licet deuitãdã. 2. col. de ele. allegat glo. in. c. Guiliſterius ĩ uerbo anathematizari. 23. q. 4. et ĩ. c. ſi qs pecuniã. 79. di. et hoc qa Papa non habet ſuperiorẽ ut p̃dictũ

Papa põt deponere Imperatorẽ ſine conſenſu Cardinalium.

Papa eſt iudex in cauſa propria.

Papa nõ habet ſuperiorem.

eſt idem dicit Ni.de lyra pſal. 50. Super uerbo tibi ſoli peccaui, quod hoc dicit Dauid, quia ſuperiorem non habebat cum eſſet Rex niſi ſolum Deum. At quod magis papa poteſt interprætari declarare & modificare ius diuinum & per ſuas conſtitutiones & diſpoſitiones quæ fundãtur in iure naturali gentium impedire ut ſic ex eis nullum uinculũ, uel obligatio cõtrahatur, uel oriatur, ut tenet Petrus de ancarano, in repet. c.1.12. colũ. in fi. uerſ. de poteſtate tamen Papæ, & ſequenti de conſtitu. & in. d. conſi. 239. ubi dicit per conſtitutiones ſummorũ pon. plura impedimẽta fuiſſe inducta impedientia matrimonia contrahenda & dirimentia contracta, ut maxime ex titulis de ſpon. cũ ſequen. uſq; ad fi 4. libri Decretalium, & in tit. qui cle. ulti not. & de conuer. coniu. & alijs ſimilibus & patet etiam in exemplis præmiſſis & in matrimonio cõtrahendo, ꝗ in maſculo requiratur ætas annorũ. 14. in femina. 12. c. 2 c. atteſtationes. & c. continebatur de ſpon. impu. quantũ uero ad ſpõſalia ætatis an. 7. c. literas. & c. acceſſit eo tit. Item in matrimonio ſpirituali quod contrahitur per emiſſionem profeſſionis in qua requiritur ætas an. 14. in profitente. c. ad noſtrã de regula. & c. 1. eo. ti. in. 6. Irritat etiam in matrimoniũ contractũ in gradibus conſanguinitatis & affinitatis canonica conſtitutione prohibitis & cum monialibus & religioſis profeſſis, & clericis in ſacris ordinibus conſtitutis cle. 1. de conſan. & affi. c. non debet eo. tit. c. nicena. 31. diſtin. c. cum olim de cle. coniu. Et tamen

Papa põt interptari ius diuinum.

legimus Abraham, Iſaac, & Iacob, Moyſem, Dauid Regem, & multos alios Patriarchas, & Prophetas, & Petrum apoſtolorum principem, Lucam euangeliſtam habuiſſem uxores, ut patet in libro uitæ maxime Gene. Exo. & Regum, & Math. c. 1. & Lucæ. 3. de Petro, Mat. 8. & Lucæ. 4. c. qui dicit, exurgens Ieſus de ſynagoga introiuit in domum Simonis ſocrus, autem Simonis tenebatur maximis febribus de Luca atteſtatur Hieronymus in libro de uiris illuſtribus in fi. de Luca loquendo dicit uixit. 84. annos, uxorē habens, licet aliter dicere uideatur in præfatione euangelij. Lucæ in prin. & frater accipiebat in uxorem relictam fratris prædefuncti ſine filijs ex præcepto Dominico Deut. c. 25. Rut. c. 4. & Ni. de lyra. Math. c. 1. in uerbo Mathan autem genuit Iacob. Item poteſt ſtatuere, quod per ſecundum matrimonium tollatur primum, ut tenet glo. in. d. c. ex publico, quām ad hoc allegat Feli. in. c. quæ in eccleſiarum. 6. colum. uerſi hinc eſt de conſtit. ſubdens quod etiam in conſumato matrimonio diſpenſat allegat Ioan. An. in regula actus legitimi de re. iu. in. 6. quem refert Bal. in. l. ſi filius. ff. de adop. & Pe. de Anca. conſi. 366. incipiente reuocatur in dubium in quantum pro filio regis Angliæ laborioſæ conſuluit, quod Papa ex cauſa poßit diſpēſari uxorem patrui ſui defuncti, poßit nepos ex fratre accipere in uxorem de ampliſſima poteſtate Papæ in matrimonialibus habetur per Hoſti. in ſumma qui cle. uel uo. §. quis nouens. uerſ. uideatur igitur, quod ſun-

Patriarchę, prophetæ, Petrus Apoſtolus, & Lucas euangeliſta fuerunt coniugati.

Papa poteſt ſtatuere q̄ p̄ ſecundum matrimonium tollatur primum.

mus pon. & latiſſime per Iacobum zocchum Ferra. in.c.ad diſoluendum.5.charta.& ibi iem etiam per celeberrimum dominũ meum in canonibus Alex.ne.poſt .d.Ab.de deſpõ. impu.Pe.de anca.in.c.1.1.col.de ſpõ. in.6. Poteſt etiam papa inhibere ne matrimonium cõtrahatur inter aliquos expreſſis nominibus, & ſi cõtractum fuerit matrimonium ſit nullum & non teneat nec ualeat, ut tenet Petrus de anca.& .d.Cardinalis in cle.1.in fi.de re.permu. & ſic papa prolibito impedire poteſt matrimonium contrahendum, & diſſoluendum contractum cum moderamine tamẽ premiſſo, & tñ matrimoniũ eſt de iure diuino, hoc hos de oſſibus meis & caro de carne mea.c. debitũ de biga. Gen.2. Mat.19.1.ad Corin.6.&.c.1.de uoto ĩ.6.ſed qd amplius ĩmoror loqui de põtificia poteſtate eſt.n. hoc mittet os in cœlum.c.in tantum.21.diſtin.eſt inſtar ſacrilegi, ut eſt glo.not. & ſingularis in.d. c. ſi papa 40.diſt.& ibi etiam dicitur, quod merita Petri eius ſucceſſorem aut ſanctum faciunt aut ſanctum inueniũt, ut prædictum eſt diuini ingenij Bal.qui etiam fuit magnus plurius ut patet ex ſcriptis ſuis cõſilio.433. incipiente in Chriſti nomine quæritur utrum papa. 3. uol.ex breue conſilium dicit, quòd dubitans de poteſtate pape dubitat de fide catho. & tanquam ſacrilegus eſt cenſendus & inſtar ſacrilegij eſt diſputare de poteſtate papæ. Idem dicit glo.quam ipſe non allegat in.c.generali in uerbo in iubemus de elec.in.6. quæ refert Gar.dicẽtẽ, qui negat Papã nõ habere faculta-

Dubitãs de poteſtate papæ eſt cẽſendus ſacrilegus & hereticus.

tem condendi canones punitur ut hereticus. 19. diſt. nulli fas. & Oldra. conſilio. 271. incipiente quæſtio talis, eſt circa me. tenet quòd qui dicit Romæ pec cata non poſſe dimitti uel remitti, & papam non poſſe dimittere peccata hereticus eſt cenſendus, quod dictum Feli. in tractatu de indulgentijs. 1. col. multum extollit pro ualde not.

Præmitto etiam q ex omnibus fidelibus cõſtituitur una eccleſia & unũ corpus miſticũ. c. eccleſia de cõſe. di. 1. ubi dicitur eccleſia. i. catholicorũ collectio &c. Et huius corporis caput eſt uerus ſponſus et pontifex Ieſus Chriſtus redemptor noſter cuius uicarius eſt papa ut probatur iu c. firmiter uerſ. una eſt de ſum. tri. & fi. ca. & c. nouatianus. 7. q. 1. c. loquitur. & c. pudenda. 24. q. 1. c. quam de im. ec. in. 6. Et in canticis canticorum. 6. c. dicitur in perſonam Chriſti de eccleſia una eſt columba mea perfecta &c. tranſumptiue habeẽ in. d. c. loquitur & Apoſtolus ad Ephe. 4. c. unum corpus unus ſpiritus unus Dominus &c. Et alibi Chriſtus pontifex futurorum bonorum &c. Ad Hebreos. 9. c. Et pro hoc eſt bona gloſa in clementina ne Romani in uerbo non conſonan. de electione. quam ad hoc allegat. d. Abb. in. d. diſputatione. 5. colum. Aliam ego allego. in cle. ad noſtrum. §. tertio q illi in uerbo eccleſiæ. de hereti. quæ notabiliter dicit. Conſtat enim. Ideo unam, quia in uniuerſali eccleſia eſt unum caput ſupremum cui omnes de eccleſia obedire tenetur, ſcilicet Papæ

Notandum perpetuo glo. literis aureis ſcribendam.

hoc illo ſtatuente per quem Regis regnant & legum conditores iuſta decernunt prouer. 8.c. & epiſtola inter claras.C.de ſumma tri.& fi.catho.eſt enim ecclesia militans diuinitus exẽplata dicente Io.in Apocalipſi.c.21.in prin.uidi Hieruſalem ſanctam nouam deſcendentẽ de cælo &c.Et Moyſi dctum eſt.Exo.c.25. in fi.quod omnia faceret ſecundum exemplum ſibi mõſtratũ in monte.Cum igitur in eccleſia triũphanti ſit unus Princeps ſupremus cuius obediẽtiæ tota ipſa eccleſia perfectisſime eſt ſubiecta.ſ.Deus neceſſario ſequitur toti militanti unum ſupremum Principẽ præſidere.ſ.Papam,cuius præceptis omnes obedire tenẽtur & hoc eſt de neceſsitate ſalutis, ut in extrauaganti Bonifacij unam ſanctam & fortius in his,qui ſunt pfecti.c.ne quis.22.q.2.Vnde prædictum fuit Iohel.1. congregabantur filij Iudæ,& filij Iſrael, pariter exponit ſibi caput unum.& Ioan.10.fiet unum ouile,& unus paſtor.c.licet de baptiſmo cle.1.de ſen. excom. cum concor.Hanc obedientiam probat naturalis ratio ſicut enim operationes rerum extranaturalium procedunt ex naturalibus potentijs. Ita operationes humanæ procedunt ex humana uoluntate oportuit autem in naturalibus,ut ſuperiora mouerentur inferiora ad ſuas actiones per excellentiã naturalis uirtutis collectæ diuinitus ſic oportet in rebus humanis, quod ſuperiores moueant inferiores per ſuam uoluntatem ex ui auctoritatis diuinitus ordinatæ,ut ſatis probat To.2.2.queſt.c.4.ar.1. Iſtorum autem ſuperiorum

Eccleſia militans eſt diuinitus exẽplata a triũphanti.

mouentium unus eſt ſupremus ut prædixi omnes. Igi*tur ſubiecti ſunt motioni illius.* Et *ſunt in illo quaſi mẽbra de membro &c.c.ſignificaſti de elec. &* Archi. *in .d.c.loquitur exponit illud uerbum columba una &c. .i.eccleſia ſic dicta propter innocẽtiam.d.c.pudenda perfecta propter uirtutes quæ extra eccleſiam nõ habet matris ſinagogæ electa.* Ad *horum declarationem. dicens q;* Adam *eſt figura ipſius* Chriſti, *qui translatus eſt in paradiſo.i.in eccleſia uel etiam in cruce in qua ſoporatus eſt dominus cum mortem pro peccatoribus redimendis ſuſcepit de latere cuius dextero a milite perforato fluxerunt duo ſacramenta.ſ. ſanguis & aqua ſanguis redemptionis & aqua baptiſmatis, quibus formatur eccleſia Chriſti ſponſa.de hoc dicitur una eſt columba mea &c.* Et *hic de ipſa* Chriſtus *prophetauit, dicens os hoc de oſſibus meis &c.* Gene. 2. *cum alijs iuribus preallegatis.* Quia *fortitudo eccleſiæ & humilitas illius de fortitudine & humilitate* Chri*ſti formata eſt, et propter eam homo* Chriſtus *reliquit patrem in celis.*Exiens *à patre uenit in mundum.* Io. 16. *reliquit matrem ſuam.i.ſinagogam, & adheſit uxori.i.gentili eccleſiæ.* Hæc *ſunt duo in carne una.i.* Chriſtus *& eccleſia in ſpirituali uoluntate hæc eſt uirgo* Regis *filia uirgo tenella mater fecunda roſa perpetua amplexibus digna uoluntate fulgida honeſtate præclara uerbo matura grauis caſtitate inſignis habitu prædicabilis intereſſe uirgo ſine iniquitatis macula, ſine ſimulationis iuga ſecundum* Hiere. *hæc ſunt*

Eccleſia dicitur colũba una &c.

Duo ſacramenta fluxerunt ex latere dextero Chriſti perforato.

uerba Archi. in. d.c. loquitur cum aliquibus per me interpoſitis. huius autem corporis multa ſunt mēbra uti particulares eccleſiæ & cæteri fideles boni cuius eccleſiæ ſponſus eſt papa. d. c. quoniam de im. eccle. in 6. & cle. 1. de ſumma tri. & ſi ca. pluries ſupra allegata cum alijs concor. hoc etiam declarauit Chriſtus, cū dixit ego ſum uitis & uos palmites Io. 15. *Et ſicut palmites ſummunt uigorem a uite ſic prælati ſummunt ſuam auctoritatem a papa, qui eſt alter Chriſtus in terris & repræſentat Chriſtū cū ſit eius uicarius. d. c. quāto de trāsla. prela. & ibi glo. in uerbo uicē dei, cū concor. in ea allegatis et. c. noſtrū ut eccleſia. bene. & alijs per me dictis in d. uerſ. primū q̃ papa, item in regno cœlorū eſt unus Deus a quo celeſtis curia ſūmit ſplendorē iuribus preallegatis in uerſ. præmitto etiā q̃ ex omnibus & Dauid dicit in ſplendoribus ſanctorum ante luciferū genui te pſal. 39. inter aſtra eſt ſol. a quo alia aſtra & ſydera ſummunt ſplendorē ſuū ideo dātur ſol. qui ſolus eſt qui lucet & alia ſydera & terra & ſplendorē accipiūt & ab iſto ſole & terra cuncta terrena oriuntur teſte ouidio. 1. Methamor. & ab his oriuntur cūcta duobus & ab his oriuntur cuncta duobus. c. ſolitæ de ma. & obe. c. duo ſunt. 96. di. in inferno unus eſt Princeps. in Belzebub principe demoniorum eijcit demonia Lucæ. 11. Mar. 3. Mat. 9. circa ſi. 21. di. in prin. Nunc princeps mundi eijcietur foras Ioan. 12. poſt medium, & quia princeps huius mundi iam iudicatus eſt. Ioan. 16. uenit*

A ſole & terra cūcta oriuntur.

enim princeps huius mundi & in me non habet quidquam Ioan.14.c. princeps, & ibi per archidia. de peniten.diſtinctio.ſecunda.c.ſic enim ſecunda columna.ea.diſtinctio. & diabolus portauit Chriſtum in montem excelſum ualde, & oſtendit ei omnia regna mundi & gloriam eorum, & dixit illi: hæc omnia tibi dabo ſi cadens adoraueris me Mat. quarto. Si ergo in cœlo, in aere, & in inferno eſt unus princeps, ut præmiſſum eſt, Non ne rationi conueniens eſt,ut etiam in terris ſit unus princeps, qui curam habeat de animabus hominum pro quibus facta ſunt omnia.Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius pſal.octauus, pro quibus Chriſtus naſci uoluit, & crucifigi, qui eſt papa ſucceſſor Petri cui Chriſtus ter dixit ſi me amas paſce oues meas. Ioan.10. cum aliis iuribus præallegatis in dictum uerſiculum primum quod papa, nam in apibus eſt unus princeps, & in gruis unam ſequuntur ordine literato.c. in apibus ſeptima queſtio. prima Roma. condita duos fratres ſimul habere non potuit dicto.c. in apibus, & Poeta inquit.

Fraterno primi maduerũt ſanguine muri, et alibi. Omniſq; poteſtas in patiẽs conſortis erit ut etiã refert archi.in.d.c.in apibus &.23.q.7.ꝗ autẽ in Rebechæ utero Eſau & Iacob bella geſſerũt.Gene.c.25. &.d. c.in apibus &.26.et.89.diſt.c.1. Præmitto ẽt ꝗ ſicut una eſt eccleſia.ita eſt unus ep̃us multorũ ep̃orũ cõcordi numeroſitate diffuſius,ut dicit tex.ĩ.d.c. no-

uatianus & .c.loquitur. & dicitur unus epiſcopatus quaſi unum caput, ſeu una cura, ſeu intentio. Epiſco*pus enim eſt nomen græcum quod latine interpræta*tur ſuperintendens.c.qui epiſcopatum.* 8.q.1. Et ad*uertendum quod licet fuerit hoc uocabulum* Epiſcopa*tus in teſtamento ueteri ut patet pſal.*68. & *epiſcopatum eius accipiet alter actuum.c.1.* Attamen nō ha*bebantur* Epiſcopatus *ita diſtincti ſicut hodie, nec diſtinguebatur hoc nomen epiſcopus ab hoc nomine pſbyter.* Et *promiſcue omnes ſacerdotes in primitiua eccleſia immediate poſt reſurrectionem* Chriſti *appellabantur tam epiſcopi, quam presbiteri & omnes in communi regnabant in eccleſia* Dei *ſed poſtea cum oriente ſciſmate, ita quòd unus uolebat alteri preferri.* Dicendo *ego ſum melior te, quia baptizatus ſum a* Petro. *Alius dicebat ego sū ordinatus a* Paulo *etc.* Fuit *conſtitutum ab apoſtolis & alijs ſenioribus quòd unus de presbiteris præponcertur qui uocaretur epiſcopus, cui alij obedirent, & ſic epiſcopus quòd ut hodie eſt fuit inuentus ordinatione apoſtolorum et aliorum ſeniorum.* Non *autem iure diuino, ita aperte dicit* Hieronymus & *optime probatur iu.c. olim.* 95. *di.& .c.legimus.* 93.*di.unde beatus* Petrus.1. *epiſtola appellat ſe presbyterum ſic ſcribens presbyteros, qui ibi nobis ſunt precor ego compresbyter & teſtis paſſionis* Chriſti & *e.ut atteſtatur.d.*Ab. *in.d. diſputatione epiſcopus.*5.*col.in fi. & licet in ſingulis ciuitatibus ponerentur per apoſtolos epiſcopi & in ſingulis*

Epiſcopus & pſbiter i primitiua eccleſia idem cenſebātur.

prouintijs archiepiſcopi ut plenius habetur.99. di. c.1.& in.c.in illis.80.di. tamen in effectu epiſcopatus erat unus, quia ſubditi nõ erãt diſtincti unde quos unus excõmunicabat alius abſoluebat ut not.in.c.cõſtitutum de ap.& in.c.cum cauſa de proba.& .d.Ab. in.d.diſputatione epiſcopus.6.colum.in prin.ſed poſtea fuerunt diſtinctæ dioceſes prouinciæ & parochiæ ut not.in .c.1.13.q.1.& ſic hodie epiſcopus ſine epiſcopatu ſpecialiter eſt quaſi inutilis in eccleſia Dei reſpectu adminiſtrationis, licet ſit epiſcopus eccleſiæ uniuerſalis quo ad eccleſiã et dignitatẽ ut not. Hoſt.in.c. 2.de trãsla.præ. Inſup præmitto, quod Chriſtus redẽptor noſter non dedit pure & ſimpliciter Petro poteſtatem, ſed Petro, & omnibus alijs apoſtolis & eorum ſucceſſoribus Petro tanquàm capiti, & alijs tanquã membris hoc probatur in.d.c.loquitur.24.q.1.& in c.in nouo.20.diſt. & in.c.ita dominus.19.diſt.in his enim iuribus aperte dicitur, quòd Chriſtus poſt reſurrectionem ſuam omnibus apoſtolis parem tribuit poteſtatem dum dixit Ioan.20.c.Sicut pater miſit me, & ego mitto uos accipite ſpiritum ſanctum &c. & Inno.in.c.nouerint circa principium de ſen.exco. dicit claues fuiſſet Petro in perſonam eccleſiæ datas, & Auguſtinus ſuper Io.dicit, quòd quando Petrus accepit claues ſanctam eccleſiam ſignificauit.24.q.1.c. quodcunq;. Vnde licet cæteri apoſtoli, ſicut Petrus pari cõſortio honoris & poteſtatis præditi eſſent. Tamen ut ueritatem oſtẽderet, uoluit eccleſiam deriuari a Petro

oſtendendo enim paſtorē & principē ut et clarius hoc ex euāgelijs colligi poſſit et patebit ex infra dicēdis eſt tamē aduerten.q in trāslatione huius poteſtatis Christus tā ante reſurrectionē quā poſt uarijs uerbis uſus ē tā ad Petrum, quā ad oēs alios apoſtolos ſimul primū .n.ante mortē promiſit Petrum apoſtolatū & poteſtatem clauiū dū interrogauit diſcipulos quē dicunt hoīes eſſe filiū hominis & illis reſpōdentibus alij Io. Baptiſtā alij uero Hieremiā aut unū ex prophetis uos uero quem eſſe dicitis. Reſpondit Petrus, Tu es Chriſtus filius Dei uiui. Tunc dixit Chriſtus & ego dico tibi quia tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam & tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcunq; ligaueris ſup terrā erit ligatū & in cœlis. Mat.16. & d.c. loquitur. Nō tamen p hoc dedit ſibi poteſtatē, nec fecit eum principē, ſed tamen promiſit ut patet per illa uerba, et tibi dabo &c. quæ ſunt de futuro, item patet quod hæc uerba fuerunt prolata ante reſurrectionem, ut habetur in c. conſyderamus & .c. fidelior. 50. diſtin. not. in d.c. in nouo & dum dixit ſuper hanc petram &c. uoluit dicere ſuper illos articulos fidei per eum confeſſo, dum dixit Petrus, Tu es Chriſtus filius Dei uiui, ut not glo. in d.c. ita dominus, ſecundo uidetur Chriſtum dediſſe adhuc ante mortem poteſtatem omnibus apoſtolis, ut habetur Mat.19. dū dixit ſi peccauerit in te frater tuus uade & corripe eum inter te & ipſum ſolum, ſi te non audierit adhibe unum uel duos teſtes ſi te non audierit dic eccleſiæ, ſi

autem eccleſiam nõ audierit fiat tibi ſicut & ethnicus & publicanus.c.nouit in prin.de iudicijs.c.ſi peccauerit.2.q.1.c.in nomine domini de teſt.& immediate ſubiunxit loquendo omnibus apoſtolis, Amen amen dico uobis, quodcunq; ligaueritis ſuper terram erit ligatum & in cœlis, & quodcunq; ſolueritis ſuper terrã erat ſolutum & in cœlis, & idem dicit Ni. de lyra. Mat.21. in uerbo & uineam ſuam locabit alijs agricolis. Quod Chriſtus eccleſiam ſuam regendam tradidit apoſtolis & alijs diſcipulis & in uerbo & dabit gentibus &c. exponit.1. apoſtolis & eorum ſucceſſoribus. Poſt reſurrectionem autem eandem poteſtatem recenſuit dum in ſufflauit in apoſtolos, & dixit accipite ſpiritum ſanctum corum remiſeritis peccata remittuntur eis & quorũ retinueritis retenta ſunt. Io. 20. ſed Petro poſt mortem dixit paſce oues meas & conſtituit eum principem aliorum apoſtolorum Ioan. c.ult. & trãſũptiue in.d.c. ſignificaſti de elec.et.c. ſolite de ma.et obe. demũ ĩ aſſũptione dedit oĩbus apoſtolis exercitiũ, dũ dixit ite & p̃dicate euãgeliũ oĩ creaturæ etc.ut Mat.c.ult.et Mar.c.ult.ĩ die uero pẽthecoſtes p̃miſſionẽ ſp̃ũ sãcti oĩa p̃miſſa cõfirmauit. Liquido ergo patet ex p̃miſſis q̃ nõ ſoli Petro fuit data poteſtas ſed oĩbus apoſtolis, tãquã mẽbris Petro uero tãquã capiti.d.c.loq̃tur nec moueat̃ q̃ſpiã ad dicẽdũ q̃ alij apoſtoli habuerĩt p̃tãtẽ ſolũ reſpectu ordĩs ſed nõ reſpectu iuriſdictionis, ſed Petrus habuit ſolũ reſpectu iuriſdictiõis, vt.d. Ab.in.diſputatione epiſcopus. 6.

Poteſtas fuit data omnibus diſcipulis Petro tanquã capiti.

colum.in ſi.dicit.quòd immo etiam reſpectu ordinis hoc clare intelligitur de his uerbis. Mat.18. nã uoluit quòd reclamatio fieret apud eccleſiam cum immediate ſubiunxit, Quodcunq; ligaueritis ſuper terram &c. Item patet in.c.9.de pe.& re.ubi dicit textus, quòd Chriſtus dedit claues regni cœlorũ Apoſtolis. Et idẽ tenet ibi ioan.An.ad idẽ facit.c.firmiter uerſ. una in fi.de ſum.tri.& fi.catho.ubi colligitur, quod Chriſtus dedit claues regni cœlorum apoſtolis, & eorũ ſucceſſoribus. Et ſucceſſores fuerunt omnes ſacerdotes rite ordinati, ut ibi colligitur, & nota. licet ex conſtitutionibus eccleſiæ epiſcopi, qui etiam ſunt præsbyteri habeãt iuriſdictionem & cæteri ſacerdotes repræſentent apoſtolos, quoad adminiſtrationem ſacramentorũ ut not.glo.in.c.uidentes.12.q.1. Vnde clarius loquendo poteſt dici, quod poteſtas data in perſonam Petri, & aliorum fuit data eccleſiæ, alias illis mortuis non potuiſſet eccleſia poteſtatem illam exercere, quod eſſet abſurdum cum non ſit ueriſimile, quod Deus uoluiſſet eccleſiam ſuam dimittere ſine paſtore poſt mortem Petri, ut dicit Inno.in.c.ad Apoſtolice in fi.de re iudicata in.6.& in.c.quod ſuper.1.colum.in fi.de uoto & glo.in cle.roma.i.reſpon.in uerbo non conſonam de elec.& pro hoc eſt tex.Auguſtini in.c.quodcunq;.24. q.1.ubi dicit quòd quando Petrus accepit claues eccleſiam ſanctam ſignificauit, & quod hæc poteſtas ſit in eccleſia.ſ.in papa, tanquam in capite ultra illud, quod colligitur ex capitulis preallegatis, d.Ab.in di. di ſpu.

Poteſtas data in perſonã Petri & aliorum Apoſtolorum fuit data eccleſiæ.

tatione epiſcopus. 7. colum. poſt principium adducit actuum. c. 15. ibi enim dicitur quod cum eſſet Antio*chiæ horta eſt contentio an conuerſi deberent circuncidi fuit miſſum ad apoſtolos & diſcipulos ſeu preſbiteros, qui erant* Hieroſolimis*, & ibi conuenerunt* Apoſtoli *& ſeniores, ut uiderent & diſcernerent ſuper illa queſtione, & ibi dicitur, quod* Petrus *locutus fuit tāquam unus ex apoſtolis poſtea fuit uocatus* Iacobus *& fuit uſus uno iudice & placuit apoſtolis & ſenioribus ut nō fieret circunciſio & ſcripſerunt epiſtolam ad* Anthiochiam *ſub hac præfatione* Apoſtoli *& ſeniores fratres &c* Viſum *eſt ſpiritu ſancto nobis, nihil ultra onus uobis imponere & ſic aduertendum, quod conſultatio hæc quæ non erat ordinis nec fori penitentialis non fuit facta ad* Petrum *tantum, ſed etiam ad alios* Apoſtolos *& ſacerdotes quos ipſi ordinauerāt hæc deliberatio & reſpōſio fuit facta in cōmuni, nec* Petrus *fuit præ cæteris nominatus.* Si. n. *ipſe ſolus habuiſſet poteſtatē nō acceptaſſet alios ī cōmuni, qui oēs repleti erāt ſpiritu ſancto, quin imo eodē. c. dicitur, quòd* Paulus *poſtea perambulans* Syriam *&* Ciciliam *præcipiebat cuſtodiri præcepta* Apoſtolorū *& ſeniorum.* Vnde *nota. præcepta, quod ſonat in iuriſdictionē contentioſam & pōdero quod nō ſolū mādauit ſeruari præcepta* Apoſtolorū, *ſed etiam ſeniorū & aliorum presbyterorum, ut colligitur ex uerbis pre allegate conſultationis, dum fuit miſſus ad* Apoſtolos *& presbyteros.* Item *ut habetur actuum in. c. 16. cū*

Præceptum ſonat in iuriſdictione contentioſa.

Paulus & Timotheus pertranſiret ciuitates tradebant eis cuſtodire dogmata, quæ erant decreta ab apoſtolis & ſenioribus, qui erant Hieroſolimis & pondero uerbum decreta quod ſapit iuriſdictionem contẽtioſam iuxta not. in c. ult. de tempo. ordi. & c. 2. de iudi. § ſi legibus in fi. 4. diſtin. inſuper legitur actuum 20. quod Paulus uocauit maiores natu Epheſeorum, & inter cætera dixit, attẽdite uobis et uniuerſo gregi in quo uos ſpiritus ſanctus poſuit epiſcopos regere eccleſiam Dei, quã acquiſiuit ſanguine ſuo item Chriſtus hoc expreſſæ deſignauit, dum dixit tu es Petrus & ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meam & portæ inferi non preualebunt aduerſus eam. ſ. eccleſiam ad idem quod habetur Mat. 19. dum dixit diſcipulis ſuis amen dico uobis quod uos qui ſequuti eſtis me ſedebitis ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſrael, iudicabit ergo Chriſtus in fine ſœculi cum omnibus apoſtolis ſic dicen. in hac eccleſia militanti, quæ in ſtar triumphantis eſt figurata, ut ſupra dictum eſt in uerſ. præmitto eciam quod ex omnibus ut ipſi & epiſcopi & eorum ſucceſſores habeant iuriſdictionem cũ papa, licet papa ſit loco Dei principalis pro hoc bonus tex. in. d. c. in nouo. 21. diſt. ubi dicitur, quod apoſtoli parem honorem & poteſtatem cum Petro accepe runt à Chriſto ut etiam prædictum eſt hinc in tex. in cle. ſi quis ſuadente quæ eſt. 1. de penis dicit quod Epiſcopi dicuntur ſanctisſimi Chriſti legati ſpirituales sũt patres fratres & coepiſcopi papæ columnæ eccleſiæ,

& Chriſtus

& Chriſtus appellat apoſtolos fratres ſuos, Vade inquit Chriſtus Mariæ Magdalenæ poſt ſuam reſurrectionem ad fratres meos, & dic eis. 10.20.c. & Mat. 12. & 15. & Ioan. 8. ſimiliter etiam Deu. c. 17. in fi. hinc etiam eſt, quod Papa appellat epiſcopos fratres .c. ecce. 99. diſtin. & in. c. quam graui de cri. fal. Imperatorem uero & Reges & alios principes ſeculares appellat filios. d. c. quam graui. Ad idem. d. c. mulierem alias mulier in fi. 33. q. 5. ubi epiſcopus dicitur Dei uicarius. ſ. in parte & idem dicunt in ſacerdote ut ibi not. glo. & probatur in. c. inter. 2. de peni. di. 3. & d. uerſ. una & hæc fuerunt pulcherrima uerba Seueri ad Eugenium Papam quæ refert Archi. in. c. non decet. 12. diſtin. quæ uerba ſunt hæc conſideres autem omnium ſanctam Romanam Eccleſiam, cui auctore Deo, præes eccleſiarum matrem eſſe non dominam, Te uero non dominum Epiſcoporum, ſed unum ex ipſis. Petro fratrem diligentium Deum & participem timentium eum. Et latius Archidiaconus in. c. non liceat Papæ, duodecima quæſtione ſecunda, & in epiſtolis Hieronymi eſt una epiſtola Theophili epiſcopi impreſſa folio. 201. facie in qua Theophilus ſcribens ad Epiphanium papam, & appellat eũ fratrẽ, quæ incipit domino dilectisſimo fratri & coepiſcopo Epiphanio Theophilus in dño ſalutem, facit ad hoc, q̃ Chriſtus appellat ſe lucem mundi quandiu ĩmundo ſum, lux ſum mundi. Ioan. 9. c. & poſtea dicit apoſtolis, Vos eſtis ſal terre, uos eſtis lux

Chriſtus appellat apoſtolos fratres ſuos.

mundi Mat.5. Ecce quod equiperat apoſtolos ſibi ipſi ex quibus colligitur quod ne dum apoſtoli ſed & alij fuerunt & ſunt prælati per ſpiritum ſanctum electi probatur etiam alio modo. nam ſi apoſtoli non acce-piſſent poteſtatem pro ſe & ſucceſſoribus ſuis etiã reſpectu iuriſdictionis contentioſæ, quomodo poſſent in cauſa fidei iudicare papam, quod tamen poſſunt. c. ſi papa. 40. diſt. et not. Archi. in. c. in fidei fauorem de hæreticis in. 6. cum à Ieſu Chriſto non acceperit poteſtatem niſi per illa uerba generalia concluditur ergo quod in perſonam Petri & aliorum fuit data poteſtas toti eccleſiæ, tanquam corpori & papæ tanquam huius corporis capit & quod proprie omnes ſacerdotes erant ſucceſſores apoſtolorum ſed propter ſciſmata tollenda fuit ordinatum unum omnes ſacerdotes haberent poteſtatem clauium maxime in iuriſdictionibus ſed ali qui eligendi ex eis, quia appellarentur epiſcopi ſed reliquis ſacerdotibus adhuc fuit dimiſſa poteſtas reſpectu ſacrorum adminiſtrandorum, ut in. d. c. uidentes & colligitur aperte ex dictis Pauli & Hieronymi ſupra allegatis, hæc ut puto conſyderans beatus Gregorius cũ humilitate reſpondens quando repræhendit patriarcham Alexandrinum cui in præfatione epiſtolæ quam miſerant ad eum appellauit eum uniuerſalem papam dicens quod illa uerba uniuerſalem inflantem charitatẽ uulnerant cum pro hoc detrahitur alijs prælatis nã ſi papa eſſet uniuerſalis alij pro nihilo haberẽtur quòd non eſſet dicen. & de hoc eſt tex. pulcherrimus in. d. c.

eccleſia.99.diſt. & propter hanc poteſtatis unionem poſt aſcenſionem Chriſti apoſtoli de nouo elegerunt Petrum in principem eorum & eccleſiæ dando hanc poteſtatem cunctis ſucceſſoribus, ut dicit tex.in.c.ſacroſancta in fi.22.diſt. & in nouo.21.diſt.ubi archi.ſuper .1.glo.referens Io.de fani.dicit quòd ante reſurrectionem non elegit Chriſtus Petrum in principem, ſed confirmationem principatus diſtulit uſq; poſt reſurrectionem, ut diſcipuli quibus præeſſe debuit præberent aſcẽſum, in ipſum electionis faciendæ per ipſos cum nemo inuitis ſit dandus rector eccleſiæ ipſorũ.c.nullus. 41. diſt. & .c.ſi forte.63.diſt.glo. & .d.Ab.in.c.auctoritate de inſtit.ego allego optimam gloſam in.d.c.in nouo in uerbo rogauerunt quæ dicit quod non niſi uolentibus dabitur prælatus etiam a papa hodie autem ſecus eſt in papa ut patet.23.diſt.in nomine domini. & .c.licet de elec.ſubdens paulo pòſt quod Petrus ex prerogatiua ordinis uel conſecrationis non fuit maior cæteris, ſed ratione adminiſtrationis ego adhuc allego.c. puto.5.q.7. & glo.ult.in.d.c.ſacroſanctã quæ notabiliter dicit quod licet Moyſes et Aaron eſſent primi & ſummi ſacerdotes, Moyſes tamen fuit maior quam Aaron in adminiſtratione, ſed quo ad conſecrationem ſacerdotalem fuerunt pares, & idem tenet glo.in.c. in illis.80.diſt. & glo.not.in.c.fundamenta.1. reſponſo in uerbo ſummo de elec.in.6. & ſic gloſæ prædictæ cõcordant cũ.d.Archidiaconi, Idem tenet Alex. ꝓpoſitus in.d.c.in nouo.2.col.ſuper.1.glo.in fi.poſt.d.Do.

Petrus poſt aſcenſionẽ Chriſti fuit electus ab aliis apoſtolis in eorum principem.

Petrus fuit maior aliis coapoſtolis in adminiſtratione.

dicens quod hanc diſtin.probat tex.in.d.c.in nouo, Cũ dixit tibi dabo claues &c. Et *poſt paßionem dixit* Petro & *alijs apoſtolis*, Accipite *ſpiritum ſanctum* &c.Et *ad deſignandum* Petrum *principalem, dixit ei*: Paſce *oues meas*. Ioan.10.&.c.*ſignificaſti de elec*. *per quæ uerba data fuit* Petro *pontificatus a* Chriſto, *actu poſt reſurrectionem*, & *non ante*. Quæ *concluſio patet,quia eo tempore quo ſaluator noſter inter homines uiſibilis cõuerſabatur,per ſeipſum eccleſiam regendo nulla neceſsitas,ſed nec decentia nec utilitas fuit,quod ipſe alium loco ſui paſtorem poneret,ſiue epiſcopum,ſed ſolum,quando poſt reſurrectionẽ per præſentiam ſuam corporalẽ eſſet ab eccleſia ſubtractus*. Vnde *beatus* Petrus *factus eſt à* Chriſto *paſtor princeps & epiſcopus uniuerſalis eccleſiæ,poſt reſurrectionem & aſcenſurus ad cœlum*. Nanque *inde ad conuerſionem mortalitatis reuerſus inquit* Petro Simon Ioannis *diligis me paſce oues meas*. Hæc eſt *ſententia* Criſoſtomi & Hieronymi *ſuper* Mat. Ambroſij. & .c.*fidelior*.50.*diſtin*.& *Grego.in.c.conſyderã ea.diſt. ubi glo.dicit in uerbo,paſce oues meas,quòd factus fuit* Petrus *princeps eccleſiæ,& idem habetur in.c. ſolitẽ de ma.& obe.uerſ.nobis*. Item Hoſti.& Archi.*poſtea dixit*. Ite & *prædicate* Euangelium &c. Et *ſic dedit eis executionem ſecundum* Compo.*in.d.c.translato de conſtit.& ideo cum myſterio.d.c.in nouo dicit primò* Petro *pontificatum a domino datum per uerba*. Tu es Petrus &c.*ſ. deſtinatione poſtea in uerbo cæteri quòd*

apoſtoli ipſum Petri eorum principem eſſe uoluerunt per approbationem eorum de ordinatione eius à Deo facta, & præpoſitus intelligit.d.c.in nouo in prin. quòd ſacerdotalis ordo in Chriſto cæperit. Ipſe enim fuit ſacerdos & hoſtia.c.ſacerdos de conſti. di.2. poſt Chriſtum a Petro cæpit. Cui Chriſtus primatum dedit per illa uerba de quibus ſupra poſtea in uerſ. cæteri quòd apoſtoli una cum Petro intelligit.ſ. congregati pari conſortio honorem & poteſtatem habuerunt ita, ꝙ unus non excederet alium in poteſtate & ordine. Mat.17.quæcunq; ligaueritis. Lucæ.22. hoc facite in meam comemorationem. Io.20. Accipite ſpiritũ ſanctum quorum remiſeritis &c.non tamen hæc uerba referenda ſunt quo ad Petrum ne contradicat princicipio quia charũ eſt(ut præmiſſum eſt)ꝙ Petrus alios exceſſit honore & poteſtate.c. ita dominus.c. in memoriam.19.di.c.quãuis.21.di.poſtea cõtinuat tex.Ipſumq; principem eorum eſſe uoluerunt aſſentiendo in executionẽ & in id quod de primatu eius.ſ. Petri dominus ordinauerat, & ꝙ Petrus primo fuerit cũ omnì pfectione poteſtatis ordinatus probatur ſecũdũ Car. in .d.c. in nouo iſta ratione. Dei perfecta ſunt opera Deut.32.Et ego allego ad hoc Mat.5.ubi dicitur eſto te ergo et uos pfecti ſicut et pater ueſter pfectus ẽ et gl. ult.ì fi.ĩ.l.ſi cõuenerit.ff.de pigno.acti.ut ſicut deus ì creatione hoìs pfectos fecit ex qbus naturaliter propagatio procedere potuit ſic Deus apoſtolis quos tãquã principia ſiue fundamẽta eccleſiæ in recreatione facit

*ſicut perficere debuit, ut per eos eccleſia prorogari poſſet & ſine epiſcopo eccleſia non poterat perficere cum à ſolo epiſcopo omnia ſacramēta eccleſiaſtica poſſint diſpenſari ſiue miniſtrari oportuit ergo q; Chriſtus ſummus pontifex abſtrictarius ab eccleſia ſuā corporalem uiſibilis conuerſationis præſentiam aliquem loco ſui uices ſuas agentem pontificali dignitatem prædictam in eccleſia relinquere & potisſime beatum Petrum qui cæteris dignior fuit & ſublimior quē totius Dominici gregis paſtorem ordinauerat. Vnde Griſoſto. ſuper illud. 24. apparuit Simoni dicit ſic primo dig*niori & fideliori omnibus apparuit. Idem Auguſtinus ſuper illud Ioan. 13. uenit ergo ad Simonem Petrū &c. ſuper quo ita dicit, Quis enim neſciat primum apoſtolorum eſſe beatisſimum Petrum, præterea cum aliquid alicui committitur per conſequens commiſſum intelligitur id ſine quo commiſſum explicare non poteſt. ff. de iur. o iud. i. cui iuriſdictio. c. præterea de offi. dele. cum multis ibi in ult glo. allega. ſed paſcere gregem Dominicum fuiſſe commiſſum Petro ſancta euangelica lectio atteſtatur. Ioan. 21 paſcere nullus poteſt niſi epiſcopus qui ſacramentorum omnium diſpoſitionem habet, ergo uidetur quod cum Chriſtus beato Petro paſcendi gregem ſuum crediderit officium paſtorale, & epiſcopalem dignitatē illi impoſuerit, Nemo. n. dubitat quod Chriſtus propter excellentiam poteſtatē quam in ſacramentis habuit rem ſacramenti ſine ſacramento conferre potuit, unde ſolo uerbo Petrū epi*

Petrus fuit dignior ſublimior aliis coapoſtolis.

ſcopum fecit ratione etiam probatur ſic Petro immediate a Chriſto commiſſa eſt cura paſtoralis plera totius gregis Dominici.10.*ultimo* Simon, Iohannis *diligis me paſce oues meas ſuper quo uerbo*. Beatus Griſo.Ita *inquit præteritus alios apoſtolos* Petro *de talibus loquitur eximius enim erat apoſtolorum* Petrus *& uertex collegij*. Ecce q; *ait præteriens alios &c. ergo ſoli* Petro *hoc dictum eſt quando non eſſet ſi paſtoralem auctoritatem cum* Petro *ſimul immediate a* Chriſto *alij ſuſcepiſſent apoſtoli de quo præpoſitus ſe remitto ad copioſisſime per eum ſcripta*.15.*diſtin. in prin.& in*.4.*et*.5.*fundamẽtis præmiſſis*. Vnde Clemens *in epiſtola ſua*.2.*dicit* Petrum *non ſolum principem apoſtolorum, ſed et ordinatiorẽ facit quod legitur* Actuum.13.*cum glo.in.c.porrò*.66.*di.& in .c. quod die*.75.*di.ubi.d.*Car.*dicit* Petrum de palude *in tractatu ſuo de poteſtate eccleſiaſtica dicere ſibi uiderem rationabile q; iſte fiat proceſſus in ordinatione epiſcopali apoſtolorum.ſ.q*. Petrus *factus ſolus a* Chriſto *ante aſcenſionem. poſt ſpiritus ſancti autem misſionem ſiue ipſa die prima* Dominicæ *ſiue alia* Petrus *ſolus epiſcopus fecit* Iohannem *epiſcopum*. Deinde Petrus *cum* Ioanne *iam conſecratio epiſcopo fecit* Iacobum Z.bedei *epiſcopum*. Quibus *tibi factus ordinauit, ut deinceps non ordinaretur epiſcopus niſi tribus epiſcopis, ut dicit in.c.porrò*.66.*diſtin. licet propter paucitatem epiſcoporum quando apoſtoli fuerunt non potuerunt hanc formam ſemper obſeruare*. Ideo Paulus

ſolus forte Titum, & Timotheum ordinauit epiſcopos quia ſeparatus a Barnaba non habebat in ſua ſocietate epiſcopos niſi quos poſtea fecit. Sed quando poſtea habere potuerunt duos tunc cum eis ordinauerunt nō ſoli. Subdens quòd maioritas poteſtatis quātū attenditur ex poteſtate ordinis. Quātū ex dignitate cōſecrationis. Quantū ex dignitate adminiſtrationis. Petrus uero ex prerogatiua ordinis uel conſecrationis non habebat maiorem poteſtatem alijs, ſed ratione adminiſtrationis ſecundū Lau. & Archi. in. d. c. nouo. hæc ſunt uerba Alex. prepoſiti in. d. c. in nouo. Idem tenet d. Ab. in. d. c. translato ſuper glo. 2. ubi refert. phi. dicentem q̃ primo ſacerdotium fuit translatum in Chriſtum, qui fuit de tribu Iuda de Aaron, qui fuit de Tribu leui. Nam primo ſacerdotium erat apud illam tribum, ſcilicet leuiticam. Ratio quia de alia tribu non poterat promoueri, ſed Chriſtus poſtea tranſtulit in Petrum & ſucceſſores. Per quæ autem uerba hæc fuerit translata in Petrum ſeu eccleſiam. d. Ab. in. d. c. translato. 2. colum. in prin. refert comp. Et breuiter dicit quòd primo ante mortem Chriſtus promiſit Petro hanc poteſtatem per hæc uerba. Tu es Petrus & ſuper hanc Petram edificabo eccleſiam meam & tibi dabo claues regni cœlorum, & ſic locutus eſt per uerba futura temporis. Poſt mortem uero etiam ante paſsionem hanc poteſtatem dedit omnibus apoſtolis, quando dixit, Quæcunque ligaueritis ſuper terram erunt ligata & in cœlis. Mat. 18. c. poſt paſsio-

Poteſtatis maioritas in quibus cōſiſtit.

nem uero & reſurrectionem expreſſe contulit omnibus apoſtolis hanc poteſtatem per illa uerba, accipite ſpiritum ſanctum quorum remiſſeritis eccata erunt remiſſa eis. Io.20.c. *Et ad oſtendendum,* ꝙ *Petro tradebat hanc poteſtatem ut capiti dixit ei ſeorſum paſce oues meas.* Io.c. *ultimo in aſcenſione uero poteſtatem prius promiſſam, & traditam dando executionem confirmauit dum dixit.* Ite, & *prædicate* Euangelium *omni creaturæ.* Mat. ulti .c. *in feſto uero pentecoſtes quæ prius tradiderat confirmauit, per miſſionem ſpiritus ſancti.* Et *ex his poteſt colligi, quod poteſtas non fuit data ſoli* Petro, & *ſic papæ dumtaxat, ſed omnibus apoſtolis repræſentãtibus totam eccleſiam.* Ita *quòd hæc poteſtas eſt penes totam eccleſiam uniuerſalem: ſed debet explicari per papam tanquàm per caput.* Alij *autem explicant, ſecundum ordinationem* Papæ, *ut eſt bonus textus in dicto.* c. Ita *dominus. decimanona diſtinctione.* c. *in nouo.* 21. *diſtin.* c. *manet. uigeſimaquarta, queſtione prima.* c. *noua de peni.* & *re.* c. *primo.* §. *una de ſumma trinitate, & fide catholica.* Idem *tenet* Ioannes *de* Imo. & *optimus præceptor meus in canonibus,* Alexander *uero in dicto.* c. *translato ſuper gloſa ſecunda.* Et Felinus *idem.* Addens Cardina. *ſancti* Sixti *in tractatu de poteſtate* Papæ *queſtione uigeſimatertia. dicere prophetam prædixiſſe quando dixit, eduxit me de lacu miſeriæ, & de luto fecis, & ſtatuit ſupra petram pedes*

Poteſtas eſt penes uniuerſalem eccleſiam ſed explicari debet per Papam.

meos omiſit allegare pſal.39. & addendũ quod habetur in ſumma piſana ĩ uerbo papa ubi ad illud, ꝙ Petro fuerint principaliter tradite claues not. euãgeliũ Luc. .5.c. quia cũ dominus dixit apoſtolis ut laxaret retia ſoli Petro dixit duc in altũ & .c. non turbatur. 24. q. 1. Idem probat Raimundus tertio libro. 27. rubrica dũ ſoli Petro dictũ fuit ut piſcaretur hamo ut p̃minẽtior iuriſdictio ſignificaretur & denotaretur maximus Chriſti ſucceſſor ſecundũ eũ & ex bonus tex. in. c. in illis. 80. diſt. ubi dicitur nec inter apoſtolos fuit par inſtitutio ſed unus præfuit omnibus & glo. not. in. c. eſt aliud. 24. q. 1. dicit hamum intelligere iuriſdictionem quia præfuit alijs, quia hamo. i. ferro reſecantur putride carnes. 80. diſt. plurimos in fi. & ideo ſolus Petrus piſcat hoc genere piſcandi, his enim habet poteſtatem ligandi atq; ſoluendi præalijs. Facit quod habetur in euangelio Ioan. 1. dum Chriſtus dixit Petro, Tu uocaueris Cephas. c. nulla. 93. diſt. & eccleſiaſtici. 44. Ecce ſacerdos magnus qui in diebus ſuis placuit Deo, & inuentus eſt iuſtus & Deuter. 18. ſuſcitabo inquit prophetam de fratribus ueſtris quicunque illum nõ audierit illius ego ultor exiſtam & ad hoc facit, quod nota. Archi. in. c. in ſcripturis. 8. q. 1. ubi declarant illa uerba euangelij diligis me plus is &c. Et quod ꝑ illa uerba paſce oues meas fuerit data poteſtas Petro ut ſupra dictũ eſt tenet Inno. in. c. licet ex ſuſcepto ĩ glo. magna de ſo. compe, & ibi etiam. d. Ab. 9. colum. & in .d. diſputatione epiſcopus. 11. col. & glo. in. d. c. ſigni-

ſicaſti in uerbo paſce de elec. & in. c. in nouo in uerbo comendare & ibi etiam Archi. & .d. Do. & glo. 3. in cle. paſtoralis de re iudi. & quod apoſtoli poſt reſurrectionem Chriſti & legerunt de nouo Petrum in eorum principem ut prædictum eſt etiam refert .d. Ab. in. d. diſputatione epiſcopus. 8. colum. circa medium per quam electionẽ omnis poteſtas & iuriſdictio quæ erat penes omnes apoſtolos trãslata eſt in Petrum. §. ſed & q principi inſti. de iur. na. gen. & ciui. l. 2. ff. de ori. iur. & ipſi apoſtoli poteſtatem & auctoritatem prædicandi acceperunt à Petro, ut innuit tex. clarus Hug. in. d. c. ita dominus. Non enim debent mẽbra corporis ſeu ipſum corpus moueri ſine diſpoſitione capitis ex ſunt uerba. d. Ab. in diſputatione epiſcopus. 7. colum. additis per me. d. iuribus inter medijs & poſt multa. 10. dicit ex quibus concludo quod papa ſolus tanquam caput poteſt exercere omnimodam iuriſdictionem ex poſcente cauſa rationabili, nec eſt opus cõuocare concilium pro conſenſu habendo, alij uerò prælati non exercent ſine diſpoſitione capitis. ſ. papæ habent tamen poteſtatem à Deo habitu & non actu ſed illa eſt ſubmiſſa papæ tanquam capiti, & forte ad hoc deſignandum Chriſtus dixit Petro, multa ſeorſum & ſeparatim ſed alijs apoſtolis locutus eſt generaliter. Vnde Petro dixit, Tu es Petrus & ſuper hanc petrã &c. Item dixit paſce oues meas & non tantum ſemel ſed bis & ter. Io. 21. et pro ſua fide ſpecialiter orauit cum admonuit ut fratres ſuos confirmaret. i. conſer-

Soli Petro locutus eſt, Chriſtus.

22.diſtinctio.& ibi Archidiaconus in uerbo Cephas & Nico. de lyra: Ioannis. c.primo in uerbo tu uocaberis dicit, quòd idem ſonat Petrus, quod Cephas quia fundamentum habet quodam modo, & proprietate capitis. Vnde Mat.16. quando dictum eſt à Chriſto: Tu es Petrus &c. dicit quòd non fuit nominis nioua mpoſitio, ſed nominis prius impoſiti, commemoratio, uel confirmatio, quia hoc fuit ſibi impoſitum, ſecundum Auguſtinum, & ſubdit dominus Abbas in dicta diſputatione epiſcopus conſyderabã, quòd in ſingulari dicit Chriſtus. Fiat unum ouile & unus paſtor. Ioann.10. & ſic uoluit unum tantum eſſe paſtorem & non plures, & hanc poteſtatem paſcendi contulit Petro, dum dixit ei paſce oues meas, ut tenet dominus Abb. in. c. ſignificaſti, ſecunda columna de electione. & . c. ſolite de maio. & obedien. & in dicta diſputatione epiſcopus. Ipſe enim erat & eſt uerus paſtor & pontifex, ut de ſeipſo dicit. Ego ſum paſtor bonus. Ioan. 10. Alij autem apoſtoli fuerunt coadiutores & cooperantes, & addo, quòd Petrus dicitur princeps apoſtolorum. c.1.8.q.1.c.cum marte.2.colum.in prin.de cele. miſ. §.his ita reſponditur uerſi. Item Paulus &.c.Petrus .2.queſt.7. Ni.de lyra. Ioan.20. in uerbo. & tamen non introiuit loquendo de Ioan.dicit, quòd Io.non introiuit ꝓpter Petri reuerẽtiã ſed expectauit, qa erat ſenior ipſo et inter apoſtolos principalior. Et Ni. de ly. Luc.22.in uerbo cõfirma fratres tuos dicit expo-

Nota quod Chriſtus uoluit unũ tãtum eſſe paſtorem, & nõ plures.

nendo illa uerba quia eccleſia erat Petro cõmendatã ut habetur Io.c.ulti.ubi dicit ter dicendo paſce oues meas ſiue agnos meos, & ex hoc patet fidem non poſſe deficere uſque ad finem mundi potiſſime eccleſiæ Romanæ, quæ a Petro poſt Chriſtum fundata eſt.c. fundamenta in principio de elec.in.6. Item ad prædicta põdero quod Chriſtus ſurgens de ſinagoga introiuit in domum Simonis. Lucæ.4.& Mat.8.c. figuratiue relicto teſtamento ueteri, in quo ſedebat introiuit in domum Simonis hoc eſt teſtamentum nouum cœptum in Petro qui Simonem cognominabatur. Ioan. Mat.16. Per quem ingreſſum argui poteſt quod auctoritas & imperium quod erat in Moyſe, qui erat caput & princeps ſinagogæ & ipſe dedit legem Iudeis. Exo.20. et Deut.32. fuit translatum in Petrum & hoc etiam declaratur per illa uerba quia præcedet uos in Galileam

Galilea. Mat.16. Galilea enim allegoricæ ſignificat tranſmigrationem tranſmigrauit.n. Chriſtus de Iudeis ad gentiles quia totus mundus ad prædicationem apoſtolorum & famulorum Chriſti conuerſus eſt ad eius fidẽ ut legit lib. diuinorum officiorum de feſto diei paſce.1. colum. & hoc etiam declaratur per illa uerba & populus qui creabitur laudabit dominum. pſal.c.1. ubi Ni. de lyra exponit.i. populus Chriſtianus qui creabitur per baptiſmum per quem conſtituitur ineſſe gratia quæ creatur in anima uel per fidem ut in tribus magis quia ab oriente uenerunt Hieroſolimam cum muneribus adorare dominum Eſa.c.60. Mat.c.2. et Cor-

nelius nobilis Romanus baptizatus fuit à Petro. Actuum.10. Nec mirum nam exordium huius diſtinctionis ſinagogæ & eccleſiæ propriæ figuratur in exordio duorum fratrum Eſau & Iacob. Gene.25. Si diligenter attenditur acutius ſcrutentur omnia horum duorum fratrum geſta principaliter fuerunt figurativa, ut ibi declarat poſtulator & Eſaiæ.34. in addictione poſtilatoris ad Ni. de lyra. incipiente iſtud capitulum.2. colum. in fi. qui dicit quod ſicut in d.c. 25. dicti fratres paruuli in utero matris collidebant ſic in utero materno, ſcilicet ſacræ ſcripturæ quæ mater eſt utriuſque cum ex ipſa ſacra ſcriptura materia uitæ ſpiritualis ſummatur in quo quidem utero tam ſinagoga quam eccleſia collidunt ſibi inuicem repugnātes in eius intellectu ſicut etiam primus egreſſus eſt Eſau .2. uero Iacob ſic & hæc ſinagoga. ſ. eccleſia ueteris teſtamenti primo egreſſa eſt conſequenter uero eccleſia Chriſti, ideſt noui teſtamenti ſicut etiam ibi Iacob egrediens plantam fratris tenebat in manu ſic eccleſia, in primo eius exordio quod incepit a paſſione Chriſti quodam modo ritum ſinagogæ tenebat in legibus. Nā a tēpore paſſionis Chriſti uſq; ad diuulgationē euangelij, ſecundum Auguſtinum licet legalia mortua eſſent, non tamen mortifera, unde & Paulus circuncidit Timotheum, & ego addo quod Paulus repræhendit Petrum & ei reſtitit in faciem quia in aliqbus indagabat ad Gala. 2. c. qui contenta. 3 diſt. ſicut autem ibi poſt egreſſum totaliter ſunt diuiſi. Vnde dicit duo populi

Exordium ſinagogæ & eccleſiæ figuratum eſt in duobus fratribus Eſau & Iacob.

ex uentre tuo diuidentur ſic, & hæc eccleſia, & ſinagoga omnino ſunt diuiſi in fide, & moribus ſicuti etiā ibi dicitur populus populum ſuperabit & maior minori ſeruiet: ſic ſinagoga, quæ eſt maior natu ſeruit eccleſiæ, quæ eſt minor natu, ex quibus patet intentum ſcilicet, quod ſicut uniuerſalis eccleſia gentium in unitate fidei Chriſti adunata uerè & propriè dicitur Iſrael & domus Iacob de qua angelus ad beatam uirginem regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Lucæ.1. Sic & ſinagoga Sathanæ ſcilicet iudeorum quæ domui Iacob.ſ. eccleſiæ eſt inimica, idumea dici debet. Alia multa ſcitu digna ad rē hanc facientia ponit poſtillator in loco prædallegato, quæ breuitatis cauſa omitto de bello dictorum duorū fratrum Eſau & Iacob in utero Rebechæ eorum matris habetur. Gene.25. & .c. in apibus.7.q.1. inſu per Eſau erat gnarus uenandi homo agricola. Iacob autem uir ſimplex & habitabat in tabernaculis. Gene.25. Vnde Ni. de lyra in uerbo habitabat in tabernaculis dicit Hebreos dicere, quòd hæc tabernacula fuerunt tabernacula Melchiſedech, ubi uigebat cultus diuinus cum eſſet ſacerdos Dei excelſi, & tabernaculum habet, qui fuit propheta & docebat a ſe uenietes de diuinis, ex quo patet, quòd occupatio Iacob erat principaliter circa diuina. Sic legitur in Leuit. per Hiero. de Moyſe & Aaron, quod non diſcedebāt de tabernaculo domini. c. ulti.36. Ideo Iacob uoluntate & diſpoſitiōe diuina, meruit benedictionē ab Iſaac patre utriuſq;

De bello Eſau & Iacob fratrū geſto in utero matris.

utriuſq; Gen.27.in qua inter cætera dixit Iacob eſto dominus fratrum tuorum,& incuruentur ante te filij matris tuæ &c.p,quæ uerba patet Iacob ſuperiorē fuiſſe Eſaū,& ſic eſſe ſubiectum,& ſeruū Iacob. Hoc enim importat dominus cuius correllatiuum eſt ſeruus. Nam non poteſt dicit quis dominus,niſi habeat ſub ſe ſeruos,ſicut non poteſt dici pater uel mater, niſi habeat filios & correlatiuorū natura eſt,ut poſito uno ponatur & reliquum & uno ſublato reliquum intelligatur ſublatū,ut eſt glo.2.in.c.a nobis in fi.de decimis & in cle.1.in uerbo eternaliter de ſum.trini. & fide catho. Pondero etiam illa uerba ſequentia & incuruentur ante te filij matris tuæ, quæ poſita uidentur ad maiorem exagerationē ſuperioritatis prædictæ.Incuruare enim quid eſt aliud,quam inclinare & facere reuerentiam ſuperiori iuxta illud,tantum ergo ſacramentum ueneremur cernui, & Perſij ocurue in teris animę cœleſtium inanes.Eſau ergo diuina diſpoſitione fuit ſubiectus Iacob, qui in utero matris per prædicta in figura demōſtrauit eccleſiā militantem quod ſuperior eſſe debebat ſinagogæ,quæ figurata eſt in perſonam Eſau. Nec Eſau debebat eſſe par Iacob,ſed ſubiectus Iacob per dicta uerba eſto dominus fratrū tuorum &c. Dicta Iacob per quæ uerba demonſtraturi ut unus tantum eſſet dominus & princeps eccleſiæ militantis,qui uno ouili præeſſet non plures nec plura Io.10.qui fuit Petrus ſucceſſor Chriſti,qui lunga orgine deſcendit à Iacob. Mat.1.c. Non immerito, nam

Deus eſt ſpiritus. Ioan. 4. ideo amat ſpirituales, & dedictis ſpiritualibus. unde dixit optimam partem elegit Maria. Lucæ. 10. c. niſi non pridem. §. nec putes de renun. ad Corinthios primo c. 3. in fine, & nemo antequam uidit dixit Ioan. 6. & epiſtola quarta, & uiſio Dei eſt uita æterna. Ioan. 17. Ideo dicebat Paulus cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto. ad Philip. c. primo, & Dauid ſatiabor inquit cum apparuerit gloria tua, ut autem reuertar, unde digreſſus eſt ſermo. ſummi pontifices, & minores ſacerdotes a Deo ſunt inſtituti per Moyſem. Exodi. 31. qui ex præcepto Domini Aaron in ſummum pontificem filios uero eius unxit in minores ſacerdotes. 75. diſtinctione. c. 1. 21. diſtinctione in principio, quòd etiam in hoc declaratur, quia cathedra attribuitur tantum Moyſi, & non alijs. unde dicitur ſuper cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ & phariſei. Math. 23. & glo. in cle. 1. in uerbo detrahunt in ſi. de priuile. in teſtamento uero nouo cathedra attribuitur tantũ Petro, & nõ alijs apoſtolis, nec ſanctis. Nam eccleſia celebrat feſtum cathedræ ſancti Petri. 8. calend. Martias. Petrus autem fuit ſucceſſor Moyſi, ut eſt glo. not. in. c. cauſam el. 2. in uerbo ad regem qui ſi. ſint legiti. inſuper licet Moyſes & Aaron primi, & ſummi pon. fuerunt pares quo ad conſecrationem. Moyſes tamen fuit maior quo ad adminiſtrationem, ut prædictum eſt. Item in inſtructionem, qui inſtruebat, & arguebat Aaron, tanquam

minorem, ut eſt gloſa notabilis in dicto.c.ſacroſancta in uerbo Moyſes.22.diſtinctio. & glo. in.c. in illis 80.diſtin. & diuinorum offitiorum.l.2.de ſacerdote in prin.qui allegat dictam glo.in.c.ſacroſancta. Moyſes tamen non offerebat hoſtias, ſed orabat pro populo.c.ſi quis ult.36.diſtin.c.decreuit.88.diſtinctio. ſic Petrus fuit maior alijs apoſtolis in adminiſtratione iuribus prælegatis. hoc etiam approbat Hieronymus, qui in principio libelli de uiris illuſtribus ſic loquitur Simõ Petrus filius Ioãnis prouinciæ Gallilee, uice Betſaida frater Andreæ apoſtoli, & princeps apoſtolorum poſt epiſcopatum Anthiocenſis eccleſiæ, & prædicatione diſperſionis eorum, quæ de circuncisione crediderant in Ponto Gallacia, Capadocia, Aſia, Bithinia ſecundo Claudij anno ad eſpugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique uigintiquinque annis cathedram ſacerdotalem tenuit uſque ad ultimum annum Neronis.i.14. a quo fixus cruci martirio coronatus eſt capite a terram uerſo & in ſublime pedibus eleuatis aſſerens ſe indignum, ut ſic crucifigeretur, ut dominus ſuus. Ecce quod Hieronymus appellat Petrum principem apoſtolorum, & introitu miſſæ diei feſti cathedre ſancti Petri dicitur ſtatuit ei teſtamentum pacis & principem fecit eum ut ſit illi dignitas in æternum. Ecce, quod uniuerſalis eccleſia appellat ipſum Petrum principem. Nam ſi alij Apoſtoli fuiſſent pares Petro in adminiſtratione, ut tu Marti- Hieronymus.

ne aſſeris ludibrio Petrus appellaretur princeps, quia eſſet princeps nullatenenſis, ut in cle. in pleriſque de
Belzebub *elec. Sicut Belzebub de quo in Euangelio in Belzebub demonia eijcis. Lucæ. 11. & Marci. 3.* Belzebub autẽ *princeps uel uir muſcarum dicitur ut tenet* Archi. *in prin. 21. diſtin. quòd dicendum non eſt.* Et hoc etiã *præfiguratum erat in Moyſe, qui a* Deo *conſtitutus erat tutor & defenſor & liberator populi, ut atteſtatur* Ni. *de lyra. Actuum. 7. c. in uerbo quoniam* Deus, *& in uerbo quis conſtituit te.* Nam *dicta & facta in teſtamento ueteri erant & ſunt figuratiua in teſtamento nouo, teſte* Apoſtolo. *1. ad Corin. 10. ubi dicitur hæc autem omnia in figura contingebant illis & . 2. ad Corin. 3. & ad Gala. 3. ubi dicit, quòd litera occidit, ſpiritus autem uiuificat.*

Inſuper Petrus *eſt tripliciter exaltatus, & ideo triplex feſtũ de eo celebratur, quod de nullo alio apoſtolorum legitur factum fuiſſe.* Primo *exaltatus eſt in eccleſia militantium eidem præſidendo, & eam in fide & optimis moribus laudabiliter regẽdo.* Ad quòd *pertinet feſtum cathedrẽ ſancti* Petri.

Secundo in eccleſia malignantium ipſum. ſ. diſſipando & ad fidem conuertendo, ad quod pertinet feſtum ſecundum. ſ. ſancti Petri *ad uincula.* Tunc *enim eccleſiam malignantium diſſipauit, & plures ad fidem conuertit.* Tertio *in eccleſiam triumphantium ad quod tertium feſtum pertinet. ſ. feſtum paſſionis eius.* Rurſus *fit feſtum triplex, propter alias quinq; ratio-*

nes primo propter priuilegium, fuit enim præ alijs priuilegiatus. Ideo magis honoratus auctoritate. Nã *fuit princeps apoſtolorum, ut præmiſſum eſt, & claues regni cœlorum à Chriſto accepit auctoritatibus ſuperius pluries allegatis. Fuit etiam feruentior cæteris in Chriſti amore & efficatior in uirtute.* Nam ad *eius umbram ſanabantur infirmi. Actuum. 8. Secũdo propter officium. Ipſe enim officium prælationis ſuper uniuerſam terram habuit, quæ in tres partes mundi diffuſa eſt. ſ. Aſiam, Africam, Europam. Et ideo eccleſia ter in anno pro eo ſolẽnizat. Tertio propter beneficium. Quia ipſe qui poteſtatem ligandi & ſoluendi habuit liberat nos a tribus generibus peccatorum. ſ. cogitationis locutionis et operationis, uel quia in Deum, in proximum & in nos peccamus. Et hoc bonum poteſt eſſe triplex bonum quòd uirtute clauium peccator in eccleſia conſequitur primum eſt abſolutionis reatu oſtenſo. Secundum eſt pene purgatorij in tẽporalem commutatio. Tertium pene temporalis ſecũdum partẽ relaxatio. Quarto propter debitũ quia. ſ. tripliciter pauit & paſcit nos. ſ. uerbo exemplo, & tẽporali ſubſidio. Quĩto ꝑpter exemplum ut. ſ. nullus deſperet etiam ſi tertio Chriſtum negauerit ſicut ille, ſi tamen uelit cum eo. Deum corde ore & opere confiteri. hæc ſunt uerba Guiel. duranti libro diuinorum offitiorum de Cathedra ſancti Petri..*

Legimus etiam beatum Andream Apoſtolũ fratrem Petri ſpiritu ſancto detuliſſe Petro. quia Petrus ca-

pite ad terram uerſo & pedibus in ſublime eleuatis in cruce ligatus mori uoluit, indignum ſe exiſtimans, ut crucifigeretur ut dominus ſuus ut prædictum eſt. Ipſe uero Andreas ligatus in cruce in latus mori uoluit indignum & imparem ſe exiſtimans ut crucifigeretur ut Petrus princeps apoſtolorũ, ut atteſtatur Iacobus de uoragine in uita beati Andreæ apoſtoli. Et hoc etiam probatur. Quia translato ſacerdotio neceſſe eſt ut etiam legis translatio fiat dicto.c.translato, & ibi glo.dicit translato ſacerdotio Leuitico in Petrum per illa uerba paſce oues meas. Io.10. & .d. c.ſignificaſti de elec.uel ſecundum alios per illa uerba. Ite & docete &c. Mat.ulti.c. proprie de conſe. di.4. Et cum ſacerdotio translata eſt lex. Et iſtà legis obſeruatio non eſt penes Iudeos. ſed penes Petrum & ſucceſſores ut dicit glo. in.d.c.translato. Et quòd translatum fuerit ſacerdotium in Petrum probatur in.dicto.c.in nouo. 21.di. Ratio autem quare potius Petro quam alijs diſcipulis ſeu apoſtolis traditæ ſunt claues Regni cœlorum, aſſignatur per Nico. de lyra. Mat.17. In uerbo aſſumpſit Petrum, Iacobum, & Ioannem, uidelicet propter prerogatiuam eminentiæ ſpiritualis inter alios. Petrus enim propter feruorem fidei erat inter alios principalis propter quod datæ ſunt ſibi claues eccleſiæ ut patet in præcedenti c. feruorem autem dilectionis demonſtrauit cum ſolus exemit gladium & amputauit auriculam Malco ut dominum ſuum a manibus Iudeorum liberaret.

Quare claues potius Petro quam alijs apoſtolis traditæ ſunt.

Petrus magis amabat Chriſtũ quã alij apoſtoli.

Mat.26. Lucæ.22. Mar. 14. Ioan. 18. c. ſi Petrus. 23.queſtio.1. Et poſt reſurrectionem cum audiſſet a Ioan. Dominus eſt Petrus ſuccinxit ſe(erat enim nudus) & miſit ſe in mare. Alij autem diſcipuli nauigio uenerunt Ioan.21. Ioannes excedebat alios in prerogatiua uirginitatis propter quod erat Chriſto magis familiaris. Iacobus quia fuit primus inter apoſtolos qui paſſus eſt martirium propter Chriſtum. Idem dicit Ni.de lyra. Mat.25.in uerbo reſpondens & ſequen. uerbo. & Ioan.21. in uerbo dicit ei ſequere me ubi dicit ꝗ poſtquam Chriſtus impoſuit Petro paſtorale offitium & ei prædixit ſuum martirium in cepit ire & tunc dixit Petro tu me ſequere .ſ. gerendo uices meas in duobus prædictis in admiſtratione & martirio ut etiã ſubdit Ni.de lyra in ſequen. uerbo qui etiã recubuit,dicẽs ꝗ dicta uerba a Chriſto dicta fuiſſe ad oſtẽden. excellẽtiã Petri. Cui cõmẽdauit eccleſiã ſuã magis quã Ioãni quãuis Ioãnes ſibi eſſet multũ familiaris,ĩmo cõſãguineus & cõſobrinus.Subdit ẽt Ni.de ly. ibidẽ ĩ uerbo ſic eũ uolo manere ꝗ ſi dixerit nolo eũ mori ꝑ martiriũ nec ĩ hoc me ſeq quãtũ ad ꝑlatiõis officiũ ĩ regimine uniuerſalis eccleſiæ tecũ ſed magis uolo eũ occupari ĩ qete cõtẽplatiõis. ꝑ ꝗ uerba ſic(ut ꝑmittiĩ)expoſita liqdo et luce meridiana clarius cõſtat terminatã et diffinitam dubiũ per te Martine ꝓpoſitũ regimẽ uniuerſalis eccl'æ non fuiſſe aꝑ oẽs apl'os(ut tu temere aſſeris)ſed ſolũ apud Petrũ & eius ſucceſſores a quo alij apoſtoli aſſũmũt uigorẽ

Ioãnes excellebat alios apoſtolos uirginitate.

ſicut palmites a uite ſine qua areſcunt, & fructum non afferunt palmites,ut inquit Io. 15. *unum prætea rea mihi occurrit a nemine tactũ quod meminerim.* Quod *Chriſtus dixit* Petro,*diligis me plus his* Io. 21. Et *ſic* C*hriſtus in comparatiuo plus ad demõſtrandũ quòd plus diligeretur à* Petro *quam ab alijs apoſtolis.* Et *ideo conueniens fuit ut uniuerſo gregi ſuo præfice= retur ratione prædilectionis.quia cui plus dimittitur uel donatur uериſimiliter plus diligit.* Lucæ. 7. c. Et *ideo non immerito dicitur,quòd papa fuit aſſumptus in plenitudinẽ poteſtatis.*Al*ij autem prælati in partẽ ſollicitudinis.c.ad honorem de aucto. & uſu pal.* Et *ad hoc faciunt quæ dixi in uerſ.præmitto etiam,* ꝙ *ex omnibus. Meditanti quoq; mihi dicta uerba.*Tu *es* Pe*trus &c.Succurrunt quædam noua miſtica & fra= grantia a nemine forte excogitata ad rem noſtram(ut arbitror)facientia.* Nam *mutato propriè nomine* S*imonis,*C*hriſtus uocat eum* Petrum *aludens,illud no men ad* Petram *mutata ultima ſillaba us in a inferens* Petrũ *in offitio,quod ſibi daturus erat debere eſſe ſo lidum ut petra.* Petra *autem erat* C*hriſtus.*1.*ad* Co*rin.*8.Ex *quo uerbo patet* Petrum *repreſentare uni= uerſalem eccleſiam &* C*hriſtum & eius uices in ter= ris gerere & fungi eius offitio.*d.c.*quanto de trãsla. præla.cum cõcor.*Ibi *in glo.allegatis in uerbo uicem* Dei,*unde* Petrus *a petra,quod eſt* C*hriſtus ſecundum apoſtolum proxime allegatum non autem petra a* Pe*tro dictum eſt.*Et *ſubdit,et ſuper hanc petram.ſ.* Pe=

trum edifi. eccle.meā.c fundamenta in prin.de elec. in 6.cum concor. Ibi allegatis. Ponderanda etiam ſunt uerba Chriſti. Nā ante dicta uerba tu es Petrus &c. Interrogauit Chriſtus omnes apoſtolos dicens uos autem quem me eſſe dicitis, & poſtea direxit ſermonē ſuū ad Petrū tātū, Beatus inquiens es Simon Bariona. &c. Nam ſi uoluiſſet alios apoſtolos eſſe pares Petro continuaſſet ſermonem ſuum incoatum ī omnes nō dixit uos autē quē me eſſe dicitis loquendo in plurali, & dixiſſet beati apoſtoli uel diſcipuli mei ſed omiſſo plurali locutus eſt Simoni in ſingulari. Beatus es Simon Bari. &c. a uerbis enim non eſt receden.c. ad audientiam in fi.de deci.cum concor.ibi allegatis & pondero quòd Chriſtus appellat Petrum beatum quòd illius reſponſio proceſſit ex reuelatione diuina uidelicet qa caro non reuelauit tibi. ſed pater meus qui eſt in cœlis. Item non dixit non reuelauit uobis omnibus, ſed tibi. Item non dixit ſuper uos edi.ec.me. ſed in ſingulari ſuper hanc petram loquendo de Petro. Item dicta uerba. Tu es Petrus & ca. & ſanguis non re.ti. non conueniunt alijs apoſtolis ſicut Petro ut poßit dici petra, ut eſt optimus tex.in.c.conſyderan 50.di.ibi dicitur conſyderan.nobis eſt, cur omnipotens Deus cum, quem cunctæ eccleſiæ preferre diſpoſuerit ancillæ uocem pertimeſcere & ſeipſum negare permiſit magnū eſſe actum pietatis diſpenſatione cognoſcimus, ut is q futurus erat paſtor eccleſiæ in ſua culpa diſceret qualiter alijs miſereri debuiſſet. Prius itaque eum oſtēdit

ſibi & tunc præpoſuit cæteris ut ex ſua infirmitate agnoſceret quam miſericorditer alienas infirmitates toleraret, hæc ſunt uerba Grego. *in omelia dominicæ reſurrectionis & .c. fidelior ea. diſtinctione*. In quit Ambroſius *omelia libro primo, fidelior factus eſt* Petrus *poſt quam fidem ſe perdidiſſe defleuit atque ideo maiorem gratiam reperit, quam amiſit, tanquam enim bonus paſtor tuendo gregem accepit, ut qui ſibi ante infirmus fuit fieret omnibus firmamentum, ut qui ſe interrogationis tentationem mutauerat, cæteris uere fidei ſtabilitate fundaret, denique propter fidelitatem deuotionis eccleſiarum petra dicitur, ſicut ait dominus*, Tu es Petrus &c. Petra *enim dicitur eo quod primus in actionibus fidei firmamentum poſuerit, & tanquam ſaxum immobile totius corporis chriſtianitatis, compagem molemque contineat, hæc* Ambroſius. Non tantummodo *inficior fundamenta militantis eccleſiæ, iacta eſſe in montibus ſanctis, qui dicuntur* Apoſtoli, *& prædicatores, teſte propheta pſalmo*. 86. *incipiente fundamenta in montibus ſanctis, ſcilicet* Petro *apoſtolorum principe, per prædicta dicto. c. fundamenta in principio de electione in ſexto, ad hæc faciunt, quæ ſupradixi in uerſiculo præmitto etiam quod ex omnibus & ſic ex præmiſſis patet*, Petrum *bis fuiſſe electum in principem apoſtolorum, ut prædictum eſt primo à* Chriſto, *ſecundo ab alijs apoſtolis ſicut etiam in inſtitutione regis à* Deo *per legem or-*

dinatam, duo requirebãtur alterum ex parte inſtituentis, ſcilicet quod diuina prouidentia fuiſſet electus alterum quod populus cum reciperet ponendo ipſum electum ſupra ſe regem quod clare declarant uerba Deutero.c. 17. uoluit inſtitutione regia, agitur ibi enim dicitur ipſum ponas ſuper te regem, quoniam dominus tuus elegerit ex quibus uerbis patet quòd acceptatio populi neceſſario requirebatur, ad executionem regiæ poteſtatis poſt diuinam electionem alias ſola electio diuina inanis erat quod, & liquido patet fuiſſe obſeruatum in Saule, qui licet primus fuiſſet unctus in regẽ à dño Deo p Samuelẽ, ut patet. 1. Reg. c. 10. ulterius fuit ĩſtitutus a populo. ĩ regẽ, ipsũ recipiendo, ut patet. 1. Reg. c. 11. et ut diffuſius in apoſtilla ad Ni. de lyra. 1. Reg. c. 28. incipiẽte nulla rationũ et hoc etiã clare ꝓbatur ibidẽ in fi. ubi dicitur certe uidetis quoniã elegit dñs quoniam non ſit illis ſimilis in omni populo et clamauit oĩs populus et ait uiuat rex & idẽ. 2. Regũ. c. 2. circa prin. Idẽ patet in Mathia, q licet ſup eũ ſors cecidiſſet tamẽ ab apoſtolis receptus fuit. Actuũ. 1. ſic in matrimonio carnali quòd licet ſolo conſenſu uiri & mulieris contrahatur quo ad Deũ & eccleſiã triũphantem. c. ſufficiat. 27. q. 2. c. cũ locũ c. cũ nõ apud. c. tuæ. c. tua de ſpon. cum cõcor. Tamen quo ad eccleſiã militantẽ reqrũtur uerba uel ſigna cõ sẽſum utriuſq; exprimẽtia uel denotãtia iuribus ꝑalle gatis. ſic ĩ baptiſmo ĩ quo reqrĩt uerbũ et aq̃ q̃ corpus tãgit, & cor abluit, nam in ipſo uerbo aliud eſt ſonus

tranſiens aliud uirtus manens.c.detrahe.1.q.1. Hoſti. *in ſumma de* Baptiſ.§.1. *in fi.* Breuior *fuiſſem in his ſcriptis. Si non accepiſſem te negare Petrum poſt aſcẽſionem dominicam a coapoſtolis ſuis in eorum principem fuiſſe electum & te non credere ſacre ſinodo.c. ſacroſancta.22.di.atteſtante Petrum poſt aſcenſionem domini ab alijs coapoſtolis fuiſſe in eorum principem electum & ualde miror de hac tua incredulitate, ut credamus* Platoni, *Ariſtotili,* Auicene, *Galieno, Saluſtio, Titoliuio patauino, Homero, Virgilio, Demoſtheni, Ciceroni, & alijs ſcriptoribus, et tu uis credamus tuis nugis & nubis argumentis ſine iuribus & ut uidearis omnibus alijs doctior.* Dicis *te non credere ſacræ ſinodo prædictæ cui de neceſſitate ſalutis credere teneris ut etiam infra dicetur.* Cum *ſacra ſinodus legitime & rite congregata habeat poteſtatem à* Deo *ut tenet* Feli.*in.c.nõnulli.4.colum.in fi.de reſcriptis referens* Platinam *de uitis pontificum loquẽtẽ de* Io.*põ.23.atteſtantem, ita fuiſſe deciſum in concilio* Conſtantienſi, *quod ego approbo auctoritate euangelica, ubi inquit* Chriſtus *fuerint duo uel tres congregati in nomine meo ibi in medio eorum ſum.* Mat.18.*c.audiuimus circa me.24.q.1.* Et *euntibus duobus diſcipulis* Cleopha & Luca *poſt* Chriſti *reſurrectionẽ in* Emaus *loquentibus de* Chriſto *apparuit illis* Chriſtus, *ut peregrinus* Lucæ.24. & *poſtea .11. diſcipulis in unum congregatis propter metum* Iudeorum *bis uenit* Ieſus & *ſtetit in medio eorum & dixit,* Pax *uobis* Io.

20. Et recumbentibus. 11. diſcipulis apparuit illis Ieſus & exprobrauit incredulitatem eorum &c. Mar. ulti. Et. 11. diſcipuli abierunt in Gallileam ubi conſtituerat eis Ieſus, quibus ipſe dixit. Data eſt mihi oīs poteſtas in cœlo & in terra. Euntes ergo docete etc. Mat. ulti. Nam Deus per ora principum promulgat uerba. 8. di. quo iure & ſpiritus ſanctus præſumitur loqui per os eorum qui ſimul in concilio generali, ut dicit. d. Ab. in. c. licet ex quadam. 2. colum. in prin. de teſti. allegat. c. ſi ille. 50. di. & Luc. 4. melius allegaſſet Luce. 10. ubi dicitur, qui uos audit me, audit & q̃ uos ſpernit me ſpernit, & qui me ſpernit ſpernit eũ qui me miſit, tranſumptiue in. c. in nouo teſtamento 21. di. Et ibi dicitur, quòd clerici Dei legatione funguntur. Idem dicit tex. in. c. accuſatio in fi. 2. q. 7. & c. nulli in fi. 3. q. 1. & c. omnes circa me. 7. q. 1. & in c. habet ea cau. q. 5. & ad principale propoſitum eſt op. tex. in. c. maiores. 24. q. 1. Cayphas enim dixit expedit uobis ut unus moriatur pro populo ne tota gens pereat, hoc autẽ a ſemetipſo non dixit, ſed cũ eſſet põtifex anni illius prophetauit. Io. 11. Mali enim poſſũt habere dona ſpiritus ſancti, ſed non ſpiritum ſanctum ut dicit Archi. in. c. de illis. 24. q. 3. & Saul dum per ſequeretur Dauid prophetauit, ut atteſtatur. d. Abb. in. c. 1. 2. not. de re. & ue. ſan. Balaam fuit uerus propheta licet malus homo. Num. 24. & Nico. de lyra. Ioan. 11. c. in uerbo dederat enim ſi in concilio impiorum, ut erat concilium iudeorũ locutus fuit ſpiritus

Mali poſſũt habere dona ſpiritus ſ. ſed non ſpiritum ſanctum.

per os Cayphe & ſic per uirum iniquisſimum,ut pre miſſum eſt multo fortius loqtur in concilijs pbatiſſi morũ p̃latorũ et ſacerdotũ,ut credendũ eſt fuiſſe in p̃ dicta ſacra ſancta ſinodus.22.diſt.Nã & multa alia ſigna fecit Ieſus in cõſpectu diſcipulorum ſuorũ, quæ non ſunt ſcripta in Euangelijs,inquit Io. 20 .c. & in fi.ſui Euangelij dicit ſunt & alia multa quæ fecit Ieſus,quæ ſi ſcribantur per ſingula nec ipſum arbitror mundũ capere poſſet eos qui ſcribẽdo fiunt libros maxime patet in his uerbis,quæ dicta ſunt a Chriſto,beatius eſt dare quã accipere.c.cum marte de cele. miſſa. quæ apoſtolus dicit dicta fuiſſe a Chriſto,& tamẽ non ſunt ſcripta in Euangelio , ut atteſtatur Ni. de lyra. Actuum.20.in uerbo quoniã ipſe dixit & idem atteſtatur Guiel.duranti in lib.diui.offi.de ſexta particula canonis.3.col.in prin.inquiẽs.hæc autẽ tria commemorantur,quæ nullus euangeliſtarum deſcribit uidelicet eleuatis oculis in cœlũ etc.uſq; diſcipulis ſuis. Itẽ eterni teſtamẽto,item minyſterium fidei quis ergo tãtæ audaciæ exiſtit,ut hoc de corde ſuo tẽtauerit interponere extra de cele.miſſa.c.cum marte ſane formam ipſam uerborum ab ipſo Chriſto acceperũt apoſtoli & ab ipſis eccleſia,multa quidẽ tam de uerbis, quã de factis Dominicis propter breuitatem prætermiſerunt euangeliſtæ quæ tantũmodo apoſtoli ſupleuerũt,ut eſt q̃ apoſtolus ait in epiſtola ad Corint. uiſus eſt pluſquã quingẽtis fratribus ſimul deinde uiſus eſt & Iacob deinde apoſtolis omnibus, nouiſſime autem

tanquam abhortiuo uiſus eſt & mihi in.6.quoq; lib. diui.offi.prædicto de paraſceue.3.col.in fi. legitur q̃ Chriſtus in cruce pendens prolixa orauit decantans decẽ pſalmos, ſcilicet Deus Deus *reſpice in me, uſque in te domine ſperaui, & cum perueniſſet ad locum illũ In manus tuas domine comẽdo ſpiritum meum, emiſit ſpiritum,* Quod *& ſummus poetarum* Virgilius. *6.Eneidos diuino (ut creditur) afflatus ſpiritu cõmemorat.* Talia *præſtabat memorans fixuſque manebat.* Lucas *autem.c.23.refert tantum hæc uerba in manus tuas.d.c.ſp.m.tacens pſalmos prædictos.* Nicol. *quoque de lyra.1.ad Corin.11.in fi.in uerbo diſponam dicit ex dicto uerbo patere quòd eccleſia multa tenet ex ordinatione apoſtolorum, quæ tamen non habẽtur in ſacra ſcriptura expreſſe, & per hoc dicit ſequendam eſſe conſuetudinem eccleſiæ.* Item Nicola. *de lyra.* Regum.*c.duodecimo in uerbo & uxores dicit multa teſtamenti ueteris ſcripta non eſſe.* Omnia *ergo dicta geſta facta* Chriſti, *& apoſtolorum ſcripta non sũt, ut patet ex p̃miſſis, ſed multa ẽt a poetis chriſtianis maxime a* Sedulio *et a* Ratore *qm̃ ego puer ꝓpriis manibus trãſcripſi de geſtis apl'orũ ſcripta reperiuntur, nec eſt ueriſimile q̃ p̃fata ſinodus aſſereret apoſtolos cõſtituiſſe* Petrũ *eorũ prĩcipẽ ſi hoc nõ ĩueniſſẽt ſcriptis ĩ lib.autẽticis approbatiſſimis auctoribus et ad cõprob.a.itẽ.d.ſacrã ſinodũ inumeras ſupra retuli diuĩas et humanas auctoritates q̃bus liq̃do patet* Petrũ *a quo apl'is ſuis fuiſſe ĩ principẽ eorũ electũ.*

Chriſtus in cruce fixus & pendens cantauit. x. pſalmos.

Iuriſdictio eſt tã in malis principibus, quã in bonis.

Dauid uene ratus eſt Saulem Regem licet iniquũ

Præmitto etiam, quòd omnimoda iuriſdictio & poteſtas eſt tam in malo principe, quam in bono, & ſic malignitas ſeu iniquitas non minuit, nec extenuat iuriſdictionem, ſeu nihil detrahit de iuriſdictione principis ar. in. c. ulti. 15. q. ult. & in. c. ueſtra de coha. cle. & mul. Et ita *honorandus eſt malus princeps ſicut bonus.* Nam *malis prælatis obediendum eſt, niſi i his quæ contra Deum et diuina præcepta manifeſtè ſunt & habendi in reuerentia, quandiu in offitio ſuo tollerantur. exemplo* David *qui uenerabatur* Saulem *regem licet non ignoraret illum eſſe uirum iniquum, & à* Deo *reprobatum, ut dicit* Ni. de lyra. Math. 23. *in uerbo omnia ergo.* Et *patet etiam exẽplo* Chriſti, *qui ſeruauit honorem pontificibus & ſacerdotibus, quãuis illi, nec timorem Dei, nec agnitionem* Chriſti *ſeruaſſent, nam cum leproſum mundaſſet, illi dixit:* Vade *& oſtende te ſacerdotibus. & offer donum licet ſciret ſacerdotem ſacrilegum.* Lucæ. 5. & Mat. 8. §. *hoc quidem uerſ. hinc eſt de peni. di. 1. c. ante baptiſmum de conſe. di. 4. c. dominus noſter. 93. di.* Et *cum accepiſſet alapam & ei diceretur ſic reſpondes pontifici nihil contumelioſe locutus eſt, ſed humiliter reſpõdit.* Si *male locutus ſum teſtimonium perhibe de malo. ſi autem bene quid me cædis.* Ioan. 18. §. *ecce.* 2. q. 7. c. *paratus.* 23. q. 1. d. c. *dominus noſter, & uoluit iudicari à* Pilato, *& illudi ab* Herode. Lucæ. 22. Math. 16. Mar. 14. Ioan. 19. Et Chriſtus *dixit ſuper cathedram* Moyſi *ſederunt ſcribæ & phariſei.* Omnia *ergo quæcunque*

cunque dixerint uobis ſeruate & facite, ſecundum uero opera eorum nolite facere. Dicunt enim & non faciunt. Mat. 23. c. omnia. 1. q. 1. & glo. in cle. 1. in uerbo detrahunt in fi. de priuil. Et ponderandum, q. Chriſtus uſus eſt, uerbo imperatiui modi, ſeruate & facite. Imperatiuus autem importat neceſſitatem cle. exiui de paradiſo paragr. cū ad q̄dā de uer. ſigni. c. in his uerſi. Item ſecundum Grego. eo. tit. Et optimus p̄ceptor meus in canonibus Alex. Neus in. c. nā concupiſcentiā. 6. col. in fi. de conſtitu. Et Petri. c. 2. ſubditi eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum ſiue regi tanquam præcellenti ſiue ducibus tanquā ab eo miſſis, ad uindictam malefactorum, ad laudem uero bonorum. Subditi eſtote in omni timore domini non tantummodo bonis & modeſtis, ſed etiam diſcolis. c. Solite de ma. & obedien. & glo. pl't. in. l. Deo nobis paragr. his. Itaque. C. de epi. & cle. c. magnum. 11. queſt. 1. Nam propter peccata populi Deus permittit malos principes regnare. c. audacter. 8. queſtione prima, & pro hoc glo. nota. in. c. ſuſcitatus in uerbo diuinis. 7. queſtio. prima, & ad hoc facit quod notat. Alexander Neuus in. c. ſicut. 2. colum. de re iudica. qui dicit acta iuditiaria præſumuntur bene geſta licet iudex ſit iniquus propter auctoritatem iuditiariam, dicens hoc eſſe dictum Bal. Ibidem pro quo dicto dicit ibi eſſe optimum tex. Ad do Pau. ad Heb. 13: Qui ſic inquit obedite principibus ueſtris & ſubijcite eis. Ipſi enim peruigilant

Paulus apoſtolus.

qui pro animabus ueſtris ratione reddituri. Et cũ gaudio hoc faciunt & non gementes & ad Roma. 13. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita eſt. Non enim eſt poteſtas niſi a Deo. Quæ autẽ ſunt à Deo ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſtatẽ Dei ordinationi reſiſtit. Quia autem reſiſtit ipſi ſibi damnationem acquirit. Nam princeps non ſunt timori boni operis ſed mali uis autem non timere poteſtatem bonum fac & habebis laudem ex illa. Dei enim miniſter eſt tibi in bonum. Si autem malum feceris time. Non enim ſine cauſa gladium portat. Dei enim miniſter eſt uindex in iram ei qui malum egit. Ideoq; neceſſitate ſubditi eſtote non ſolum propter iram: ſed etiam propter conſciẽtiam. Et qui non obedierit principi morte moriatur. Deu. 17. c. 2. de ma. & obe. & glo. ibi. in uerbo principi expõit. i. papæ, & idem tenet ibi Inno. & de conſe. di. 4. c. corpora ſic econuerſo imperator appellatur Pontifex. 10. di. de capitulis. Et qui non obedit prælato dicitur eius inimicus ut eſt glo. not. in. c. ſi quis Diaconus in uerbo inimicus. 50. diſtin.

Principes portant gladium propter malos.

Præmitto etiã, ꝙ poteſtas legis condendæ et ipſam immutãdæ eſt penes uicariũ Chriſti. i. papã. d. c. trãslato de conſtit. cuius uerba ſunt hæc translato ſacerdotio neceſſe eſt, ut legis translatio fiat. Ad Hebr. 7. & ita dicit in. c. translato ſummatur a But. Ioa. de Imo. Alex. ne. præceptor meus in canonibus, & Feli. & alij doc. ut præmiſſum eſt. unde ex eo. tex. inferunt ꝙ

Poteſtas legis condendæ eſt tantũ apud papã.

poteſtas legis condendæ olim & hodie fuit & eſt penes ſacerdotes. Sacerdos autem dicitur papa. c. per uenerabilem qui fi. ſint legit. & non penes laicos, & ſic laici nunquam habuerunt poteſtatem legis condendæ, & licet Imperator ante aduentum Chriſti receperit poteſtatem a populo. l. 2. ff. de ori. iur. & inſti. de iure nat. gen. & ciui. §. ſed & quod principi placuit illa poteſtas fuit abuſiua & de facto aſſumpta.

Nam populus non habebat poteſtatē condendæ legis & ſi habebat, dic mihi a quo habuit, & ſi non habebat populus poteſtatem quomodo illam principi dare potuit, cum nemo dat quod non habet, nec plus in alium transferre poteſt, quam ipſe habeat. l. traditio ff. de aqui. pro re. do. c. conſultationibus de iu. patro. nuper de do. inter ui. & uxo. c. nemo de re. iu. in. 6. cum concor. & ideo neceſſarium fuit, quod poteſtas populi data Imperatori cōfirmaretur per papam ſiue per eccleſiam, quod exercitium, ut not. in. c. nouit de iudi. & Inno. in. c. licet ex ſuſcepto de fo. compe. facit. c. relatum. 11. q. 1. ubi patet quòd omnes cauſæ in primitiua eccleſia ad eccleſiam deferebantur, hæc ſunt uerba Anto. de But. Ioan. de Imo. & Alex. ne. in d. c. translato. 3. colum. Tertio not. de conſtit. cum aliquibus inter me interpoſitis, pro hoc facit illud. Ioan. 7. ubi Chriſtus dicit Iudeis. Nonne Moyſes dedit uobis legem. Exo. 20. Et Deut. 31. & nemo ex uobis facit legē, Papa aūt eſt ſucceſſor Moyſi, qui habuit utrunque gladium ſpiritualem & temporalem, ut eſt glo. not.

ſæpius prædallegata in.c.cauſam.2.in uerbo ad Regem in fi.qui fi.ſint legit. & Hoſti.in ſumma eo.tit.§.qualiter & a quo.3.col.uerſ.tum auctoritatibus ſanctorum,qui dicit q; quamuis iuriſdictiones ſint diſtincte quoad executionē, tamen imperator ab eccleſia Romana imperium tenet & poteſt dici eius offitialis ſeu uicarius.Nā ab eccleſia Romana in pſona Magnifici Caroli a Græcis tranſtulit imperiū in Germanos. Et papa ipſum confert ungit coronat & reprobat, & etiam deponit.c.uenerabilē.§.1 et.2.de elec.Nec etiā lex Imperatoris ligare poteſt niſi illos quos Romanorum lex tenet & eccleſiæ catholicæ ſanctio quia extra non eſt imperium,ut auten. de non. alie. aut permu.re. eccle.§.pl't colla.2. ergo papa ſuperior eſt.c.in notuit de elec.ff.de arbi.l.nam magiſtratus de ma. & obe.cū inferior.Verum tamen quod rite factum eſt per Imperatorem in tēporalibus non debet infringi per papā,nec debet ſe intromittere de ſubditis imperatoris,niſi forte in caſibus ſicut dicitur de archiepiſcopo quo ad ſubditos ſuorū ſuffraganeorū, ergo uacante imperio uel regno ſuccedit papa.c: cum inter uniuerſas de elec.nec mirū,quia Chriſtus reliquit ipſum ſucceſſorē ſeu uicariū ſuū proximiorē & maiorē c.per uenerabilē paragr.ſane qui fi:ſint legi.&.c.quāto de trāsla.pla.ergo quo ad adminiſtrationē unum caput eſt tantum.ſ.papa.Nam unus debet tantum eſſe caput noſtrum dominus ſpiritualium & temporalium,quia ipſius eſt orbis et plenitudo eius.c.tua no-

bis de deci. qui omnia cõmiſit Petro. c. ſolitæ de ma. et obe. c. ſignificaſti de elec. in fi. Et Petrus utrũq; gladiũ habuit unde dixit, Ecce duo gladij hic omiſit allegare Lucæ. 22. Ideo etiã dñs dominorũ nõ ſine cauſa dixit Petro & tibi dabo claues regni cœlorũ, notandũ non dixit clauem, ſed claues. In plurali. ſ. duas unam qua claudat & aperiat liget & ſoluat, quo ad ſpiritualia. Aliã qua utatur quo ad tẽporalia de quo etiã per Hoſti. in ſumma de remiſſio. §. 1. cum enim unũ corpus ſimus in Chriſto pro mõſtro eſſet, ꝙ duo capita haberemus. c. quoniã de offi. ordi. hæc ſunt uerba Hoſti. in d. §. qualiter et a quo. Et eſt mirabile in oculis noſtris quod nomẽ Cæſaris præbuerit cauſam mortis Chriſto uidelicet, Si hũc dimittis non es amicus Cæſaris, omnis qui ſe regẽ facit contradicit Cæſari. Nã hoc ſermone audito Pilatus tradidit Chriſtũ Iudeis crucifigendum. Io. 19. Et ſeruus Chriſti Petrus ſucceſſerit in locũ Cæſaris & maior eſt Cæſare iuribus proxime ſupra allegatis. Et ſi Imperatori licet facere leges. l. 2. ff. de ori. iure. & in prohe. inſtitu. & inſti. de iure na. gen. & ciui. §. ſed & quod principi. l. 1. §. cum enim. C. de ue. iure enuc. gloſa in. c. primo de transla. prælato. c. nouit de iudi. Multo magis licet ſummo pontifi: Cum maior ſit papa, quam ſit Imperator, & ſacri canones dicant longe præſtanſtiorem & prætioſiorem eſſe dignitatem ſacerdotalem diademate principum, quam ſit aurum, plumbo, & ſol alijs ſyderibus. Quippe cum uideas

Nomen Cæſaris ꝑbuit cauſam mortis Chriſto.

Regum colla & principium ſubiici gentibus ſacerdotum; & oſculata illorum dextera & eorum orationibus credant ſe communicari uel muniri. c. duo ſunt quippe in ſi. 96. diſtin. præmiſſa comprobat. Inno. in c. licet ex ſuſcepto de fo. compe. dicens q, Deus a principio creauit cœlum & terram, & omnia quæ in eis ſunt angelicam & humanam naturam ſpiritualia & temporalia ipſaque per ſeipſum rexit, ſicut factor rem ſuam gubernat, & homini quem fecit præcepta dedit & tranſgredienti pœnam impoſuit. Gene. 2. Ex omni ligno &c. Ipſis etiam peccantibus pœnam impoſuit per ſeipſum. ſ. Adæ & Euæ. Gene. 3. mulieri quoq; dixit &c. Et ibi Adæ uero dixit &c. Qualiter autē Chayn per ſeipſum punierit, Lamech & Chayn, & quoſdā alios eo. lib. Gene. 4. & 5. legitur. Ego addo q, Deus populum Iſraelem elegit ſibi in ſpecialem & peculiarem præ cæteris populis ſecundum quod dicitur Deute. 7. Te elegit dominus Deus tuus ut ſis ei populus peculiaris & cunctis populis, qui ſunt ſuper terram. Ideo uoluit ipſe eſſe rex immediatus illius populi propter quod ei dedit legem in monte Sinai per ſe ipſum. i. per angelum in perſonam illius loquentem & nō per hominem mediatorem, ut diffuſius per Ni. de lyra. 1. Regum. c. 8 ultima poſtilla circa fi. & ſic recto mundo per ſeipſum Deum, uſque ad Noe. Ex tēpore Noe cæpit Deus creaturas ſuas per miniſtros regere, quorum primus Noe de quo quod fuerit rector populi ex eo apparet, q, ſibi dominus gubernationem

archæ per quam eccleſia ſignificatur commiſit. Gene. 5. & 6. c. item quia etiam dominus Noe & filijs re-ctoriam & legem dedit. Gene. 9. Et de Noe licet non legatur ſacerdos fuiſſe, offitium tamen ſacerdotis ex-ercuit ſtatim poſt ingreſſum archæ, antequam leges populo daret Gene. 8. In hac autem uicaria ſucceſſe-runt Patriarchæ, Iudices, Reges, Sacerdotes, & alij qui per tempora fuerunt in regimine populi iudeorũ & ſic durauit uſque ad Chriſtum, qui fuit naturalis dominus & rex noſter, de quo dicitur, Deus iuditiam tuum Regi da &c. pſal. 71. Et ipſe Chriſtus Ieſus ui-carium ſuum conſtituit Petrum, & ſucceſſores ſuos quando ei dedit claues regni Cœlorum. Et quando ei dixit paſce oues meas. Ioan. 10. & .d.c. ſignificaſti. Et idem dicit Ni. de lyra lib. Iudicum in prin. & lib. 1. Regum in prin. Et Oldra. conſi. 69. incipiente. Con ſueuit dubitanti. 2. colum. uerſ. Deus qui cuncta crea-uit. & .d. Ab. in. d. c. licet ex ſuſcepto. 7. colum. uerſi. ſed cõtra p̃dicta faciũt ad prædicta, quod Iſaac dixit Iacob filio ſuo, Eſto dominus fratrum tuorum, & in-curuentur ante te filij matris tuæ. Gene. 27. dicit Ia-cob, Deſcendit Chriſtus. Mat. 1. ut præmiſſum. Ex his liquido conſtat, unde ſcriptum eſt, quod poteſtas legis condendæ, ſolum ſpectat ad ſummum pon. ut præmiſ-ſum eſt. Quod etiam approbat Ni. de lyra qui expo-nit Deus iudicium tuum regi da, ideſt tu Deus pater da Regi Chriſto poteſtatem iuditiariam quod factum eſt ut habetur Io. 5. pater omne iuditium dedit filio,

et Iuſtitiam tuam.i.poteſtatis tuæ prædictæ executionem filio Regis.i.Chriſto qui ſecundum deitatem filius eſt Regis æterni.ſ.Patris. & ſecundum humanitatem eſt filius Dauid Regis ut habet Mat.1. qui deſcendit de ipſo Dauid ſecundum carnem, ad Ro.1. & ſecundum utrunq; naturam data eſt ei poteſtas iuditiaria. Licet enim eadem ſit poteſtas patris & filij in diuinis. Tamen habet illam filius a patre ſicut et ſubſtantiam ſimiliter ſecundum humanitatē data eſt Chriſto poteſtas iuditiaria quia in extremo iuditio apparebit in forma humana, in qua fuit iudicatus a Pilato. Idem dicit Ni.de lyra pſal.9.in uerbo.ſciant gentes, & Mat.16.in uerbo in gloria patris, hæc ergo poteſtas legis condendæ data fuit Petro & eius ſucceſſoribus (ut præmiſſum eſt) & etiam per illa uerba, tu me ſequere. Ioan.21.ubi Ni.de lyra exponit: Tu me ſequere in adminiſtratione & martirio, ut etiam ſupra prædictum eſt uerſ. & hoc etiam probatur. Ex quo ſequitur quòd libri iuris pontificij, uidelicet liber Decretalium: liber ſextus & clementinarum ſine diuina auctoritate condita & digeſti, & ab omnibus ſumma ueneratione ſeruandi.c.1. & .c.ne innitaris de conſti. cum concor.ibi allegatis ſicut decreta ſanctorum patrum collecta in libro Decretorum adeo ut qui tranſgreditur canones credens Romanam eccleſiam, ſeu ſummum ponti.non habere poteſtatem condendi canones de tali tranſgreſſione punitur ut hereticus, ut eſt glo.ualde not. in.c.generali in uerbo inhibemus de

Non credēs papam poſſe condere legem eſt hereticus cēſendus.

elec.in.6.& in.c.nulli fas.19.diſt. d.Ab.in.c.1.col. 1.de apoſta. Et Oldra.conſi. 271.incipiente queſtio talis eſt.1.col.in fi.q notabiliter dicit, q qui de ſacramẽto corporis & ſanguine dñi noſtri Ieſu Chriſti uel de baptiſmate ſiue peccatorũ remiſsione uel reliquis ſacramentis eccleſiaſticis aliter ſentire aut docere nõ metuit quam ſacroſancta Romana eccleſia prædicat & obſeruat hereticus eſt cẽſendus.c.ad abolẽdam de hereticis.24.q.3.c.hereſis.Illud ergo q Romana eccleſia prædicat & mãdat generaliter obſeruari, generaliter eſt obſeruãdũ.11.diſt.c.quis neſciat, cũ igitur Romana eccleſia ꝑdicet & oſſeruet, q Romæ põt peccata dimitti, & q papa poſsit dimittere peccata aliter ſentiens hereticus eſt cenſendus, hoc dictum refert Feli. in tractatu de indulgentijs, incipiente hodie mecum eris in paradiſo.1.col. & diſputare de poteſtate papæ eſt inſtar ſacrilegij, ut dicit Bal. conſi. 433. incipiente in Chriſti nomine, quæritur utrum papa. 3.uol. qui dicit, quòd papa eſt lex animata in terris, & quodcunq; ſoluerit ſuper terram &c. Et dubitans de poteſtate papæ eſt hereticus. Idẽ dicit glo.not.quã ipſe nõ allegat in.c.1.40.diſt.in uerbo qs.n.ĩ fi.ſi multa dixi de beato Petro apl'o, & in eius cõmendationẽ et gloriã, ſed ſatis digna cõmendari nõ poſsit cũ excedat humanas laudes et alia dixero mirãda mihi.n.ipſi plurimũ gratulor & gaudeo me illius nomen ſortitum eſſe, quod ſolũ a Xp̃o ĩpoſitũ legit̃ & inuẽtũ eſt Io.c.1.et Mar. Alia.n.noĩa.hominum ab hoĩbus inuẽta sũt et ĩpoſita

Pro faciliori .n. intelligentia infra dicendorũ,hæc præmiſſa ſint. Aggrediamur, itaque nunc & uentilemus tuas concluſiones pater Martine.maxime.8.horum uerborum canones penitentiales ſolum uiuẽtibus ſunt impoſiti nihilque morituris ſecundum eoſdem debet imponi. Et.26.optime facit Papa ꝙ non poteſtate clauis(quam nullam habet) ſed per modum ſuffragij dat animabus remisſionem,in quibus pluſquam in cæteris concluſionibus uerba effundis ad illas ſubſtentandas,quia ex illis (ut mihi uidetur) pendent leges & prophetæ tui operis,et aliarum tuarum concluſionũ, Nam primo pro fundamento allegat(ut aſſeris) uulgatam Hoſti. rationem, ſi claues ſe ſe ad purgatorium extenderent poſſent euacuare purgatorium, atq; crudelis eſſet Papa,ꝙ non euacuaret purgatorium, & locum Hoſti.non allegas de qua re ualde admiratus,unde euolui opera Hoſti.quæ immenſa ſunt, & maxime ſummam ſuam cũ iunior eſſem caſtigaui, & inſtauraui. Cuius rei teſtimoniũ perhibet epiſtola mea in principio operis impreſſa & ipſum Hoſti.reperi aliter tenere quam ꝙ referas maxime circa uiuentes in humanis quã a te relatum ſit,in titulo de remisſionibus. §. ad quid ualent. Et ut uideatur an teſtimonium perhibeam ueritati illius uerba hic referre decreui. Quæ ſunt huiuſmodi uidelicet. Ad quid ualent & in quantũ ſuper hoc diuerſæ ſunt opiniones. Nam quidam dicũt ꝙ ualent quo ad uenialia, alij quo ad delicta ignominiæ,alij quo ad penitentiam negligenter factam, uel

minus diſcrete arbitratam & imunctam, alij quòd in purgatorio tantum. ſ. quo ad diminutionem pœnæ ipſius. Tu teneas q̃ ualent ad id & in quantum conceſſe ſunt. Cum enim papa uocatus fuerit in plenitudinem poteſtatis cæteri autem in partẽ ſollicitudinis. 2. q. 6. qui ſe ſcit. ſupra de uſu pal. c. ad honorẽ, nõ eſt tutum contra tantam poteſtatem clauium diſputare, ad hoc ſup. rade exceſ. pla. tanta. 50. di. ponderet de pe. di. 1. agite & cum pro mortali peccato duplex pena debeatur. ſ. æterna quæ per contritionem minuitur à Deo & temporalis quæ ab eccleſia imponitur, quòd qualiter intelligatur not. ſupra eo. ſub rubrica de peniten. §. quibus & quot dictis ſub. §. illud uerſ. ſacerdos & ſequen. poteſt eccleſiæ miniſtrari ipſam penã temporalem ex cauſa alleuiare & in totum et in partẽ remittere ſicut & not. ſupra. §. quid remittit uer. remittit igitur ſacerdos. Nec refert qualitercunque ſatisfiat dummodo ſatisfiat ut patet in his, quæ ibidẽ not. Nam qualitates penitentiarum & tempora ſacerdotis arbitrio committũtur de pe. di. 1. §. non ſunt hæc & not. ſupra eo. §. quid remittit. Quid ergo ſi papa facit generalem remiſſionẽ pro præſidio terræ ſanctæ & aliquis uere penitens & contritus aſſũmit crucem. credẽs firmiter ſibi omnem ſatisfactionem tẽporalem remitti & ſic moritur credendum eſt q̃ nec purgatorium ſentiat, quis ſi dat eleemoſinam & indulgentiam naturalem lucretur ualet ſibi ad onus penitẽtiæ ſubleuandum, et hoc propter duo, ſcilicet deuotam

Nota bene hæc uerba quia ſunt cõtra cõcluſionẽ luterinã.

Qui plenariam indulgentiam cõſecutus eſt euolat ad uitam eternã.

rogationem, & obligat eum qui facit remiſſionem ſecundum Rai. Immo propter firmam fidei puritatem ac elemoſinæ & clauium poteſtatem, quid ergo ſi is cui iniuncta eſt penitentia ſeptienalis dat. 7. denarios pro talibus indulgentijs acquirendis nunquid eſt omnino liberatus. Scripſit Rai. quod hoc non poteſt ſcire aliquis mortalis niſi eſſet ſibi diuinitus reuelatum. Nam maioritas & minoritas remiſſionum attenditur ſecundum tria. ſ. maiorem & minorem deuotionem ipſius penitentis & ipſorum qui frangantur & ſecundum numerum eorūdem quorum menſuram nullus poteſt ſcire niſi ſolus Deus, & ſic per conſequens, neque menſuram remiſſionis ad hoc de con. di. 4. c. quæris. & di. 5. c. non mediocriter de. pe. di. 1. c. quem penitet in fi. Tu dicas credendum eſſe q̄ omnino liberatus eſt de quo dubium non eſt quo ad eccleſiam militantem. unde nec tenetur ieiunare. Nam per indulgentiam iniunctæ penitentiæ remittuntur ut patet infra eo. cum ex eo. § . ad hoc ibi infra. 40. dies de iniūctis penitentijs &c. Sed dices ſic peccatum remanet impunitum, quod eſt contra Auguſtinum, dicentem nullum malum impunitum: nullum bonum irremuneratum. reſpon. Nullum eſt malum impunitum, quia Chriſtus peccata noſtra tulit, & pro peccatis noſtris mortuus eſt. Et pro nobis omnibus paſſus eſt, ſed minima gutta ſanguinis Chriſti ſufficeret ad expiationem omniū peccatorum, & redemptionem omnium hominum, qui unquam fuerunt uel eſſe poſ-

Gutta ſanguinis Chriſti ſufficiens eſt ad ſaluādum totum humanum genus.

ſent cum reſpectu Dei *totus mundus nihil eſt gutta uero ſanguinis* Chriſti *prætioſa ſit*. Cum igitur *qualitas perſonæ conſueuerit eſtimationem augere*, & *reſpectu filij* Dei *non ſit eſtimatio aliqua ut patet in his quæ not. ſupra de maledi.* §. *qualiter*, *ſub*. §. *blaſphemantes uerſiculo elegant̃er*, & *ſequen*. Et *filius* Dei *nonſolum guttam*, *ſed totum ſanguinem fuderit pro peccatoribus*. Et *præterea martires pro fide*, & *eccleſia ſanguinem ſuum fuderunt*, & *ultra quam peccaſſent puniti fuerunt*, *reſtat quòd in dicta effuſione omne peccatum punitum eſt*. Et *hæc ſanguinis effuſio eſt theſaurus in ſcrinio eccleſiæ repoſitus*, *cuius claues habet eccleſia*, *unde quando uult*, *poteſt ſcrinium aperire*, & Theſaurum *ſuum*, *cui uoluerit communicare remisſiones*, & *indulgentias fidelibus faciendo*. Et *ſic peccatum non remanet impunitum*, *quia punitum fuit in filio* Dei, & *martiribus ſanctis ſuis ſecundum dominum* Hugo. Cardinalem. Nec *obſtat illud* Auguſtini. *quia*, *aut homo punit peccatum temporaliter*, *aut* Deus *punit eternaliter ut innuitur de penitentijs*, *diſtinctione octaua*. §. *finali*, *quia punitur in confesſione*, *propter uerecundiam*, *ut patet in his quæ notantur ſupra ſub rubrica de peniten*, *paragr. qualis ſub*. §. *amara*. Item *per crucis aſſumptionem*, *uel peregrinationem*, *uel aliam iniunctionem*, *ergo maioritas*, *uel minoritas remisſionis*, *non attenditur*, *ſecundum illa*

quæ dixit Rai. ſed ſecundum fidem penitentis & uoluntatem largientis ut not. ſupra eo. uerſi. quid ſi dat elemoſinam. Fateor tamen quòd prælatus indiſcrete faciens remisſiones huiuſmodi ſe onerat. Et quòd orationes ſanctorum ualent peccatori ad gratiæ impetrationem, nec non elemoſina ad quod libet de genere bonorum ut not. ſupra eo. ſub rubrica de peniten. §. & an ficte penitenti. Nã et orationibus Danielis ſolutus eſt populus Iſrael à captiuitate per orationem Moyſi remiſit Deus iram populo Iſrael & ei peperit, & ad orationem Dauid remoue dominus plagam à populo ſuo. Et teſte Iacobo multum ualet oratio iuſti aſſidua, quod Hoſti. omiſit illud etiam conſulimus, quòd is qui tales remiſſiones acquiſiuit nõ utatur eis in hac uita, ſed reſeruet in purgatorio. Quamuis enim de neceſſitate non teneatur hic faciem penitentiam iniunctam. quia per remisſiones huiuſmodi, ſi indiſcrete fiat tamen penitentiæ eneruantur ſecundum concilium generale infra eo. cum ex eo. §. ad hoc, quia. ſ. non poteſt cogi per eccleſiam ad ieiunandum, id quod remiſſum eſt per tales indulgentias, tamen quia neſcit utro ſacerdos iniunxerit ei penitentiam quantam debuiſſet: Nam & hodie uix imponitur cum pro quo quolibet peccato ſeptẽnis penitentia regulariter debeatur, & antequam unum peccatũ mortale proficiatur multa comitantur. Nam quilibet paſſus, & quelibet miſſo nuncij & quodlibet uerbum dictum pro una fornicatione cõmitenda, ſecundum quoſdam mortalis eſt, &

Pro quolibet peccato mortali ſeptennis penã tentia regulariter debetur.

id quod non eſt purgatum in hac uita debet purgari in purgatorio. Fatuus eſt & ſimplex qui ibidem huiuſmodi indulgentias non reſeruat, cum ſi ipſis ibi reſeruauerint tot diebus, quod hic ei remisſi ſunt, ſtat minus in purgatorio quam feciſſet & grauior ſit ibi penitentia unius diei, quam hic centum, ſecundum ea quæ not. ſupra eo. ſub rubrica de peniten. §. quis ſit effectus ſub. §. his eſt igitur effectus & hoc intelligas in particularibus remisſionibus, quæ fiunt per papam uel alios inferiores dicentes, tantum de iniuncta penitentia relaxamus ſecus in generali & uniuerſali, per quam omnis ſatisfactio remittitur, quæ a ſolo Papa fieri cōſueuit, ibi enim euolat ſi in tali ſtatu moriatur, ut not. ſupra eo. uerſ. qd ergo ſi papa. Idem poteſt intelligi etiam ſi ſimplex ſacerdos penitentiam limitet dicens ab omnibus his peccatis & alijs de quibus non recordaris abſoluimus te & iniungimus pro penitētia quod uadas ultra mare, uel quod ieiunes per triennium tibi auctoritate eccleſiæ, & noſtra omnem ſatisfactionē aliam remittentes. Nam hac completa & ex cauſa iniuncta non eſt credendum, quod ulterius in purgatorio affligatur, licet præsbiter oneret ſe aliquē ut not eo. uerſ. Fateor tamē unde fatuus eſt ſi ſic abſoluit, immo ſecundum formam quam not. ſupra ſub rubrica de peni. §. & an ficte penitenti ſub. §. quid de operibus. uerſi. ad hoc dicas &. §. quæ pena. uerſic. ſacerdos. Tamen ſibi conſuluit ſic licet in foro penitētiali priuato poſſit ſacerdos remisſionem facere, &

Grauior eſt in purgatorio penitentia unius diei quā hic dierū cētū.

in totum ſecundum quod dictum eſt in publico. Tamen etiam ſolemniter. hoc poteſt etiam epiſcopus, cum ipſius poteſtas circa annum & .40. dies reſtringatur, ut not. ſupra eodem. §. quid poßit.

Præterea Hoſti. in ſequen. §. circa prin dicit in purgatorio quo ad penam eſt unum malum & duplex bonum, nam ibi eſt pena punitoria, tranſitoria, & purgatoria, ſed non eſt ibi meritoria. Ideoq; hæ remiſſiones ſiue indulgentiæ ibi operantur, ſed illis tantum proſunt & circa ipſos tantum operantur quibus dum uiuerent facta fuit remisſio ſecundum ea quæ not. ſupra paragr. proximo uerſ. Illud etiam conſulimus & patet in his quæ not. ſupra eodẽ paragr. quibus mortuis ſub paragr. ſecũdi dicunt. Quid ergo de indulgẽtijs in quibus continetur, ꝙ quicunque porrexerit piã elemoſinam habeat pro anima patris unum annum de indulgentia nunquid hæc indulgentia animæ patris iã defuncti proderit. Dicunt quidam quod ſic. quod non eſt tenen. quia poteſtas clauium non extenditur ad tales cum non ſint de foro eccleſiæ, ſed de foro dei ut patet in his quæ not. ſupra eo. paragr. quid remittit ſub paraph. dicuntur tamen ſacerdotes, & paragr. quibus proſit uerſ. ſed & uiuis. Dico tamen, quòd elemoſina facta non ex ui indulgentiæ, ſed ex ui elemoſinæ prodeſt animæ patris, ſicut alia ſuffragia eccleſiaſticæ charitatis, & ibidem not. & not. ſi ſupra eo. paragr. quibus proſunt uerſi. quid ergo de his, qui deferunt. Fateor etiam, ꝙ hi taliter populum decipiũt grauiter

delinquunt,

delinquunt, hinc tamen ſic obijcitur dominus papa dicitur conſtitutus à Deo iudex uiuorū & mortuorū ſupra qui ſi. ſint legit. per uenerabilē. §. rationibus uerſ. ſane cū deuteronomij ad finē ergo poteſtas clauiū etiā ad mortuos extēditur, ſed dic q̀ illud uerbū conſtitutus nō facit relationē ad papā ſed ad Chriſtum. Item ſic obijcitur animæ, quæ ſunt in purgatorio aut ſunt in uia, & ſic ſunt de foro eccleſiæ militantis & ſic operatur ibi poteſtas clauium, aut ſunt de foro eccleſiæ triumphantis & ſic non uidetur q̀ eis proſint ſuffragia eccleſiæ militātis. Ad hoc dici poteſt q̀ duplex eſt uia una incerta nobis et uariabilis q̄ in hac uita habetur, & q in tali uita eſt, quo ad eīa ē de foro eccleſiæ militantis de pe. di. 1. eccleſia Chriſti, alia certa ſaltē ī gñe q̄a certi ſumus q̀ oēs illi q ſūt ī purgatorio ſalui fiēt & īcōmutabiles et in hac uia dicitur eē aīa q̄ eſt in purgatorio, et talis quo ad certā ſpē & infallibilē eſt de foro ſiue ſocietate eccleſiæ triūphātis quo ad ſolutionē uel condēnationē uel remiſſionē ex ui ueræ ſententiæ, & efficacis in nullo ſubeſt eccleſiæ militanti a qua iam abſoluta eſt triumphante eccleſia comprobante ut patet in his quæ not. ſupra eo. quid remitti ſub. §. ſed & nota: Quo autem ad participationem orationum & elemoſinarum ieiuniorum & ſacrifitiorum eſt de foro eccleſiæ militantis ut patet. 13. q. 2. animæ defunctorum & c. epiſco. ſed & quo ad ſupplicationem ſanctorū & curiæ cœleſtis eſt de foro eccleſiæ triūphantis una. n. eſt eccleſia cuius pars militat

in terris alia triumphat in cœlis & tota eccleſia de=ſiderat animas denotans adiuuari & ſaluas fieri de pe.di.1.hi duo.hæc ſunt uerba Hoſti. tui.per quæ pa=tet liquido te male ſentire in tuis concluſionibus ma=xime in his quibus negas theſaurū eſſe in eccleſia Dei & poteſtatem pontifitiam & illius auctoritatem in indulgentijs concedendis,de quibus multa ſupra dixi=mus in dictis euidentialibus ſeu præambulis & infra etiam diffuſius dicitur Deo propitio.In eo uero quòd Hoſti.dicit indulgentias pontificias ſe non extenditur ad purgatorium ſeu exiſtentes in purgatorio,licet Ho ſtien.ſit ſumme auctoritatis,ita ut merito poſſit dici alter pater canonum.Tamen cōmunis opinio,ſacro=rum Canoniſtarum & Theologorum eſt in oppoſitū, ut infra dicitur in uerſ.nunc autem, ſed in primis ad comprobationem dictorum per Hoſti. quòd papa poſ=ſit indulgere plenarias indulgentias adducam.d. Ab. in.c.ad liberandam. uerſ. ſed quia deciſe. de Iudeis, ubi quærit unde procedat q̄, pro modico ſubſidio fiat plenaria remiſſio uulgariter nūcupata a pena & cul pa,& dicit quòd in corpore uniuerſalis eccleſiæ mul=ta ſunt bona irremunerata,ut mors Chriſti,cuius una ſola gutta ſanguinis fuiſſet ſufficiens ad liberandū to=tum genus humanum. Item paſſiones innocentium & martirum,qui hic puniti fuerunt ultra quàm eorum delicta meruerunt,ex quibus & alijs meritis conſtat theſaurus eccleſiæ cuius diſpoſitionem habet papa(ut etiam tenet Hoſti.uer.ſupra)unde cum remittit alicui

Hic reprobatur Hoſt.

Papa pōt plenarias i dulgentias concedere.

penam uidetur hunc theſaurum ei communicare,ut ſit ſenſus quòd in recompenſatione illorum bonorum remittit hanc penam. Nam ſicut malum non debet eſſe impunitum,ita bonum nõ debet eſſe irremuneratum. Fit ergo quædam recompenſatio hinc inde & hãc remiſsionem cum certa tamen limitatione poſſunt facere inferiores prælati.ut.d.c.cum ex eo.de pe. & re. quia & ipſi ſunt electi in partem ſollicitudinis.d.c.ad honorem de au.et uſu.pal.Et ualet talis remiſsio quo ad penitentiam peragendam,iam impoſitam ſeu impo nendam. Idem tenet.d. Ab.in.d.c.cum ex eo.6. not.et in.c.quod autem.2.col.uerſ.ultra glo.eo.tit.ubi dicit q opinio.Goffre.Hoſti.et Io.An. & cõmuniter omniũ doc.eſt quòd indulgentiæ prædictæ proſunt pro ut ſonant uerba.Et quo ad Deum & quo ad penitentiam peragendam hic iniunctam. d.c. cum ex eo. Ille enim qui concedit indulgentias intendit cõmunicare illa bo na irremunerata compenſatione quadam ut proxime dictum eſt.In hac ergo compenſatione & communica tione non eſt neceſſaria præsbiteri licentia conſilium tamen datur ut quiſq; agat hic penitentiam inniunctã & has indulgentias ſibi reſeruet pro peccatis de quibus non egit penitentiam perfectam, ut etiam tenet Hoſti.in.d.uerſ.illud etiam conſulimus,idem tenet. d. Ab.& Io.de imo.in.c.ſuper eo.2.colum.in fi.de rap. ubi dicit quòd, qui ſufficit penitentiam agit in libro ſecundo non punitur in purgatorium, quid notabiliter debebis idẽ iudicare.33.q.5.quid ergo & lib.dicit

Indulgentię profunt ,p. ut ſonant.

eſſe contra uulgares dicentes q̃ quiſq; uidet trãſire per purgatoriũ quod eſt falſum. & idem tenet Car. in cle. 1.7. col. uerſ. 33. quæro & duobus ſequen. uerſ. de priuil. ubi quærit quid importat abſolutio a pena, & culpa & refert Lau. & Zenze. dicentes quòd dicitur illa amaritudo ſeu afflictio quæ ſequitur ex cõmiſſione peccati. Et hæc eſt perpetua dum peccatum durat, ſed illo per contritionẽ ſublato mutatur in tẽporalem menſuram ſecundum qualitatem reatus de pe. di. 1. c. menſuram. Culpa autem eſt macula ſeu offuſcatio, quæ generatur in animo peccatoris, quia peccando mortaliter diuertit a bono incommutabili, ideſt a creatore propter bonum commutabile, ideſt propter rem creatam, & ex hoc uulneratur anima in bonis ſibi collatis naturaliter. 1. queſtione prima ueti tum. Et hic rancor ſeu offenſa non poteſt remitti ab aliquo uicario Dei, ſed a ſolo uerbo Dei de pe. di. 1. uerbum de conſe. di. 4. nemo & (ut predictum eſt) pœna debetur perpetua. Nam ille in quem committitur, ſcilicet Deus eſt perpetuus ar. inſtituta. de iniur. § . atrox. 24. queſtione quinta. c. quid ergo, hic dicitur uerſus.

Pena poteſt demi, culpa perennis erit, ut not. C. de generali aboli. l. indulgentia: Deus tamen miſericors cum uidet contritionem peccatoris remittit pœnam perpetuam & mutat in temporalem ſubſtinendam in purgatorio de hoc. 16. q. 1. c. placuit, & ex hoc dicit Lau. quòd fatue facit qui tollit culpam niſi

diuinitus ſibi inſpiretur, aut enim peccator in mali-tia perſeuerat & non poteſt tolli, cum nec poſſet ani-mo fieri uiolentia, aut eſt contritus & tunc iam ſub-lata eſt (ut prædictum eſt) pena autem peragenda in purgatorio non poteſt tolli niſi per papam, qui ut di-cit Pau. poteſt remittere omnem penam uere contri-to facit de conſe. di. 4. c. baptiſmi uicem & hanc con-cedit cruce ſignatis in uoto ultramarino ut dicit ſe di xiſſe in. d. c. ad liberandam de iude. Item in anno cen-tenario, ut in extrauaganti Boni. antiquorum de in-ferioribus autem a Papa dicit quòd non poſſunt face-re tales plenas remiſſiones ſed particulares ſic dicto c. quod autem & . c. cum ex eo . Subdens ſpe-tialem modum remiſſionis de prædictis pena & cul-pa Lap. dicere , triplex eſſe iuditium. Primum Dei quo Deus mundat animam in contritione , & hoc præcedit duo ſequentia , tanquàm dignius. Secundum eſt iuditium Petri ſiue ſacerdotis in ec-cleſia militante , ut in clementina ſecunda de peniten. & remiſſio. Tertium eſt iuditium approbationis eccleſiæ , ſcilicet cæleſtis curiæ approbantis in cœlis abſolutionem uel ligationem eccleſiæ militantis fa-ctam in terris. Allegat Hoſtienſem in ſumma de re-miſſione paragr. primo, uerſiculo ſed & notandũ eſt circa primum iuditium dicit Lap. quòd peccator pec-cando deum offendit & eccleſiã & interdum etiã pro ximum & ſe ipſum. Offenſa Deo facta deletur in con tritione peccatoris per gratiam Dei, quæ cauſatur a

Solus papa põt tollere penitentiam purgatorij.

Peccator offendit Deũ eccleſiã proximum & ſe ipſum.

contriſtione peccatoris quo ad deum quem offendit ſi habet feruorem dilectionis. Et effectus gratiæ multiplex eſt, nam excitat liberum arbitrium ad bene cogitamus & ſonat ipſum mutando effectum. Ipſumq; corroborat ducendo in actum. Item gratia Dei hominem reconciliat a peccato quoq; liberat, & penam æternã in temporalem mutat. Ad hanc conſequendam ſufficiebat ante aduentum Chriſti ſola mentalis confeſſio. Et hoc eſt de iure naturali. hodie. i. ab aduentũ Chriſti citra requiritur confeſſio uocalis facta homini. i. ſacerdoti dummodo adſit facultas ſeu occaſio, & hoc non eſt de iure naturali ſed propter præcepta obligationẽ neceſſaria eſt confeſſio, & ſatisfactio non ſolum propter recõciliationẽ in eccleſia Dei, ſed etiã in iuditio eccleſiæ ut poſſumus dicere quod a peccatis liberamur per gratiam a ſequela autem peccatorum per penitentiam & a pena ex miſericordia per gloriam & ex hoc patet ex quo iuſtificatur remiſſio peccatorum, uel dici poteſt ſecundum eum quod per ſex iuſtificatur per duo ex parte dei. ſ. miſericordiam quæ reatum indulget, & iuſtitiam quæ emendationem aliquantulum exigit uel hic in ſæculo uel in purgatorio. Item per duo ex parte peccatoris. ſ. dolorem & amorem & pro alia due ex parte eccleſiæ. Primum eſt meritum Chriſti et ſanctorum perfectorum, ſecundum eſt indulgẽtia quãtũ dat eccleſia per papam & epiſcopos. Tamen ut ipſa indulgentia ualeat tantum quantum permittitur exigitur auctoritas & cauſa. ſ. communis utilitatis ex

Confesſio mentalis ante aduentũ Chriſti ſufficiebat.

parte dantis, exigitur etiam formatur fides & obediē tia ex parte receptionis. ut ſoluat illud propter quod datur, hæc duo facere libere poteſt ſolus papa, qui ſolus habet claues theſauri eccleſiæ tam meritorū Christi quam aliorum ſanctorum & perfectorum. Alij autem ut epiſcopi non habent poteſtatem generalem ſed limitatum. d. c. cum ex eo. & . c. ulti. eo. tit. in. 6. Ipſe enim habet plenitudinem poteſtatis. d. c. cum ex eo. & eo. tit. c. indulgentiæ in. 6. Cæteri uero prælati aßumpti ſunt in partem ſollicitudinis uel aut. & uſu pal. c. ad honorem. & . 2. q. 6. c. decreto & . c. ſequen. ſic ergo Deus indulget culpæ ſua gratia per contritionem peccatoris, & reatum culpæ tollit mutando penam æternam in temporalem qua puniatur peccator, uel hic uel in purgatorio, & interdū etiam remittit quo ad omnem penam tanta poteſt eſſe contrario peccatoris pro etiam ſine uerbali confeßione operabitur. 23. q. 5. c. remittuntur de pe. di. 2. c. uerbum & pluribus coapoſtolis eiuſdem di. dummodo non contemptus religionis ſed articulus neceßitatis confeßionem uerbalem excludit, ſic uicarius Dei. ſ. papa in eccleſia militante quo ad iuditium contentioſum, uel non contentioſum ut in foro animæ per contritionem & oris cō feßionem qua per interioris confeßionem iudicat tollit peccatum & penam æternam, qua propter mortale peccatum, peccator erat extra eccleſiam militantem perpetuo damnatus. Quouſque eccleſiæ ſatisfaceret p confeßionem & penitentiæ impoſitæ per actionem pōt

in temporalem penam commutare & interdum in totum tollere poteſt etiam ſine cauſa, quo ad eccleſiam militantem epiſcopus uero hoc poteſt quo ad eccleſiã militantem ſ. in caſibus in quibus non eſt prohibitus, inferior uero ab epiſcopo penam temporalem in totũ tollere non poteſt etiam ex cauſa. præſertim religioſus niſi aliud ſibi ſit conceſſum; & dicit Lau. quod hoc uult dicere litera. d. cle. 2: quæ prohibet abſoluere a pena & a culpa. Quantum autem ad iuditium eccleſiæ triumphantis non uidetur differentia inter papam & alios inferiores. Quia in utriſq; uidetur intelligendum illud, quodcunque ligaueris &c. Math. 16. 24. q. 1. quodcunque. ſ. claue non errante eã. cau. & q. c. manet ex his patet, quod quicquid hic agitur totum pendet a iuditio eccleſiæ triumphantis ex prædictis etiam patet qualiter offenſa facta Deo uel eccleſiæ remittitur. De illa uero quæ fit in proximum dicit Lap. quod remitti debet a proximo et ſibi ſatisfactio fieri. Nec poteſt ab alio remitti pro prædictis inducit Lau quod not. Inno. & Hoſti. de peni. et remiſſioni. c. omnis ubi dicunt quod quando ſacerdos dicit abſoluo te non eſt dicere niſi denuntio te abſolutum, quod non eſſet niſi abſolutionem peteres, uel abſoluo te a pena æterna in temporalem, commutata ut not. in. c. ſignificauit de pe. & re. & per Archi. de pe. di. 1. c. uerbum. Hæc ſunt uerba Car. in clemen. 1. uerſ. 33. & ſequen. de priuil. idẽ ibi tenet Io. de Imo. 14. col. & ſequen. & Car. et Io. de Imo. in cle. 1. in fi.

de reli.et ue. ſanct.Io.de Ana.in.d.c.ad liberandã penult.col.uerſ.ſexta et ultima de iudei. Et in ſuo tractatu iubilei impreſſo poſt .c.ult. de cri.ſal.ubi in prin. dicit hãc plenariã remisſionẽ extractã a iure diuino, quo inſtitutus fuit iubileus Leui. c. 25. poſt prin. ubi dominus in mõte Sinai ad Moyſen dixit ſanctificabis annum quinquageſimũ & uocabis remiſsionem cunctis habitantibus terræ tuæ. Ipſe enim eſt iubileus, reuertetur hõ ad poſſesſionẽ ſuã et unuſquiſq; redibit ad familiam ſuam priſtinã, quia iubileus eſt, & quinquageſimus annus. De iubileo etiã ſit mẽtio ſubſtãtialiter in glo.ſummæ.7.di.ubi Archi.dicit q̃ ĩ teſtamẽto ueteri quolibet quinquageſimo anno erat iubileus & tũc qui erat ſeruus efficiebatur liber & carcerati dimittebãtur, & dicit quòd iubileus eſt ſermo hebraicus & interpretatur annus remisſionis in quo clangebãt tubæ, & ad omnes reuertebatur poſſesſio antiqua debita abſoluebantur & confirmabatur libertas. Ita dicit Iſido. & Pap. ſed in hiſtoria ſuper Gene. 24. dicitur ſic a uictoria Abraam tradunt iubileum initium ſumpſiſſe pro redemptione captiuorum. Iohel enim interpretatur remisſio uel initiũ, unde iubileus remisſiuus uel initialis ſiue initiatus, ob hoc autem conſtitutus eſt quinquageſimus, quia tunc erat Loth quinquaginta annorum, uel tũc erat quinquageſimus ãnus ex quo dñs locutus eſt Abraæ ĩ uia uel ex q̃ egreſſus eſt de Tharã.uel Abraã peritus fuit aſtrorũ in quibus, ſecũdũ quoſdã Zaroeſten magicæ artis inuẽtorem

Iubileus & plenaria remisſio ſunt extracti a iure diuino.

inſtruxit, nouerat enim ꝗ intẽperies aeris quam ſit ex eleuatis uel depulſis planetis ſemper uſque ad quinquaginta annos ad temperiem redit & inde, ꝗ uidit fieri in aſtris uoluit imitari in terris, ut licet dicatur a Iohel. Tamen cauſa Euphomæ non dicit Iobeleus ſed Iubileus ſecundum Polli. hæc ſunt uerba Archi. Super glo. ſumme. 7. di. de hoc eſt glo. in. §. c. contra in uerbo qui domum quæ incipit ad euidentiam de pe. di. 1. & interalia ibi dicitur ꝗ in iubileo remiſsio debiti præſtabatur & ſic per eum perfecta remiſsio peccati ſignificatur ut etiam dicit Archi. ſuper. d. glo. ad euidentiam erat etiam alius iubileus, quolibet ſeptimo menſe ſed in tali non fiebant remiſsiones ſicut in quinquageſimo & iubens eſt ſermo hebraicus a clangore bucinarum qui fiebat in. 7. menſe. quando iubileus publicabatur, & ubi nos dicimus iubileum in hæbreo habet Iohel quod ſignificat cornu uel bucina, ut ibi dicit Ni. de lyra, quem refert propoſitus. 7. di. in ſumma & Archi. ſuper glo. prædicta ad euidentiam dicit, ꝗ dicitur proprie annus iubilei. i. remiſsionis. quia illo anno debita remittebantur & ſecundum hebrei reuertebantur liberi ad priſtinum ſtatum, & quod annus iubileus ſignificat plenariam remiſsionem quæ ſit in eccleſia. Subdens ibi Archi. ꝗ ſacerdos computans tẽpora uſquead annũ iubilei ſignificat ſacerdotem, qui tempora penitentiæ præfigit & diffinit quibus per actis ſequitur plenaria remiſsio peccatorum et de hac cõputatione temporũ uſque ad annũ iubilei habetur

Annus iubileus ſignificat plenariam remiſſionem.

Leui.c.ultimo circa finē, ut ſupradictum eſt. Ex præmiſsis patet, quòd iubileus à Deo inſtitutus eſt in teſtamento ueteri & fuit commiſſum Moyſi ut talem annum ſanctificaret, & hæ figuratiue teſte apoſtolo.1. ad Corin.10.qui inquit, & hæc omnia in figura illis contingebant & idem dicit Ni.de lyra ſuper Io.5.c. in fi. in uerbo de me. Ex quo colligitur q̃ hæc poteſtas iubilei quæ eſt plenaria remiſsio omnium peccatorum eſt translata in papam qui eſt ſucceſſor Moyſi ut tenet.d.glo.not.in.d.c.cauſam el ſecundo in uerbo ad Regem in fi.qui fi.ſint legit. & glo. in.d.c. translato de conſti. Nam ſicut Dei auctoritate Moyſes in iubileo dimittebant debitum corporale, ut prædictum eſt. Sic papa per ſuas indulgentias dimittit debitum animarum peccatum dicitur debitum, ita intelligitur oratio dominica, Dimitte nobis debita noſtra. Et Math. 18.dicitur omne debitū dimiſi tibi, ſic & pater meus cæleſtis faciet uobis ſi non remiſeritis de cordibus ueſtris. In teſtamento ueteri dominus promittebat temporalia. Dabo uobis terram fluentem lac et mel. Deutero.26.Leui.26.c.cum marte de cele.miſſa.gl.in.d. c.translato in uerbo ſponſione, in nouo teſtamēto promittit æterna & ſubdit cētuplū acciepietis et.u.e.po. d.c.cum marte, &.d.glo.penult. ſolus ergo papa poteſt concedere plenariam remisſionem omnium peccatorum, ut tenet glo.not in clemen.2.in uerbo à pena de pe. & re. & hoc etiam ſequitur ibi Lap. & Io. de Imo.dicentes hoc procedere in generali & uniuerſali

iubileo ſeu indulgentia plenaria ut qui illam conſecutus fuit ſi ſtatim moriatur euolet ad uitam æternam abſque aliqua mora purgatorij. Idem tenet Ioan. de *Ana.in dicto tractatu iubile. ſecunda columna in fine allegat* Hoſtien. *in ſumma de remiſ.* § *.ad quid ualeat uerſ.quid ergo ſi papa ſupra allegato.* Idem tenet Pe. *Anca.in dicta clementina.2.5.col. in prin. uerſ.circa iſtas indulgentias de pe.& re.ubi per unã col.cũ dimidia arguit pro & contra, & tandẽ concludit cũ* Gaſp. *de* Calde.*huiuſmodi indulgentias ualere & dicit ita tenere omnes theologos & canoniſtas in.d.cle.1.&.2.de pe.& re.& in cle.ſi dominum ad fi.de reli.& ue.ſan.& hoc dicit probari auctoritate* Auguſtini *dicentis,* ꝙ *quibus ſacerdos remittit,* Deus *remittit.c. quẽ penitet de pe.di.circa mediũ, & hoc ſeruauit & ſeruat eccleſia a tanto tẽpore citra quod de illius initio non eſt memoria in contrarium & hoc etiam ſeruauit beatus Gregorius, qui etiam fuit ſanctus.* Non *eſt autem credendum totam eccleſiam errasſe,nam dictũ eſt* Petro *repræſentanti totam eccleſiã.* Ego *autem pro te oraui,ne deficiat fides tua.* Luc.22. *de pe.di.2.c.ſi enim inquit hoc,idem probatur per illud priuilegium datum Petro & ſucceſſoribus,quodcunq; ligaueris & c.26.diſtin.in prin.c.quodcũq; 24. q.1.& per hoc reſpondetur ad contrarium in quo tu dicis de his indulgẽtijs nullo iure caueri quod magnopere erras ut patet auctoritatibus* ꝑ*dictis,* Tacite *.n. illud generale priuilegium hoc concludit in* Exo.c.21.

Quæ remittit ſacerdos remittit Deus.

legitur de remiſſione quæ fiebat anno iubilei, de quo paulo ante dictum eſt, & ab his iuſtificationibus cæpit ius conſtitutionis, ut ibi dicitur ad quorum remiſſorum exemplum, fiunt remiſſiones anni iubilei, ut in extrauaganti Boni antiquorum potiſſima enim ratio quare iſtæ indulgentiæ ualeant eſt unitas eccleſiæ corporis miſtici, in qua eccleſia sũt uiri, qui opera pietatis & miſericordiæ ſuper rogauerunt menſura ſuorum delictorum, dum paterentur obbrobria contumelias & infinitas paſſiones & cruciatus tollerauerũt quos non merebantur teſte apoſtolo ad Hæbreos. 11. epiſtola incipiente ſancti per fidem &c. Hi non ceſſant orare pro nobis, ut patet in letanijs, & hoc. c. animæ defunctorum. 13. queſtione ſecunda, & Paulus atteſtatur ſe pro ſuis, ſine intermiſſione orationes ad Deum effundere. 22. diſtinctione, ſacroſancta. Item ex his ceſſantibus meritum mortis, & paſſionis & effuſionis ſanguinis Chriſti remiſſionem peccatorum operatur de conſecratione, diſtinctione ſecunda, c. quia corpus. Is enim obtulit ſe hoſtiam Deo pro peccato noſtro, de conſecratio. diſtinctione ſecunda, non oportet, & illa pena, & martirium, quod iniuſte pertulit, quinimmo minime gutta eius ſanguinis erat ſufficiens ad luitionem peccatorum noſtrorum. Vnde Eſaiæ. c. quinquageſimotertio uere langores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit, & ipſe multorum peccata tulit, & pro trangreſſoribus orauit. ſua igitur merita & ſanctorũ

Minima gutta ſanguinis Chriſti ſufficiebat ad luitionẽ omniũ peccatorum noſtrorum.

nobis communicans poteſtatem Petro & ſucceſſori bus ligandi & ſoluendi conceſsit . hæc itaque indulgentia pœnæ pro peccatis infligende conceditur uere penitentibus & confeſsis in remunerationem præmij ſanctorum martirum quaſi ſufficientes & debitores pro nobis ſatisfacere apud Deum,et ſic pro nobis ſatisfaciendo liberet nos a pena diſpenſationem autē meritorum iſtorum quibus à pena poſſumus liberari Chriſtus,ut dictum eſt Petro et ſucceſſoribus cōmiſit.

Pena purgatorij.

De pœna autem purgatorij habetur in.c. qualis .25. diſt.& de pe.diſt.7 .in fi.dicitur,nam prius purgandus igne purgationis,qui in aliud ſæculum deſtulit fructum conuerſationis,hic etiam ignis & ſi eternus non ſit miro tamen modo grauius eſt excellit enim omnem pœnam quam unquam aliquis paſſus eſt in hac uita, nunquam in carne tanta inuenta eſt pena, licet mirabilia martires paſsi ſunt tormenta,& multi nequiter quanta ſæpe ſuſtinuerunt ſupplicia , & ſtudeat ergo quiſque ſic delicta corrigere ut poſt mortem non oporteat penam tollerare.

Præmiſſa comprobat Feli. mellifluus in tractatu de indulgentijs incipiente,Hodie mecum eris in paradiſo.1.colum.ubi ponit argumenta per te allegata & alia maiora munita iuris allegationibus , & tandem concludit poteſtatem clauium per os Chriſti datā fuiſſe Petro eius uicario & eius ſucceſſoribus argumenta eius non refero,ne longior ſin et aſſerit ex antiqua conſuetudine apoſtolicæ ſedis,maxime a Gregorio ci-

Poteſtas clauium fuit p os Chriſti data a Petro & eius ſucceſſoribus.

tra,ac multis Rom. pon.iuſtis cauſis hoc beneficium Chriſtiano populo conceſſum fuiſſe & in dies concedi uidemus patet hoc ex rememoratis conſtitutionibus factis anno iubilei per Boniſa. octauum per Clementem.6.per Gregorium.11.per Nicolaum.5. & in ſolemni conſtitutione Pau.2. incipiente ineffabilis prouidentia,& dixit Oldra.conſi.271.incipiente queſtio talis eſt ubi inter alia dicit, quod Romana eccleſia ſeruat & prædicat quod Romæ poſſunt dimitti peccata & quod papa poſſit remittere peccata, & qui aliter ſentit & creditur ut hereticus eſt habẽdus per iura quæ ipſe ibi allegat & reſpondet ad argumenta in oppoſitum facta & per Innocentium .d. Anto. de But.in.d.c.de pen. & re. &.d. Abb.in.d.c.ad liberandum & Pe.de Anca.in repet.c.peccatũ.4.op. de re. in.6.& Gaſpar Cald. in. c.noſtro in primis cartis de pe.& re.Et .d. Cardi. poſt Guiel..de mon. Lau. in cle.1.5.q.de rcli.& ut ſan. Nam una eſt uniuerſalis eccleſia.c.conuenientibus.1.q.7.cuius ſpõſus eſt Chriſtus.c.debitũ de Biga.potuiſſet ẽt allegare.c.q̃m de im.eccle.in.6.& ad Ephe.c.5.& cle.1.de ſumma tri.& fi.cath.Et per conſequens Papa eius uicarius tanquã ſummus & ſingularis adminiſtratator .d.c. quodcũq; cũ ſimilibus,& ĩ hoc corpore eccleſiæ multa ſunt bona irremunerata . Et mors Chriſti,cui ſola gutta ſanguinis fuiſſet ſufficiens ad redimendum totum genus humanum, & paſſiones Innocentum & multorum martirum,ex quibus,& alijs meritis cõſtat

Romæ remittuntur peccata.

theſaurus eccleſiæ tantæ copiæ & abundantiæ, quòd excedit omnem pœnam debitam nunc uiuentibus, quia fuerunt paſsiones iniuſtæ & huius theſauri diſpenſator eſt papa qui cum remittit alicui pœnam ex toto, uel parte uidetur communicare hunc theſaurum, ut ſit ſenſus, quod in recompenſatione illorum bonorum remittit penam, quia ſicut malum non debet eſſe impunitum. c. ut famæ de ſen. exco. Item nec bonum debet eſſe irremuneratum, fit ergo quædam recompenſatio, hinc inde & ultro citroq;, & hanc remisſionem cum certa limitatione poſſunt facere iſeriores prælati. d. c. cum ex eo. & c. noſtro de pe. & rem.

Plenaria remiſſio ſpectat tantum ad papam.

Nam ſola plenaria remisſio ſpectat ad Romanum Pon. & iuxta hoc dicit Inno. in. d. c. quod autē, quòd ſacerdotes ueteris teſtamenti iſta facere non poterant quia tunc non erant claues, neque poteſtas ligandi & ſoluendi. Nec ante Gregorium papam fuerunt, ita frequenter, quia raro, poterant fieri ita ſolemnes congregationes fidelium, quia tunc catholici erant à Deo perfecti quod raro his indigebant & ſubdit in hac inueſtigatione multum curan. uel cogitan. non eſſe, ſed credendū, q; dominus ſaluator noſter, cuius natura pia ē & liberalis de ſuo ſemper addijcit ultra gratiam & iuſtitiam & ipſe moderatur pondere numero & mēſura, ut ibi per eum. Item papa imitatur ueſtigia Chriſti. c. ſignificaſti de elec. & ipſe multis ex ſola contritione dimiſit omnia peccata ſicut beato Petro Paulo latroni, Mariæ Magdalenæ, de quibus per Hoſti. in

ſumma

ſumma de peniten. & remiſ. §. in quibus & ſic tollun- tur contraria confirmantur iſta ex uerbis Ricardi *de media uilla, quarto ſenten. diſtinctio. 20. argu. 1. queſtio. 3. ubi poſt diſputationem concludit, quod ec- cleſia in hoc errare non poſſet per illud* Lucæ. 22. *Ego pro te rogaui ne deficiat fides tua potuiſſet alle- gare ad hoc. c. arctetur & . c. prudentia in fi. 24. queſtione prima. Cum ergo eccleſia firmat omnes in- dulgentias ualere tenendum eſt, quōd ualeant & facit mentionem de dicto theſauro, nec eſt ſimonia ſe- cundum eum ſi dentur ſolum porrigentibus, aliquid, quia non dantur ſpiritualia pro temporalibus, niſi per accidens. Cum enim dantur indulgentiæ pro eccle ſijs, uel hoſpitalibus, uel ſimilibus pijs locis conſeruan dis, uel conſtruendis dantur pro ſpirituali utilitate conſequenda. Vnde non dantur pro temporalibus in quantum ordinantur ad ſpiritualia, ut ibi per eum ego pro hoc dicto allego. c. cum ex officij de præſcrip. ubi dicitur, quia ſecundum apoſtolum, qui ſpiritualia ſeminat nō eſt magnum ſi metat temporalia, ſine qui- bus ſpiritualia diu eſſe non poſſunt. c. ſi quis obijce- rit. 1. queſt. 3. & idem dicit tex. in. c. exigit de cenſi. in 6. & dominus ad Moyſen non apparebis coram me uacuus.* Exod. 23. *eccleſiaſtici. c. 25. c. omnis chriſtia- nus de conſe. diſtinctione. 1.* Et Hoſtien. *in ſumma de paro. §. in quibus ſub. §. hæc tamen uerſ. tu dicas.* Nec *eſt ſimonia ſi datur pecunia in permutatione beneficij eccleſiaſtici tenui ſeu pauci ualoris cum uno pinguiori*

ut pecunia ſuppleatur non propter reditus ſpiritua-les, ſed propter reditus temporales, alterius eccleſiæ, Et *calix conſecratus, & terra cimiterij poteſt uēdi habita ratione & materiam, quæ eſt temporalis, nō autem ad ſacrum, ut tenet* Sixtus *de ture cremata.* 1. q. 1. *dictum eſt, quia pecunia non datur pro titulo, qui eſt ſpiritualis ſed pro dote beneficij, quæ eſt temporalis, & profana.* Et *ſubdit ibi* Alex. *de* Ales, *quod præexiſtente pœna debitæ & ſufficientis contritionis poteſt ſummus pontifex totam pœnam debitam peccatori dimittere.* Non *debet tamen hoc facere niſi ex magna cauſa, ſecundum eum & hoc ne theſaurus eccleſiæ uileſcat, facit. c. legimus.* 93 *diſtin. ibi omne rarū &c.* Et *ego ad hoc allego. c.* 1. *de priuil. & ne iuſtitia* Dei *uideatur nimis indiſcreta per papam tolli, nam ſi menſuram excedit non acceptatur ſecundum eum, propterea dicunt ibi* Bonauentura Alexan. *de* Ales. *quòd in dante & recipiente requiritur duplex contritio in dāte poteſtas & cauſa rationabilis & honeſta, ut pro terra ſancta, & pro edificatione eccleſiæ, & pro uiſione ſanctorum corporum* Romæ *pro inchoando ſtudio, & ſimilibus, ſi enim daretur pro euntibus uidere torniamēta, uel gerentibus iniuſtum bellum nihil operaretur. quo uero ad recipientem requiritur ſincera contritio. ſ. dolor commiſſorum peccatorum, cum propoſito abſtinendi pro uiribus & ultra hoc oris confeſſio de commiſſis poſt ultimam confeſſionem, ut diffuſius per* Feli. *in. d. tractatu de indulgētijs.* 2. *col.*

uerſi.confirmatur iſta & .5.colum.uerſ.circa tertiã partem accedunt ad prædicta ea,quæ ſcribit ſummus Theologus magiſter Antonius ordinis prædicatorum, Archiepiſcopus Florentinus in prima parte ſummæ titulo.10.ar.ult.ubi concordans cum prædictis ſubdit illum eſſe hæreticum,qui pertinaciter tenet quòd indulgentiæ non ualeant ad remiſsionem pœnæ, habitis debitis circunſtantijs,uel quod papa non poſsit concedere plenariam indulgentiã. Mouetur quia in ſimbolo unus de articulis fidei dicit ſanctam eccleſiam ſanctorum communionem peccatorum remiſsionẽ,in quo comprehendũtur effectus gratiæ remiſsiõis peccatorũ per ſacramenta & effectus gratiæ,quæ eſt communicatio meritorum & bonorum operum, quæ eſt per charitatem cum releuatio pœnæ,quæ fit per indulgẽtias initatur meritis eccleſiæ, & præcipue paſsionis Chriſti,unde tenere aliter eſt contra articulos fidei et terminationem eccleſiæ.Ergo hæreticum,& prædictã concluſionem deducit,etiam eleganter Aug.de Anco. in ſuo aureo et ſolemni opere de poteſtate eccleſiæ.q. 29.ar.de quo ad hoc propoſitum & ad omnem materiam concernentem papæ poteſtatem habẽda eſt familiaris notitia ab omnibus uiris doctis,& ſecretorũ curioſis & ibi etiam.q.ſequen.ar.1.ponit quod papa ſolum pro actibus exterioribus debet indulgentiam dare puta pro tranſitu ultra maritimo, pro ædificatione eccleſiæ & ſimilibus,& ibi in ar.ſequen. quomodo pro tẽporalibus poſsint concedi iſta ſpiritualia

Nota.

Et ſubdit hoc ibidem ar. 4. quòd non exiſtente iuſta cauſa indulgentia data per papam non ualet, & pulchre deducit quomodo cognoſcatur iuſta cauſa & ponit ar. ibi ſequen. quod ſola uoluntas, quantumcunque miſericors non ſufficit ad ualiditatem talis indulgentiæ et inferius. q. 10. 32. arg. 4. probat quod eſt dictum de poteſtate papæ in communicatione theſauri, et quæ tanta eſt, ut poßit quem abſoluere. Ita ut nō tranſeat per ignem purgatorij, & arg. ſequen. ponit an papa per indulgentiam poſſit abſoluere pueros non baptizatos, & pueros non circunciſos, & an poſſit limbum puerorum ſpoliare, & an poſſit pueris exiſtentibus in limbo ianuam paradiſi aperire. Et ad comprobationem præmiſſorum, & maxime quod theſaurus ſit in eccleſia Dei in diſpenſatione & in arbitrio papæ, ultra præallegata adducam quædam quæ mihi occurrunt, & primo quod per ſolam contritionem delentur peccata ut præmiſſum eſt, patet uerbis prophetæ dixit (inquit) confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam domine, & tu remiſiſti impietatem peccati mei, pſal. 31. & in quacunque hora ingemuerit peccator omnium iniquitatum eius non recordabor Ezechiæ. c. 18. c. pondere. 50. diſtinctione. c. ſi pluraliter. 26. queſtione. 6. de peniten. diſtinctione. 7. in fi. & c. ſi aliquis. 15. queſtione. 6. & alibi cum conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris. c. is qui. 26. queſtione. 6. & ibi datur rei miſericordia. 50. diſtin. c. quia in fi. & nulla homini claudēda eſt miſericor-

An papa poſſit limbū ſpoliare.

dia.23.q.4.c.duo iſta nomina,ad idem.42.diſtinctio.c.quieſcamus. Incipient enim eſſe quod non fuit.50.*diſt.ferrum,ad idem de peni.di.1.quantumlibet.* & *.c.quam obrem.* Nam eccleſia nunquam claudit gremiũ redeunti.*l.inter claras.C.de ſumma trin.* & *fide catholica.l.manicheos.C.de hereti.c.ſuper eo.ti.in.6.* Et ſcriptum eſt cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies. *pſalm.50.c.in actione in princi. de peniten.diſtinctio.prima.* Patet etiam exemplis. Nam cum decem leproſi ex præcepto Dominico irent ad oſtendendum ſe ſacerdotibus in uia antequàm peruenirent ad ſacerdotes mundati ſunt. *Lucæ.7.§.hinc etiam de peniten.diſtinctione prima,* & *.c.primo de peni.diſtinctione.6.* & publicanus qui oran in templo pectus ſuum percutiebat dicens. Deus propitius eſto mihi peccatori iuſtificatus eſt apud Deum, *Lucæ 18.c. importuna de peniten. diſtinctione prima.* Et pater filij prodigi, ut uidit filium ad ſe redeuntem miſericordia motus eſt & accurrens cecidit ſuper collum eius & oſculatus eſt eum. *Lucæ.15.* & quia Petrus fleuit amare remiſſum fuit illi peccatum commiſſum per abnegationem ſuam. *Lucæ.22.* & *dicto c. ponderet.* Et latro in cruce pendens dicendo nos quidem iuſte nam digna factis recipimus, hic uero nihil mala geſſit memento mei & cæt, meruit audire a Chriſto hodie mecum eris in paradiſo. *Lucæ uigeſimotertio.c.* Et ſi ſola contritio ſaluos facit peccatores iuribus præallegatis. Nonne bona opera

eorum ſuperabūdant; & de eis remunerari debēt. Cū nullum bonum debet eſſe irremuneratum &c. Et ſi bona peccatorum remunerari debent quanto magis bona iuſtorum & ſanctorum qui non peccauerunt & paſſi ſunt grauiſſima martyria. Et multa tormenta & cruciatus, teſte apoſtolo ad Hebreos. c. 12. Fratres inquit ſancti p fidē &c. pallegato loco maxīe. Io. Baptiſta, qui in utero matris ſanctificatus eſt Luc. 1. et infans, ſeu puer in deſerto penitentiam auſterrimā egit unde de eo cantat eccleſia Antra deſerti &c. et demū in carcere decollatus eſt. Mar. 6. c. & alij innumeri martyres Chriſti. Nam Guielmus Durantis in libro diuinorum officiorum lib. 7. in prin. 8. colum. refert, Euſebium dicentem, quod quolibet die anni pluſquam quinq; millium ſanctorum martyrum feſta concurrunt excepto die Kaldarum Ianuarij. quo gentiles intendebant epulis & bacanalibus & ſolemnitatibus feſtiuis & non ad martyrizandum ſanctos. Et Hieronymus idem dicit in epiſtola quæ ſuo kalendario præponitur & idem dicit Iacobus de Voragine in feſto omnium ſanctorum. 2. colum. unde Gregorius dicit, totus mundus eſt plenus ſanctis, & ſimiliter Aimo dixit de angelis q. ſi quis creaturas ſpirituales uidere poßet uideret eos ebulire in aere ſicut minimos atthomos in ſolis radijs & ſplendorem & in Apoca. Io. 7. poſt enumerationem plurimorum ſignatorum dicit. poſt hoc uidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus &c. uirgines martyres

Quolibet di ci totius anni cōcurrat quinq; mil lium martiriū feſta.

& confeſſores ſanctiſſimos innumeros, qui peccata non fecerunt nec inuentus eſt dolus in ore eorum, ſed multa pia opera fecerunt. Et *ſi tantũ obſeruatio mãdatorum ſufficiens eſt ad conſequendum ſalutẽ animarum ſuarũ, ſi uis (inquit) Chriſtus uitã ingredi ſerua mandata.* Mat. 22. *& plenitudo legis eſt dilectio ad* Rom.13.c. *Ergo alia pia opera & merita ſunt remuneranda cum ſuperabundent ad conſequendam uitam æternã, & in his meritis conſiſtit theſaurus eccleſiæ ultra merita paſsionis Chiſti, ut ſupradictum eſt: & in cuſtodiendis mandatis retributio multa pſal:* 18. *Patet etiam hoc quia Chriſtus dixit diſcipulis ſuis.* Vos *qui reliquiſtis omnia & ſecuti eſtis me. In regeneratione cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ ſedebitis, & uos iudicãtes duodecim tribus Iſrael & qui reliquerit domum & fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut uxores, aut filios, aut agros, propter nomen meum centuplum accipiet & uitam æternam poſsidebit.* Mat.19. *& qui dederit potum uni ex iſtis calicem aquæ frigidæ tantum in nomine diſcipuli, Amen dico uobis non perdet mercedem ſuam.* Mat.10. *&* Mar.19. *Ecce q; Chriſtus pollicetur & promittit ſeruantibus eius mandata, non tantum gloriam & uitam æternam ſed etiam aliam retributionem & gratiam ut accipiant centuplum & honorem maximum cũ eo iudicandi duodecim tribus Iſrael in nouiſſimo die. & inſuper per prophetam dicit* Nimis *honorati ſunt amici tui* Deus *nimis confortatus eſt*

prĩcipatus eorũ.pſ.138.Reliqua deo ꝓpitio dicemus in libello de theſauro eccleſiæ,ex his patet papã habe re pleniſſimã & ampliſſimã poteſtatem clauiũ. quo ad uiuẽtes ĩ humanis. Nũc autẽ ſicelides muſæ paulo maiora canamus,uidelicet utrũ Papa poſſit cõcedere indulgentias pro animabus exiſtẽtibus ĩ purgatorio? Tu pater Martine in dictis cõcluſionibus tenes partem negatiuã ĩmo ſaltẽ tacite negas extare purgatoriũ ſequẽs errorem & manifeſtã, hereſim Græcorũ qui ſic tollunt effectũ ſuffragiorũ eccleſiæ cõtra terminationem Babilonen.concilij de quo de conſe. diſt.4. c.uiſum & contra op.tex.glo. & doc.in.c.cum marte circa fi.de cele.miſſa.13.q.2.c. tempus & .c. non extimemus & .c.in preſenti & .c.pro obeuntibus et c.animæ defunctorum & lib.macha.2.c.12. & ꝙ ſtatuit ſancta mater eccleſia in miſſis pro defunctis uidelicet domine Ieſu Chriſte Rex glorie libera animas omnium fidelium defunctorum de penis inferni & de profundo lacu libera eas de ore leonis ne abſorbeat eas tartarus ne cadant in obſcurum ſed ſignifer ſanctus Michael repræſentet eas in lucem ſanctam quam olim Abraæ promiſiſti & ſemini eius.Hoſtias et præces tibi domine laudis offerimus tu ſuſcipe pro animabus illis quarũ hodie memoriã facimus fac eas domine de morte tranſire ad uitam quam olim Abrahæ promiſiſti & ſemini eius.dicta enim uerba non poſſunt intelligi de animabus beatorum, quia ſuperflua eſſet oratio pro tutis orare & iniuriã facit martiri

ꝙ orat ꝓ martire.d.c cũ marte circa fi.nec ꝓ dãnatis, q̃a nulla eſt redẽptio expedit ergo ut dicta uerba intelligantur ꝑ exiſtẽtibus in purgatorio qui tẽporaliter purgãt nõ æternaliter ſeu ꝑpetue ut de dãnatis in inferno, & cõtra ſan.Tho.lib.4.Gen.45.2.q.ar.2.et Pe.de mõte in ſuo reptorio in uerbo grecus uerſ. græci differunt. Ego autẽ ſentio et cõſtantisſime teneo affirmatiuã, uidelicet ꝙ purgatoriũ extat, & ꝙ papa posſit indulgẽtias cõcedere pro animabus in purgatorio exiſtẽtibus, ꝙ purgatorium extet eſt notoria cõis ſentẽtia ſacrorum theologorũ & canoniſtarũ, ut patet ex præmisſis & patebit ex infra dic̃dis, & maxime ĩ libello quẽ ſcripſero deo ꝓpitio de theſauro eccleſiæ hoc ẽt tenet diuini ĩgenij Vergilius.6. Aene.

Quiſq; ſuos patitur manes exinde per amplum.
Mittitur Elyſium et pauci leta arua tenemus.
Donec longa dies perfecto temporis orbe:
Concretam exemit labem puerumq; reliquit
Ethereum ſenſum atq; aurai ſimplicis ignem
Has omnes ubi mille rotam uoluere per annos.
Letheum ad fluuium deus euocat agnomine magno
Scilicet immemores ſupera ut conuexa reuiſant.
Rurſus et incipiant in corpora uelle reuerti.

Et ibi Seruius Donatus et Chriſtoforus dicunt dicta carmina ĩtelligi de purgatorio Dãtes ẽt poeta facit librũ de purgatorio et ultra p̃dictas auctoritates mihi occurrit ratio naturalis quòd ſit purgatorium.

Nam licet decedens confeſſus fuerit peccata ſua &

contritus. Tamen ſi omnino non ſatisfecit pro com=miſſis non intrat in regnum cœlorum hoc atteſtatur ſpiritus ſanctus per os prophetæ, domine quis inquit habitabit in tabernaculo tuo aut quis requieſcet in mõte ſancto tuo, qui ingreditur ſine macula & c. pſal. 14. Macula ergo non omnino delicta impedit ingreſ=ſum ad uitam æternam. Expedit ergo ut macula om=nino deleatur, in paradiſo non deleıur macula, quia paradiſus non admittat maculatum pſal. præallegato in inferno non patet regreſſus, quia in inferno nulla eſt redemptio. teſte Virgilio. 6. Ene.

Facilis deſcenſus auerni, ſed reuocare gradum. Super as que euadere ad auras. hoc opus hic labor eſt. Itẽ inconueniens eſſet ualde & iniquum, ut pœna temporalis, quæ effecta eſt per confeſſionem, quæ ante cõfeſſionem erat perpetua, efficeretur perpetua. Ideo expedit, ut ſit locus ubi macula illa purgetur & mun detur, qui non ſit perpetuus, ut paradiſus, & infernus ſed ſit temporalis, ut eſt purgatorium. Nam purgatis animabus in eo miſſis & mittendis ceſſabit purga=torium. § ult. de pe. diſtin. 7. & ſi purgatorium non extaret, animæ defunctorum, qui multa pia opera fece runt in uita ſuá de Chriſto conqueri poſſent quòd illis dixerint centuplum accipietis & uitam æternã poſ=ſidebitis. Mat. 10. & euge ſerue bone & fidelis intra in gaudium domini tui. Mat. 25. & multis alijs ſimili bus. Quod autem papa poſſit concedere indulgẽtias pro animabus exiſtentibus in purgatorio.

IESV CHRISTI *Beatiſſimæ uirginis Mariæ eius genetricis, ac beati Petri, de cuius clauibus agitur humiliter ac pie nominibus repetitis, ne lingua tranſeunte ſuper terram os ponam in cœlum. c. in tantum. 21. diſtin. inſtar enim ſacrilegij eſt de poteſtate papæ diſputare, ut dicit glo. ulti. in ſi. in. c. 1. 40. diſt. Primo dico hoc eſſe diffinitum per. d. c. a nobis el. 2. de ſen. exco. ubi papa abſoluit mortuum ab excommunicatione, qui dicit alios pon. prædeceſſores ſuos etiã plures alios defunctos abſoluiſſe ab excommunicatione & eſt bene aduertendum, quod dictum. c. a nobis editum fuit ab Inno. 3. Pon. quo non præſtantior alter & qui nulli alij etiam laude ſecundus quem Hoſti. appellat patrem Canonum in ſumma in tit. de ſimo. §. qui ad accuſationem. 1. colum. in ſi. uerſ. alij dicunt, & in tit. de hæreti. §. 1. uerſ. his annectitur, & in titu. de ſen. exco. §. quis poſſit ab hac ſententia abſoluere ſub. §. ſed & dicunt. 1. colum. uerſ. opinionibus, igitur maiorum. Idem dicit Io. Fa. in. §. fideiuſſores. 2. col. uerſ. quid ſi iurauit inſti. de fideiuſſoribus. & in. §. pupillus in prin. inſti de inuti. ſtip. & ut arbitror iure meritoq; pater canonum appellatur, neq; ſatis digne laudari poſſet. cum illius decretales pace aliorum põtificum dixerim cæteris decretalibus uelut ſol inter ſydera alia micent & rutilent, & aurum argento, et Virg. cæteris poetis apud latinos, ut Homerus apud Grecos inſti. de iure na. §. 7. quotiens præfertur, & quantum lenta ſolent inter uiburna cupreſſi. Is enim*

An papa poſſit conce lere idul gentias pro exiſtẽtibus in purgato rio.

Inno. papa tertius appellatur pater canonũ.

& Inno. ad comprobationem ſuæ ſententiæ adducit illud euangelicum ſæpius præallegatum, quodcũq; ſolueris ſuper terram &c. d. Ab. in. d. c. a nobis. 5. not. dicit. not. & tene menti q argumentũ a cõtrario ſenſu non ualet ubi aliter in iure reperitur expræſſum, colligitur ibi argumentum ex illo tex. in eo q allegabatur eccleſiam non poſſe abſoluere mortuos argumentum a cõtrario ſumpto illius auctoritatis, Quodcũq; ligaueris ſuper terrã &c. Et papa reſpondet illud cõtrarium non procedere quia in cæteris caſibus legimus papã ligaſſe & ſoluiſſe mortuos, & idem tenet Feli. in. d. c. a nobis argumentum a contrario nõ procedere quando aliter in iure reperitur expræſſum ut ibidem & per glo. 2. in. c. 1. de æta. & quali. in. 6. & per glo. in. c. cum apoſtolica de his quæ fi. a ma. par. c. Et hoc colligi poteſt ex uerbis Chriſti dicentis, non ſum miſſus niſi ad oues quæ perierunt domus Iſrael. Mat. 15 2. queſtio. 7. § ecce oſtenſum, Fatuum autem eſſet tenere, quòd Chriſtus ſolum miſſus fuiſſet ad ſaluandas oues domus Iſrael, & non ad alios, Cum miſſus fuerit ad generaliter ſaluandas omnes oues. Venit enim filius hominis ſaluum facere humanum genus, quod perierat. Lucæ. 19. Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum a peccatis eorum. Mat. 1. c.

Deus uult omnes ſaluos fieri.

Non enim miſit Deus filium ſuum in mundũ ut iudicet mundum, ſed ut ſaluetur mundus per ipſum. Ioan. 3. c. Vult enim omnes ſaluos fieri. 1. ad Thimo. 2. qui reliquit nonagintanouem oues in deſerto, ut

unam amiſſam inueniret. Lucæ.15. & Math. 18. c. *importuna de pe. diſtin.1. quia ſanctitas circa me.50. di. In propoſito quamuis Chriſtus dixerit, quodcunq; ligaueris ſuper terram &c. Non pro hoc excluditur quin etiam poſſit etiam abſoluere ſub terra, & ſic exiſtentes in purgatorio, & ad cõprobationẽ p̃miſſæ concluſionis adduco.c. ſane el.2.24. q.2. ubi inquit tex. ſane profitetur a quibuſdam qui dicunt oportere poſt mortẽ hæreticos anathematizari & ſequi ĩ hoc doctrina ſanctorum patrũ qui non ſolum uiuentes hæreticos condẽnarunt ſed etiam mortuos ſicut eos, qui iniuſte condemnati ſunt reuocauerũt poſt mortẽ in ſacris dictis ſcripſerũt q̃d factũ etiã in Io. Flauiano religioſæ memoriæ epiſcopis Cõſtantinopolitanis. item in actione.5. Aug. ait & ſi forte iſti libri ita dẽſignãt traditorem ſuum, ſicut dominus deſignauit Iudam legatur in eis nominatim et expræſſe uel Sicilianum uel eius ordinatores eorum librorum fuiſſe traditores & niſi eos anathematizauere, ipſe cum eius iudicor tradidiſſe, quæ modo recitata ſunt Auguſtinus ſanctæ memoriæ conſuluit ſtatui, & teneri ab initio in eccleſia. Impium enim dogma iam inculpatum eſt & condemnatum & eos qui tali dogmati obnoxij ſunt anathematizari uoluit eccleſiæ traditio licet etiã mortui eſſent, ideo ſanctæ memoriæ Auguſtinus dicit ſi modo conuiceretur Cicilianus de his quæ inſtruruntur ei, & poſt mortem eius eum anethamatizo. Item multi epiſcopi congregata ſunt & quædam*

de diuerſis cauſis ad eccleſiam ſtatum diſponentibus diſponentes de ipſis ſtatuerũt defunctis, qui ſuas facultates hæreticis relinquerũt, ut etiam poſt mortem anathemate ſubijciantur ſunt autẽ et Aug. ſanctæ memoriæ epiſtolæ dicentes, quod ſi qui in uita ſua non recte ſapuerint, licet non condemnati fuiſſent adhuc uiuentes, tamen demonſtrato peccato etiã ipſi poſt mortem anathemati ſubijciantur. Item ſi uera ſunt quæ Siciliano obiecta ſunt, & nobis aliquãdo poſſent mõſtrari ipſum mortuum anathamatizaremus. itẽ dicis mihi licere etiam de mortuis iudicare, quia iuditium non tantum de uiuis, ſed etiam mortuis ſolet fieri. Itẽ Rabula ſanctæ memoriæ Epiſcopus Ediſſenæ ciuitatis qui in ſacerdotibus reſplẽduit Theodoſium Moſoterium poſt mortem in eccleſia anathematizauit. Item Romanorum etiã eccleſia ante paucos annos Dioſcorum qui fuit papa eiuſdem eccleſiæ, etiam poſt eius mortem anathematizauit cum nec in fide peccaſſet tantum, & hoc omnes homines ſciunt, qui degunt hic Romæ & maxime qui in dignitatibus exiſtunt, qui etiam eidem Dioſcoro communicatores permanſerunt uſque ad mortem eius. Item ſi a tempore Theophili. ſ. memoriæ uel ſuperius aliquis recurrerit etiam origine inueniet poſt mortem anathematizatum, quod etiã in iſto fecit. Et ueſtra ſanctitas & Iulius religioſiſſimus papa antiquus Romæ. Item ſancta Sinodus dixit ſufficiunt quæ dicta ſunt, & prolata eccleſiaſticam traditionem demonſtrare, quod oportet hæreticos

etiam poſt mortem anathematizari,talem autem traditionem & alij Africani epiſcopi reuerendisſimi ſeruauerunt,ſed & Romana eccleſia quoſdam epiſcopos etiam poſt mortem anathematizauit licet in uita ſua pro fide non eſſent accuſati & utrunq; apud nos habita geſta ſignificant pro hoc eſt bonus textus in.d.c.cũ ex eo de pe. & re.ubi dominus Ab.6. not. dicit illum optimum tex.probantem, quod indulgentiæ proſint nedum in purgatorio, ſed etiam ad penitentiam hic iniunctam,ita quod ſi tenetur quis ieiunare.40.dies habita indulgentia.40.dierum non tenetur ieiunare & clarius hoc probat litera infra eo.c.ibi de iniunctis penitentijs &c.& quod indulgentiæ apoſtolicæ, ſeu conceſſa per papam proſint animabus defunctorum exiſtentibus in purgatorio,tenet Inno.4.q poſtea fuit papa in.d.c.quod autem in fi.de pe.& re. & iuris lumen Ioan.An.in.d.c.quod autem, & Anto. de But. ſequuntur Inno.dicentes theologos tenere,quod nõ occurrit ratio quare eccleſia non poſſit ſuum theſaurũ communicare mortuis ſicut uiuis,& remittunt ad p ſe,not.in.d.c.a nobis in uerbo ſuper terram & hanc partem tenet Augu.de Anco. ordinis hæremitarum ſummus theologus in tractatu de poteſtate eccleſiæ, ſequitur Archie.Florentinus in.2.parte.3.partis ſuæ ſum.ſub rubrica de ſum. pon. & reſpondet ad illud uerbum ſuper terram dupliciter uno modo quod ſuper terram referatur ad abſoluentem, ut ſit ſenſus quencunq; tu exiſtens ſuper terram.Papa enim mor-

tuus non ligat,ſed uiuus,alio modo ſuper terram ad abſolutos.ſ.ad exiſtentes ſuper terram quia cum pur gandi ſunt in terra,uel circa terram dici poſſunt ſuper terram,quia non in cœlo hanc partem, etiam tenet ſumma piſana in uerbo indulgentia uerſi. utrum unus posſit alteri,& Archiepiſcopus Florē. in loco proxime allegato . referens hanc partem tenere beatum Thomam,& Ricar.in.4.ſen.ſed ut retuli Ricar.dicit hoc limitare per modum ſuffragij. Item hāc partem cum Inno.tenet etiam dominus Card.in.d.c. quod autem & in cle.1.§.ad hoc. 13. q. de pe. & re. & idem tenet Aſten.lib.5.num.39.& ar.ulti.& ibi refert Bona.in quarto,dicentem hæc uerba . Si papa hoc poteſt,quare non abſoluit ſolo uerbo omnes exiſtentes in purgatorio maxime cum ſit talibus compatiendum,ut tu etiam aſſeris in tuis concluſionibus. Et reſpondet ſi Deus per ſeipſum non miſeretur eis, & ſemper uelit timeri iuſtitiam, multo fortius miniſter eius hoc facere debet,unde diſpenſatio theſauri eccleſiæ faciēda ē diſcrete & cū moderamine,et niſi ita facit nō acceptatur à Deo & ſpiritualia bona,disſipari nō pñt nec cōtra Dei acceptationē diſtribui ſecus ī tēporalibus,licet male de hoc ēt plenius dicetur ad reſponſionem concluſionis tuæ,cur papa non euacuat purgatorium reperi etiam Alex. Lombardum in.4.di.20.tenentem,quod quidam magiſter Peruſinus tenuit iſtam partem quod indulgentiæ papæ poſſint extendi ad exiſtentes in purgatorio,ſi tamen uiui

Diſpenſatio theſauri eccliæ diſcrete eſt facienda.

pro eis

pro eis faciunt illud quòd in forma indulgentiæ continetur, & dicit quod cum papa audiſſet de morte illius magiſtri dixit abſoluo talem magiſtrũ a pena purgatorij, & Feli.in.d.*tractatu indulgen.6. col. uerſi. ſed tandem dicit hanc eſſe communem opinionem omnium ſcribentium ſubdens Aſten. in loco præallegato dicit quicquid loquantur diſputantes, uel prædicantes, hoc eſt ſana fine credendum & tenendum, quod* Chriſtus *contulit plenitudinem poteſtatis ſuo uicario & tantam utique poteſtatem quantam licuit dari homini puro & hoc ad ædificationem corporis ſui hoc eſt eccleſiæ potuiſſem ad hoc allegare .c. debitum de* Biga.*cum concor.ibi allegatis, unde ſuper hoc non debemus iudicare, ſed* Deo *gratias plurimas debemus agere ſecundum eum. Subdit tamen* Alexander Lombardus *quod papa poteſt ſuccurrere his, qui ſunt in purgatorio per indulgentiam indirrecte uel per accidens poteſt enim dare indulgentias omnibus illis qui orant uel bonum faciunt pro exiſtentibus in purgatorio, & adden.quod* Auguſtinus *de* Anco.*in.d.libello de poteſtate eccleſiaſtica. queſtione.32. argumento tertio poſt elegantem diſcurſum concludit papam per communicationem ſuffragiorum, & indulgentiarum poſſe facere, quod duorum exiſtentium in pena equali in purgatorio unus citius liberetur quam alius, & ibi in argumento ſequenti latisſime diſputando concludit quòd papa poteſt facere, quòd bona facta, ab exiſtentibus in peccato mortali,*

ſint meritoria exiſtentibus in purgatorio ad pœnæ dimisſionem, uel ualociorem liberationem nō propter meritum facietiū, quia illi mereri non poſſunt, ſed propter illos qui ſunt in purgatorio, quia iam meruerunt per ea quæ geſſerunt in corpore dum adhuc uiuerent & generaliter utrum ſuffragia facta per malos proſint defunctis habetur pro remisſione per Feli. in.d. tractatu de indulgentijs.7.colum.uerſ.ſed tamen, qui refert Pe.de palu.in.4.di.45.q.1.quē refert Archie. Flo.in.2.parte.3.partis ſuæ ſummæ fo. ult. Auguſtinus de Anco.ubi ſupra.q.32.ar.3.Vtrum papa p cōmunicationem indulgentiarum poſſet in totum purgatorium ſpoliare, & latisſime inſtat dicens, q̄ an Deus hoc acceptaret eſt ſibi ignotum ut cuilibet creaturæ, concluſionem prædictam.tenet etiā Iacobus Zocchus in repet.c.omnis utriuſq; ſexus fo.94.uerſ.8. ſequitur queſtio, qui dicit ſe ita conſuluiſſe in facto fratrum ſanctæ Mariæ de Catelonia, quid ego ſentiam colligi poteſt ex his, quæ dicam in ſolutione dubij, cur papa non euacuat purgatorium. Ad comprobationem autem præmiſſorum mihi occurrūt noua, quæ a nemine uidi ponderata nec tacta, uidelicet uerba Chriſti: Et ego dico tibi quia tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam Mat.16.d.c.quodcunque, & c.loquitur.24.q.1.c.in nouo.21. diſtin. cum alijs præallegatis, & eſt bene aduertendum, quia dicta uerba ſunt dicta Petro quem Chriſtus methaphoricæ ap-

pellat petram. Chriſtus autem idem eſt quod eccleſia, quia illa repræſentat Chriſtum poſſum inquit deſtruere templum hoc & in tribus diebus excitabo illud loquens de templo corporis ſui Io.c.2. & apoſtolus, petra autē erat Chriſtus. 1 ad Corin.9. Si Petrus eſt eccleſia, uel repræſentet eccleſiam, uel Chriſtum, & illius ſit rector & portæ inferi non præualent aduerſus eam, ergo pro libito, & arbitrio ſuo poteſt diſponere de exiſtentibus in purgatorio ex quo patent ſibi portæ inferi aliter portæ inferi præualerēt aduerſus eam. Nam ſi de ea non poſſet diſponere eſſet contra uerba Chriſti, qui dixit & portæ inferi non preualebunt ad uerſus eam. Verba enim debet intelligi cum effectu.c. relatum de cle.non reſi.de pe.di. §. hæc autem uerba 17.q 4.c.ſiquis ſuadente.23.diſtin. pſalmiſta.16.q.1. in canonibus uerſ.cuſtodes chartarum.9.q.2. inſtit. l.ſi paulum.§.docere .ff. ne quis.c. qui in ius uo.ui. exi.l.1.§.hoc autem.ff.quodcunq; iur.l.2.C. commu. dele .Et debent aliquid operari.c.in is de priuil.c.Abbate ſancti circa fi.de uer.ſigni.c.ſi papa de priuil. in.6.ut potius res ualeat quam pereat, ut dicto.c. Abbate, & maxime uerba Chriſti, qui dixit, iota unū aut unus apex non præteribit a lege donec omnia fiāt Mat.5.cœlum & terram tranſibunt, uerba autem mea non præteribunt Lucæ.21.Mat. 24. & facilius eſt cœlum & terram preterire quam de lege unū apicem cadere Lucæ.16. Et quæ procedūt de labijs meis non faciam irrita pſal.88. & Deute.23.circa fi. Et

non poteſt ſolui ſcriptura quam pater ſanctificauit, & miſit in mundum Ioan.c.10. & hæc uerba ſunt latiſſime interpretanda cum ſit quoddã priuilegium c.cum dilecti in fi.de dona .l. hac ſaluberrima. C. de argen.in rebus.c.uiſis.16.q.2.& .q. 1.c. frater noſter.paragr.hoc not.in fi.2 q.3.c.ex parte.3. de deci. &.c.quamuis de præben.in 6.& inſuper portæ inferi patent Chriſto iuxta illud attollite portas principes ueſtras & eleuamini portæ infernales, & introibit rex gloriæ,quis eſt iſte Rex gloriæ dominus uirtutum &c.pſal.23.ergo & Petro qui eſt Petra ſuper qua fundata eſt eccleſia,ut præmittitur,& ſic eccleſia interpretata eſt uerbo Chriſti in oratione de beato Petro, ſic inquiens Deus qui beato Petro apoſtolo tuo collatis clauibus regni cœleſtis animas ligandi atque ſoluendi pontificium tradidiſti concede &c. Non ſic dicit de Paulo coapoſtolo Petri nec de alijs apoſtolis,nec obſtat quod ſequitur et tibi dabo claues regnum cœlorum,immo potius confirmat præcedentia,quia non tantum dat poteſtatem Petro liberandi animas a purgatorio,ſed etiam dat claues aperiendi regnum cœlorum,aliter claues eſſent inanes,unde dicta uerba intelligi debent cum effectu, & ampliari (ut præmiſſum eſt) & intelligenda ſic de idoneis, & habentibus ueſtes nuptiales. Nam ille, qui non habebat ueſtem nuptialem ligatis pedibus & manibus miſſus fuit in tenebras exteriores ubi fletus, & ſtridor dentium Math.23. & Lucæ.14. c.ſponſus

56.di.Et de prudentibus uirginibus,quæ ſumpſerunt oleum ſecum non de fatuis quæ non ſumpſerunt oleum ſecum quibus reſponſum fuit neſcio uos Mat.25. Nec obſtat clauſula ſequens, & quodcunq; ligaueris ſuper terram &c. ut uideatur, per illa uerba reſtricta præcedentia. quia dico quòd dicta uerba non reſtringunt præcedentia,immo potius illa ampliant. Et illud ſuper terram ultra expoſitionem ſupra relatam uerſ.& hanc partem tenet Auguſtinus de Anco.dico ſubaudiendā eſſe dictionem maxime ut denotet idem eſſe in caſu contrario. Et hæc ſubauditio non eſt mea nec ex me, ſed fuit Innocen. tertij ſucceſſoris Petri,& conditoris dicti.c.a nobis.2.ut dictum eſt in uerſiculo. Aggrediamur itaque & uentilemus. Et hoc ne Chriſtus ſibi ipſi contrarius uideatur, ut paulo ante dixi in uerſiculo, ad comprobationem. Nec mirum ſi papa habet poteſtatem in purgatorio, quia illa uerba quodcunque ligaueris &c. Exponi debent, ideſt ſi denuntiaueris ſolutum in foro penitentiali, & intelligi debent per conſtitutiones, ita exponit Innocen. in dicto. c.quod autem uerſiculo ſi quæris, ut dictum eſt ſupra uerſiculum primum quòd papa et ibi ſubijcit per conſtitutiones enim papæ ligantur multi qui non ſunt ligati de iure naturali,ſicut patet in his qui ſunt in ſacris ordinibus cōſtituti ut ſupradictū eſt Hoſt.aūt in.d.c. ꝑ uenerabilē.§.rōnibus qui fi.ſint leg.ī uerbo decreto exponit Decre.i.deciſioni.reſpōſionem ſententiæ dif-

finitioni ordinationi interpretationi, ut ſupra dictũ eſt in verſ. diuini numinis ac beatiſſime ſemper uirginis. 2. facit. Si ergo papa ligat per conſtitutiones ad peccatum ut ſupra dictum eſt in uerſ. primum quod papa, quòd animæ deferantur ad purgatorium. Et papa ſit ſupra ius poſitiuum & poteſt illud in totũ tollere. d. c. ſignificaſti & c. eccleſia. 2. de elec. & c. ꝓpoſuit de conceſ. preben. & Inno. in. c. cũ ad monaſteriũ de ſta. mo. Cum illius ſit tollere cuius eſt condere. c. cũ ueniſſent. de iudi. & tantam poteſtatẽ habet quod poteſt facere ut conſtitutiones decreta, & interpretationes iuris diuini & naturalis & eius deciſiones pro infectis habeantur ut eſt gl. not. in d. cle. 1. in uerbo pro infectis de Im. eccle. quam pro ualde not. allegat. d. Abb. in. c. non debet in fi de conſan. & affi. & in. c. nulli in fi. de ſen. exco. & Feli. in. c. 1. 7. colum. uerſicu. amplia. 2. de conſtit. et in. c. ad petitionem. 2. colum. in fi. de accuſa. Ergo poteſt animas in purgatorio exiſtentes ex trangreſſione ſuarum conſtitutionum liberare. Quod etiam iuditio meo fuit diffinitum per not. tex. in. d. c. per uenerabilem. § ſane uerſi. ſunt autem, qui ſi. ſint legit. Ibi enim dicitur, ſunt autẽ ſacerdotes leuitici fratres noſtri qui nobis iure leuitico in executione ſacerdotalis offitij coadiutores exiſtunt. Is uero ſuper eos ſacerdos ſiue iudex exiſtit. Cui dominus inquit in Petro. Quodcunq; ligaueris & c. Eius uicarius qui eſt ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech, cõſtitutus à Deo iudex uiuorũ & mortuorũ etc.

Et paulo infra Paulus (inquit) ut poteſtatis plenitudinem exponeret ad Corin. ſcribens dit. Neſcitis quia angelos iudicabitis quanto magis ſecularia. Locus autem ad Corin. præallegatus. c. 1. ad Corin. 6. Ecce ſacerdos. qui eſt papa ut ibi dicunt omnes doc. & colligitur ex illo tex. ſiue ex uerbis tex. appellatur iudex uiuorum & mortuorum. Et ſic habet papa poteſtatẽ ſuper mortuos hoc eſt exiſtentes in purgatorio, & in hoc ſaluo tamen meliori iuditio intrepide dico Hoſti. in hoc male ſenſiſſe in ſumma de remiſ. §. ubi operantur uerſ. ibi ſed die & in. d. c. per uenerabilem in uerbo ſuper terram, ubi dicit quòd uerbum cõſtitutus nõ facit relationem ad papam ſed ad Chriſtum, quia oppoſitum patet ex uerbis tex. cum dicit conſtitutus à Deo iudex uiuorum & mortuorum. Nam non poteſt intelligi conſtititutus iudex de Chriſto. Cum tex. nullã faciat mentionem de Chriſto ſed de papa. Item ut faciat differentiam inter conſtituentem qui eſt Deus et conſtitutum qui eſt ſacerdos ſiue papa. Nec poteſt dici quòd conſtitutus ſit Chriſtus. Et ſic quòd Deus cõſtituerit Chriſtum & conſequenter ſe ipſum, quod eſt abſonum. Item ſi tex. intellexiſſet de Chriſto ueriſimiliter dixiſſet a Deo conſtituto iudice & non conſtitutus iudex, & ſi uellemus intelligere quòd illud uerbum conſtitutus refertur ad Chriſtum non ad papam Inno. 3. qui edidit. d. c. per uenerabilem contradiceret ſibi ipſi quia etiam edidit. d. c. a nobis el. 2. allegatum in uerſ. nunc autẽ, qui infert ꝙ papa habet poteſtatem

in exiſtentes in purgatorio & ſic ſit iudex uiuorum & mortuorum, ſi autem intelligimus quòd illud uerbum conſtitutus referatur ad papam, ut etiam intelligit Goff. Card. & optimus præceptor meus in canonibus Alexander Neus in dicto.c.per uenerabilem & dictũ eſt ſupra nulla erit cõtradictio ſed cõcordia. Melius eſt ergo ut intelligatur dictum uerbum conſtitutus referri etiam ad mortuos exiſtentes in purgatorio & ad papam, ut iura iuribus concordentur ſicut expedit de iure.c. cum expediat in princi. & .c. conſtitutio in fi.de electio. in ſexto, & a uerbis tex. non eſt recedendũ.l.non aliter.ff.de le.3.c.inter corporalia de translatione prælato.c. ad audientiam in fi.cum concordan.ibi allegatis in glo.de deci. Nam cum in uerbis nulla ſit dubitatio non admittitur uoluntatis queſtio.l.ille.§.cum autem.ff.de le.3.Si enim uoluiſſet Inno.illud uerbum cõſtitutus referri ad Chriſtum hoc ueriſimiliter expræßiſſet ſicut expreſſit à Deo conſtitutus iudex &c.d.c.ad audientiã,ſequamur ergo intellectum Goff. Car. & Alexan. cum magis adhereant ueritati iuribus præallegatis & comprobatur dicto apoſtoli.1.ad Corin.6.dicentis, Neſcitis quia iudicabitis angelos quanto magis ſecularia & animas defunctorum exiſtentium in purgatorio inſuper ſi intelligeremus papã tantum habere poteſtatem in uiuos fruſtra allegaſſet plenitudinem poteſtatis expræſſam per Pau.in dictis uerbis neſcitis quia angeli &c.quæ intelligitur de defunctis et a maioritate ra=

tionis. Item in nullo præſtantior eſſe poteſtas papæ aliorum prælatorum uel epiſcoporũ, quia & ipſi habent poteſtatem in uiuos immo, & quilibet ſacerdos, quod aſſerere fatuum eſt iuribus, & auctoritatibus allegatis in præfationibus & maxime in uerſi. primum quo papa & ſequen. & maxime cum Hoſtien. nihil alleget pro ſua interpretatione ſeu intellectu. nã qñq; bonus dormitat Homerus, ut inqt Horatius ĩ arte poetica et gl.ĩ.c.quãuis.32.q.7.et Io. An.ĩ.c.ul. de ꝓcur. et gl. et doc. debẽt ĩtelligi ſecũdũ iura q̃ allegãt ut dicit Bar.ĩ.l.nõ ſolũ.§.liberatiõis uerbo.ff.de libe.lega.et eſt not.dictũ Archi.ĩ.c.nolite el.2.circa fi. 11.q.3.nõ eſſe creden.alicui doctori ẽt magnæ auctoritatis niſi quatenus allegat iura. Idẽ dicit Iaſon in.l.illam.3.col.C.de colla. & Car. Zabarella cõſi.78.ꝓ hoc bo.tex.in.c.ego ſolis.9.di.&.c.relatũ.37.di.c. ſanctum in fi.de conſe.di.4. & iuxta illud Erubeſcimus ſine lege loqui inquit imperator in.§.cõſyderauimus in autẽ.de tri.& ſe.&.d.l.illam, & hic faciũt ad ea quæ ſupra dicta ſunt in uerſ.nũc autẽ. Et minime mutanda ſunt quæ longam & certã habuere interpretationem.l.minime.ff.de legi. Ex præmiſſis patet opi. Hoſtien. per te allegatam quòd indulgentiæ apoſtolicæ uiuis tantum proſint, & non mortuis. poteſtas clauium non ſe extendit ad exiſtentes in purgatorio, & abſolutio pro defunctis facta intelligitur ad ſolatium uiuorum, & ligatio & condẽnatio defunctorum intelligi debet ad confuſionem uiuorum

infidelium,non eſſe omnia ueram nec tenendum(pace tanti doc.dixerim)quia iura per eum allegata hoc nõ dicunt nec inſtrunt uidelicet dictum.c.ſane.2.24.q.2. & intellectus datus per Hoſti.non poteſt uerificari ex litera,nec eſt uериſimile quòd ſummi pon.nominati in d.c.ſane feciſſent tot abſolutiones uel damnationes ad ſolatium uiuorum uel improbationem infidelium contra meram ueritatem,& intellectus Hoſti. eſt potius quædam diuinatio quam ueritas. Nec a uerbis tex. recedendũ eſt quæ ſunt clara ut patet ex illorum lectione & reſponſio ſeu factum principis intelligi debet ſecundum ius commune & facit ius ut eſt glo.not.in.c. conſultationi de temp.or.& in.c. tuæ de fi. præsby. Nec eſt uериſimile quòd ſancti patres & pon. feciſſẽt tot abſolutiones ſeu condemnationes, ut relatæ ſunt in.d.c.ſane ſi iure facere nõ potuiſſent.Nec Inno.3.ꝗ illorum ueſtigia ſecutus ꝗ ſcripſit.d.c.a nobis &.c. ꝑ uenerabilem dicta iura condidiſſet ſi dicta exempla uera non fuiſſent,nec omnes doc.approbaſſent ut approbant.d.circa pro ut approbarunt ſi ueritatem in ſe non continerent,maxime.d.Ab. & Feli. uerba enim canonum non ſunt improperanda ſed in ſuo ſenſu intelligenda iuribus præallegatis, & in hoc arbitror Hoſti.male ſenſiſſe pace illius ſicut etiã male ſenſit in alio articulo ſecundum Bal.conſilio.166. incipiente in Chriſti nomine punctus queſtionis.3.colum.2. uol. qui dicit ipſum Hoſti.in.d. articulo habuiſſe malam ſcientiam & peiorem cõſciẽtiam,licet in reliquis ſit

dignus omni laude. Nam uero iuditio & quādoq; bonus dormitat Homerus, & omnium habere memoriā & in nullo penitus errare potius eſt diuinitatis, quā humanitatis. Inquit imperator in.l.2.§. ſi quid autē C.de ue.iur.enuc. Multa alia ad rem facientia dicentur Deo propio in libello de theſauro eccleſiæ. Ad ſolutionem uero dicentur tuæ concluſionis. Cur papa non euacuat purgatorium &c? Reſpondetur quòd ideo papa non euacuat purgatorium, quia ei a Chriſto datæ ſunt duæ claues, non una tantum in ſingulari, ſed claues in plurali, ſimul & uno tempore altera quarum eſt potentiæ, altera diſcretionis ſeu ſciētiæ. unde una ſine altera parum ualet ut not. in. §.1. & ſequen. 20. di. & c. uult de exceſ præla. & per d. Ab. in. c.1. §. una. 1. colum. de ſum. tri. & fi. catho. & in c. licet de euitanda. 1. not. de elec. allegat Inno. in. c. quanto de conſtit. & Hoſti. in ſumma de remisſionibus. §.1. per totum. Et dicunt ponderādo uerbū quodcunq; ligaueris. quod eſt uniuerſale affirmatiuum. Nihil enim excludit qui dicit quodcunq;. c. ſi Romanorū 19. di. c. ſolitæ de ma. & obe. qui dicit quòd papa poteſt omnia intelligē claue diſcretionis nō errāte ut. c. miror. 24. queſt. 1. idem dicit in. c. uenerabilem. 9. colum. in prin de electione not. Hoſti. in. c. quanto de transla. præla. & Inno. in. c. quanto de iure iur. & Hoſti. in ſumma qui fi. ſint legit. §. qualiter & à quo 3. col. uerſi. ergo. & dicitur clauis non errare, quādo non exorbitat ſeu repugnat a regulis iuris diuini ſeu

Cur papa nō euacuat purgatoriū.

præceptis naturalibus. Ita dicit ſummus iureconſultus præceptor meus in canonibus Alexan. Ne. in.c. quanto.8.colum.de iure iuran.unde dicit quòd ſi papa per diſpenſationem conceſſerit, illud quod ſecundùm ſe eſt peccatum, uel iure naturali contrarium. Talis diſpenſatio non ualeret & clauis papæ erraret, & hoc idem tenet.d. Ab.in.d.c. uenerabilem.9. colum.in prin. & idem Alexan. Neus latisſime approbat in conſilijs ſuis.1.2.&.3.editis cõtra iudeos fenerantes, & unum not.uerbum per ipſum relatum in.d.c.quanto de iure iurando, non omitto, quod fuit Hoſti. & Ioan. An.in.d.c.quanto de transla. præla. qui dicunt quòd Dei & papæ eſt idem conciſtorium. Cum papa ſit eius uicarius & omnia poteſt quæ ipſe Deus claue non errante, unde papa poteſt diſpenſare in iuramento ſi ſubeſt cauſa. Alias non poſſet, ut dicit glo.not. & ſingularis in.d.c. quãto in uerbo ab ſolui deiureiur. Idem dicimus in uoto ut poßit in eo diſpenſare ſubſiſtente cauſa.alias non poteſt, ut eſt glo.ſingl'is.in.c. non eſt in uerbo adimplere de uoto, quam glo.dicit ſingularem.d. Ab.in. d.c. ſignificaſti 5.col.in prin.de elec. & ſi nõ diſpẽſat cauſa ſubſiſtẽte mortaliter peccat ut eſt glo.not.in.c.exigũt.1.q.7.et in.c domino ſancto in uerbo neceſſe & in.c. ut cõſtitueretur in uerbo detrahunt.50.di.quas pro not.allegat Alex.in.c paſtoralis.3.col.de ap. & in. c.1. 28. col.de cõſtit.hoc idem tenet diuini ingenij Bal. conſilio.276.incipiẽte ĩ Chriſti nomine rex Romanorũ.1.

Dei & papæ idem eſt conciſtoriũ.

Papa diſpẽſat in iuramento & uoto.

col.uerſ. & ad huius queſtionis.3.uol. ubi dicit. Tria principaliter conſiderãda in principe poteſtas uoluntas & modus. Nam ſine potentia nihil ad actũ deducitur & ſine uolũtate nihil conſenſu perficitur, & ſine modo nihil ad finẽ ſuũ dirigitur, quo ad primum id poſſumus quod iure poſſumus. l.nepos proculo.ff. de uerbo ſign.poterat etiam allegare. c.faciat homo 22.q.2.& Ni.de lyra Marci.6.in uerbo & non poterat ibi uirtutem ullam facere dicit illud non poſſe non referri ad potentiam abſolutã ſed congruitatis et decentiæ. Item certum eſt q potentia eſt principiũ cuiuſq; effectus adeo q tibi deficit potentia, in quo inſpiciamus initium quicquid geritur incongruũ reputatur. l.1.§.ſi filius.ff.de le.3.l.1.ff.de regula Cat.l. inter ſtipulantem.§.ſacrã.ff.de uerbo.ob.l.ſi minor.ff. de ſer.expor.quo ad ſecundum.ſ. de uoluntate. Certum eſt, quòd conſenſus & uoluntas ſunt radices actuum humanorum, & eam ſubſtantiam uocamus & ſine ea nulla eſt ſubſtantia. l. obligationum ſubſtantiæ.ff.de accuſa. & obliga.l.prima paragr. conuentionis.ff. de pac. Omnis enim actus beneplaciti requiſiti eſt ſine anima, ſi non eſt firmatus conſenſu, & caret ſpiritu eſſentiali. l. ſi ego & l.non omnes.ff.ſi cer.pe. quo ad tertium, ſcilicet de modo.ſatis patet, quia ubi non tenetur modus ordinatus. Ibi non poteſt quis adipiſci finem, quia deſtructo modo, deſtruitur ordo & ordinatum ut in aut.de hereti. & falſi. §. ordinatum de reſtitutio.ſpol. c.

piſanis.c.cum dilecta de reſcri.ff.de conſti. pecu.l.1. §.1.iuxta illud poeticũ eſt modus in rebus ſunt certi deniq; fines. Quos ultra citraq; neqt cõſiſtere rectũ. Omiſit allegare Horatiũ in ſermonibus & not.ff.de

Ariſtotelis. *uer.ob.l.ſi ita quis.§.ea.lege,etdicit Ariſtoti.quod duo ſunt p quæ hominibus bene cõtingit intentionẽ poni recte et aſſummi modos ducentes ad finem, & iſta uerba deberent eſſe deſcripta in pectore Regum, &*

Boetius. *Boetius dixit quod duo ſunt in quibus rerum intentionaliũ cõſiſtit effectus poteſtas ſcilicet & uoluntas. Dicitur autem poteſtas legittime poſſe. Nam non poſſumus quod cum iniuria poßumus. Nam hoc poſſe potẽ*

Deus nõ poteſt peccare. *tia non eſt, ſed diffidentia quædam, & ideo Deus omnia poteſt,tamen peccare non poteſt Bal.potuiſſet allegare ad hoc.c.ſi Paulus.32.q.5.&.§.charitas de peni.diſtin.2.hinc eſt quod conditio temporis non dicitur poteſtatiua.ff.de condi.iſti.l.filius et lex dicit q ea,quæ ad turpem cauſam referuntur,non debent ad effectum perduci.ff.de an.lega.l.quintus.parag.pomponius.ff.de condi.inſti.l.quod in ſuo, pro hoc dicto Bal.ego allego.c.in malis.22.q.4.&.c. in malis de reg.iur.in.6.ubi dicitur in malis promiſsis reſcinde fidem in turpi uoto muta decretum,quod incaute uouiſti ne facias impia eſt promißio, quæ ſcelere adimpletur. Et ſicut iuramentum habet tres comites ueritatem iuditium & iuſtitiam.c.2.22.q.2.ſic in principe,tria debẽt concurrere poteſtas uoluntas & modus,ut prædictum eſt.Idem dicit Pau.de Caſ.conſilio*

Iuramentũ habet tres comites.

quodam quòd in principe tria ſunt conſideranda uidelicet quid deceat ſecundum honeſtatem, quid liceat ſecundum equitatem. Quid expediat ſecundum utilitatẽ hoc ſumpſit ex.c.magnæ de uoto, licet ipſe hoc non alleget. Quamuis enim princeps ſit ſolutus legibus, tamen ſecundum leges ſe uelle uiuere profitetur.l. digna uox.C.de legi.inſti.qui mo.teſta.infir.paragr. ulti.l.ex imperfecto.ff.de le.2.&.l.prĩceps.ff. de legi. cum concor. Item non eſt ſolutus diſc.rationis cum ſit animal politicum rationale, ut tenet Bal.in.l.1. C.de ſerui.& Seneca ad lucillum epiſtola.38.uis tibi omnia ſubijcere, ſubijce te rationi quem allegat glo. in.c. ex eo, quòd in uerbo quam rationis de elec.in.6. Hoc & colligi poteſt ex euangelico dicto, cum Chriſtus appellat ſeruum fidelem & prudentem quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam &c. Mat.24. & bonos & prudentes qui quinq; & duo talenta ſuperlucrati ſunt ſua prudentia non ſic quia abſcondit pecuniam ſui domini Mat.25.& prudentes uirgines appellat, qui ſumpſerunt oleum ſecum. fatuas autem appellat quæ neglexerunt ſummere oleum ſecum Mat. ibidem & filius prodigus qui ſubſtantiam ſuam cõſumpſit in meretricibus nõ prudens ſed fatuus dictus eſt. Lucæ.15.ex quibus euangelijs colligitur qualis eſſe debeat papa.ſ.fidelis & prudens cui Chriſtus ſuum gregem commendauit bis & tertio dicens Simon amas me paſce oues meas.d.c.in nouo.21.diſt. c. ſignificaſti de elec.cum multis concordantijs ſupra allegatis ma-

xime in uerſ. primum quòd papa. & Paulus. i. ad Corin. 9. inquit hinc quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inueniatur & Petrus apoſtolus epiſtola. 4: unuſquiſq; ſicut accepit gratiam in alterutrum illam adminiſtrantes ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei. Et ponderando ex facto Chriſti, qui Ioanni eius conſobrino ſeu conſanguineo dilecto cui recũbenti ſuper pectus eius arcana diuina reuelauit Ioan. 21. gregem ſuum ſeu oues ſuas comendauit, ſed Petro Galileo & illi adminiſtrationem gregis ſui dedit. Dicens ſequere me ũt ibi ſubijcitur, & ita ibi intelligit & declarat Ni. de lyra. quia Petrus erat ſenio confectus & conſequenter prudens prudentia enim non attribuitur iuueni ſed ſenibus propter longam & diuturnam rerum experientiam teſte Cicerone de ſenectute. Mens enim (inquit) ratio & conſilium in ſenibus eſt, qui ſi nulli fuiſſent: nullæ ciuitates omnino eſſent unde & ſapientiæ. 4. c. dicitur ſenectus enim uenerabilis eſt & plus ualet umbra ſenis quàm enſis iuuenis (inquit) Seneca. Si enim papa omnes animas de purgatorio liberaret non prudens & fidelis diceretur ſed imprudens & infidelis, et prodigus quia priuilegio ſuo abuteretur priuilegium autem meretur perdere qui ſua abutitur poteſtate. c. contigit el. 2. de ſen. exco. c. priuilegium. 11. q. 3. c. tuarum de priuile. & clauis diſcretionis de qua ſupra dictũ eſt circa prin. huius queſtionis erraret. Inſuper facilitas ueniæ incentiuum præbet delinquendi. c. ut clericorum de ui. & ho. cle.

ho.cle.c.cũ iniuſta.23.q.4.c.ſi uir in ſi.de adul. Itē papa debet ſe conformare uoluntati Chriſti, cum ſit eius uicarius qui diligit iuſtitiam & odit iniquitatē, pſal.44.& dixit deſcendi de cœlo non ut faciam uoluntatē meā ſed uolūtatē eius qui miſit me patris.Io.6. Nam ſi proconſul aut prætor e carcere dimitteret omnes reos mortis ſicut dimiſit Pilatus Barabam Math.27.Ioan.19.Lucæ.23. Mar.15.procul dubio deberet ſindicari.l.obſeruare.§.proficiſci cum ibi not.ff.de offi.procon. & lega. Item indulgentiæ debent eſſe diſcretæ alias non ualent ut ſupra dictum eſt uerſi.Nunc autem, & optime nouit Papa ſe redditurum rationem uillicationis ſuæ Lucæ.16.c. qualiter & quando.2.in prin. de accuſa. Ex præmiſſis liquido patet ſolutum tuum quæſitum quare papa nō euacuat purgatorium.

Et licet ex præmiſſis iuribus auctoritatibus, & exemplis pateat ſolutio tuorum argumentorum, ita ut alia reſponſione & ſolutione opus non ſit maxime cum iuribus munita non ſint, quæ talia appellare argumenta ſoleo facta in barocho uel baraliton, tanquàm nomina, ſeu uerba iuris incognita & ridicula, quia erubeſcimus, ſine lege loqui.l. illam.C.de collationib.cum alijs concordantijs iuribus ſæpius allegatis, & fruſtra occupant chartam.c.ſi Romanorum decimanona diſtinctione. Tamen, ut clarius, & lucidius ueritas elucefcat, & detegatur perfidia tua, & errores

tuos cognoſcas, ut reuertaris ad uiam ſalutis à qua declinaſti illis reſpondere decreui.

Ad primum igitur argumentum in quo dicis quòd lex dicitur in homine quandiu uiuit & morte, alteri coniugi, qui ſupereſt ſolutum eſt matrimonium nihil allegas. Ego pro te allego ad Romanos.c.7.in prin.reſpondetur,quod propter tranſgreſſores facta eſt ad Galla.3.&.5. & qui Dei ſpiritu aguntur non ſunt ſub lege,& lex iuſtis impoſita non eſt, ut inquit tex.in.c.licet quibuſdam in prin.de regula.c.niſi cum pridem. §.ſed dices de renun.c. duæ ſunt. 19.q.2.Et quia homo dum uiuit peccat trãſgrediendo legem diuinam uel humanam,& nemo ſine crimine uiuit, & ſi dixerimus quòd peccatum non habemus ipſi nos ſeducimus & ueritas in nobis non eſt Io.1.epiſtola.& licet lex non dominetur in homine poſt eius uitam tamen dominatur eius effectus, qui eſt macula peccati commiſſi,ſicut lepra ſequitur leproſum infamia infamem excommunicatio excommunicatum ut eſt glo. in l.ex ea.ff. de poſtu.c.ſi quis a proprio.11.q.1.c.ad reprimẽdã de offi.or.&.c.1.de treu. & pa.c.1.de rap. ſic peccatum peccatorem ſequitur etiã poſt eius mortem niſi penitentia præceſſerit,unde uerum eſt ꝙ lex poſt mortem non dominatur homini, quia homo mortuus non poteſt peccare nec trãſgredi legem, ideo lex poſt mortem non dominatur, quia lex eſt facta pro mortuis,ſed pro uiuis iuribus præallegatis, & licet matrimonium ſoluitur morte alterius coniugũ quia

deſinunt ſubſtantialia matrimonij, quæ ſunt fides pro les et ſacramentum.c.omne. 27.q.2.glo.in.c.puberis de deſpon.impu.& glo.in.c.per uenerabilem in uerbo de tribus qui fi.ſint legit.tamen morte nõ tollitur peccatum matrimonio conſtante commiſſum,& Ni. de lyra ad Roma.7.ſuper uerbo lex dominatur exponit ſeu intelligit uirtutem legis coercendi ceſſare ceſſante lege ſicut lex Moſaica ceſſauit adueniente lege noua, ſed quomodocunq; intelligatur dicta auctoritas nõ concludit tuum intentum, nec facit ad rem iuribus præallegatis.

Ad ſecundum argumentum, in quo dicis leges canonicas eſſe allegatas circunſtantijs temporis loci perſonarum ſicut omnes aliæ leges poſitiuæ de ſolo enim uerbo Chriſti dictum eſt, in æternum domine permanet uerbum tuum in ſæculum ſæculi ueritas tua, & iuſtitia eius manet in ſæculũ ſæculi debuiſti allegare pſal. III. uerbum & iuſtitia manet ad tempus dũtaxat, quare illis mutatis ceſſant leges, reſpondetur quòd licet leges poſitiuæ posſint mutari, & pro arbitrio ſuperioris mutentur, tamen ſatis eſt quòd posſint eſſe perpetuæ, ut in ſimili dicit glo.in cle.2. in uerbo electionem de reſcriptis, quæ dicit quòd licet offitialis epiſcopi poßit ad nutum epiſcopi amoueri tamen ſufficit quòd posſit eſſe perpetuus, ideſt quam diu uiuat ff.pro ſo.l.1.facit de his quæ fi.a præla.c.cum apoſtolica.inſti.de auto.tu.§.neq;.ff.de condi.inde.l.ſufficit. Et maxime quia mutatio & uariatio eſt pro-

hibita & damnata cle.1.de renun. & not.in.c. nõ debet in prin.de conſan. & affini. & legum correctio eſt odioſa.c.cum expediat.c.conſtitutio de elec. in. 6. Et quod non mutatur quare ſtare prohibetur.l.ſancimus.C.de teſta.Hoſti.in.c. inter corporalia in ſi. de transla.præla.c.ſtatutum in prin.de reſcriptis in. 6. l.præcipimus in ſi. & ibi glo ult.C. de ap. Item licet mutari poſſint leges humanæ tamen eius effectus de præterito non mutatur ut dictum eſt in præcedenti argumento uel dici poteſt quòd per dictum argumentum non inferri quòd leges canonice non ſint & dici poſſint perpetuæ & perpetuo ligent donec mutentur, uel dici poteſt ꝙ ceſſant leges poſitiuæ quo ad futura, quia defunctus peccare non poteſt et ſic non ſubiacet legi,ſed ꝑ hoc non tollitur macula contracta per trãſgreſſionem legis ipſo uiuente, quæ macula defunctum comitatur ut ſæpius dictum eſt.

Ad tertium argumentum in quo dicitur, quòd ſi ius cogit etiam cum uiuentibus diſpenſare & legem mutare quãdo legis cõdictio ceſſat uel in peius uergit cum (ut papa leo dicit) non debent contra charitatem militare quod pro charitate ſtatutum eſt, ita certe qđ contra ueritatem pacem &c. Cæpit militare quã magis morituris leges ſunt tollendæ, cum non ſolum ceſſit ibi condictio legum,ſed cui & cuius condictionibus poſitæ fuerunt. Reſpondetur hoc tuum argumentum nõ concludit nec mereri reſponſionem, quia nihil alle gas. Turpe eſt autẽ ſine lege loqui.d.l.illã.C.de colla.

& .l.ult. C.unde.ui §.cōſyderauimus in auten.de tri. & ſe.per me.ſupra pluries allegatas. Et ego pro te allego not.gl.in.c.exigunt.1.q.7. & glo.in.c.domino ſancto in uerbo neceſſe & gl.in.c.ut conſtitueretur in uerbo detrahendum.l.di.quæ notabiliter dicunt ꝙ papa & epiſcopus nō diſpēſando in caſibus licitis peccant mortaliter quas glo.pro not.allegat dn̄s meus in canonibus Alex.ne.in.c. paſtoralis.3. col.de ap. hoc uerum eſt ꝙ papa & epiſcopus tenentur diſpēſare cū uiuentibus ubi æquitas ſuadet uel neceſſitas requirit diſpenſationē. Non tamē ſequitur ergo & cū mortuis uel morituris,quia illa ratio quæ militat in uiuis nō militat in morituris, ſed eſt diuerſa ratio. quia diſpēſatio in uiuis inportat neceſſitatē iuribus præallegatis & derogatio ſeu remotio iuris fit ſubſiſtēte cauſa d.c.nō debet in prin.de conſan.et affi. liberatio uero a pena purgatorij quæ fit ꝑ indulgētias plenarias ſeu apoſtolicas, non importat neceſſitatē cum æquum ſit & iuſtum ut crimina non remaneant impunita.c.ut famæ in princi.de ſenten. excommu.l. ita uulneratus ad.l.aquil.l.ſi cum paragr.primo ff.de ſolutio.l. ſi longius. §.1.ff. de iudicijs cum ſimilibus, & ſi conceditur indulgentia, huiuſmodi conceſſio fit ex mera liberalitate concedentis. Ita ut libere dicere poſſit illud euangelicum. An non licet mihi quod uolo facere Mat.20.

Ad quartū arg.ubi dicis ex uerbis legis,ī quibus clare exprimūtur dies anni initiū uigiliæ labores pere-

grinationes & c. quæ manifeſta ſunt eſſe huius uitæ et per mortem ceſſare ubi homo longe in aliam uitam migrat ubi non ieiunat, nec plorat, nec comedit, ut qui non habet corpus, unde miraculum ubi uidetur q̃ per inquiſitores hæretice prauitatis Ioan. Gerſon qui damnabat indulgentias titulo multorum annorum donatus in ſtationibus urbis & Sixti. 3. pon. poſt mortẽ non fuerit concrematus ſeu combuſtus. Reſpondetur quòd nudum eſt argumentum & non concludens & q̃ licet dicta opera ceſſent morte operantium, non per hoc ceſſat facultas papæ in eis in quibus delinquunt uiuendo & tranſgrediendo mandata ſua & leges diuinas & humanas, quia ut etiam ſupradictum eſt nemo ſine crimine uiuit. Septies enim in die cadit iuſtus ut eſt glo. not. inſti. de iuſti. & iure in prin. Et infans unius diei non eſt ſine peccato. Nec aſtra ſunt ſincera apud Deum inquit Auguſtinus ad hæremitas ſermone 29. 6. colum. & ſermone. 49. 4. colum. & . §. charitas autem in fi. de pe. di. 2. & iuxta illud non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis uiuens pſal. 42. et Pau. nihil mihi conſcius ſum ſed in hoc iuſtificatus non ſum 1. ad Corin. 4. & nemo poteſt gloriari caſtum & mũdum habere cor. inquit Auguſtinus ad Hæremitas ſermone. 46. circa medium, quia in peccatis meis concepit me mater mea pſal. 50. Et nemo bonus niſi ſolus Deus. Lucæ. 18. & Math. 19. & licet tuus Gerſon non fuerit combuſtus uti hæreticus non per hoc ſequitur, ergo non fuit hæreticus, quia negligẽtia inqui-

ſitorum non purgat peccatum hæreticorũ ſicut omiſſio appellationis non purgat uitium ſententiæ inquit glo.ulti.in.c.quem contra in fi. de probat, & glo. ult.circa fi.in cle.ſi appellationum deniq;, & .d.Ab. in.c.paſtoralis.§.quia uero.4.colum. uerſi. 2. not. de offi.dele. & multa per patientiam tollerãtur quæ ſi in iuditium exigente iuſtitia deducerentur non tollerarentur.l.a patre furioſo.ff.de his qui ſint ſui uel alie.iuris.c.cum iandudum in fi.de præben.& Chriſtus iuſſit dimitti creſcere zizania uſq; ad meſſem ne forte colligentes zizania eradicarent cum eis & triticum Mat.13.c.audi in fi.11.q.3.c.quantus.23.q.3.et q.1.poſt prin.uerſ.Item cum paterfamilias & .q.4. c.infideles & .c.quidam, & aliquando diſſimulat peccata hominum propter penitentiam ſapiẽtiæ.11.in fi. & facit ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos.Mat.5.c.ulti.28.§.ex his.23.q.4.& ſi quotiens peccãt hoĩes ſua fulmĩa mittat Iuppiter exiguo tẽpore ſolus erit inqt Ouidius.

Ad quartum argumentum,in quo dicis q̃ reſpiciẽdo ad intentionem latoris canonũ quos certum eſt,neç cogitaſſe eius intẽtionem fuiſſe ut huiuſmodi canones imponerentur morituris.Reſpondetur quòd intentio conditoris canonum uiriſimiliter fuit ut canones ligent tranſgreſſores ut patet in.c.ſi quis ſuadente.17. q.4.& in.c.cum olim de cle.coniu.& in clemẽ.1.de conſan.& affinita.cum alijs ſimilibus alias canones eſſent inutiles & ludibrio hominibus.

Nam ideo penæ per canones impoſitæ ſunt ut huma-na coarceatur audatia & tuta ſit inter improbos in-nocentia.c.factæ ſunt leges.4.di. & in prohemio Gre go.uerſ.ideoq; lex. Nam p leges nemo bene facere co-gitur ſed male agere prohibetur.c.ad fidē.23.q.5. & propter tranſgreſſores facta eſt lex ad Gala.2.& pe næ inuentæ ſunt ut homines inducantur ad bonū uir tutis inquit Ni.de lyra ſuper.1.epiſtola ad Roma.in uerbo ſed etiam,& extant uerſus Horatij in ſermo-nibus quos glo.allegat in.c.eū qui de præben.in.6.

Oderunt peccare boni uirtutis amore
Oderunt peccare mali formidine penæ.

Ad ſextum argumentum,in quo dicis crudeliſſime facere ſacerdotem ſi non relaxat fratri. Sicut & ſibi uellet fieri. Reſpondetur ut ſupra dictum eſt in uerſ. Ad ſolutionē uero huiuſmodi tuæ concluſionis.

Ad ſeptimum argumentum,in quo dicitur ſi cano nes penitentiales manent mortuis.Eadem ratione & cæteri canones.Celebrent ergo agant feſta ieiunia ui-gilias nō dicant horas canonicas comedant oua, & reliqua.Reſpondetur q; in cæteris canonibus non eſt eadem ratio quæ eſt in penitentialibus,ideo non idem ius.c.tranſlato de conſti.cum concor.ibi allegatis niſi uelimus imitari illum medicum imperitum,qui uno co lirio omnes oculorū egritudines curabat.c.ult.29. di.ſed eſt facienda diſtinctio inter canones. Sicut inter ſanguinem & ſanguinem,lepram et lepram.Leui.c. 13.c.per uenerabilem ult.col.qui fi.ſint legit. Itē non

per hoc debet homo ceſſare ab bonis operibus, ſed unum facere & aliud non omittere Mat.23. & Lucæ.11. Exemplo Pauli qui licet ſciret ſe eſſe de numero electorum tamen non debebat aliquid omittere de cõtingentibus ad ſalutem conſequendam ut dicit Ni. de lyra.1.ad Cor.9.in fi.

Ad octauum argumentum, in quo dicitur de facto infirmus corpore, & ſi non ſint morituri tolluntur canones tam penitentiales, quàm morales. Sacerdos enim infirmus, non tenetur orare deinde alij quoq; nec ieiunare, nec uigilare, nec a carnibus lacte ouis abſtinere. Ad hoc nihil allegas. Ego pro te allego. Inno.in c.1.circa medium de celebratio.miſſa.qui dicit quòd infirmi excuſantur a dicendo offitium, & in eccleſia forte ab audiendo, talis tamen debet eſſe infirmitas in qua directo uel occaſionaliter ſibi obeſſet, uel obeſſe timeretur ſi celebrationi offitiorum uel diuinorum intereſſet. Infirmis enim non eſt lex impoſita, hæc ſunt uerba Innocentij in dicto .c. primo, quem ſequuntur ibi dominus Abbas in fine, & Cardina. in clementina prima tertia columna uerſiculo, quero in to. & ſequenti columna eodem titulo facit gloſa in .c. placuit & .c.peruenit.18. diſtinctione & glo.in.c.1.uerbo infirmitas de cle.non reſi. in.6.quæ dicit ꝙ īfirmitas excuſat a celebratione diuinorum.c.ſignificatū de præben. & facit quod not.in c.querelam de procur.ubi.d.Ab.in.1.not. dicit ꝙ leuis febricula & uetus quartana non excuſat citatum

a comparendo in iuditio .l. quæſitum .ff. de re iudi. Reſpondetur quòd ideo neceſſitas excuſat infirmum in caſu præmiſſo, non ſic in alijs ſanis corpore, quia neceſſitas facit licitum, quod alias eſſet illicitum.c. quod non eſt de re iur. quia neceſſitas non ſubiacet legi.c.2.in fi.de obſer.ieiu.c.quanto de conſuetu.c.ſicut de conſe.di.1.c.peruenit de conſe. di.3. unde tempore neceſſitatis omnia ſunt cõmunia .c. dilectiſſimis 12.q.1.l.2.§.cum in eadem naui.ff.ad.l. Rod.de Iac. *excuſat enim neceſſitas,d.c.quod non eſt.& c. diſcipulos de cõſe.di.5.ar.in.c.quiſquis & c.delitiæ.41 di.c.cum in omnibus.81.di.c.ſi quis propter neceſſitatem de fur. & propter neceſſitatem famis* David *comedit panem propoſitionis.1.Regũ.c.21.* Mat.12. *in prin.Luc.6.in prin.§.His ita.25.q.1.& propter hoc pater poteſt uendere filium.l.2.C.de pater qui fi. diſ.& glo.inſti.de patr. po.in uerbo ius autem, & hæc addi poſſũt ad ea quæ dixi ſupra uerſ. ad tertiũ.*

Ad nonum argumentum in quo dicitur quòd quicunq; maiorem pœnam ſubijt quam ſibi impoſita eſt huic merito & naturali iure remittuntur minores, ſed moriturus ſubijt ultimam ſummam & maximam pœnarum .ſ.mortis quare præſente morte omnis alia debet tolli cum uix ullus ſufficiat huic penæ & item finge coram legislatore mortuum ſeſe ad mortem offerentem an non ille ſtatim ſuas ſententias reuocabit nihil ad hoc allegas & ſic non eſſet reſpondendũ, ſed ego pro te *allego quòd in maiori ineſt minus.l.ſem-*

pronius proculo.ff.de le.2.l.dič proferre. §.ſi plures ff.de arbi.& c.1.eo.tit.in.6.& optime facit, quod not.& ponit præceptor meus in legibus Bar. Cepola Veronen.cautela.4. incipiente pro condemnato, ut executio differatur,q dicit ad hoc ut differatur executio ſententiæ criminalis cautela eſt ut reus accuſetur de grauiori crimine ex quo maior pena eſt illi imponenda de hoc dicit eſſe caſum ſingularem in .l. penult. §.ult.nihil no.ap.pen.Et hoc dicit tenere Bar. per illũ tex.in.l.2. §.ulti.de cuſto. re. & Ludo.Ro. ſingulari.461.incipiente,ſuſcipe unam cautelam. Reſpondetur quòd pena corporalis non tollit penam ſpiritualem hoc eſt impoſitã animæ per ſacros canones propter eorum tranſgreſſionem.c.admonere.33.q.2. glo.not.in.c.de his in ſi. de accuſa. & quod not.d. Ab.in.c.cum quidem.2.colum.uerſi.oppo.cõtra tex. de iure iur.c.ut menſure de emp. & uen.

Ad decimum argumentum in quo dicitur illuſtres quidam in eccleſia doctores dicunt quòd Chriſtianus quilibet ſit ditiſſimus quia per mortem uoluntariam poteſt omnia ſoluere,& ſtatim euolare cum nihil ſit maius uoluntaria morte, propter Deum ſuſcepta. Ergo fruſtra canones illic reſeruantur huius ſẽtẽtiæ dicis eſſe Guielmum,Pari,Gerſon,& ſequitur eos nõ irrationabilis multitudo. Reſpondetur quis tibi aut dictis illuſtribus doc.reuelauit quod aſſeris eſſe uerum cum nec tibi,nec dictis doctoribus etiam ſi illuſtriſſimi eſſẽt credatur,nec ſum ergo credulus illis, ut utar

carmine Virgiliano, quia nihil allegas. Erubeſcimus enim cum ſine lege loquimur. Iuribus ſæpius ſupra relatis, & arbitror dictos tuos illuſtres doc. conuentiori nomine tenebroſos & hæreticos mereri appellari tanquàm male de fide ſentientes (ut accepi) reprobatos & damnatos ſicut Ioachin de quo in. c. dãnamus de ſum.trini. & fi.ca. & alios multos nominatos in c.ſane el.2.24.q.2. quos retuli ſupra in uerſ. ad diſcusſionem. Quoniam ſola mors uoluntaria propter Deum ſuſcepta nõ ſufficeret ad hoc ut immediate euolaret ad uitam æternam niſi præceſſiſſet confeſſio et ſatisfactio, & poſſet eſſe aliquis non omnino mũdus. Sicut dixit Chriſtus apoſtolis in lotione pedũ ipſorũ apoſtolorum uos mundi eſtis ſed non omnes Io. 13. & quid dicit ſpiritus per os prophetæ, Domine quis habitabit in tabernaculo tuo aut quis requieſcet in mõte ſancto tuo, qui ingreditur ſine macula & operatur iuſtitiam, qui loquitur ueritatem in corde ſuo qui non egit dolum in lingua ſua, nec fecit proximo ſuo malũ & opprobrium non accepit aduerſus proximos ſuos qui iurat proximo ſuo & nõ decipit, qui pecuniã ſuã non dedit ad uſuram & munera ſuper innocentẽ non accepit qui facit hæc non commouebitur in æternum pſal. 14. Ecce requiſita ut quis posſit dici ſaluus: & omiſſo purgatorio ſtatim euolet ad uitam æternam, Ergo ſola mors propter Deum non facit animam morientis ad uitam euolare æternam & eſto ꝗ aliquis omnino mundus & ſanctus ut Ioannes Baptiſta &

apoſtoli Petrus & Paulus & alij innumeri martires ſtatim euolauerint ad gloriã æternã nõ ꝑ hoc ſequitur ergo nõ eſt purgatoriũ. Ergo papa nõ poteſt cõcedere indulgẽtias pro exiſtẽtibus in purgatorio et pro alijs qui in uita ſua ꝑfectã penitẽtiã de peccatis ſuis nõ fecerunt. Et nõ poſſum nõ ualde admirari te appellare dictos tuos doc. illuſtres quorũ ſcripta ſunt reprobata ut ſupra dixi Beatũ uero Thomã Aquinatẽ qui propter uitæ ſuæ ſanctimoniã & diuinã doctrinã ab omnibus ſacræ theologiæ doctoribus & canoniſtis approbatũ meruit ſolus angelicus doctor & magiſter appellari ſpernis & contemnis. Qua in re mihi uideris immitari iudeos, qui Barabã homicidã uirũ ſceleſtisſimũ tanquã probũ et Innocentẽ obtinuerũt dimitti & a morte liberari. Chriſtũ uero qui peccato non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius Eſa. 53. Io. 1. et 8. c. Petri. c. 2. c. ſic. n. de pe. di. 2. §. ex oſtẽsũ. 2. q. 7. appellabãt ſeductorẽ uoracẽ anticũ publicanorum & peccatorum demoniũ habẽtẽ Io. 8. Mat. 11. et. 26. Lu. 7. Aug. ad hære. ſer. 54. 6. col. et demũ inter latrones crucifixerunt Mat. 26. et Lu. 23. Mar. 15. et Io. 19.

Ad undecimũ arg. in quo dicis ſi mors ſatis penarũ nõ eſt niſi morituris & canones ſtrat ergo canonum pœna maior erit mortis pœna. Quippe q ultra mortem durat et fiat iniuria morti chriſtianorum de qua dictum eſt præcioſa in conſpectu domini mors ſanctorum eius. Reſpondetur, quòd nulla fit iniuria mortis Chriſtianorum in huiuſmodi caſu præmiſſo

quia mors occidit tantum corpus & non animã quæ immortalis eſt & infecta per peccatum commiſſum corpore uiuente ex diſpoſitione ſacrorum canonũ ſubiacet dictis canonibus etiam poſt mortem corporis, ut ſupra dictum eſt in uerſi.ad primum igitur argumentum & ſic nulla fit iniuria morti circa ſuum oſfitium, uidelicet circa corpus.

Ad duodecimum argumentum in quo dicitur finge peccatorem rapi in ipſa confesſione Chriſti ſtatim ſubire martirium ante quam canonibus ſatisfaciat, ut de ſancto Bonifatio martire legitur hunc ergo remorabitur purgatorium ne ſit cum Chriſto, & fiet ut cretur pro martire in eccleſia at omnis uolũtariæ moriens, de hoc enim loquitur.i. de Chriſto qui etiam pro uoluntate Dei moritur. Reſpõdetur quòd in martirio ſi quis paſſus eſt quantum debet uel pluſquam debet Deo illum non morabitur purgatorium ſed ſtatim euolabit ad uitam æternam ſed ſi aliquis reſtat ultra martirium illum purgatorium morabitur quo ad uſq; reddat uniuerſum debitum Mat.18.

Ad decimum tertium argumentum in quo dicitur non ciuiles quoq; leges poſt mortem manent ſoluendæ cum & ipſe ligent coram Deo in cœlis nõ ſua uirtute, ſed Chriſti & apoſtolorum Petri & Pauli tradunt ex animo propter conſcientiam illis ſubijci oportere quia ſic eſt uoluntas Dei. Reſpondetur quòd etiam leges a canonibus approbatæ uel non reprobatæ tenent animam defuncti ligatam propter illarum

tranſgreßionem factam ante mortem, & ſic eo uiuente iuribus allegatis & in uerſi. ex præmißis patet & notant doctores in.c. eccleſia ſanctæ Mariæ de conſti. faciunt quæ dixi in uerſi. pmitto etiã quod poteſtas.

Ad decimumquartum argumentum in quo dicitur canones ceſſant quando laicus penitens mutat ſtatũ. ſ. in ſacerdotium aut ſacerdos in epiſcopum, aut in monacum & ceſſatio fit in hac uita, & non ceſſat in mutatione mortis quid abſurdius. Reſpondetur quod hoc tuum argumentum nõ meretur reſponſionẽ quia nihil allegas ſicut nec alia argumenta tua & inſuper negatur quod ceſſant canones in dicta mutatione, quia ita ſubiectus eſt ſacerdos epiſcopus & monacus & clericus ſacris canonibus ſicut laicus, immo grauius peccat epiſcopus & ſacerdos monacus & clericus, quã laicus trãſgrediẽdo canões iuxta illud Iuuenalis.

Omne animi uitium tanto conſpectius in ſe crimẽ habet quanto qui peccat maior habetur. quos uerſus allegat glo. in. c. 1. in uerbo tanto maior de translatio. prælatorum eſt optimus textus in. c. quidam de iure iuran. cum multis concor. ibi allegatis in glo. item eſt quod canones ceſſent (ut tu aſſeris) quando laicus mutat ſtatum non per hoc macula contracta eſt tranſgreſsione canonis ante mutationem, niſi condignam de peccato egerit penitẽtiam deleatur aut aboleatur.

Ad decimum quintũ argumentũ in quo dicitur ꝙ talis ſententia & canonibus poſt mortem ſoluendis, prorſus nullam habet auctoritatẽ ſcripturæ canonum

aut rationis probabilis ſed uidetur ſola inertia & negligentia ſacerdotum introducta ſicut alia multa ſuperſtitioſa. Reſpondetur hoc eſſe ſomnium quia nihil allegas. Scriptum autem eſt, ſomnia ne cures &c. Item dictam ſententiam non tantum fulcitam eſſe auctoritate celeberrimorum iurecon ſed etiam ſummo. pon ſacrorum theologorum & canoniſtarum & auctoritatibus noui & ueteri teſtamenti, ut ſupra diffuſe retuli in uerſi. aggrediamur itaq;. Ita ut nephas et illaudabile ſit amplius in cõſultatione deducere, quod diuino & humano iudicio diffinitum eſt ar. in. c. quoniam in ſi. preſbi. & in. c. ult. de co hab. cle. et mul.

Ad decimumſextum argumentum, in quo dicitur ad hoc habemus exempla patrum antiquorum et certe unus Cyprianus uir rigidiſſimus eccleſiaſticarum cenſurarum & diſciplinarum obſeruator. Is tamen epiſcopus. 17. lib. 3. præcepit pacem dandã his qui periculo mortis ſunt obnoxij ut ad dominum cum pace ueniant facta confeſſione ſua uel præſbitero uel diacono ut ibidem dicit & datio pacis illa nihil eſt, quã d quod nunc remiſſio plenaria uocatur, ut patet intuenti. Reſpondetur quod exempla patrum antiquorũ patent contra te, ut ſupra retuli maxime in uerſ. Ego autem aliter ſentio. Nec contrarium patet ex hoc ꝙ aſſeris Cyprianum præcepiſſe pacem dandam &c. quia hoc exemplum non concludit illam pacem eſſe plenariam remiſſionem, Et maxime quia Cypriano datæ nõ fuerunt claues ſed Petro iuribus ſupra allegatis

gatis

gatis in uerſi. primo & ſequen. Item non exemplis ſed legibus iudicãdũ eſt.l.nemo. C.de ſen. & inter.o. iudi.glo.in.c.monomachiam.2.q.5.
not.in.c. de Conſtantinopolitanæ in uerbo humilitatis.22.diſtinctio.qui enim facit peccatum ſeruus eſt peccati.Ioan.8. & ad Romanos .6. ubi dicitur ſtipendia enim peccati mors eſt & propter trangreſſores facta ſunt leges ad Gala . 3 .c.niſi cum pridem. paragr. & dices de renun.&.paragr.item cum ſallatis.23.q.6.& ratione delicti delinquens ſortitur forum illius ſub cuius iurisdictione deliquit.c. poſtulaſti &.c.ult.de fo.compe.c.ult.de rap.c.ſi peccauerit 2.q.1.c.placuit.6.q.3.c.1.3.q.6. autẽ. qua in prouintia.C.ubi de crimi.agi opor.l.prima.C.ubi ſena. uel cla.l.ultima,&.l.ſi cui paragr.idem ſi imperator.ff.de accuſa. & corpus mariti per homicidium fit principis .ff. de capi. mi.per totum gloſa in.c. quos Deus.28. queſtione . 2 . certum eſt autem quòd iuriſdictio papæ extenditur ad uniuerſum orbem & omnes nationes mundi ſubiacent eius iuriſdictioni in ſpiritualibus.c.aliorum.c.cuncta per mundum.9.q. 3. quia dñi eſt terra & plenitudo eius orbis terrarũ & uniuerſi qui habitant in eo. pſalm . 23. & . 88. Gene.14.Heſter.13.Exo.13. in principio.c. tua nobis in prin.de deci. & exijt edictum a Cæſare Auguſto ut deſcriberetur uniuerſus orbis Lucæ . 2. per quæ uerba Bar.in.l. hoſtes .2. colum. in prin .ff. de capti. dicit q; ſi quis diceret Imperatorem non eſſe

dominum totius orbis eſſet cenſendus hereticus. Nam per hæc uerba apparet quòd Romanum Imperium dominabatur toti orbi. Aliter edictum huiuſmodi à Cæſare Auguſto decretum ut deſcriberetur uniuerſus orbis Lucæ. 2. fuiſſet deluſorium hoc etiam atteſtatur Iacobus de uoragine in feſto omnium ſanctorum. 2. col. & Ni. de lyra ſuper epiſtola Pau. 1. ad Roma. in uerbo reuelatur qui refert Vegetium de re. mili. Dicentem Romanos quæſiuiſſe ſibi dominium totius orbis non multitudine gentium. aut uiribus corporis ſed ſapientia conſulum & prudentia militari & idẽ dicit. 3. Regum. c. 4. in uerbo diuitias qui dicit Romanos Imperatores dominatos fuiſſe toto orbi, & Eſaiæ. c. 40. in uerbo fortitudo. Et Auguſtinus ad hæremitas ſermone. 37. poſt mediũ. Romani (inquit) principes quantum neceſſe eis fuerat de diuitijs ſuis tantum recipiebant. Aliud quoq; pauperibus erogabant iuſtitiam mirabilem conſeruabant in cunctis propter quæ & alia multa bona opera quæ faciebant et obſeruari uolebant meruerunt Magnifico Imperio ſublimari & timeri a cunctis in orbe & Bar. in extraua. ad reprimendum. 2. colum. in uerbo totius orbis & Bal. in. l. cunctos populos. 2. colum. C. de ſum. tri. & fi. ca. Idem tenent, & ſicut imperator dominatur toto orbi in tẽporalibus ſic in ſpiritualibus ſummus pon. c. cũ ad uerum. c. duo ſunt quippe. c. ſi Imperator. 96. di. & d. c. cuncta per modum. 9. q. 3. cũ concor. præallegatis. Immo eo maior & præſtantior

eſt papa quo ſol præſtantior eſt luna & aurum plum bo.d.c.duo ſunt quippe, Nec eſt qui ſe abſcondat a ca lore eius.pſalm.28.quia papa poteſt facere conſtitu- tiones & leges quas tranſgredi non licet adeo q; etiã illius conſtitutio ſeu lex & excommunicatio ligabit etiam oculta ut eſt glo.not.in cle.1. in uerbo dantes de im.eccle. & in cle.1.in uerbo eo ipſo incurrat de hæreti.

In eo uero quòd ſubijcis dicendo concludimus er- go q; canones non niſi uiuentibus,nec ijs niſi ſanis & ualentibus imponendi ſunt. Immo non niſi pigris & qui ſponte ſua melius agere nolunt, ego ſane libera fronte confiteor atq; proteſtor me non magnopere cu rare indulgentias quo ad remiſſionem pænarum in qua illi ſola gloriantur,ſed maxime uereor amplector & gratulor in eis quo ad remiſſionem culpæ &c.

Non aduertis Martine quòd contradicis Hoſti. per te allegato uel Hoſt.contradicit tibi quẽ pro tuo fundamẽto adducis in tua concluſione.26.cuius dicta ſupra retuli in uerſ.Aggrediamur itaq;,ubi ĩter alia dicit,quid ergo ſi papa facit generalem promiſſionẽ pro præſidio terræ ſanctæ & aliquis uere penitens & contritus aſſummit crucem,credens firmiter ſibi omnem ſatisfactionem temporalem remitti, & ſicut moritur credendũ eſt quòd nec purgatorium ſentiat.

Ecce quòd indulgentiæ ſunt optimæ ad remiſſionẽ pænarum.Et tu infelix in hoc & cæcus dicis et pro- teſtaris aperta fronte non curare indulgentias quo

ad remiſsionem pænarum & contradicis tu Hoſti.
Expedit ergo ut alium quæras quam Hoſti. protectorem qui tua inania argumenta tueatur & cōprobet.

Ad argumentum, in quo dicis ipſe ſtilus papæ idē probat de iniunctis penitentijs, manifeſtum autem eſt quod tantum donet quantum ſonat & ſic epiſcopus 40. dies. Card. c. dies de iniunctis penitentijs. Ita papa prorſus plenarie omnes dies de eiſdem iniunctis relaxat ſed purgatorij penas nulla clauis iniūxit etc.

Pluſquàm ſatis reſponſum eſt in uerſi. nunc autē & addi poteſt, quod de iniunctis intelligi poteſt non tantum per ſacerdotem, ſed etiam per ſacros canones quia indefinita equipollet uniuerſali ut eſt glo. not. in c. ut circa in uerbo aliorum eccleſiaſticorum de elec. in. 6. cum concor.

Ad mordacia et irriſoria uerba tua quæ ibi ſubijcis non expedit reſpondere, exemplo Chriſti qui Herodi non reſpondit nec Pilato Mat. 26. Marci. 14. Ioan. 18. Lucæ. 22. Vnum peculiare non omitto in eo quòd refers uerba pſal. 18. uidelicet delicta quis intelligit & c. quæ tu allegas ad terrorem aduertendum quod hæc uerba intelligenda ſunt, ſecundum legem Moyſi quæ erant ſexcenta, & undecim præcepta ſecundum Hebræos, ut atteſtatur Ni. de lyra ibidem ſuper uerbo in cuſtodiēdis illis retributio multa quæ lex Moſayca mutata eſt in teſtamento nouo. c. trāslato de cōſti. & ſic rigide (ut tu refers) nō ſunt accipiēda dicta uerba delicta & c. In teſtamento nouo in quo

Ieſus dicit, Si uis ad uitam ingredi ſerua mandata hæc ſunt. Non homicidium facies: Non adulterabis: Non facies furtum: Non falſum teſtimonium dices: Honora patrem tuum & matrem: Diliges proximum ſicut te ipſum. Mat.19. & Lucæ.18. Et hæc patent in d.c. translato & iuribus & exemplis allegatis ſupra in uerſiculo. Aggrediamur & ſequen. unde pauca ſunt præcepta comparatione legis Moyſi in qua dicitur delicta quis intelligit.

Ad tertium argumentum, in quo dicis. Stilus papæ dicentis per modum ſuffragij. Oportet enim diuerſum eſſe modum ſuffragij a modo poteſtatis & cæt. Reſpondetur, quòd papæ poteſtas ad utrunque prædictorum ſe extendit, ut patet ex his quæ dixi in dicto uerſiculo. aggrediamur, & uerſiculo nunc autem & uerſiculo. Ad comprobationem.

Ad quartum argumentum, in quo dicis & omniũ fortisſime Chriſtus non ambiguis ſed claris apertis ac rotundis uerbis dicit. Quodcunq; ligaueris ſuper terram & cæt. in quo occupas multum chartæ ſine iuribus tamen, liquido patet reſponſio in dictis uerſ. proxime allegatis.

Ad aliud arg. in quo dicis ſi clauis extenditur ad purgatoriũ quid fruſtra laborant cur nõ tollunt uerba ſuffragij, cur non perſuadent pontifici, ut dicit per modum poteſtatis & auctoritate potius quam ſuffragio ſoluere & ligare. Quippe quodcunque

ſoluerit (tantum caueat nec ſit mortuus) ſolutũ erit. quid nos obtundit uocabulo ſuffragij, quod nemo intelligit poteſtatem, ſi omnes intercesſionem, quid amplius facimus rogemus papam ut purgatorium omnino tollat de rerũ natura. Si enim claues eccleſiæ etiã quo ad ſoluendũ duntaxat illuc ſeſe extendunt erit in manu eius totum purgatorium. quod probas ſic de omnibus in eo exiſtentibus remiſionem plenariam ſecundo omnibus morituris Chriſtianis eandem ſimiliter det remisſionem, tunc certum erit ut nullus in eo maneat nullus in ipſum ueniat. Omnes autem euolent & ceſſet purgatorium, debet autem id facere & ſubeſt iuſtisſima cauſa ſ. charitatis quæ per omnia & ſuper omnia eſt ab omnibus quærenda. Nec cautũ eſt ꝙ iuſtitia diuina offendatur a charitate ad quam potius ipſa nos urget, quod cum factum fuerit deponamus totum officium defunctorum ſatis hodie moleſtum & neglectum tamen mutemusq; in officia feſtiua.

Ad prædicta reſpondetur quòd in arbitrio papæ in ſuis indulgentijs eſt ponere & omittere illud uerbum ſuffragij, ut tenent Goff. Hoſti. Io. An. & omnes doc. in. d. c. quod autem de pe. & re. quod approbat ibidem. d. Ab. in. 2. colum. uerſ. ultra glo. dicens illam eſſe communem opinionẽ omnium doc. quòd iſtæ indulgentiæ proſint pro ut uerba ſonant & quo ad Deum & quo ad penitentiam hic iniunctam & pro hoc allegat etiam tex. in. d. c. cũ ex eo. eo. tit. ſubdens ſecundum eſſe ꝙ ex effuſione ſanguinis Chriſti & ex mul-

tis meritis martirum & aliorum ſanctorum conſti-tuitur theſaurus eccleſiæ, cuius poteſtatem habet uicarius Chriſti & aperit & claudit cui uult & quando uult. Nam minima gutta ſanguinis Chriſti ſufficiens fuiſſet ad redimendum totum mundum. Item martires fuerunt hic puniti ſine cauſa, unde eorum merita remanſerunt in eccleſia uniuerſali, quia nullum malum impunitum & nullum bonum irremuneratum. Ille ergo qui concedit indulgentias intendit communicare illa bona irremunerata compenſatione quadam incõparabili, ut copioſe dictum eſt in .d. uerſ. Aggrediamur & ſequen. & dicemus Deo propitio in libello de Theſauro eccleſiæ.

Nec poſitio uel omiſſio uerbi. ſeu uocabuli ſuffragij facit quòd papa non habeat poteſtatem indulgentias concedendi quòd arbitrio ſuo, quia eius poteſtas eſt immenſa ut ſupra dictum eſt in uerſ. Primum q; papa & ſequen. Item nõ probat hoc eſſe quod ab hoc cõtingit abeſſe. l. neq; natales & . l. ad probationẽ. 1. & . 2. C de probatio. l. non hoc. C. unde cogna. c. cũ contingit de offi. dele. & quare papa non tollit omnino purgatorium. Pluſquàm ſatis & abunde dictum eſt ſupra maxime in uerſ. ad ſolutionem huius concluſionis, & ualde miror, cur totiens idem repetas & quæras unde tibi reſponderi poteſt illud cæci nati ad Hebræos ſæpius interrogantes quis eſſet, ille qui ei aperuit oculos; Dixi uobis iam & audiſtis quid iterum uultis audire Io. 9. iterare idem pluries

faſtidium parit audienti & legenti. Ad.d.c.*cum ex eo de pe. & re.ubi dicitur quòd claues eccleſiæ contẽnuntur, & penitentialis ſatisfactio eneruatur, & pluries repetis & fundas tua ſcripta.*Reſpondetur *ꝙ ille tex.loquitur in inferioribus prælatis qui indiſcretas & ſuperfluas indulgentias effundunt & ita d.*Ab *ibi ſupra.not.colligit dicens quòd indulgentia concedenda per prælatum debet eſſe diſcreta non ſuperflua aut immoderata, & appellat indiſcretã quãdo non ponderata qualitate & quantitate cauſæ indiſcrete conceditur.* Debent *enim moderate concedĩ indulgẽtiæ iuxta illud* Oratij *eſt modus in rebus etc.* Et *illud* Terentianum.Ne *quid nimis, & medium tenuere beati, & media ſemper gaudebã ludere forma ut eſt glo.in.c.quærenti in uerbo æquitatis de offi. de. le. & in.c.*1*. in uerbo modum de offi. cuſto. & dixi in uerſ.ad ſolutionem.*Nos *autem loquimur de indulgentijs pontificijs non indiſcretis aut ſuperfluis, ſed moderatis & rationalibus cõceſſis per ſummos pon.* Et *ſi bene aduertis.d.c.cum ex eo.facit contra tuas concluſiones quibus aſſeris indulgentias pontificias non ſe extendere ad purgatorium, & tex. in dicto c.cum ex eo.infert contrarium ut ibi colligit. d.* Ab. 6 *.not.ponderans ibi uerba uidelicet penitentialis ſatisfactio eneruatur quòd indulgentiæ proſint ne dum in purgatorio, ſed etiam quo ad penitentiam iniunctam in hoc ſæculo ut latiſſime de hoc ſcripſi in.d. uerſ.aggrediamur.*

Ex præmiſſis liquido patet ſoluta eſſe tua argumenta & irretitas ac ſublatas tuas cõcluſiones prædictas, iuribus & rationibus inanes & uacuas & ſapientes manifeſtam hæreſim inſuper non poſſum nõ ualde admirari, quod præceptoris ſeu magiſtri officio functus fueris decies repetendo, docendi ſunt Chriſtiani &c. Et pace tua dixerim te magis deceret doceri quam docere iuxta dictum apoſtoli ad Roma. 2. c. qui alium doces teipſum non & illud Hieronymi, ne ſis prius miles quàm tiro. Nec prius magiſter quam diſcipulus. c. ſi clericatus in prin. 16. q. 1. Liquido enim patet ex præmiſſis tuã doctrinã eſſe falſam hæreticã et a ſacris canonibus diuinoq; ac humano iure reprobatam tendentẽ ad interitũ animarũ et corporum, & ideo Chriſtiani tibi reſpondent.

Diſcat Martinus Luter bene ſẽtire de fide catholica

Diſcat Martinus luter ĩ tritico nõ ſemiare zizania.

Diſcat Martinus Luter ſumma pietate uenerari ſummos pon.

Diſcat Martinus Luter tenere & credere illam poteſtatem ſummos ponti. habere quam habuit Petrus cui a Chriſto traditæ ſunt claues regni cœlorum, ſub quibus eſt infinitus theſaurus eccleſiæ ad libitum ſuum diſpenſabilis.

Diſcat Martinus Luter non inniti prudentiæ ſuæ. Prudentiæ enim ſuæ innititur qui ſuas opiniones præfert decretis ſacrorũ canonũ. c. ne innitaris de cõſtitit.

Diſcat Martinus luter omnimodã facultatẽ cõcẽdi

leges à Deo attributam duntaxat Petro & eius ſucceſſoribus.
Diſcat Martinus Luter non tantum ſibi arrogare ut quòd contemnat & comburet libros plenos diuinis & humanis auctoritatibus editis à ſummis pon.
Diſcat Martinus Luter non ponere ſcandalum in eccleſia Dei & ſcindere tunicam inconſutilem de qua Io.19.c.alias ſcindetur & comburetur.
Diſcat Martinus Luter non male dicere de ſummis pontificibus.
Diſcat Martinus Luter retractare dicta ſua ſcripta tanquàm hæreſim manifeſtam continentia & flere amare nefanda delicta ſua ut fecit Petrus poſt trinã abnegationem, quia ſine comparatione grauius peccauit quàm Petrus. Neq; enim credendum eſt ſummum pon. & eius executores eẽ propriæ ſalutis ĩmemores maxime cũ Chriſtus illis dixerit uos eſtis ſal terræ et lux mundi. Mat.5. & omnia eorum geſta in benignio rem partẽ accipienda ſunt. c.2. de reg. iur. cũ cõcor. ibi allegatis & eſt glo. faceta in. c. abſit. 11. q. 3. quæ dicit quòd ſi clericus oſculatur mulierem interpretandum eſt quòd cauſa benedicendi eam hoc fecerit & multo magis in principe ſacerdotum præſumendum eſt quòd omnia pie et laudabiliter geſſerat et gerat. Cum etiam in dubio ſit facienda interpretatio ut peccatum euitetur ut tenet Alex. imo. conſilio. 74. inci piẽte redemptoris noſtri inuocato ſuffragio uiſo proceſſu uerſ. nam in dubio. 2. colum. & Io. de Ana. in

c.intelleximus de adulter & .d.Ab.in.c. cum tu in fi. de teſti. & glo.in.c.non eſtimemus.13.q.2. & cũ diſcipuli dixiſſent Chriſto phariſæos audito ſermone Chriſti ſcandalizatos eſſe. Chriſtus reſpondit ſinite eos, ceci ſunt & Duces ceteri. Cæcus autem ſi cæco ducatum præſtet ambo in foucam cadunt Math.15. Mar.7.c.niſi cum pridem. §. ſed inter de renun.c. cum ſit ars artium de æta. & quali.c. quem penitet de pe.di.1. Et quàm ſit graue peccatum ſcandalizari uel murmurare de ſummo pon. colligi poteſt ex his quæ dixi ſupra in prin.uerſ. primo quia in dictis & Augu. ad hæremitas ſermone.27.papa enim eſt ſucceſſor Moyſi ut eſt glo.not.ſæpius præallegata in.c. cauſam.2.in uerbo ad regem in fi.qui fi.ſint legit. & dominus iratus propter murmurationem populi de eo miſit ignem de cœlo qui conſumpſit ſeu deuorauit extremam partẽ caſtrorum. Numeri.c.11. Et Petrus epiſtola.4.hoſpites inquit ſine murmuratione & multo grauior eſt detractio de uicario Chriſti qui eſt papa ut patet ex his quæ dixi in prin.uerſi.ſi dicis.

Nam de neceſſitate ſalutis uenerandi & timẽdi ſint ſummi pon.quia ipſis datæ ſunt claues Regni cœlorum ut ſupradictum eſt uerſ. aggrediamur itaq; & ſequen. & ita etiam inſtruit Hieronymus ad Ruſticum monachum. Nam enim inquit humilitatis meæ atq; menſure eſt de miniſtris eccleſiarum ſiniſtrum quippiam dicere habeant illi ordinem ſuum & gradum.16.queſt.1.ſi clericatus & Tullius in inuectiua

contra Saluſtium ſæpius (inquit) uides grauiter offen dere animos auditorum eos qui aliena uitia aperte dixerũt cõtra eos q cõmiſerũt ut refert gl. not. in cle. 1. in uerbo detrahunt in fi. de priu. & Exo. c. 22. Dicitur principi populi non maledices. uenerandi itaq; ſunt ſummi pon. ſiue boni ſint ſiue mali ut ſupra dictum eſt & maxime in præludijs ſiue euidentialibus. Nã & ipſi reddituri ſunt rõnem uillicatiõis ſuæ Lu. 16. c. qualiter et qñ el. 2. circa prin. de accu. ut prædictum eſt et unuſquiſq; onus ſuũ portabit ad Gal. 6. c. forte. 23. q. 3. & anima quæ peccauerit ipſa morietur. Ezech. 18. 4. Regum. 14. c. 1. colum. ubi dicitur non moriantur patres pro filijs, neq; filij pro parentibus, ſed unuſquiſq; in peccato ſuo moriatur. 2. Paralip. c. 25. 1. colum. Nam dominus reddet unicuiq; ſecũdum opera ſua Mat. 16. & grauius punitur papa quàm cæteri ut eſt glo. not. in. c. præſul. 2. q. 4. & ſi ſit hæreticus in eo, quod hæreticus eſt, minor eſt quolibet catholico ut eſt glo. not. et ſingularis in. c. acatius cle. 1. 2. glo. 24. q. 1. unde ſummi pon. licet beatiſsimi & ſanctiſsimi appellantur felices dici nõ poſſunt in hac fragili uita, iuxta illud Ouidij Metha. lib. 12. ſed ſcilicet ultima ſemper expectãda dies eſt hominis. Diciq; beatus ante obitum nemo ſuprema que

Gregorius. funera debet, nam teſte Gregorio omne quod eminet plus meroribus afficitur quam honoribus gaudeat c. nerui teſticulorum tertiadecima diſtinctione, & Virgilio qui AEneæ qui continuum comitem acha-

tem facit, qui ab acos, quod eſt cura, ſeu moleſtia, eo quod moleſtia & cura ſemper reges comitetur. Inquit enim Virgilius. 6. Ene. Virgilius.

Aeneas mœſto defixus lumina uultu.
Ingreditur linquens antrum cæcoſq; uoluttat
Euentus animo ſecum cui fidus Achates
It comes & paribus curis ueſtigia fixit.

Et. 1. Eneid. *Spem uultu ſimulat præmit altũ corde dolorem. Valerius quoque ſub ſapienter dictis aut factis refert quendam regem, cum ei traditum eſſet diadema priuſquam capiti illud ſibi imponeretur diu conſyderaſſe, ac dixiſſe, o nobilem magis quam felicem pannum, quem ſi quis penitus cognoſcat, quam multis ſollicitudinibus, & periculis & miſerijs refertus ſit ne humi quidem iacentem tollere uelit, apud etiam Plutarchum de educandis liberis legimus Socratem Gorgiæ interroganti an Perſarum Regem felicem arbitraretur. Neſcio (inquit) quantum habeat uirtutis & diſciplinæ proinde eſt hiſce non in fortunæ bonis perſiſtat beatitudo, ideo Martine grauiter, & intime doleas, & lugeas te enormiter deliquiſſe in ſcribendo dictas tuas hæreticas, & iniquiſſimas concluſiones, & memineris Auguſtinum, qui ſcripſit libellum retractationum ſuorum ſcriptorum. Magnæ enim ſapientiæ eſt hominem reuocare, quod male locutus eſt. c. magnæ. 22. q. 4. & c. qualiter & quãdo el. 2. de accu. & noli eſſe incredulus ſed fidelis* Valerius. Plutarchus.

Ioan.20. Nam ſi in tua improba & execrabili & hæretica ſententia permanſeris quòd abſit imputabitur tibi quod Chriſtus prophetauit dicens, Surgent pſeudo Chriſti & pſeudo prophetæ, unde nolite eis credere Mat.24. & Pau.2. ad Thimotheum.4. Erit enim tempus cum ſanam doctrinam non ſuſtinebunt ſed ad ſua deſideria coacervabunt ſibi magiſtros prurientes auribus & a ueritate quidem auditum aduertent & imbues adoleſcentes & alios tuos diſcipulos hoc falſo pernicioſo iniquo & deteſtabili dogmate tuo quod perpetuo durabit in eorum mentibus iuxta illud Horatij. quo ſemel imbuta recens ſeruabit odorē teſta diu & Vir. in Geor. adeo in teneris aſſueſcere multum eſt, & de facili orietur ſciſma cuius auctor utinam non ſis uel hæreticæ ſectæ. Ad quod iſtud tuum clima inclinare facit ibidem incolas ut patet re ipſa tempore enim Clementis.5. papæ in concilio Vienēſi quædam abhominabilis ſecta hominum malignorum qui Beguardi & quarundam infidelium mulierū quæ beguinæ appellantur tanquam hæretica damnata & reprobata fuit Cle. ad noſtrum de hæreti.

Quæ ſecta a te auctore luthera appellatur, ſicut Macometana a Macometo dicta fuit & eſt quæ innumeras animas traxit & in dies trahit ad Tartara & ſtigias paludes ubi fletus ineffabilis & ſtridor dentium Mat.8.13. & 22. & ſi concilium non congregabitur tua tempeſtate te uita functo forte concilium fiet in quo proculdubio tu cum tuis ſcriptis de

hæreſi damnaberis & cremaberis ſicut Ioachini *opera poſt eius mortem reprobata fuerunt.c.damnamus de ſum.tri. & fi.cath.& huiuſmodi tuorum operum reprobatio addetur ad alia opera reprobata.c. quidam ſunt.24.q.3.& factum fuiſſe conſtat pluries ex ſupra per me allegatis in uerſi. nunc autem, nam & de iure ciuili legimus damnari poſſe memoriam defuncti ueluti crimine perduellionis.§.per contrarium inſtituta de heredi.quæ ab inteſta. defe. & ibi glo.in uerbo perduellionis & in uerbo damnata quæ declarant quod dicatur hoc crimen.*

N*ec mirum uidebitur, nam(ut inquit* Hieronymus*)uectores ſcrutans hiſtorias inuenire non poſſum aliquos alios ſcidiſſe eccleſiam* Dei *& de domo domini populo ſeduxiſſe præter eos, qui ſacerdotes à* Deo *poſiti fuerunt & prophetæ, ideſt ſpeculatores iſti uertuntur in laqueum tortuoſum in omnibus locis ponentes ſcandalum.c.transferunt.24.q.3. Ve autẽ mundo a ſcandalis(inquit* Chriſtus*).*Neceſſe *eſt ut ueniant ſcandala,ſed ue homini illi per quem ſcandalum uenit expedit ei ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius & demergatur in profundum maris* Math. 18. Lucæ.17*.c.niſi cum pridem.§.pro graui de renun. c.cum ex iniuncto de no.ope.nuc.c.qui ſcandalizauerit de re.iu.*Nec *proderit penitentia quia accenſum per te ignem non poteris extinguere,* Arius *in* Alexãdria *una ſcintilla fuit ſed quoniam ſtatim non oppreſſus eſt per totum orbem eius flamma populata eſt.c.*

reſecandæ.24 q.3.principijs obſta ſero medicina paratur, Cum mala per longas inualuere moras. Inquit *Ouidius glo.ult.in c.ad hæc de reſcriptis.* Et qui in *uno peccat factus eſt omnium reus.c.defleat de regu. iur.c.fratres de pe.di.5.noli igitur eſſe nimis ſapiẽs, nec nimis iuſtus quia iuſtus aliquando perit in ſua iuſtitia eccleſia.7.de pe.di.1. ſerpens in fi. paragr. de his.2.q.7.c.niſi cum pridem paragr.propter autem de renun.* Et *noli inniti prudentiæ tuæ ne ſis ſapiens apud te ipſum inquit* Salomon *in prouerbijs ſuis, quæ uerba exponens* Hieronymus *dicit, prudentiæ ſuæ innititur qui ea quæ ſibi agenda uel dicenda uidentur, patrie decretis præponit.c. ne innitaris de conſti. & uix credere poſſum ut ſentias quæ ſcribis, quia a ſacris canonibus inſtinctu ſpiritus ſancti cõditis reprobata fuit & omnino damnata tanquàm hæretica ut colligi liquido poteſt ex præmiſſis ſed arbitror te hæc ſcripſiſſe ut plus alijs ſapere uidearis, et ſpe dulcedine gloriæ.* Nam *pulchrum eſt digito monſtrari & dicier hic eſt inquit* Perſius *et uocari* Rab*bi magiſter & ſalutari in foro ut faciebant ſcribæ & phariſei* Mat.23.*ad hæc profeſſioni tuæ non cõueniunt ſed decet te Chriſtum imitari qui humilitatẽ dilexit & ſimplicitatem & dixit non ueni miniſtrari ſed miniſtrare* Mat.20.*& depoſuit ſuperbos & exaltauit humiles Lucæ.12.unde non elegit philoſophos nec iureconſultos in diſcipulos ſed indoctos ſciẽs quòd ſcientia inflat.1.ad* Corin.8.*eccleſia.c.1. in fi.*

d.c.niſi

d.c.niſi cum pridem.§.Tu enim inquit de renun. & ſcriptum eſt perdam ſapientiam ſapientum & prudentiam prudentum reprobabo ubi ſapiens ubi ſcriba ubi inquiſitor huius ſæculi. Nonnē ſtultam fecit Deus ſapientiam huius mundi.1. ad Corin.1. & ſapientia huius ſœculi ſtultitia eſt apud Deum. 1. ad Corin.3. & Chriſtus dixit diſcipulis ſuis niſi abundauerit iuſtitia ueſtra pluſquā ſcribarū & phariſeorum non intrabitis & memineris uerbi Petri apoſtoli qui uult (inquit) uitam diligere, & dies ſuos uidere bonos, linguam ſuam a malo coerceat & labia eius ne dolum loquuntur inquirat pacem & ſequatur eam.quia oculi domini ſuper iuſtos & aures eius in preces eorum. Vultus autem eius ſuper facientes mala pſal.33.&.1.Petri c.3. Multa alia ad rem facientia (Deo propitio) retulero in libello de Theſauro eccleſiæ quem ſcribere decreui.

Finis de Pontifitia poteſtate.
Laus Deo.

AD SANCTISSIMVM DOMINVM NOSTRVM CLEMENTEM VII. PON: MAX.

PETRI ALBINIANI TRETIJ *iuris utriuſq; doc. de Theſauro eccleſiæ præfatio fœliciter incipit.*

SINCERA ET *ineffabilis fides ac ſumma pietas in te mea ſanctiſsime pater me tuo celſiſsimo Pontificatui iampridem adeo deuinxere, ut cū tui nominis decus & gloriam quicquàm attingere perſpexerim mihi non tabeſcere modo ſed deficere quoq; uiderer. Ni & certe meis exiguis uiribus pari torace, clypeoq; ſi non fatalibus armis in pancratium ad decertandum uiriliter cum eius hoſte deſcenderem, ea de cauſa cum lectitauerim quædam fratris Martini Luteri Germani copioſa quidem et ingenioſa ſed impiiſsima & mordaciſsima ſcripta, Quibus poteſtatem tuæ ſanctitati ſanctæq; ſedi apoſtolice diuinā à Deo optimo Maximo traditam ſummis conatur adimere uiribus. Abſtinere non potui accedentibus inſuper dilectiſsimi filij mei ac tuæ ſanctitatis deuotiſsimi Ioānis Baptiſtæ exhortationibus,*

ꝗ mira quadã pietate,ĩcredibili fide, eximia obſeruã tia beatitudinẽ tuam colit et ueneratur,quin maxime decus, ſummãq;.t.s.pcellẽtiã ſanctæq; ſedis gloriã et honorẽ meis ſcriptis, tenuißimi ingenij mei doctri-næq; et ſi nõ grauibus ſaltem prõptißimo animo de-fenderim.Scripſi paulò ante de amplißima tua pôti ſitia poteſtate à Deo opt. max. tuæ.s. et ſucceſſori-bus tuis ad cõmune Chriſtianæ Reip.emolumẽtũ ſalu berrimũq; pſidiũ demãdata.Errores lutheri pniciosiſ ſimos diuinis literis detexi et diſpſi.uerũ qa inualidis armis ipſum ferocißimũ fieri uideo, & ſolũ pugnãtẽ fortißimos et ſtrenuißimos eccleſiæ Dei duces inuti-libus armis ſuperare,eccleſiæ Dei theſaurũ pcioſißi mũ depopulari et anihillari conãtẽ,ipſi iniquißime p liãti aſſumẽs arma et ſcutũ fidei catholicæ diuinis ar mis occurrere forti aĩo decreui. Ipsũq; in duello acu tißimis telis decertãtẽ ſuperare,diuino pſidio,enixus ſum, et ni fallor theſaurũ ipsũ,mea ſententia, illeſum et intactũ ĩuiolatũq; ſeruaui ac legitimo titulo iuſtoq; ab eccleſia uetuſtißimis tẽporibus poſſeſſũ fuiſſe oſten di:ad illãq; eiuſdẽ diſpẽſationẽ ac diſtributionẽ diui-no iure ſpectare aptißime demõſtraui.Verũ qa opti mo militi cõuenit ſpolia hoſtis ac tropheũ ĩperatori ſuo primũ deferre,pari mõ meũ cẽ uiſum eſt,has c e-lucubratiões laboresq; meos quãtuloſcũq; ĩ hoc certa tamĩe libẽtißime ſuſceptos diuinitati tuæ dicare eiuſq; grauißime cẽſuræ ſubijceræ,quos ueluti munuſculũ hi-lari ac ſerena frõte oblatos.t.s. excipere dignetur ue-

luti antiquorū dij cerimonias, q̄bus (ut Plato atteſtatur) gratiſſime erāt q̄ hilari et iucūdo aīo exhibebantur. Nā dn̄s noſter (teſte Hiero.) nō ſacrificiorū magnitudinē, ſed offerētiū merita et uolūtatē reſpicit, unde illud Oui. Iupiter ut cētū thaurorū sāguine fuſo, ſic capitur minimi thuris amore deus: et magis tenuia (teſte Plat.) lacedemoniorū ſacrificia Iupiter quam reliquorū Græcorū sūptuoſiſſima ſuſcipiebat. Reſpexitq́; Deus ad Abel et ad eius munera ut pote pia mēte oblata, Poſt hæc ſi q̄d cōtigerit q̄ meis īgenioli uiribus poſſe efficere, q̄ uſui, honoriq́; ac gloriæ t. beatitu. ac ſan. ſe. xp̄ianæq́; Reip. eē poſſet ſoluere et tueri curabo. Mō hos meos labores et uigilias. t. s. Gratas. eē ꝑſpexero, id prius tuo noīe illuſtratū à me cōpoſitū i lucē exeat quā Deus op. ma. diu fæliciſſime ſeruet icolumē cui me ꝑno ore cōmēdo. Venetijs ex Gymnaſiolo meo literario idibus. Nouē. MDXXVI.

Cōcluſiones fratris Martini Luteri hæ sūt uidelicet:

56 Theſauri eccleſiæ unde papa dat īdulgētias neq́; ſatis noti sūt neq́; cogniti apud populum Chriſti:

57 Temporales certe non eſſe patet quòd nō facile eos profundunt ſed tantummodo colligunt multi concinatorum ſatis patet experientia.

18 Nec ſunt merita Xp̄i & ſanctorū, q̄a hæc ſemper ſine papa operantur gratiam hominis interioris, & crucem mortem infernumq́; exterioris:

Quas frater Martinus ita ueras eſſe affirmat ut

contrarium tenentes hereticos eſſe iudicet, dicens ſe audatiorem fieri uelle, proteſtando non dubitare quòd nulla ſint merita ſanctorum, quæ otioſis ſuccurrant, & conſequenter theſaurum in eccleſia Dei *non eſſe & paratum dicit ſe ignem & mortem ſuſcepturum, cum dixerit contrariam ſententiam tenentes tam theologos quàm canoniſtas nuda narraſſe, nec illam rationibus, nec patrum auctoritatibus comprobaſſe.*

Cuius contrarium ego teneo & dico Martinum *grauiter errare & peßime de* Chriſtiana *fide ſentire & manifeſtum hæreticum eſſe tenẽdum ſi in hanc ſententiam pertinaciter perſeuerauerit, & ad probandum dictas concluſiones ſuas eſſe iniquas impias & falſas & hæreticas has ego propono pro ueris.*

1 *Quòd in eccleſia* Dei *ſunt merita* Chriſti *& ſanctorum.*

2 *Quòd ex dictis meritis quæ ſuperabundant conſtituitur theſaurus in eccleſia* Dei, *unde papa dat indulgentias, qui ſatis notus, immo notißimus eſt & cognitus apud populum* Chriſtianum, *& maxime apud eos qui recte de fide catholica ſentiunt, tam ueteri quã nouo teſtamento.*

3 *Quòd ad papam ſpectat huiuſmodi theſauri diſpenſatio, ac diſtributio.*

DIVINI NVMINIS ac beatiſsime uirginis Mariæ, ac beati Petri Apoſtoli de cuius theſauro agitur inuocato pſidio. Quo ad primum dico, & pro explorato teneo merita Chriſti & ſanctorum abundatiſsima & copioſiſsima & conſequenter theſaurum eſſe in eccleſia Dei, quòd diuinis rationibus, eccleſiaſticis auctoritatibus, & euangelicis exemplis demonſtrabitur. In his autem explicandis ut ſequar ordinem fratris Martini, dico primo probari rationibus merita ſanctorum in eccleſia Dei eſſe & adduco illud euangelicum Lucæ.16. ubi uillicus ille laudatur quòd prudenter egiſſet remittendo eis partem debiti ut quando amotus fuiſſet à uillicatione reciperetur in domos ſuas & in æterna tabernacula. Nam illa uerba in domos ſuas exponuntur a Ny. de lyra per eorum merita recipiar in uita beata & infra ibi recipiant uos in æterna tabernacula. i: per ſua merita & ſuffragia impetrent apud Deum uos finaliter recipi in uita beata & idem dicit Lodulphus Cartuſien. in meditationibus Chriſti qui exponit recipiant me in domos ſuas. i. per eorum merita & ſuffragia recipiar in uita beata, ne cogar fodere aut mendicare fruſtra in domos pluralitatẽ demonſtrat propter diuerſitatẽ præmiorũ, quia ibi mãſiones multæ ſunt Io. 14. & ſubdit. Nota quòd manſiones cœleſtes ſunt pauperũ quia illis date ſunt pauperũ. n.

Rationes theſaurum eſſe in eccleſia Dei.

Regnum cœlorum pauperum eſt.

ſpiritu regnũ eſt cœlorum. Ego ad hoc allego Mat. 6.c.ibi beati pauperes ſpiritu quoniã ipſorum eſt regnum cœlorum & Luc.6.c.beati pauperes quoniã ueſtrum eſt regnum Dei,& ibi ſubditur gaudete & exultate quoniã merces ueſtra copioſa eſt in cœlis, unde ſi diuites illud habere uolunt oportet ut illud emant à pauperibus,diuites.n.habent domos in terra pauperes in cœlo,libenter ergo diuites recipiãt pauperes in domos ſuas.i.in terra, ut à pauperibus recipiantur in cœlo, unde Auguſtinus præbe terram & accipe cœlum & infra.5.colum.in fi.uerſi.deinde quaſi à minore infert concludendo ad propoſitum & ego dico uobis.i.ad ueſtram utilitatem. Amicos facite de mamona iniquitatis.ſ. tẽporalibus diuitijs ſed non eo modo,quo fecit uillicus iniquitatis defraudando aliena ſed largiendo ueſtra, ut cum defeceritis meritis proprijs in pſenti uita,recipiant uos in æterna tabernacula,pptcr ſua merita et ſuffragia ĩpetrẽt apud Deũ uos finaliter recipi in uita beata ad hoc tabernacula propheta ait quam dilecta tabernacula omiſit allegare pſalm. 83. quaſi diceret dominus ſi prouedens laudamur etiã ex doloſe per eum geſto multo magis laudandi eritis ſi ſine dolo, & legitime uobis prouideritis ubi Grego. Si nos eo.ſ. pauperum amicitijs æterna tabernacula acquirimus penſare debemus quòd patronis offerimus munera, quòd cum egenis bona largimur ad cõprobationem præmiſſorũ adduci poteſt ꝙ Xp̃s adeo paupertatẽ dilexit, ut nõ

eſſet ei locus in diuerſorio ideo natus eſt in præſepio Lucæ .2. *& dixit uulpes foueas habent et uolucres cœli nidos filius autem hominis non habet ubi caput ſuum reclinet* Lucæ.9.& Mat .8. *dixit*, Regnum *meum non eſt de hoc mundo* Io.20.*Ecce quòd regnũ cœlorum eſt pauperum, quorum præſidio egent diuites apud* Deum, *adeo quòd facilius eſt camellum per foramen acus tranſire quàm diuitem intrare regnum cœlorum* Mat.19.*& in glo in. c. ſi quis uirorum.30. di. & ideo diues ſepultus eſt in inferno & rogabat* Abraam *ut mitteret* Lazarum *pauperrimum &* Egenum *ad eum ut extremum digiti ſui aqua tinctum refrigeraret linguam eius , cui reſpondit* Abraam *fili recordare quia recipiſti bona in uita tua* Lazarus *autem ſimiliter mala* Lucæ *decimoſexto c. cauendum & . c , ſequenti de penitentijs diſtinctione tertia .* Et *pacientia pauperis non peribit in finem pſalmo nono, ex præmiſſis conſtat eſſe merita pauperum , multo magis merita ſanctorum , & præcipue martyrum, qui ineffabiles cruciatus & tormenta pro* Deo *paßi ſunt teſte* Apoſtolo *ad* Hæbreos *undecimo .c. ſancti (inquit) per fidem uicerunt regna operati ſunt iuſtitiam, & infra alij ludibria, & uerbera experti ſunt.*Inſuper *uincula & carcere lapidati ſunt, ſecti ſunt tentati ſunt in occiſione gladij mortui ſunt circuierunt in melotis, & in pellibus caprinis egentes anguſtiati afflicti, quibus dignus non*

erat mundus in ſolitudinibus errantes in mõtibus in ſpeluncis et in cauernis terræ & reliqua, ſunt.n.meri ta innocẽtũ quos enumerat Io. Apo.7.& ſubdit poſt hæc uidi turbam magnam quã dinumerare nemo poterat.ex omnibus gentibus & tribubus & populis et linguis &c. Et merita confeſſorum & uirginum, & præcipue beatiſſimæ uirginis Mariæ quæ innumerabilia dici poſſunt, quorum ſanctorum & beatorum merita ipſis ſuperabundant & Chriſtus in parabolis & figuratiue demonſtrauit in euangelio de ſeruo qui quinq; talenta acceperat et alia quinq; ſuperlucratus fuerat, & de alio ſeruo qui duo talenta acceperat alia duo ſuperlucratus fuerat, & utriq; ipſorum dictum eſt, euge ſerue bone & fidelis quia in pauca fuiſti fidelis ſupra multa te conſtituam intra in gaudium domini tui Mat.25. & ibi in fi. dicitur tollite itaq; ab eo talentum & date illi qui habet. 10. talenta, omni.n.habenti dabitur & abundabit quæ uerba Ny.de lyra ſuper uerbo habenti exponit dicẽs quia illi qui reperitur in gratia dabitur gloria & abundabit, & de alio ſeruo qui de una mna decem mnas ſuperlucratus eſt meruit audire euge bone ſerue quia in modico fuiſti fidelis eris poteſtatem habens ſuper.10.ciuitates, & alius qui de una mna quinque mnas ſuperlucratus eſt meruit audire eſto & tu ſuper quinque ciuitates Lucæ.19. Et Chriſtus diſcipulis uos qui reliquiſtis omnia & ſequuti eſtis me in regeneratione cum ſederit filius hominis in ſede maie-

ſtatis ſuæ ſedebitis et uos iudicantes duodecim tribus Iſrael et omnis qui reliquerit domum uel fratres aut ſorores,aut patrem,aut matrem,aut uxorem,aut filios,aut agros propter nomen meum centuplum accipiet et uitam æternam poßidebit Mat.19. ex quibus liquido patet & colligitur quòd ſancti non tantum ex meritis ſuis conſequuntur uitam æternam, ſed ex benignitate diuina ſuperabundant, quod etiam patet re ipſa. Nam ſi ex ſola contritione homo quantumcunq; peccator gratiam conſequitur & ſaluatur ut patet exemplo publicani qui in templo flexis genibus nec oculos leuabat,& pectus ſuum percutiebat dicens Deus propitius eſto mihi peccatori & propter hoc iuſtificatus eſt Lucæ.18.c.importuna de pe.di.1. & latronis qui in extremo uitæ ſuæ meruit audire hodie mecum eris in paradiſo Lucæ.23. ut ſupra enim relatum eſt,patet ex uerbis propheticis dixi (inquit) confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam domino et tu remiſiſti impietatem peccati mei pſal. 31.c. dixi de pe.di.1. & in quacunque hora ingemuerit peccator omnium iniquitatum eius non recordabor Ezechielis 18.c.pōderet.50.di.c.ſi præsbiter.26.q.6.de pe.di. 7.ante fi.c.ſi aliquis.25. q.6. Et alibi ſi conuerſus ingemueris tunc ſaluus eris.26.q.6.c. is qui & ibi datur ei miſericordia.50.di.quia in fi.& nulli claudenda eſt miſericordia.23.q.4.c.duo iſti nomina ad idem.42.di.c.quieſcamus incipit.n.eſſe quod non fuit 50.di.ferrum ad idem de pe.di.1.c.quantūlibet et.c.

quamobrem. Nec eccleſia claudit gremiũ redeunti. C. de ſum. tri. & fi. ca. epiſtola iter claras. C. de hære. l. manicheos. c ſuper eo de hæreti. li. 6. & ſcriptum eſt cor cõtritũ et humiliatũ Deus nõ deſpicies pſal. 50. c. ſacrificiũ de pe. di. 1. et. 10. leproſi dũ irẽt ad oſtendẽdum ſe ſacerdotibus ex pcepto Dominico antequã peruenerint ad ipſum ſacerdotes mandati ſunt Lucæ. 6. & . d. c. ponderet ſi ergo ſola contritio ſoluit homines ergo illorum merita ſuperabundant.

Inſuper ſi obſeruatio mãdatorũ dat uitã æternã dicẽte dño ſi uis ad uitã igredi ſerua mãdata Mat. 19. & . 22. et Lu. 10. & . c. debet. 22. q. 4. ſic etiam habet Deut. 26. eẽ. fi. ibi dicitur hodie dñs Deus tuus pcepit tibi ut facias mãdata hæc atq; iuditia ut cuſtodias et ipleas ex toto corde tuo et ex tota anima tua dñm elegiſti hodie, ut ſit tibi Deus et ambules in uijs eius et cuſtodias cerimonias illius & mãdata, atq; iuditia et obedias eius imperio en dñs elegit te hodie ut ſis eius populus peculiaris, ſic loquutus eſt tibi, ut cuſtodias omnia præcepta illius & faciat te excellentiorem cunctis gentibus quas creauit in laudem, & nomen & gloriam ſuam ut ſis populus ſanctus dñi Dei tui ſic loquutus eſt ecce quãta pollicitus eſt Deus cuſtodiẽtibus mãdata ſua, et i cuſtodiẽdis illis retributio multa p s. 18. & ibi Ni. de ly. dicit. ſ. beatitudo futura, et beatos appellat Chriſtus qui audiũt uerbum Dei & cuſtodiunt illud Lucæ. 11. ſi ergo ex ſola obſeruatione mãdatorum quod facillime dictũ eſt ac-

quiritur uita æterna, nonne ſuperabundant merita ipſorum hominis & maxime ſanctorum, qui pie & religioſe ſemper uixerunt, & maxime illorum qui paßi ſunt crudelißima tormenta ut ſupra relatum eſt. Præcipue autem beatisſime uirginis Mariæ dei genitricis & Io. Baptiſtæ, de quo Chriſtus dixit Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit uiam tuam ante te Mat. 11. & Lucæ. 7. qui in utero matris ſanctificatus eſt ſicut etiã dicitur de Eſaia propheta & innumeris alijs quos recenſui in tractatu de pontifitia poteſtate in uerſi. ad comprobationem, & qui parce ſeminat parce & metet. 2. ad Corin. 9. cum ex eo de pe. & re: Ergo qui multum ſeminat multum & metet a contrario ſenſu quod ualidum eſt. c. cum apoſtolica de his quæ fi. a præla. cum concor. Accedit ad premiſſa quòd ſi merita ſanctorum non eſſent in theſauro eccleſiæ fruſtra dictum eſſet beate uirgini Mariæ in annunciatione aue gratia plena Lucæ. 1. Plenitudo ergo illa gratiæ eſſet inanis, & ſuperflua ſi ſupplicantibus prodeſſe non posſit. Quod aſſerere fatuum eſt, quia Deus & natura nihil agunt fruſtra iux. not. in. c. 2. de proba. & cœlum & terra tranſibunt uerba autẽ mea nõ p̃teribũt Lu. 21. Mat. 24. et q̃ de labijs meis procedunt nõ faciã irrita pſal. 88. & iota aut unus apex non p̃teribit a lege donec omnia fiant Mat. 5.

Ex præmiſſis patet ratione merita ſanctorum in eccleſia Dei eſſe qui ſuccurrunt ocioſis, ex quibus

conſtituitur theſaurus in eccleſia Dei q̃d etiã ductoritatibus eccleſiaſticis facillime oſtendi poteſt.

Et primo adducitur de meritis beatæ uirginis, quod in oratione quottidiana habetur, p̃cibus & meritis beatæ Mariæ ſemper uirginis & omnium ſanctorum perducat nos ad regna cœlorum.

Item oratione miſſæ generalis pro defunctis, ſumpta quæſumus domine ſacramenta cœleſtia omnia crimina noſtra detergant, omnemq; prauitatem & infirmitatem ſeu hoſticam rabiem atq; ſubitaneam mortem meritis beatæ ſemper uirginis & omnium ſanctorum &c.

Item ex oratione apoſtolorum, omnes ſancti tui q̃ſumus dñe &c. ut dum eorum merita recolimus patrocinia ſentiamus.

Item ex oratione ſanctorum Iac. & Philip. apoſtolorum Deus qui annua apoſtolorum tuorum Phi. & Iaco. ſolemnitate letificas præſta quæſumus ut quorũ gaudemus meritis &c.

Item muneribus noſtris domine apoſtolorum tuorum. N. & Phi. feſta præcedimus te ſuppliciter deprecantes ut qui conſcientiæ noſtræ præpediuntur illorum meritis grata reddantur.

Item in oratione ſecreta beati Andreæ apoſtoli, ſacrificium noſtrũ tibi quæſumus domine beati Andreæ apoſtoli &c. eius meritis efficiatur acceptum.

Item Deus qui nos beati Barnabe apoſtoli tui meritis & interceſſione letificas.

Item ex orationibus beatorũ martirum ſancti Gordiani & Epima. hoſtias tibi domine beatorum martirum. G. & Epi. dicatas meritis benignus aſſume, & ad perpetuum nobis tribue uenire ſubſidium.

Item in feſto ſanctorum martirum Marcellini Petri & Eraſmi. Deus qui nos annua beatorum martirum tuorum Marcel. & Pe. & Eraſ. ſolemnitate lætificas præſta quæſumus ut quorum gaudemus meritis.

Item in oratione ſecreta beati Laurẽtij, accipe domine quæſumus munera dignanter oblata & beati Laurentij ſuffragantibus meritis ad noſtræ ſalutis auxilium peruenire concedas.

Item in feſto confeſſorum beati Nicolai, Deus qui beatum Nicolaum Pon. tuũ innumeris decoraſti miraculis tribue quæſumus ut eius meritis & precibus a gehenæ incendijs liberemur.

In oratione beati Antonij confeßoris diuinis muneribus ſaciati quæſumus ut beati Anto. confeßoris tui meritis glorioſis ſalutaris uictimæ deſideratũ ſentiamus effectum.

Item in natali unius confeſſoris, Sancti tui nos domine quæſumus ubiq; lætificent qui ut eorum merita recolimus patrocinia ſentiamus.

Exaudi quæſumus domine preces noſtras quas in in beati Nicolai confeſſoris tui atq; Pon. ſolemnitate deferimus ut qui tibi digne meruit famulari eius intercedẽtibus meritis ab omnibus nos abſolue peccatis.

In feſto beatarũ uirginum. Indulgentiã nobis quæſumus domine beata. N. uirgo & martir impleret ut quæ tibi grata ſemper extitit et merito caſtitatis.

Accepta ſit domine tibi ſecreta plebis oratio pro tuarum honore ſanctarum quarum ſi meritis perceſſiſſe &c. de tribulatione cognoſcat auctoritatẽ. Deus qui dediſti legem Moyſi in ſumitate montis Sinai & in eodem loco per ſanctos angelos tuos corpus beatæ Catherinæ uirginis & martiris mirabiliter colocaſti tribue quæſumus ut eius meritis & interceſſione ad montem qui Chriſtus eſt perue. con.

Ad hic addi poſſunt quod notabiliter tradunt Archi. & præpoſi. in. c. ſacroſancta. 22. di. qui dicunt quòd quinq; modis conſequimur auxilia a ſanctis. Primo modo per orationum ſuffragia ut in lib. Macha. dicitur de Hieremia, hic eſt qui multum orat pro populo, & ſancta ciuitate Hieruſalem. Secundo modo per ſua merita, unde cantat eccleſia in feſto omniũ ſanctorum adiuuent nos merita quos propria impediunt ſcelera. Tertio per exempla, unde Iacobi. 2. c. exemplum accipite fratres mei obedientiæ: Quarto per doctrinã unde in illo pſalmo leuaui oculos meos in montes exponit glo. i. ad ſanctos unde ueniet auxilium mihi dicit glo. de ſcripturis illorum in hac uita auxilium habemus. Quinto per fructum quem fecerunt in eccleſia qui adhuc apparet per quem firmatur fides in nobis & aliæ uirtutes.

Ex præmiſſis & alijs multis ſimilibus auctoritatibus

tatibus quæ breuitatis cauſa omittuntur cōſtat me-rita beatæ uirginis, apoſtolorum, martirum, confeſſorum, ac uirginum & omnium ſanctorum qui innumerabiles ſunt in eccleſia Dei *eſſe ex quibus theſaurus in eccleſia* Dei *conſtituitur, quod ex uerbis et parabolis* Chriſti *apertiſſime oſtenditur.*

Et primo adducitur illud euangelicum: Nolite *theſaurizare uobis theſauros in terra ubi erugo & tinea demolitur ubi fures effodiunt & furantur.* Theſaurizate *uobis theſauros in cœlo &c.* Mat. 2. Lucæ. 12. *& alibi ſi uis eſſe perfectus uade & uende omnia quæ habes & da pauperibus & habebis theſaurum in cœlo & ueni & ſequere me* Mat. 19. *& alibi uendite quæ poſſidetis & date elimoſinam facite uobis ſaculos qui non ueteraſcunt theſaurum nō deficientē in cœlis, cui fur non appropiat* Lucæ: 12: Et *alibi ſimile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito in agro quem qui inuenit homo abſcōdit, & pre gaudio illius uadit & uendit omnia quæ habet & emit agrum illum & ſimilis patri familias qui profert de theſauro ſuo noua & uetera* Math. 13. *quia infinitus eſt theſaurus hominibus, quo qui uſi ſunt participes facti ſunt amicitiæ* Dei *propter diſciplinæ dona comēdati ſapientiæ. 7. & multæ filiæ* Sion *congregauerunt diuitias & tu ſuperegreſſa es uniuerſas* Sapientiæ. 8. Ecce *quòd merita hominum reconduntur in theſauro ſeu faciūt theſaurum, quo* Ro. *ponti. dat indulgentias, et ſic comprobata eſt ſentētia*

O

ſacrorum theologorum ac canoniſtarum omnium, ita tenentium quos cumulatiſsime retuli ſupra in præcedenti tractatu de pontifitia poteſtate.

Reſtat modo reſpondere argumentis fratris Martini, licet ex præmiſsis ſatis clara pateat reſponſio, quo ad primum igitur in quo dicitur, non ſunt indulgentiæ, quia non ſunt gratuitæ remiſsiones, ſed alienæ ſatisfactiones applicationes. ſ. q. nihil efficit uirtute Clauium niſi translatio quædam operum, nihil autē ſoluitur quod eſt contra uerbum Chriſti, Quodcunq; ſolueris ſuper terram &c. Nihil ad hoc allegat, ego pro eo allego quod gratis accepiſtis gratis date Mat. 10. & c. in tantum de ſimo. & quòd indulgentiæ debent eſſe gratuitæ tenet Bal. in. c. niſi. ſpiritualis. 1. not. de offi. lega. & pro hoc ar. c. 1. de donat. Reſpondetur quòd indulgētiæ poſſunt dici gratuitæ ratione magnitudinis ſui ipſius quia nullo pretio numario comparari poßunt ar. l. 1. §. eſt quædam. ff. de uar. & extra. cogni. & glo. in. c. de multa in uerbo ſublimis in fi. de præben. & omne aurum in comparatione illius arena eſt exigua, & tanquàm lutum extimabitur ab omnibus illius comparatione Sapiētiæ. 7. & beatius eſt dare quàm accipere Actuum 20. & c. prædicator. 16. queſtione. 1. & c. cum marte prima colum. de celeb. miſſa. unde licet detur aliquid temporale pro ipſis indulgentijs conſequendis per hoc dici non poſſunt indulgentiæ non gratuitæ, quia ſpiritualia ſine temporalibus diu eſſe non poſ-

ſunt.1.q.3.c.ſi quis obiecerit, & non eſt incõueniens ut qui ſeminat ſpiritualia metat temporalia.c.fœlicis de cenſi.lib.6.c.cum ex offitij de preſcrip. Nam & Chriſtus oblationes & duo minuta oblata a paupere uidua non ſpreuit Mat.12.& Lucæ.22.c.ligāt 37.diſtin.de pe.di.5.c.1.& Deus dixit Moyſi. Non apparebis in conſpectu meo uacuis manibus Exod. 23. Deutero.16.Eccleſiaſ.25. &.c. omnis Chriſtianus de conſecratio.diſtin.1.& Hoſti.in ſumma de paro.§.in quibus ſub.§.hic tamen.2.colum.uerſ.tu dicas. Nec hæc oblatio hominis facit ut ꝑ hoc indulgētiæ non dicantur gratuitæ remiſſionis. nec refert utrum per merita propria an per merita aliorũ remittantur penæ penitentiales ex huiuſmodi indulgētijs iuxta illud Iuuenalis unde habeas querit nemo ſed oportet habere et ut dicit Hoſti.in ſum.de remiſ. §.ad qui ualeant uerſ.tu teneas,ꝙ licet ſint applicationes aliene ſatisfactionis tamē cũ eccleſia habeat facultatē diſpēſandi ipſas poſſũt dici gratuitæ cuicũq; applicētur,cũ donatio ēt de re aliena dicatur donatio et ualeat.§.nõ ſolũ inſti.de leg.l.ab oībus.§.ēt.ff. de le.i.et tamē donatio dicitur gratuita. & cõgrue dicimus papā ſoluere cũ liberat penitētē à pena iux.illud ſoluite eũ et ſinite abire Io.11.et.c.a nobis.2. de ſen. exco.et ſic poteſtate clauis ſibi a Deo traditæ,alias poteſtas ipſa inanis eſſet & nimis reſtringeretur qđ eſſet cõtra naturā priuilegij quod latiſſime eſt interpretandũ.l.ſi.C.de conſti.prin.c.cũ dilecti de donat.

l.hac ſaluberrima. C.de agen.in rebus.c.ex parte de deci.c.uiſis.16.q.2.& q.1.frater noſter.c. olim de uer.ſigni.c.quia,circa de priuil.§. notandum in ſi.2. q.3.c.quãuis de præben.in.6. q; ẽt ꝓbatur ex uerbis euangelij,cum amotus fuero recipiant me in domos ſuas,& recipiant uos in æterna tabernacula Lucæ 16.expoſita & ſupra uerſ.Diuini numinis,nec Cananea exaudiebatur a Chriſto niſi poſtquàm eius diſcipuli rogauerunt eum dicẽtes dimitte eam quia clamat poſt nos Math. 15. Nam & Moyſes liberauit hæbræum ab Aegyptio oppreſsum Exo.2.& c. non inferenda.23.q.1.& hæc omnia contingebant in figura.1.ad Corint.10.Papa.n.eſt ſucceſſor Moyſi ut dicit gl.no.et ſingularis in.c.cauſam qui ſi.ſunt legi. & not.in.c.translato de conſti.cum concor. pluries allegatis in tractatu de põtiſitia poteſtate maxime in uerſ.præmitto etiam quòd poteſtas & ſuper cathedram Moyſi &c.quæ cathedra eſt Petri Math.24. unde eccleſia celebrat feſtum cathedræ.s.Petri.Papa ergo liberat hebræũ peccatorem conuerſum per indulgentias ab Aegiptio.i.diabolo, nam Aegiptios Deus odio habuit & interfecit eorum exercitum,& ipſis fugientibus occurrerunt aquæ & inuoluit eos dominus in medijs fluctibus Exo.14. Stãt ergo ſimul quòd indulgentiæ dicantur gratuite & quod ſint ex meritis alienis quæ ſupplicantibus conceduntur.

Ad id quod dicit frater Martinus quòd tunc idem per claues agitur quod de facto ſit,quia ſi ſunt opera

ſanctorum in eccleſia iſto modo certe per ſpiritũ ſanctum non permittitur otioſa iacere, ſed de facto ſuccurrũt quibus poſſũt ad hoc nihil allegat ideo reſpõſionem non mereretur tamen reſpondetur quòd ſpiritus ſanctus non patitur opera iacere ſi rogatus fuerit aliter otioſis & deſidibus non impertit gratias ut ipſe atteſtatur, uſque modo non petijſtis quicquam petite & dabitur uobis, querite & inuenietis pulſate & aperietur uobis &c. Lucæ. 11. Operatur ergo ſpiritus ſanctus in perfectis tantum quia continue orant memores illius pſalmiſtæ à ſolis ortu uſq; ad occaſum laudabile nomen domini pſal. 112. & à cuſtodia matutina uſq; ad noctem ſperet Iſrael in domino pſal. 129. Et benedicam dominum in omni tempore ſẽper laus eius erit in ore meo pſal. 33. et iuxta illud uigilate itaq; omni tempore orantes ut digni habeamini fugere iſta omnia quæ futura erũt & ſtare ante filium hominis Lucæ. 21. in fi. & ſic faciebat Anna prophetiſſa filia Phamuel de tribu Aſſer quæ uidua erat quæ non diſcedebat de templo ieiunijs & obſeruationibus ſeruiens Deo nocte ac die & hoc ipſa hora ſuperueniens confitebatur domino omnibus qui expectabant redemptionem Hieruſalẽ Lucæ. 12. & beatus qui in lege domini meditabitur die ac nocte pſal. 1. & hoc etiam probatur ex euangelio de filio prodigo ubi pater dixit filio obediẽti omnia mea tua ſunt Lucæ. 15. & ponderanda ſunt uerba quæ dicta ſunt filio obedienti perfecto & iuſto, non autem filio

prodigo & ſic otioſi & deſidi cui ſuccurritur uirtute clauium ex meritis ſanctorum cum ipſi proprijs operibus ſatisfacere non poſſint & de hoc infra in uerſi. ad quintam.

Ad tertium argumentum, in quo dicitur nulla sũt opera ſanctorum relicta irremunerata quia ſecundũ omnes Deus præmiat ultra condignum unde Paulus. Non ſunt condignæ paſſiones huius ſæculi ad futurã gloriam & omiſit allegare ad Rom. 8. c. ſaluator. 1. q. 3. & illud. 1. ad Corint. 1. quòd oculus nõ uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit quæ præparauit Deus diligentibus ſe. Et illud Grego. Omelia 35. Temporalis namq; ſubſtantia æternæ fœlicitati cõparata potius dicẽda eſt mors qui uita. Reſpondetur ꝙ fatendum eſt nulla opera ſanctorum fuiſſe aut eſſe irremunerata à Deo, immo pluſquã remunerata ultra condignum, cum Deus det gratiam & merita beatorum proſint & ſibi & alijs penitentibus ut patet ex prædictis in uerſ. ex præmiſſis & ex uerbis angelicis, Aue gratia plena, quia beatiſſima uirgo gratias ſuas impertit nunc dei inuocantibus eius præſidium, alias fruſtra diceretur gratia plena; & ad hoc etiam facit quod dicitur in euangelio ut recipiãt me in domos ſuas & in æterna tabernacula Lucæ 16. quia debitores quibus remiſſa fuit portio debiti habent facultatem recipiendi uillicum in domos ſuas & in æterna tabernacula & ſic participare merita ſua alijs ut præmiſſum eſt, multo fortius ſancti &

beati qui actualiter nõ peccauerunt & max. beatiſsi ma uirgo, Eſaias, & Io. Baptiſta in utero matris ſanctificati dicuntur Hieremiæ.c.1.ibi priuſquàm te formarẽ, in utero noui te & antequã exires de uulua ſantificaui te & pene innumeri innocẽtes, martires, cõfeſſores, & uirgines ut diffuſius ſupra retuli uerſ: ex præmiſsis, quibus Deus non tantum dedit uitã beatam ſed etiam illis indulſit pro eorum meritis ut in ſua tabernacula ſpiritualia ſeu æterna alios recipere poſſent.

Ad quartum argumentum, in quo dicitur quòd nullus ſanctorum ſufficienter adimpleuit mandata Dei. ergo nihil prorſus fecerunt ſuperabundans, quare nec ad indulgentias aliquid deſcribendum reliquerunt, quod probare conatur ex dicto Chriſti cum feceritis omnia quæ ſcripta ſunt dicite ſerui inutiles ſumus. Reſpõdetur iam ꝙ Deus non ex operibus iuſtitiæ quæ fecimus nos ſed ſecundũ ſuã miſericordiam ſaluos nos fecit, inquit apoſtolus ad Titum.3.c. item hoc dictũ non eſſe ſimpliciter uerũ ſi loquitur de peccato actuali quia multi ſancti fuerunt ſine hoc peccato & qui pfecti adimpleuerũt mãdata Dei & ultra ut patet de beata uirgine: Io. Bap. Eſaia. Itẽ de ìnocẽtibus qui pene ĩnumeri fuerũt ut paulo ante dictũ eſt, teſte Ioann. euangeliſta in Apoca. 7. & 13. c. enumerat. 144. millium de tribubus & inquit poſt hoc uidi turbam magnam quã dinumerare nemo poterat hi.n. uirgines ſunt & ſequuntur agnum quocũq; ierit.

Vide Fel. in tractatu de indulgentijs.2.colũ. uerſ. iudicatum.

ut ipſe inquit in.d.c.14.& Apoca.5. Erat numerus eorum millia millium, & multi alij, ut Paulus primus hæremita qui annos.60.uel circa auſterrimam uitã in hæremo peregit ut atteſtatur Hieronymus in uita ipſius Pauli & Benedictus & Maria Magdalenæ ut refert Iacobus de Voragine poſt Hieronymũ qui poſſunt dici pluſquàm ſufficienter adimpleſſe mandata Dei. Nam benemeritus dici poteſt qui non demeruit.ff.de manu.teſta.l.ſeruos,ſic quilibet dicitur dignus qui non eſt indignus.c.ult.de præſump. & glo.not.in.c.ſi quis.12.q.2. & eo ipſo quo res non eſt facta deterior uel pauperior intelligitur facta locupletior.l.in pupillo.ff.de ſolu. glo.in.c. ſine exceptione in uerbo profuturum .12.q.2.et canit eccleſia de confeſſoribus qui potuit tranſgredi & non eſt tranſgreſſus facere mala & non fecit, ideo ſtabilita ſunt bona illius in domino & elemoſinas illius enarrabit omnis eccleſia ſanctorum eccle.31. Multo fortius ſi uitam auſterrimam traduxerunt ipſi ſancti meruerunt præterea ſi uerum eſſet quod allegas frater Marti. nullus eſſet ſaluus,nec aliq ſancti quia qui in uno peccat factus eſt omniũ reus.c.defleat de re.iur. Et nemo ſine crimine uiuit inquit Cato, Nec eſt qui faciat bonum,nec eſt uſq; ad unũ pſal.13. quod fatuũ eſt dicere: Fateor tamen ꝙ nec infans unius diei eſt ſine peccato comparatiue ad ſinceram iuſtitiam Dei, ut inquit Auguſtinus ad hæremitas ſermone.29. & 46.iuxta illud non iuſtificabitur in conſpectu omnis

uiuens pſal.142.Iob.15.c.charitas de pe.diſtin.2. & Hiero.ad Iouinianum omnis inquit creatura ſub uitio eſt,non quòd omnis peccauerit ſed quia nulla eſt quæ peccare non poßit, & aſtra in conſpectu Dei munda non ſunt comparatiue.d.§.charitas & tamẽ Deus beatos et ſanctos appellat quibus remiſſæ ſunt iniquitates & quorum tecta ſunt peccata. pſal.31. et beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem pſal. 40.& beatus qui non abijt in conſilio impiorum. Pſal.1.Beati omnes qui timent dominum pſal.127. & beatus es et bene tibi erit eo. pſal. Et beati pauperes ſpiritu,Beati pacifici,Beati mundo corde, Beati eritis cum maledixerint uobis homines & reliqua Mat.5. & Lucæ.6.cum innumeris pene alijs ſimilibus qui beati appellant qui beati non dicerẽtur niſi mandata adimpleſſent,ad auctoritatem illam cum feceritis omnia quæ ſcripta ſunt,dicite uos ſeruos inutiles,Mar.debuit allegare Lucæ.17. Reſpondetur ꝙ dicta auctoritas intelligitur,ut exponit ibi Ni.de lyra,quia ſecundum ueritatem nulla utilitas prouenit Deo de humanis operibus , ſed ſolum ipſis operantibus , & ego ad comprobationem huius expoſitionis illud prophetæ bonorũ noſtrorum nõ eges pſal. 15.inſuper dicitur quòd hoc dixit Chriſtus in ſignum humilitatis & ratione maximi præmij quod conſecuturi erant in præmium meritorum ſuorum & obſeruantia mandatorum diuinorũ.unde dicitur Ioan. 17. Manifeſtaui nomen tuum hominibus quos dediſti

mihi de mundo tui erant & eos mihi dediſti, & ſermonem tuum ſeruauerunt & Io. 16. dicitur illo die in nomine meo petetis & nunc dico uobis, quia ego rogaui patrem de uobis. Ipſe enim pater amat uos quia uos me amaſtis & credidiſtis quia à Deo exiui. Et alibi dicitur ſcitis quia princeps gentium dominatur eorum & qui maiores ſunt poteſtatem exercent in eos. Non ita erit inter uos. ſed quicunq; uoluerit inter uos maior fieri ſit ueſter miniſter, & qui uoluerit inter uos primus eſſe erit ueſter ſeruus. Sicut filius hominis nõ uenit miniſtrari, ſed miniſtrare Mat. 20. & Lucæ. 22. Ecce quòd Chriſtus facit ſe ſeruum cum dicat ueni miniſtrare non miniſtrari humiliter naſci uoluit uidelicet in præſepio Lucæ. 2. & humiliter cum hominibus conuerſatus eſt, nam ſurgens Ieſus de ſinagoga abijt in domum Simonis Lucæ. 4. & Mat. 7. Simon autem erat piſcator uenite (inquit Chriſtus) Petro & Andreæ fratribus poſt me & faciam uos fieri piſcatores hominum. erant enim piſcatores. Math. 4. & ait ad Simonem Ieſus noli timere, ex hoc iam eris homines capiens Lucæ quinto, & lauit pedes diſcipulorum ſuorum Ioan. decimotertio, & elegit ima ut fortiora quæcunque confunderet primo ad Corinth. 1. in fine. Et in oratione beatæ Agnetis & Chriſti & Apoſtolorum exemplo maxime Petri.

Papa appellat ſe ſeruum ſeruorum Dei, ut in prohemio Gregoriano libri Decretalium ibidem &

prohœmio ſexti. Cum gloſa ibi in uerbo ſeruus ſeruorum. Nam omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur Lucæ decimoquarto & 18. & Math. uigeſimo & .24. & beatiſsima uirgo in cantico dicit, quia reſpexit humilitatem ancillæ ſue & depoſuit potentes de ſede & exaltauit humimiles Lucæ primo, & ecce ancilla domini. ibidem, Tamen Chriſtus non appellat diſcipulos ſuos ſeruos, ſed amicos Ioannis decimoquinto uos amici mei eſtis ſi feceritis quæ ego præcipio uobis iam non dicam uos ſeruos, quia ſeruus neſcit quid faciat dominus, ſicut uos autem dixi amicos, quia quæcunque audiui a patre meo nota feci uobis. Nec per hoc ſequitur, ergo non ſunt merita ex bonis operibus.

Ad obiectum, in quo dicitur ſapientes uirgines prorſus nil uoluiſſe communicare de ſuo oleo, timentes ne ipſis quoque deficeret. omiſit allegare Matthei uigeſimoquinto. Reſpondetur quòd per hoc non ſequitur ergo non abundant oleo & ſic meritis. Immo potius infertur oppoſitum, uidelicet quòd habebant oleum ſuperabundans ſed illud noluerunt communicare cum fatuis, Quia fatuæ non erunt dignæ, nec capaces, tanquàm à Deo reprobatæ propter eorum fatuitatem propterea oleum non meruerunt, ideſt miſericordiam ut ibi declarat dominus Nicolaus de lyra ſuper uerbo. ſed quinque fatuæ, quia non eſt dandum

ſanctum canibus. Nec margaritæ ſeminandæ ſunt inter porcos. Ma.7.c.ĩ mãdatis.43.di.c.nolite.11.q.3.
Ad dictum apoſtoli.1.ad Corin.3. Vnuſquiſq; accipiet ſecundum ſuum laborem. Reſpondetur quòd per hoc apoſtolus non negat quòd non poſſit accipere & participare de bonis & mercede aliorũ: Immo tantum acceperunt operarij qui uenerunt .11. hora quantum illi qui primo mane & hora tertia conducti fuerant & miſſi in uineam domini Math.20. & not.glo.inſti.de iuſtitia & iur.in prin. & plus accepit latro una hora quàm innumeri penè prophetæ & ſanctiſſimi uiri qui annis quinq; millibus uel circa præmium expectauerunt ſuorum meritorum Luc. 24. & paterfamilias murmuranti quòd tantum accepiſſent ultimi quantum primi. Reſpondit amice nõ facio tibi iniuriã. Nonne ex diurno denario cõueniſti mecũ. Tolle quod tuũ eſt an nõ licet mihi q; uolo facere Mat.20. Ad quintũ, quo dicitur oĩs ſanctus eſt debitor Dei diligendi quantum poteſt, immo ultra quàm poteſt. Ego pro Mar. allego illud Mat.22. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua & ex omni mente tua, ſed nullus id fecit nec facere potuit. & ad ſextum quo dicitur ſancti per opus eorum omnium perfectiſſimum.ſ.mortem martirium paſſionem non faciunt ultra quã debent &c. Reſpondetur fatendum eſſe quæ dicuntur in his duobus argumentis, ſed per hoc non infertur quòd ſancti ex ſuis operibus non conſequenter ex di-

uina bonitate tantam gratiam quin poſſint etiã alijs prodeſſe, ut ſupra oſtenſum eſt & teſte apoſtolo. Nõ enim inquit ex operibus iuſtitiæ quæ fecimus nos ſed ſecundum ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit ad Titum. c. 3. Nam Deus affatim remunerat diligẽtes ſe iuribus præallegatis, & atteſtatur Apoſtolus, nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit quæ præparauit Deus diligentibus ſe.

Ad ſeptimum argumentum, in quo dicitur quòd cum tot argumenta produxit illi autem pro ſua parte nec unum adduxerunt, ſed ſimplicem narrationem ſine ſcripturis doctoribus rationibus loquentes. poſſumus immo debemus ab eorum ſententia omnino recedere & hæc ſunt ſua. Reſpondetur quòd dicta argumenta de iure non militant, nec cõcludunt & dant ſine mente ſonum nugæq; canoræ, ut liquido patet ex reſpõſionibus meis ad ipſa factis ex quibus luce meridiana clarius dicta tua argumenta & ſcripta ſapere & continere manifeſtam hæreſim, et digna flagro cum eius actore adulari neſcio nec didici ſed ueritatem fateri & tueri. Nec uere dicere poteſt me ſine ſcripturis auctoritatibus & rationibus loquutũ fuiſſe. Cum re ipſa pateat me nec ullum uerbum dixiſſe quod iure diuino & humano non ſit munitum et comprobatum. Nota enim mihi eſt Imperatoris ſententia ſupra ſæpius a me allegata, turpe eſt ſine lege loqui. l. illam. C. de colla. §. conſyderauimus in autẽ. de tri. & ſemiſ. unde Mar. peccat in hoc quòd alijs

obijcit ut patet re ipſa. Ad auctoritates ſanctorum patrum a Mar. allegatas ex præmiſsis patet. Reſponſio & maxime ad illud beati Auguſtini omnes ſancti neceſſe habent orare. Dimitte nobis debitā noſtra etiam cum bene fecerunt & quòd Chriſtus nullum excipit quando orare nos docuit, ſed qui confitentur debita certe non ſuperabundant. Reſpondetur q. ſancti orare debent pro ſe & pro alijs. Pro ſe quia iuſtus ſepties cadit in die & reſurgit Prouerbio. c. uigeſimoquarto & gloſa notabilis inſtituta de iuſticia & iure in principio, & in epiſtola inter claras in uerbo religio. C. de ſumma trinitate & fide catholica, & nunquàm in eodem ſtatu permanet Iob decimotertio. c. Et in autentica de non alienan. columna ſecunda paragr. ut autem, ubi inquit Imperator quid enim tam ſtabile eſt ut mutationem non patiatur cum omnis noſter ſtatus ſub continuo motu conſiſtat pro alijs exercendo offitium pietatis et charitatis quia quilibet tenetur proximo ſuo dicente domino diliges proximum tuum ſicut te ipſum Math. 5. & uigeſimoſecundo. Lucæ. 10. Et plenitudo legis eſt dilectio ad Roma. 13. Multum enim ualet aſsidua oratio iuſti, Helias erat homo paſsibilis ſimilis nobis & orauit ut non plueret ſuper terram & non pluit annos tres & menſes ſex, & rurſum orauit & cœlum dedit pluuiam & terra dedit fructum ſuum Iacob. c. ultimo. & donec Moyſes orauit populus ſuus uicit ſeu uincebat, uincebatur autem

dum dimittebat manus & orare ceſſabat Exod. 17. & .36.c. ultimo gloſa notab. & magiſtralis in clementina ſi dominum in uerbo rationis. c. fi. de re. & uenera. ſanctorum & Hoſtien. in ſumma de remiß. §. ad quid ualent uerſic. fateor ubi ponit exempla de Daniele Moyſe & Dauid orantibus & Chriſtus ter orauit & dixit Simon ego pro te rogaui ut non deficiat fides tua Lucæ. 22. & docuit Apoſtolos orare dicens orantes nolite multum loqui ſicut ethnici faciunt. Putant. n. quod in multiloquio ſuo exaudiantur, nolite ergo aßimilari eis ſit enim pater ueſter quod opus ſit uobis ante quam petatis, cum ſic ergo orabitis pater ueſter qui eſt in cœlis & cæt. Matthei quinto & Lucæ undecimo quam orationem etiam angeli quottidie dicunt in conſpectu Dei ibi agentes gratias & illum laudantes uſque ad illud & ne nos inducas in tentationem & libera nos a malo, quia confirmati ſunt, nec cadere poßunt. auctorem huius dicti nunc non memini, unde licet quilibet ſanctus teneatur orare. Non ſequitur ergo eſt peccator nec ſuperabundat quia ſancti ex humilitate fatentur ſe peccatores donec in hoc ſœculo uitam traducunt licet ſint ſine peccato, atteſtante domino, uos mundi eſtis ſed non omnes loquendo de Apoſtolis Ioannis decimotertio & tamen cum feceritis omnia quæ ego præcipio uobis dicite uos ſeruos inutiles ut præmiſſum eſt & dicetur in ſequen. reſponſione.

Ad ſecūdam auctoritatem allegatā uidelicet Beatus uir cui non imputabitur peccatum & pro hoc orabit ad te orabit ad te omnis ſanctus omiſit Mar. allegare pſal. 31. quare beatus Hieronymus contra Pelagium tractans dicit quomodo ſanctus ſi pro impietate ſua orat. Rurſus ſi eſt impius nō eſt ſanctus. Reſpondetur quòd Mar. male allegat & non ſane intelligit dictum pſalmiſtæ quia ibi omnis ſanctus nō orat pro ſua impietate quia eſt a culpa per ipſum perpetrata emendatus ſed in tempore opportuno hoc eſt remisſionis culpæ quo tempore poſſunt exaudibiles apud Deum quia in gratia factæ. Orat enim ne reincidat in pecatum ut ibi exponit Ni. de lyra ſuper uerbo pro hoc orabit. Item quia ſancti ex humilitate dicunt ſe peccatores comparatiue apud Deum cum nec aſtra ſincera non ſint in conſpectu Dei, ut ſupra dictum eſt. Inſuper dici poteſt quòd ſanctus dicitur quo ad Deum ſed ſanctus reputat ſe impium & peccatorem donec uiuit in hoc ſæculo, ut patet maxime in beata uirgine Maria quæ licet eſſet iam à Deo patre mater filij ſui electa, tamen dixit ſe ancillam Ecce inquit ancilla domini fiat mihi ſecundum uerbum tuum Lucæ. 1. & Io. Baptiſta licet in utero matris eſſet ſanctificatus & de eo Chriſtus dixerit. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui præparauit uiam tuam ante te Mat. 3. & Lucæ. 7. & fuit homo cuius nomen erat Ioannes, Hic uenit in teſtimonium ut teſtimonium perhiberet de lumine Io. 1. et hic

1. & hic erit lucerna ardens & lucens Io. 5. & inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta Mat. 11. Tamen ipſe Ioan. dixit loquens de Chriſto non ſum ego dignus ut ſoluam eius corigiam calciamenti Ioan. 1.

Ad tertiam auctoritatem Auguſtinus lib. 1. retractationum. Omnia inquit mandata implentur quando quicquid non impletur ignoſcitur. Tractat enim ibi queſtionem an ſancti perfecte impleuerint mandata Dei & negat dicens quòd magis Deo ignoſcente quàm implente homine & ad queſtionẽ Auguſtini. 1. confeßionali. 9. ue hominum uitæ quantuncunq; laudabili ſi remota miſericordia iudicetur & ad ſanctum Augu. lib. 2. uerſus Iulianum inducẽs. 10. antiquos patres eccleſiaſticos uidelicet Hilariũ, Cyprianum, Georgium Nazanzenum, Ioannem Chriſoſtomum, Ambroſium Iminerium, & Olimpium Hereanium, Innocentium in eandem ſententiam & illorũ auctoritate nititur probare nullum ſanctum in hac uita ſine peccato eſſe iux. illud Io. epiſt. 1. ſi dixerimus q; peccatũ nõ habemus ſeducimus & ueritas in nobis non eſt &c. Reſpondetur ſiue ignoſcente Deo ſeu implente homine mandata & ſiue miſericordia Dei interueniente ex quo homo conſequitur gratiam Dei & ſalutem animæ conſequatur, et per conſequẽs amplitudinem gratiæ, ita ut cum alijs communicare poßit ut ſupra dictum eſt. Item prædictæ auctoritates debent intelligi ſecundum ſeueram iuſtitiam Dei

ſecundũ quantitatẽ cõparatiue nec ſyderã mũda ſũt d.§.charitas de pe.diſtin.2.Nec auctoritates pãictæ præualent, euangelio diuinis iuribus & auctoritatibus ſupra relatis,undeſatis clare patet Mar. grauiſsime ac pernicioſiſsime peccaſſe male ſentire de fide cum dicit ſe audatiorem fieri uelle proteſtando nõ dubitare quòd nulla ſint merita ſanctorum quæ otioſis ſuccurrant & ſe paratum dicit ignem & mortẽ ſuſcepturum quoniam conſtat ex ſupra allegatis ſententiam Mar.eſſe hæreticam & diuinis auctoritatibus omnino contrariam ideo reſpuendam & conculcandam.

Ad id ꝙ infertur Mar.dato pro poſsibili ꝙ merita ſanctorũ ſuperfluerent nõ deberẽt tã uiliter expẽdi cum ſolutio pœnæ ſit uilliſsimum donum eccleſiæ & uilliſsimis donabile cum martirium & ſanctorum pœnæ debeant potius eſſe exemplum ferendarum pœnarum ſic enim oramus &c. Reſpondetur hæc uerba Mar. reſponſum non mereri, quia nihil allegat erubeſcimus enim ſine lege loqui iuribus ſæpius ſupra allegatis tamen ex urbanitate poſsumus dicere quòd Chriſtus in hunc mundum uenit ut ſaluum faceret quod perierat Lucæ decimonono & Marci decimoquinto, ſecunda queſtione ſeptima. Et uenit uocare non iuſtos ſed peccatores Matthei nono. Lucæ quinto Marci. 2. .c.multi ſecunda queſtione prima. Et miſſus eſt ad oues quæ perierant. Matthei.15.& non perdere ſed ſaluare Lucæ. 9.

Io.4.c.quod Chriſtus & .§.ex his.23.q.4.quia ſani non egent medico ſed qui male habent Luc.5. de pe. di.1.c.eccleſia, qui reliquit nonagintanouem oues in deſerto ut unam errantem & uagantem inueniret quam inuentam ſuper humeros impoſitam portauit & uocatis amicis & uicinis dixit, Congratulamini mihi,quia inueni ouem quam perdideram Luc.c.15. Math.18.c.importuna de pe.diſt.1.c. quia ſanctitas 50.di.unde expendendo merita ſanctorum in redimẽdo & ſaluando animas deperditas otioſorum uilliter non expenduntur quia animæ cunctis rebus præferuntur & digniores ſunt.l.ult.C.de ſa.ſan.eccle.l. ulti.C.ad.l. Iuliam repetũ.& propter hominem factus eſt mundus ut & ipſum propter ſe tanquam diuini templi antiſtitem ſpectatorem operum rerumq; cœleſtium ſolus enim qui ſentiens capaxque rationis intelligere poſſit Deum, qui opera eius admirari uirtutemque poteſtatemque perſpicere. Icc irco enim conſilio mente prudentia inſtructus eſt ideo ſolus, præter cæteras animantes rectus corpore ac ſtatu factus eſt, ut ad contemplationem parentis ſui excitatus eſſet uideatur. Ideo ſermonem ſolus accepit, ac linguam cogitationis interprætem, ut enarrare maieſtatem domini ſui poſſit. Poſtremo iccirco ei cuncta ſubiecta ſunt ut factori utique artifici Deo eſſet ipſe ſubiectus hæc Lactantius in libro de ira Dei. c. decimoquarto. Occurrit etiam diuina illa auctoritas. Fecit enim

Deus hominem ut ſummum bonum intelligeret intel-ligendo amaret, amando poßideret, poßidendo frue-retur. hoc etiam atteſtatur Ouidius. 1. lib. metha.

Pronaq; cum ſpectent animalia cœtera terram
Os homini ſublime dedit cœlumq; uidere iußit.

Et erectos ad ſydera tollere uultus quos uerſus allegat glo. inſti. de iure na. gen. & ciui. in fi. uerbo perſonæ & de re. diui. §. partus in uerbo natura. et Archi. in. c. imago. 33. q. 5. & Perſius o curuæ in terris animæ cœleſtium inanes. Et quanti fecerit ho-minem Deus omnium opifex etiam colligi poteſt di-uina auctoritate. Nam creauit hominem ad imaginē & ſimilitudinem ſuam dicens in plurali, faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram in ferens trinitatem interueniſſe in creatione hominis Gene. 1. & 5. et Sapientiæ. 2. ſic & Chriſtus dixit ſi quis diligit me ſermonem meum ſeruabit & pater meus diliget eum & ad eum ueniemus & manſionem apud eum faciemus in plurali loquendo. Io. 13. Quā-do autem Deus creauit cœlum & terram in ſingu-lari hoc fecit in principio inquit creauit cœlum & terram Io. c. 1. Declaras pluris facere hominem quā totum mundum. Quæ etiam ſuppoſuit homini, teſte propheta, Omnia inquit ſubieciſti ſub pedibus eius oues & bo. un. & ſin. & pe. campi Pſal. 13. & Gene. 1. & ter dixit Chriſtus Petro amas me paſce oues meas Io. 10. c. ſignificaſti de electio. Nec ſolutio penæ ſit uillißimum donū eccleſiæ, immo nobilißimū

donum eccleſiæ nec eo nobilius aut prætioſius donũ eo eſſe aut excogitari poteſt quã ut animæ defunctorum a penis purgatorij aut æternis liberarent quòd patet quia eccleſia quottidie effundit preces, & dicit inter alia orando ineffabilem nobis domine miſericordiam tuam clementer oſtende ut ſimul nos a peccatis omnibus exuas & a pænis quas pro his meremur eripias & omnes penè orationes eccleſiæ tendunt & dicunt ad liberandas animas a penis & ad conſequendam uitam æternam. quod etiam patet in oratione dominica ibi ſed libera nos a malo propter quod imponitur pena. Nam iuſtus non ſubiacet legi nec penæ legali. c. licet in prin. de regula. cũ cõcor. ibi allegatis ꝙ propter tranſgreſſores facta eſt lex. Ad Galla. 3. & glo. in prohæmio Grego. in uerbo proditur. Et ſi omnes homines eſſent boni omnes eſſent equales ſed peccatũ fecit unum ſuperiorẽ alteri, & genus humanum conſiſtere non poßit niſi eßẽt maiores & minores & in glo. not. in. c. de conſtantinopolitanæ. 22. diſt. Nec uillißimis donabile (ut inquit Mar.) cum totus mundus propter hominem factus ſit iuribus & auctoritatibus præallegatis & Deus de cœlo deſcedens factus ſit homo uerbum caro factum eſt Io. 1. & pro ſaluando homine crudelißimam & ignominioſam mortem pati uoluit. Mat. 26. Lucæ. 23. Mar. 15. Io. 19. Eſaiæ. 53. Actuũ 3. 10. & . 13. Et dixit quid prodeſt homini ſi uniuerſum mundum lucretur animæ uero ſuæ detrimentum

patiatur Mat.16.Lucæ.8.& .12.Marci. 8: in fi. c.Mattheus in fi.de ſimo.& ſumma dementia eſt dicere q; martirium & pœnæ ſanctorum debuerāt eſſe potius exemplum ferendarum pænarum cum ſancti paßi ſunt martiria & penas potius pro conſequēda æterna ſalute ergo ut eßēt exēplo ferēdarum pœnarum ut patet ex uerbis Chriſti qui dixit diſcipulis ſuis, Ecce ego mitto uos ſicut oues in medio luporum,& infra & morte uos afficient qui autē perſeuerauerit hic ſaluus erit Mat.10.c. & Lucæ,10. & qui perdiderit animam ſuam propter me inueniet eam Math.10.&.16.Beati eſtis cum maledixerint uobis homines & perſecuti uos fuerint gaudete & exultate quoniam merces ueſtra copioſa eſt in cœlis Mat.5.Lucæ.6.Et beati qui perſecutionē patiuntur propter iuſtitiam, quoniam cum probatus fuerit accipiet coronā uitæ quam repromiſit Deus diligentibus ſe.c.niſi cum pridem.§.uerum de renūcia.Et dominus ad Ananiam dixit loquens de Paulo,quoniam uas electionis mihi eſt iſte ut portet nomen meum coram gentibus & regibus & filijs Iſrael. Ego enim oſtendam quanta oporteat eum pro nomine meo pati Actuum. 9. hoc igitur martirium non fuit potius ad exemplum ferendarum pænarum ſed pro ſalute animæ Pauli ut falſo aſſerit Mar.

Nunc tranſeamus ad merita Chriſti in quibus Mar.impudenter theſaurum eccleſiæ conſtare negat. Et primo dicit quòd nullis ſcripturis nec rationibus

oſtendi poteſt aſſerens ſe negare donec doceatur, qua in re Mar. pernitioſiſſime errat. Ad quod ꝓbandũ dico ſi ex meritis ſanctorum rationibus & auctoritatibus diuinis & humanis ſupra per me relatis liquido conſtat theſaurum in eccleſia Dei eſſe multo fortius ex meritis Chriſti qui peccatum non fecit neque inuentus eſt dolus in ore eius Eſaiæ. 53. c. & Ioann. primo. & Petri epiſtola ſecunda. c. ſi enim. 2. colum. de peni. diſtinctione. 2. §. ecce. 1. queſtione. 7. & dixit Chriſtus quis ex uobis arguit me de peccato. Ioan. 8. Et uenit enim princeps mundi huius & in me non habet quidquam Ioan. 23. Nam Chriſtus de cœlo deſcendit & incarnatus eſt in uirginali thalamo cle. 1. 1. reſpon. de ſum. tri & fi. ca. et crudeliſſimam mortem paſſus eſt pro ſalute humani generis ex cuius paſſione & ſanguinis effuſione cõſtat humanum genus ſaluatum eſt ut dicit gl. in. c. 1. in uerbo qualitas de colluſi. et eius meritis theſaurus in eccleſia Dei conſtitutus eſt & ipſe dixit hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum Matth. 26. Lucæ. 22. Marci. 14. & Apoſtolus primo ad Corinth. 11. Et ipſe uere langores noſtros tulit & dolores noſtros ipſe portauit & nos reputauimus ipſum quaſi leproſum & percuſſũ à Deo & humiliatũ ipſe autẽ uulneratus eſt ꝑꝑ iniquitates noſtras & attritus eſt propter ſcelera noſtra diſciplina pacis noſtræ ſuper eum & liuore eius ſanati ſumus omnes

nos quaſi errauimus unuſquiſq; q̃ in uiam ſuam de- clinauit & dominus poſuit in eo iniquitatem omniũ noſtrum. oblatus eſt quia uoluit, & pro eo quòd tra didit in mortem animam ſuam & cum ſceleratis de- putatus eſt ipſe peccata multorum tulit et pro trãſ- greſſoribus orauit ut non perirent Eſa. 53. Petri epiſtola. 2. c. cum marte de cele. miſſa. Actuum. 8. de pe. di. 2. c. ſi enim. 2. colum. uerſ. ſcieti bonum. Lucæ 22. & glo. in. c. pro humani de homi. in. 6. Ipſe enim ſaluum fecit populum ſuum a peccatis eorum Mat. 1. aliter paſſio Chriſti inanis fuiſſet quod fateri ſum- ma dementia eſt. Et hæc addi poſſunt ad multas diui nas & humanas allegationes quas ad demonſtrãdũ theſaurum in eccleſia Dei eſſe retuli in libello de põ tifitia pote. uerſ. aggrediamur itaq; & maxime re- ferendo uerba Hoſti. quę allegat Mar. qui inter alia dicit minima gutta ſanguinis Chriſti ſufficeret ad ex piationem omnium peccatorum & redemptionem omnium hominum qui unquam fuerunt aut eſſe poſ- ſint cum reſpectu Dei totus mundus nihil eſt, guttá uero ſanguinis Chriſti prætioſa ſit, & paulo infra dicitur. & hæc ſanguinis effuſio eſt theſaurus in ſcri nio eccleſiæ Dei repoſitus cuius claues habet eccle- ſia unde quando uult poteſt ſcriniũ aperire & the- ſaurum ſuum cui uoluerit communicare remiſſiones & indulgentias fidelibus faciendo ut diffuſius ibi retuli alios auctores idem tenentes & dicentes, quo- modo ergo Mar dicere poteſt, q̃ nullis ſcriptis nec

rationibus oſtendi poteſt.cum innumeras auctorita-
tes pene adduxerim ſupra hoc libello & in. d.§.
uerſi.aggrediamur itaq;:

Ad quatuor argumenta per Mar.hic repetitá et ſuperius in meritis ſanctorum adducta patet ſolutio ex reſponſionibus per me factis.

Ad quintum argumentum,in quo dicitur quòd ſit inſignis irreuerentia meritis Chriſti ſi ſolummodo expenduntur in relaxãdo penas otioſis quãdo pon. concedit indulgentias &c.Reſpondetur hoc nõ mereri reſponſum quia nihil ad hoc allegat Mar.tamẽ ad demonſtrandum errorem ſuum, Reſponderi poteſt quòd nulla ſit irreuerentia meritis Chriſti cũ ipſe paſſus ſit pro omnibus tam malis quàm bonis & otioſis Petri epiſtola.1.c.3. Chriſtus pro peccatis noſtris mortuus eſt iuſtus pro iniuſtis & ipſe facit oriri ſolem ſuper bonos & malos & pluere ſuper iuſtos & iniuſtos Mat.5.c.ult.27.di.§.ex his.23.et nõ ueni uocare iuſtos ſed peccatores. Sani enim nõ egent medico ſed qui male habent Lucæ.5.& Mat. 9.Mar.2.de pe.di.1.c.eccleſia in fi.c. multam.2.q. 1.& dixit otioſis ite & uos in uineam meam Mat. 20.& ad nuptias quas fecit rex filio ſuo uenerũt boni & mali inuitati & implete ſunt nuptiæ diſcũbẽtium Mat.22.c.ſponſus.56.di. nec apud Deum eſt acceptio perſonarum Deute.17.c.in fi.2. Paralip.c. 19.Mat.2.Actuum.10.4.col.Lucæ.20.ad Ro.2. ad Ephe.6.Venit enim ſaluũ facere quod perierat

Lucæ.18. & ſupra dictum eſt.

Ad quæſitum fratris Mar. dicentis ad iſtam cõtradictionem reſpondeant beatus Thomas & Bonauen. & ſequa. qui dicunt quòd opera bona ſunt meliora quàm indulgentiæ, & quòd per indulgentias expenduntur merita Chriſti, & quòd merita Chriſti incomparabiliter ſunt meliora quàm bona opera noſtra &c. Reſpondetur non mereri reſponſionẽ cũ nõ alleget locos dictorum uerborum qui allegandi erant ut ſciretur an uerba ſonent ut allegata ſunt. Inſuper eſto quòd uera ſint allegata non concludunt intentionem Marti. quia ſupra negat theſaurum eſſe in eccleſia Dei & merita ſanctorum & Chriſti & contemnit indulgentias & ſic Mar. eſt ſibi ipſi contrarius conuenit autem nulli qui ſecum deſidet ipſe inquit Cato. Præterea dici poteſt quòd opera noſtra meliora ſunt hoc eſt laudabiliora quam indulgentiæ quoniam magis noſtrum eſt quod per noſtram probitatem quærimus quàm id quod aliena uirtute & per anteceſſores noſtros l. ſi quid in bello & ibi gloſa in uerbo erat. ff. de captiuis. & poſt li.re. l. 3. ff. de inter. & rele. Quod etiam atteſtatur Ouidius. 12. libro Metha.

Nam genus & proauos & quæ non fecimus ipſi
Vix ea noſtra uoco. Et Iuuenalis.
Miſerum eſt aliorum incumbere famæ.

Sed indulgentiæ ſunt utiliores & digniores cum

maius præmium afferant animabus, & facilius homines conſequantur ueniam delictorum ſuorum ex ipſis indulgentijs, quàm ex operibus ſuis.

Quoniam pro omni peccato confeſſo ſeptennis penitentia imponitur peccatori trigeſimatertia queſtione ſecunda hoc ipſum & paragr. ſequenti uigeſimaſecunda, queſtione prima prædicandum, & hoc tenet Hoſtienſis in ſumma de penitentijs, & remiſsionibus paragr. quæ pæna prima columna uerſiculo, dicas quòd quia dominus præcipit Mariam ſororem Aaron lepra percuſſam, propter murmurationem ſuam, & Moyſes accepiſſet in uxorem Ethiopiſſam poni extra caſtra per ſeptem dies dicens diem intelligi unum annum. Ex indulgentijs autem apoſtolicis poteſt quis incontinenti ad gloriam æternam requiſitis interuenientibus quibus ſupra dixi in libello de pontifitia poteſtate uerſiculo aggrediamur itaque euolare, maxime quia merita Chriſti propter quæ indulgentiæ apoſtolicæ conceduntur ſine comparatione ſunt excellentiora & digniora operibus noſtris & ſic intelligendo nulla erit contrarietas inter doc prælegatos. Et ita nos intelligere debemus ut iura iuribus concordentur. c. cum expediat de electio. in. 6. cum concor. prꝏallegatis.

Ad dictū Mar. dicētis. Infelix ergo q nō dimittit opera ſua bona, et ſolū querat opera Xpi et ſuperbit miſer qui non omiſsis omnibus præceptis etiam

diuinis ſolum indulgentias redimat. Reſpondetur q per hoc non debet homo ceſſare a bonis operibus ſeu omittere bona opera iuxta illud euangelicum unum facere aliud non omittere Mat.23.Lucæ.11. & qui aliter faceret peccaret maxime peccato accidiæ pro contemptu & negligētia. Debet enim homo ſemper dolere de peccato ſuo.c.perductio de pe.diſt.3.c.ult. de pur.ca.quia nullus ſine crimine uiuit & neſcit an peccata ſint ei remiſſa ut dicit gl.in.c.quod autē in fi.de pe.& re.& Pau.1.ad Corin.4. Nihil mihi conſcius ſum ſed non in hoc iuſtificatus ſum. & nemo ſic utrum amore uel odio dignus ſit Eccleſiaſ. c.9.in prin. Ideo debet homo ſemper orare & bene operari teſte Dauid propheta a ſolis ortu uſq; ad occaſum laudabile nomen domini pſal.112. Benedicite dominū in omni tempore ſemp laus eius erit in ore meo.pſal.33. Et ne diabolus inueniāt hominem otioſum ſed occupatum ut inquit Hiero.ad Ruſticū monachum.c.nunquàm de conſe.di.5.quia nihil dānabilius otio iuxta illud Ouidij.

Queritur Egiſtus quare ſit factus adulter
In promptu ratio eſt deſidioſus erat. & alibi
Otia ſi tollas periere, cupidinis artes. ut eſt glo. in.d.c.nunquàm in uerbo omnis &.c.niſi cum pridem.§.uerum de renun. in uerbo otioſitas. Et ideo Anna propheti ſſa filia Phamuel de tribu Aſſer non diſcedebat de templo ieiunijs & obſeruationibus ſeruiens Deo die ac nocte Lucæ.2. & Moyſes &

Aaron non diſcedebant de tabernaculis Domini ſemper orantes.c.ult.36.di.Dei et Iacob habitabat in tabernaculis orando Gene.25. & pro hac orabit ad te omnis ſanctus pſal.31.

Ad illud quod dicitur ubi illud quod ſupra dictũ fuit,arguendo ſic opera ſerogationis ſunt omniũ nobiliſſima & perfectiſſima, & talia non remunerantur martires & ſancti, ſed conceduntur pigris & ſtertentibus & ſic ſancti remunerantur ſecundum opera ſua & merita minora,quia perfectiora relinquunt,alijs ergo ſancta Catherina pro martirio & uirginitate ſua nihil accepit &c. Hoc non meretur reſponſionem quia ad hoc Mar. nihil allegat poſſet etiam reſponderi quòd opera erogationis non remunerari martiribus & ſanctis quod patet quia beatæ Chaterinæ & aliarum uirginum ſanctarum & ſanctorum merita fuerunt ſibi aſcripta ad gloriam perpetuã unde dicitur in præfationibus ſeu introitibus miſſarum Apoſtolorum, nimis honorati ſunt amici tui Deus nimis cõfortatus eſt principatus eorum. Et de ipſis ſuperabundant propter ampliſſimam gratiam Dei qui affatim remunerat diligẽtes ſe,ut patet cum dixit apoſtolis ſuis centuplum accipietis & uitam æternam poſſidebitis Mat.19. & ſupra dictum eſt,& quis ſpiritus reuelauit Mar.q. opera erogationis non remunerantur martires nec ſancti ſed ſolũ cõceduntur pigris & ſtertentibus,ſed tantũ ſancti remunerantur ſecundum opera ſua &

merita minora, quia perfectiora relinquunt alijs, ſed eſto quòd hoc uerum eſſet quod tamen non conceditur, quia ſine lege ſine auctore dictum eſt & quorſum hæc, niſi uelit inferre quòd martires & ſancti defuncti non egent indulgentijs nec ſuffragijs nec erogationibus uiuentium, quia iniuriam facit martiri qui orat pro martire & ſancto.c. cum marte tertia columna in fine de celebratione miſſarum: ſed hoc non conſiderat Martinus, quia ſubijcit ſed ſancti remunerantur ſecundum opera ſua & merita minora. Ergo non intelligit de defunctis iuxta dictũ c.cũ marte ſi intelligit de uiuis martiribus & ſanctis non uideo differentiam quare martires et ſancti non ita remunerentur maioribus pijs operationibus ſicut & minoribus. Sileat ergo Mar. cum ignoret quid dicat & concludit.

Ad id quod dicit Mar. 4. reaſſumo ar. glo. in c. quod autem de pe. & re. adducit ſic ſi indulgentiæ ſunt remiſſiones pœnarum omnium non debet homo ultra ieiunare aut bona facere nec ſollicitus eſſe per hoc quòd ſit incerta remisſio ſed blaſphemantur potius claues eccleſiæ & ſuper hanc glo. multa effundit uerba ad coadiuuandam ſuam illaudabilem, & a ueritate prorſus alienam opinionem, & concluſionem. Reſpondetur quòd nec uerba nec mens gloſæ ita ſonant ut refert Marti. Verba enim gloſa ſunt hæc impoſita alicui ſeptenis penitentia datis ſeptem denarijs habet ſeptem annos remiſſionis

ualituros ſibi præcepto imponentis pænitentiam. Nunquid ultra ieiunare tenetur. Reſpondetur ſi in ueritate ſatisfecit eccleſiæ non tenetur ex neceſſitate ieiunare ſed ex honeſtate & ſi contemnat peccat mortaliter pro contemptu. Debet enim ſemper dolere de peccato de penitentijs diſtinctione tertia.c.proditor quia neſcit quando dimiſſa ſint ei peccata argumentum de purgatione canonica. c. ultimo.ibi enim ſi ſimplex fuero, & ſi comode poſſit adequari pæna cum præcedenti culpa ſaltem debet argumen.de peniten.diſtinctione prima,uide benigum unde Apoſtolus ſicut exibuiſtis membra ueſtra & cæt.47.diſtinctione, omnes huius ſæculi &c.Et punire in ſe quod deliquit de peniten.diſtinctione prima,ſi peccatum de penitentijs diſtinctione tertia.Penitentia eſt,ecce quod gloſa non dicit ſimpliciter,quod homo non debet ultra ieiunare, nec bona facere de neceſſitate ſed de honeſtate tenetur, & ſi contemnit peccat mortaliter, pro contemptu, immo uidetur innuere, ut teneatur ieiunare & bona opera facere ſaltem de honeſtate, aliter contemnendo peccat mortaliter pro contemptu. Ad obiectum quod reſpectu incertitudinis remiſſionis culpæ indulgentiæ ſunt incertæ & cæte. Reſpondetur quod indulgentiæ reſpectu concedentis ſemper ſunt certæ modo recipiens ſit capax indulgentiarum, aliter recipienti imputetur non concedenti.

Ad quintum in quo dicitur nulli datur gratia contritionis quin ſimul etiam dentur merita Chriſti. Allegatur illud euangelicum de filio prodigo, cui pater dixit oĩa mea tua ſunt & Eſaiæ.9 .c. paruulus datus eſt nobis, & filius datus eſt nobis ad Roma. 8. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit &c. ſed melius iuditio meo facerent ad dictum propoſitum Mar. uerba Chriſti ad Mariam Magdalenam remittuntur tibi peccata tua Lucæ.7. Reſpondetur quòd auctoritates prædictæ non concludunt nec inferunt, nec concludere, nec inferri poſſunt propoſitionem Mar. ueram eſſe, nec aliquem doctorē allegat qui hoc dicat quod proponit quod auctoritates predictæ non concludunt patet quia dictæ auctoritates extabant ante Chriſtum & ſic non erant merita Chriſti & ſic dabatur gratia contritionis ſine meritis Chriſti, nec obſtat quod in euangelio dicatur quod pater dixit omnia mea tua ſunt, omiſit allegare Lucæ.15. ergo extabant merita Chriſti quia reſpondetur quod in euangelio prædicto narratur factũ præcedens, & ſic illa uerba omnia mea tua ſunt dicta erant ante aduentum Chriſti & ſic non extabant merita Chriſti (ut præmiſſum eſt) Ideo negatur dicta propoſitio ſic indiſtincte & ſimpliciter propoſita quod uera ſit niſi quo ad gratiam Dei conſequendã. Nam ſi Mar. intelligit quod etiam merita Chriſti dentur in ſatisfactionem pœnæ tantũmodo cõtritis hoc eſt falſiſſimũ quia ad ſalutē animarum

conſequendam

neceſſaria eſt ſacramentalis penitentia, quæ habet tres comites uidelicet, confeßionem, contritionem, & ſatisfactionem.c.penitentia de peniten. diſtinctione ſecunda. Et adeo *hæc tria ſunt neceſſaria ut unum ſine reliquis duobus non ſufficeret, ſicut & iuramentum habet tres comites ueritatem iuditium & iuſtitiam.c.animauertendum.22.queſtione.2. niſi eſſet tanta contritio & dolor de peccato quæ ſatiſfacerent integraliter & plene pro commißis ut fuit in* Maria Magdalenæ *& ſic debet intelligi quod ego ſupra allegaui* Lucæ*.7. &* Pau. *ad* Romanos 8.*&* Petro, *qui fleuit amare abnegaſſe* Chriſtum Matth. 26.*in fi.*Lucæ.22.Marci.14.*c.ponderet.c. conſyderamus.c.fidelior.50. diſtin.c.* Petrus *de penitentijs diſtinctione prima.* Hoc *etiam comprobatur in latrone, qui non tantum habuit contritionem de commißis ſed etiam confeſſus fuit delicta ſua dicens coreo, neque tu times* Deum, *& nos quidem iuſte & digna factis recipimus* Lucæ *uigeſimotertio, ſed hæc rarißima ſunt & periculoſißima exempla.* Alioquin *ſi diceremus merita* Chriſti *dari contritis in ſatisfactionem pænarum,* Confeſſio *& ſatisfactio ſuperfluæ eſſent & ſic deſtrueretur ſacramentalis penitētia, nec ullum eſſet purgatoriū quod aſſerere abſurdum & impiū eſſet & hæreticū.q̧ prædicta tria neceſſaria ſint ad ſalutem animarum tenet* Archidiaconus *in.c.porro circa principiū de peni.diſtinctio.1.queſtione ſic inquit & not.*

quòd confeſsio eſt legittima coram ſacerdote.ſ.haben te uſum clauium quo ad illum qui ei confitetur pec catorum declarato, & dicitur confeſsio quaſi ſimul uel ex toto & undiq; faſsio. Nam ille confitetur qui totum fatetur penitens peccata ſua neceſsario confi teri,& breuiter hæc tria contritio confeſsio & ſa tisfactio ſunt in præcepto, Contritio præcipitur ut Iohel.2.ſcindite corda ueſtra et infra eo.§.proximo. Confeſsio in trenis.2.effunde ſicut aquam cor tuū.i. peccata quæ latent in corde,item pſal. Effundite co ram illo corda ueſtra Iaco.c.ulti. Confitemini alter utrum peccata ueſtra,ſatisfactio in Mat.c.3.& Lu cæ.3.facite dignos fructus penitentiæ. Item tria hæc præcipiuntur a domino cum dicitur Mat.4. Penitē tiam agite &c. Nomen enim penitentiæ complecti tur hæc tria,ergo uidetur quod nō eſt ſalus ſine con feſsione, quod uerum eſt ubi quis poteſt habere cui confiteatur alias ſecus ſecundum Rai. Sed non mirū ſi Mar.dicit gratiam dici contritis ſimpliciter quia ipſe tenet confeſsionē auricularem (ut utar uerbis ſuis) non eſſe neceſſariam & ſic ſpernit et contem nit.c.omnis utriuſq; ſexus de pe. & remiſ. infrens ſufficere confeſsionem mentalem ut ſeruant Iudei,cu ius ſententiam (Deo propitio) reprobare decreui tanquàm hæreticam & nephandiſsimam contrariā diuinis & humanis auctoritatibus. Præterea eſto q̃ merita Chriſti dentur cum gratia contritionis, ut Mar.proponit debet hoc intelligi ut merita Chriſti

dentur ſecundum qualitatem et quantitatē contritionis iuxta illud cui plus dimittitur plus diliget Lucæ 7. Nec omnes contritiones ſunt equales, ideo expedit ut pœna purgatorij ſuppleat in quo deficit plenaria contritio & merita Chriſti & ſic non concludit dicta propoſitio Mar. nulli datur gratia contritionis quin ſimul etiam dentur merita Chriſti. Ergo non extat purgatorium. Inſuper dicta uerba omnia mea tua ſunt dicta fuerunt iuſto qui ſemper ſeruiuit patri & mandatum nunquam præterijt. Ergo ſecus in alijs qui prætererunt mandata a contrario. Iuſti enim pauci ſunt & fuerunt (ut prædictum eſt) maxime in uerſi. ad tertium & quartum argumentum. immo ferè nulli comparatione eorum qui peccauerũt & trangreſſi ſunt mãdata diuina iuxta illud, Nemo ſine crimine uiuit. Et ſic purgatoriũ pro tranſgreſſoribus qui contriti deferunt neceſſarium fiat ne ad ignem æternum tranſmitterentur. Et indulgentias pius & miſericors Deus inuenit quæ extrahi uoluit de theſauro eccleſiæ in arbitrio beati Petri apoſtoli diſtribuendo pro liberandis animabus a purgatorio ut patet ex his quæ dixi in libello de pon. poteſtate, uerſic. aggrediamur itaq; & ſequen. & ſupra in uerſ. diuini numinis ac beatiſſ. uirginis & ſequẽ.

Ad ſextum dictum in quo dicitur alioquin fœliciores eſſent in eccleſia Dei qui ſunt peiores. Dictũ enim eſt quòd iudulgentiæ proſunt criminoſis dũtaxat & his dabitur theſaurus meritorum Chriſti.

Pueris autem & uirginibus et innocentibus non dabitur, quibus maxime debetur. Reſpondetur quod theſaurus meritorum Chriſti omnibus prodeſt ſed magis peccatoribus quàm iuſtis quia iuſti non ita indigent præſidio meritorum Chriſti ſicut peccatores, quia non eſt opus medico bene ualentibus ſed male habentibus. Et Chriſtus non uenit uocare iuſtos ſed peccatores Mat.9. Lucæ.5. Mar.2.2.queſtio.1. multi & Oſeæ.7.23.q.4.§. ex his & de peni.diſtinctio.1.eccleſia in fi.uenit enim filius hominis querere & ſaluum facere quod perierat Lucæ.19. Math.18. Et maius gaudium erit in cœlo ſuper uno peccatore penitentiam agente quã ſuper nonaginta nouem iuſtis qui non indigent penitentia Lucæ.15. c.quia ſanctitas circa me.50.di. & ualde admiratus ſum de Mar.qui prius dixit ſe negare extare theſaurũ eccleſiæ ex meritis Chriſti ut ſupra diximus in uerſic.nunc tranſeamus ad merita Chriſti, & in hoc argumento & præcedenti præſupponit eſſe merita Chriſti. Sed nec mirandum quoniam quandoq; bonus dormitat Homerus. Extat ergo theſaurus in eccleſia Dei tam ex meritis Chriſti quam ſanctorum ex quo papa dat indulgentias ut patet ex præmiſſis. Et is theſaurus ortum habuit in ueteri teſtamento.nam Leuitic.25.c. Deus in monte Sinai Moyſi dixit. ſanctificabis annum quinquageſimum & dabis remiſſionem cunctis habitantibus in terra tua. Tunc enim eſt iubileus, & reuertetur homo ad poſ-

ſeßionem ſuam & unuſquiſq; redeat ad familiam priſtinam quia iubileus eſt & quinquageſimus annus de hoc etiam fit mentio .7. diſtinctio. in princi. & ibi glo.ſecunda in fi.dicit quòd ab hac conſtitutione cæpit Moyſes iuditia ſua ut originaliter diffuſius legitur Exo.21.& Archidia.ſuper dicta glo.& d.Do.allegant.c.25.Leui.& dicunt quòd erat annus iubileus in ueteri teſtamento quolibet quinquageſimo anno & tunc qui erat ſeruus efficiebatur liber & carcerati liberabantur ut diffuſius ſcripſi in libello de ponti.poteſtate uerſi.aggrediamur itaque & ſequen.ubi retuli inter alios Ioann. de Ana. in tractatu de iubileo impreßo poſt titulum de cri.fal. quibus ſcriptis addo Guiel. Duranti in libro diuinorum offi.de quinquageſima,qui ſic inquit in quinquageſimo uero annorum erit annus iubileus qui quinquageſimus erat. Tunc enim erat ſeptenarij celebritas, quòd ſeptimana dies celebrabatur, ſcilicet ſabbatum, & ſeptima ſeptimana, ut penthecoſtes. Septimus menſis, ſcilicet September & ſeptimus annus, ut iubileus. In quo omnes ſerui liberabantur. Si uero aliquis eſſet, qui nollet liberari, ſed remanere in ſeruitute domini ſui; ducebatur ad poſtes tabernaculi, uel templi, & perforabatur eius auris cum fibula, quod erat ſignum ſeruicij, nec deinceps manumittebatur etiam ſi uellet dicta tamen gloſa ſecunda in fi. dicit quòd erat ſeruus uſque dum uiueret

uelusque ad annum iubilei. Item omnia quæ tellus ex granis eo anno procreabat omnibus erant communia, non enim colebatur illo anno. Omnia etiam debita illo anno remittebantur & poſſeſsiones alienatæ reſtituebantur, unde iubileus remittens uel initiãs interpretatur per quem recta penitentia figuratur per quam uera libertas tribuitur & a ſeruitute diaboli liberamur per eam etiam peccatorum debita remittuntur & hæreditas æterna atq; cœleſtis manſiones reſtituuntur. quinquageſima ergo penitentiæ temporis & remiſsionis ſignificat inde eſt quòd hoc tempore pſal. Miſerere mei Deus qui eſt quinquageſimus & eſt pſal. penitentiæ & remiſsionis frequenter legitur & cantatur de diluuio. Nam ſicut per diluuium mundus purgatus eſt malis hominibus ita p penitẽtiã purgatur microcoſmus. i. minor mũdus. ſ. homo a uitijs & criminibus rurſus quinquaginta dies in penitentijs dicimur ut in quinquaginta diebus a paſca uſq; ad penthecoſtem quos in letitia ſumus acturi non excedamur quin in die penthecoſtes ſpiritus ſancti gratiam ſuſcipere mereamur. fruitur enim quinquageſima in die paſchæ quia penitentia ad nouitatem uitæ reſtringere facit de die ſancto pẽthe. 4. colum. circa prin. ſic inquit rurſus in quinquageſimo anno erit iubileus annus qui interpretatur annus remiſsionis qui ſeptenis annorum ebdomadibus. 50. 40. & . 60. annis texitur in quo clãgebãtur tubæ & omnia debita remittebantur. & liber-

tas cõceſſa confirmabatur antiquæ poßeßiones alie natæ omnibus reſtituebantur ut dictũ eſt ſub dñica quinquageſimæ ſimiliter in diebus penthe. hunc numerum poſt domini reſurrectionem obſeruamus ſuſci pientes aduenientem in nos ſpiritus ſancti gratiã per quem efficiamur filij Dei *& uirtutum poſſeßio nobis reſtituitur & remiſſa culpa & totius debiti chyrographo euacuato ab omni ſeruitutis nexu liberi efficiamur.75.di.hunc numerum.* Præterea *iſtæ numerus quinquageſimus reſultat ex ſeptenario numero ducto in ſe ipſo ſuperadita unitate,ſeptem enim ſunt ebdomadæ a paſca uſq; ad penthecoſten.* Et *ita cõputantur quinquageſimo die a paſca eſt pen.in quo datur ſpiritus ſanctus cuius dona ſunt ſeptem quæ dantur ab uno.* Iudei *enim ſeptenarium numerum nõ ſine figura in omnibus obſeruant pro ut dictum eſt ſub quinquageſima.*Aſcenſio *autẽ fuit quadrageſimo die qui eſt numerus penitentiæ, & hoc competens fuit, quia per penitentiam homo fit ſimilis* Deo *& hoc eſt aſcendere.& eſt ſciendum* ꝙ Bonifatius *octauus papa compilator,immo uerius auctor libri.6.in quadam ſua extrauaganti quæ incipit antiquorum habet fida relatio de qua facit mentionem glo.in cle.2. in uerbo a pœna & culpa in fi.de pe. & remiſ. ſtatuit & conceßit omnibus reuerenter accedentibus ad baſilicas beatorum* Petri *&* Pauli *in anno & quolibet centeſimo anno ſubſecuturo non ſolum plenam & largiorem ſed plenisſimam omnium ſuorum pec*

catorum ueniam. Statumq; q̃ qui talem indulgentiã conſequi uoluerunt ſi fuerunt Romani. 30. dies cum continuis uel interpollatis ſi peregrini. 15. ad dictas baſilicas reuerenter accedãt ſubdens quod unuſquiſq; tanto plus merebitur & indulgentiam efficaciter conſequitur qui ipſas baſilicas frequẽtabit deuotius & iſte fuit primus annus iubilei. Deinde ſuperuenit Clemens ſextus electus Auinione, & præmiſſo ſolẽni exordio attendens quòd in lege Moſaica quam non uenit Chriſtus ſoluere, ſed adimplere, ut ipſe inquit Mat. 5. licet ipſe locum non alleget iubileus remiſſionis & gaudij erat quinquageſimus annus ad clamorem populi Romani humiliter ſupplicãtis et per ſuos proprios nuntios dicentis aperi nobis domine theſaurum fontem aquæ uiuæ cõſiderans etiam quòd pauci propter uitæ hominis breuitatem ualeant ad annum induſimum peruenire prædictam indulgentiæ conceßionem Bonifatij prædeceſſoris ſui ad annum quinquageſimum reduxit. Statuens omnes Chriſti fideles qui in anno CCCL. & deinceps perpetuis futuris temporibus de quinquageſimo in quinquageſimum annum apoſtolorum Petri & Pauli baſilicas & lateranã eccleſiam deuote uiſitauerint pleniſſimam omnium peccatorum ſuorũ ueniam conſequãtur, & approbat numerum dierum & ſubdit q̃ illi iter arripiunt & legittime impediti illo anno ad urbem peruenire nõ poſſunt uel inuia uel Romæ numerum dierum non compleuerint deceßerint eãdem

indulgentiam conſequantur. Et is fuit ſecundus iubileus datus Auinione. 6. Klendas februarij an. primo Superuenit poſtea Gregorius. 11. qui exiſtēs Auinione addendo ſtatuit q̃ illi qui prædictam indulgentiam dictis tēporibus cōſequi uoluerint teneātur et debeāt uiſitare eccleſiam beatæ Mariæ maioris ſicut eccleſiā beatorum apoſtolorum Petri & Pauli & eccleſiā lateranen. Et poſt mortē illius fuit tertius iubileus. MCCCC: Et tunc erat ſciſma in eccleſia Dei & Romæ tenebat ſedem apoſtolicam Petrus de Camanellis uocatus in ſua obedientia papa nonus Bonifatius, anno uero iſto milleſimo CCCCL. extat dominus noſter Nicolaus Papa quintus qui præmiſſo ſolēni exordio in quo inter alia dicit q̃ Deus omnipotens lapſu hominis uetuſtatem nunc diluuio nūc circunciſione, nunc legi, nunc alijs atq; alijs remedijs nouiſſime per incarnationem uerbi miſterium in melius innouauit. in cuius aduentum illuminatum nonnulli ſucceſſores Petri iubilei anni miſterij ordinarunt, ordinant et approbant omnia prædicta & de uenerabiliū fratrū ſuorū Cardinaliū cōſilio et apoſtolicæ ptātis plenitudine ſtatuūt q̃ uiſitantes oēs p̄dictas quatuor eccleſias quibuſcūq; ēt prauiſſimis delictis obnoxios oīum peccatorū ſuorū ueniā cōſequātur, et ſubdit in fi. q̃ oēs p̄parēt dn̄o corda ſua & mores in melius reformare conentur a malefactis abſtineāt dn̄o p penitētiæ dolorē p humilitatē debitū gemitū p cōtritionē cordis ſacrificium cooperātibus

elemoſinis & peregrinationibus reconciliantibus ut ſanctorum templa uiſitantes quorum millia uere innumerabilia una cum glorioſiſsimis apoſtolis Petro & Paulo in aliena urbe requieſcunt per mortem Chriſti amore pro poſſe eius conſpectui ſemper aſſiſtant intercęſſores habere mereantur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno. MCCCCL. Et ſciendũ quòd præfatus Nicolaus propter maximam multitudinem hominum Romam concurrentium multotiens abbreuiauit numerum dierum .15. diſtinguendo etiam ultramontanos a citramontanis. Aliquando reducendo tempus ad quinq; aliquando ad tres, aliquando ad duos dies & utebatur his uerbis concedimus plenariam remisſionem omnium peccatorum et indulgentiam iubilei, & fuit dubitatum an illud uerbum indulgentiæ iubilei aliquid operaretur, quidam dicebant quòd ſic ꝙ operabatur quo ad meritum & eſt ſciendũ quòd licet quælibet oratio ſit bona & cõueniat in anno iubilei dummodo habeat circũſtantias de quibus per notabilem glo.in cle.1.in uerbo cõfeſſis de reli.& uene.ſan.porisſime tamen conuenit oratio dominica de qua habetur in.c.id ſemper placuit de conſe.di.5. Io.de Ana. omiſit allegare Math. 6. & Lucæ.11.& in lib.diui.offi.de ratione ſeu collecta penult.colum.& Auguſti.ad hæremi. ſermones. 23. Conuenit etiam magis uidetur cõformis dictus pſal: Quinquageſimus qui incipit miſerere mei Deus qui uocatur pſal.iubilei & remisſionis ut dicit Caſsio-

dorus de quo pſal. habetur de pe.di .3. Dauid quoq; & ibi dicit beatus Hieronymus q; oſtendit totam pe nitentiam, & ſciendũ eſt q; in omnibus prædictis apo ſtolicis conceſsionibus dicitur quòd prædictæ indul- gentiæ dantur ſolum uere penitentibus et confeſſis. Circa quod eſt dicta not.glo.in uerbo confeſſis, quæ dicit quis eſt hic & laudabimus eum inferẽs paucos eſſe qui huiuſmodi indulgentias conſequantur, & ibidem.d.Car.poſt Zenze.dicit quòd qui uult cõſe- qui huiuſmodi ĩdulgẽtias expedit ut peniteat. Quia nec Deus impenitenti parcere poſſet, licet ad penitẽ tiam poſsit peccatorem illuſtrare facit.c.peccati ue- niam de re.iur.in.6.ubi glo.dicit quomodo gaude- bis te fore contritum niſi primo doleas te fore per- uerſum & dicit ibi Car.q; credit illum fore contritũ qui anno præcedẽti fuit cõfeſſus & habet animũ con fitẽdi anno ſequenti uel ſtatuto tẽpore a iure & ſa- cris canonibus iux.d.c.oĩs utriuſq; ſexus de pe.et re. hæc ſunt uerba Io.de Ana.in tractatu de iubileo. 3. & .4.colum.cũ aliquibus de meis interpoſitis. Et addo quòd in iubileo dimittebatur ſeruitus in indul- gentijs apoſtolicis dimittitur peccatũ qui enim facit peccatũ ſeruus eſt peccati Io.8.& ad Ro.6. in iu- bileo oĩa debita remittebãtur in indulgentijs prædi- ctis omnia peccata dimittũtur iux.illud oẽ debitũ di- miſit tibi Lucæ.16.& dimitte nobis debita noſtra. Mat.6. Luc.11.in iubileo poſſeſsiones alienatæ re- ſtituuntur in indulgentijs poſſeſsio animæ occupate a

diabolo propter peccatū reſtituitur in iubileo unuſquiſque redibat ad familiam ſuam in indulgentijs reditur ad patriam cœleſtem a qua deſcendimus. Nō enim habemus hic permanentem ſed futuram inquimus ad Hæbreos.13.& conuerſatio noſtra in cœlis eſt Ad Philip.3.in iubileo omnia erant cōmunia quæ illo anno tellus producebat in indulgentijs, indulgentiæ prædictæ ſunt communes omnibus illas uolentibus. In iubileo ſeruus qui nolebat liberari ſed remanere ſeruus ducebatur ad poſtes tabernaculi, uel templi & perforabatur eius auris cum fibula nec deinceps manumittebatur in indulgentijs qui illas cōſequi non uult nec confiteri peccata ſua iuxta cap. omnis utriuſq; ſexus de pœniten. & remiſſio. remanet in ſeruitute diaboli propter perſeuerantiam in peccato & caret ſepultura eccleſia.d. c. omnis quæ omnia referre opere pretium exiſtimaui ut Martin Luther intelligat quid retroactis temporibus per Rom.pon.in concedendis indulgentijs obſeruatum fuerit & quanti ſemper fuerint indulgentiæ maxime plenariæ apud populos Chriſtianos & eccleſiæ theſaurus in quo conſiſtat, & ad quem ſpectat illius diſpenſatio & quanto tempore apud Chriſti populum notus & cognitus fuerit tam in ueteri quam nouo teſtamento, quæ ſi illi nota fuiſſent proculdubio illa non ſpreuiſſet, ſicut & gallus Eſopi ſpreuit lapidem prætioſum in luto iacētem, nec dixiſſet.ego ſine libera fronte confiteor, atque proteſtor me

non magnopere curare indulgentias quo ad remiſſionem pœnarum in qua illi ſola gloriantur &c. utq; de præmiſſis inſtructus amplius non ſit incredulus ſed fidelis & imitetur Thomam apoſtolum. Ioan.20.c. Petrum principem apoſtolorum qui abnegationem domini Dei ſui fleuit amare ut ſupra dictum eſt. Et Niniuitas Ionæ. 3. & Dauid regem qui condolens de adulterio per ipſum cum Berſabe commiſſo & homicidio Vriæ marito Berſabe perpetrato flens compoſuit pſal. Miſerere mei Deus, præallegatum. 2. Regum. c. 11. & Archidia. in. c. totam de peniten. diſtinctione. 3. in princi. & glo. in c. cum olim el. 2. in uerbo Vriæ de offi. de leg. Magdalenam Lucæ. 7. Paulum Actuum. 9. Auguſtinum, & plures alios quos non ignoras, & Deus qui omnipotens qui eſt miſericors & miſerator. c. 10. tui miſerebitur. Et tibi occurret ut pater filio prodigo ad eum redeunti & te amplexabitur. Lucæ 15. & ego in domino gloriabor ꝙ lucratus fuero fratrem meũ iuxta uerbum Chriſti Mat. 18. & c. nouit in prin. de iudi. quia ſummũ gaudium erit in cœlo de peccatore conuerſo ſicut de oue uagante & errante reperta & ad domũ ſuper humeros paſtoris reportata Lucæ. 15. Mat. 18. c. importuna de pe. di. 1. c. qui ſãctitas circa me. 50. di. alia multa de theſauro eccl'æ et de huiuſmodi ĩdulgẽtijs ĩ libello de pon. pote. maxime in uerſ. aggrediamur itaq;, ꝙ hic addi poſſunt ad perfectam de præmiſſis indulgentijs.

Circa tertiam concluſionem quæ eſt quòd Papa habet facultatē diſpenſandi et ex arbitrio diſtribuē di theſaurū eccleſiæ non expedit ulterius inſiſtere cū hæc ueritas pateat liquido & affatim diuinis et humanis auctoritatibus ueteris & noui teſtamēti et ſacrorum canonū ex his quæ abunde ſcripſi in libello de pon. poteſta. maxime in uerſiculo diuini numinis & beatiſsimæ ſemper uirginis, & in uerſi. aggrediamur itaq; & ſupra in hoc libello per totum.

Vnum in calce huius libelli non omittam concernēs ſalutem Mar. Lutheri quod ſaltē ſepties ſingulis diebus mortaliter & grauiter peccauit et quotidie peccat & omnes alij eius peruerſum dogma ſequentes in ſacris ordinibus conſtituti & beneficia eccleſiaſtica posſidētes, quoniā ſi quottidie non dicūt diuinum officiū ab eccleſia inſtitutū uidelicet ſeptem horas canonicas matutinum, primam, tertiā, ſextā, nonam, ueſperas, & cōpletorium, peccat mortaliter ut tenet Inno. d. Abbas & omnes doc. in. c. i. 2. col. uerſ. nota ibi ſepties de cele. miſ. qui dicunt dictum officium eſſe de iure diuino, contra quod, nec papa poßit diſpenſare niſi iuſta & rationabili cauſa ſubſiſtente. ego pro hoc dicto allego pſal. 118. ubi dicitur ſepties in die laudē dixi tibi & pſal. 118. ibi media nocte ſurgebā ad confitendū tibi & pſal. 62. in matutinis meditabor in te, ſi uero dicit dictum offitium totiens peccat, quotiens dicit horas canonicas maxime beatiſsimæ uirginis Mariæ tenendo opinionē ſuā

ſupra recitatam uidelicet quod in eccleſia Dei *non ſunt merita ſanctorum quia blaſphemat unum labijs dicendo & aliud corde tenẽdo, maxime dicẽdo præcibus & meritis beatæ* Mariæ *uirginis &c. & omnes ſancti tui quæſumus domine nos ubiq; adiuuent ut dum eorũ merita recolimus &c.* Et itẽ pec*cat celebrãdo miſſas maxime ubi dicit oratiões quæ faciunt mentionem de meritis ſanctorum quorũ aliquas ſupra retuli in uerſi. ex præmiſſis patet ratio cum conſtantiſſime ſe affirmet proteſtari & aſſerat ſeparatum eſſe pro hoc ignem ſubire iuxta illud ore ſuo benedicebant. corde autem ſuo maledicebant* p̃s. *61. & labijs populus hic me honorat, cor autẽ eorũ longe eſt a me* Eſa.29.& Mat.15. *& qui unum ore dicit quod corde diſſidet peccat mortaliter, ut eſt glo.not.in.c.humilitatis.22.q.2.* Cor enim Deus *interrogat non uerba nec manũ.c.ſi quid inueniſti.24. q.5. & ſcrutans corda & renes* Deus Hiere.17.c. *tua in fi.de ſimo. & extant uerſus.*

Tolle caput cerui caput ouis uiſcera ſerui,
Et *offert iſta* Deo *ſicq; fueris eo. et alibi ad idẽ*
Dimidium *ſperæ ſperam cum principe* Romæ.
Poſtulat a uobis totius conditor orbis.

Nec *conſyderat* Deus *quæ ſunt ſed quo animo fiant c.1.15.q.6.unde glo.not.in.c.1.in uerbo qualitas de colluſi. dicit* Deum *nõ eſſe remuneratorem nominum ſed aduerbiorũ. i. non remunerat quod fit ſed quo animo fiat, non enim remunerauit* Iudeos *qui illum cru-*

ciſixerunt licet illius mors bona fuerit quia propter hoc redemit nos a pœnis inferni ſed quia malo animo & per inuidiam fecerunt, unde Ni. de lyra Io.19. ſuper uerbo non haberes poteſtatem aduerſum me ullam dicit Iudam fuiſſe motum cupiditate & auaritia, Iudeos inuidia & rancore. Pilatum humano timore. Nec Deus iudicat quenquã ex operibus ſuis ſed ex corde & animo ut tenet Hoſti. in ſumma de iure iuran. §. quot comites uerſ. 1. & glo. in. c. grauibus. 3. q. 7. ego ad hoc allego illud euangelicum. Non quod intrat per os coinquinat hominẽ ſed quæ procedunt de corde Mat. 15. & Mar. 7. Itaq; bene faciet Martinus ſi cognoſcens ſe ipſum, & errorem ſuum reuertatur ad dominum, qui miſerebitur ei quia pius eſt & miſericors eſt ad ignoſcendum, ut ſupra dictum eſt.

Deo propitio ſcripſi quæ ſentio de pontifitia poteſtate & theſauro eccleſiæ in deteſtationem errorum Martini Lutheri hereſiarchæ & ſciſmatici. Rogo autem qui hæc legerit pro peccatore Petro apud Deum intercedat ut eum protegat ſeruet incolumem a lapſu cuſtodiat et ad uitam tandem perducat æternam ubi cum beatis æuo et ſuauiſſimo illo theſauro fruatur ſempiterno:

AD SAN-

AD SANCTISSIMVM DOMINVM NOSTRVM CLEMENTEM VII. PON. MAX.

PETRI ALBINIANI TRE- *tij iuris utriuſq; doc. de Confeſ- ſione epiſtola fœlici- ter incipit.*

QVONIAM *uideo beatiſſime pater noſtrorum temporum fœlicitas & gloria, ex breui apoſtolico mihi reddito ſibi per gratum fuiſſe intelligere me tuæ beatitudine ita mandante libellos de pontifitia poteſtate ac theſauro eccleſiæ compoſuiße contra lutheranos errores pro defenſione S. Sedis ac totius Chriſtianæ religionis hocq; effectum eſt ut multa uti equo currēti quoddam calcar additum ſit ad deteſtandum alium nefandum errorē lutheranū aſſerentem confeßionem auricularem (ut utar uerbis ſuis) non eſſe de iure diuino, ſed de iure humano ſeu poſitiuo & ſatisfieri Deo & conſcientiæ cuiuſq; ſi quis ſoli Deo cōtrito corde Hæbreorum more & inſtar confiteatur. Ex quo iniquo pernitioſo & nefando dogmate innumeræ pene animæ deceptæ maxime Germanorum, cuius eſt Martinus*

accepte maxime Germanorum cuius eſt Martinus Luther ad tartara tractæ ſūt cōtinue trahūtur quare pro mei exigui ing:nij uiribus & doctrinæ tenuitate occurrere cupiens ſcripſi libellum de confeßione quam non tantum & ſummorū pontificū & ſummorum ſacrorū theologorū ſententijs quibus dixit Luther nō credere ſed diuinis & euangelicis auctoritatibus & dictis quibus uelit nolit credere tenetur comprobaui eſſe de iure diuino et à Deo inſtitutam. Et omnes utriuſq; ſexus ad legittimā etatē diſcretionis peruenit de neceßitate ſalutis ſe teneri ad confitēdum iuxta cōſtitutionē innocentianā incipientē omnis utriuſq; ſexus de pe. & re. quē libellū tuæ. S. dicaui exploratū habēs illā noctes traducere ī sōnes ut cū ouibus ſuis & grege a Chriſto ſibi credito ad uitam perueniat perpetuā & ut cū beatis æuo fruatur ſēpiterno. Sperās inſuper ſi hæc mea ſcripta ad illas nationes ſeu gētes puenerint & eis innotuerint (Deo ꝓpitio) facillime ītelligēt falſo et prauo Luthero ſermone ſeu dogmate ſe magnopere deceptas & ſic ad priſtinā uerā & catholicā ſemitā a qua declinauerūt reuerſuras. Accipe igitur pater ſancte hunc libellum meū lucubratū aīo læto ac hylari uultu pro munuſculo. t. s. oblatū in ꝑpetuū pignus & monumētū fidei et pietatis ac ſeruitutis meæ in tuæ. s. quem redemptor noſter Ieſus Chriſtus pro bono publico diu ſoſpitem et incolumem ſeruet cui me quantum maxime ualeo, prono ore commendo.

AD SANCTISSIMVM DOMINVM NOSTRVM CLEMENTEM VII. PON. MAX.

PETRI ALBINIANI TRETIJ *iuris utriuſq; doc. de Confeſſione tractatus fœliciter incipit.*

DIVINO INVOCATO *præſidio quàmuis apud ſumnios & ſacros theologos, & canoniſtas beatißime pater iandudũ fuerit uẽtilata queſtio utrũ cõfeßio ſit de iure diuino an de iure poſitiuo: & adhuc ſub iudice lis eſt ualde ardua ſit ꝓpter auctoritatẽ tãtorũ doc. q̃ de ea ſcripſerũt, tamẽ* (Deo ꝓpitio) *ĩ hoc dicturus sũ noua ꝑ quæ liq̃do ueritas eluceſcet ſcaturiet et ut ſol fulgebit oĩbus pie et religioſe uiuẽtibus.* Aliquãdo. *n.* Deus *abſcõdit a ſapiẽtibus & prudẽtibus quæ reuelat paruulis* Mat. 11. & Lucæ. 10. *c. eſto ſubiectus.* 95. *di. c. quia fruſtra.* 8. *di. c. ſi habes & ibi glo. in uerbo ſenex in fi.* 24. *q.* 3. *l. potioris.* C. *de offi. rec. & in prohemio inſti. §. cumq;, & ſpiritus ubi uult ſpirat* Ioan. 3. 2. *ad* Corin. 3. *c. niſi cum pridem. §. uerum de renun.* Pri*mum igitur dicendum uidetur q̃ confeßio ſit de iure*

Initium auctoritatum principalis quæſtionis.

poſitiuo, & hoc tenet glo. magiſtra & ſummæ au-ctoritatis de peni. di. 5. in ſumma quam refert & ſe-quitur. d. Ab. in. c. omnis utriuſq; ſexus. 5. col. uerſi. extra glo. de pe. & re. quærens in primis ubi con-feßio fuit inſtituta & an ſit de iure diuino an huma-no de quo dicit multas eſſe opiniones relatas per. d. glo in ſumma & doc. ſuper ea. quidam enim dicunt illam inſtitutam in paradiſo figuratiue cum Deus di xit & indirecte compulit Adam ad confitendũ pec-catum ſuum, alij ſub lege alij quòd in nouo teſtamen to figuratiue dum Chriſtus dixit. 10. leproſis ite & oſtendite uos ſacerdotibus, alij quòd auctoritate Ia-cobi apoſtoli. Confitemini (inquit) alterutrum pec-cata ueſtra & c. omiſit allegare Iaco. c. ult. ſed dicta glo. tenet quòd potius fuerit inſtituta ex quadam ge-nerali traditione eccleſiæ. unde Græci non peccant non utendo confeßione confitentur enim ſoli Deo in ſecreto, quia apud eos non emanauit inſtitutio. d. c. õis utriuſq; ſexus ſicut in ſimili dicimus in cõtinẽtia. Nam non peccant eorum ſacerdotes utendo matri-monio, quia continentia eſt de iure poſitiuo & ipſi non admiſerũt dictam inſtitutionem. c. nicena. 31. di. & . c. cum olim de cle. non coniu. Idem tenet Ni. de Lira. 4. ſen. di. 17. in prin. dicens quòd nõ poſſumus inuenire præceptum quo quis teneatur ad confeßio-nem niſi iuris naturalis & poſitiui & multum pla cet. d. Ab. iſta opinio, quia ſecundum eum, non eſt ali qua auctoritas aperta quæ innuat Deũ ſeu Chriſtũ

inſtituiſſe confeßionem faciendam ſacerdoti hodie tamen cum ſit generalis apud nos illa traditio peccaret latinus mortaliter non utendo confeßione. u. diſt. in his & d. c. oīs unde dici poteſt q̄ hæc ſit cōis opinio. Dicitur. n. cōis quādo unus doc. magnæ auctoritatis approbat opinionem alicuius glo. ut tenet ſingulariter Ia. But. in l. i. C. qui pro ſua iuris & Io. de Imo. in. c. Abbas quod me. cau. conſtat autem. d. Ab. eſſe ſummæ auctoritatis ita ut illius ſcripta hac tempeſtate noſtra habeātur pro reſponſionibus Apollinis. Communis opinio.

Alia opinio eſt quòd confeßio ſit de iure diuino, hanc opinionem tenet Archi. in. c. porro de pe. di. i. cuius uerba retuli in libello meo de theſauro eccleſiæ, uerſ. ad quintum & idem Archi. de pe. di. 5. ſuper glo. ſummæ & Bar. bellin. in addi. ad. d. Abb. in c. omnis. 4. colum. uerſ. quo iure inſtituta fuerit confeßio dicens hoc tenere Angelicū doctorem ſanctum Thomam. 4. ſen. di. 17. ar. i. circa medium & in fi. & ar. 2. circa me. & di. 21. q. 3. ar. i. ultra me. Idem reperio tenere acutißimi ingenij Io. Scotum ea. di. 17. i. q. & ſubdit. S. Tho. ſimiliter dicendum de penitentia quòd ſit inſtituta de iure diuino, ita determinat. s. Tho 4 ſen. di. 22. q. 2. ar. 3. circa fi. Idem reperio tenuiſſe Ia. Zocchum Patauinum in præclara eleganti & copioſa ſua repetitione. c. omnis utriuſq; ſexus in prin. qui dicit tria tempora eſſe in hoc conſideranda. ſ. naturæ, figuræ, & gratiæ. hoc eſt ante legem tempore legis & poſt legem. i. tēpore gratiæ, Alia opinio Bar. Bellī. S. Thomas. Io. Scotus. Iacobus Zocchus. Pulchra temporum diſtinctio.

propter quæ tempora tres miſſæ in die natalis domi ni celebrantur.c. nocte ſancta de conſe.di.1.c.conſu luiſti de cele.miſ. Nam *ſaluator noſter ſecundũ dicta tua tempore nobis penitentiæ parauit medicinã & poſtea per effuſionem ſui ſacratißimi ſanguinis per crucis paßionẽ & mortem uoluit nos ſaluare.* An*tiquißima eſt illa medicina penitentiæ quæ appellari poteſt naturæ,ſeu mentalis quæ a primo parente incipiens in* Moy*ſem terminauit. unde* Ambro*ſius in libro de penitentia,tranſumptiue in.c.*Adam *de pe. di.1.* Adam*(inquit) poſt culpam ſuam ſtatim* Deus *eijcit de paradiſo ut ageret penitentiam. unde poſt* Adam *uſq; ad* Moy*ſen homines rudes erant.* Nec *ullis ſub legibus uiuebant,ſed naturæ quodam claro lumine ducti uidebant ſe peccaſſe & tacita mẽte ſecum coram* Deo *confitebantur, hoc quidem donum huius medicinæ a benigno creatore attributũ ꝙ rationis frueretur homine & ſe peccaſſe cum turpitudine uitij cum nobilitate fuerit natura hominis quæ partem angelica eſt;uiderent cognoſcerunt & intelligerent.* Ratione *quidem naturæ ſentit homo quid deceat, quid turpe ſit quid ue honeſtum ut dicunt* Theologi,*& quidam* Lauredanus *Syco* Polentanus *ciuis* Pata*uinus notabilis literatißimus in dicendi arte peritus in quodam ſuo notabili tractatu de confeßione cui applaudent iura noſtra dicentia quòd in quacunque agibili naturæ huiuſmodi datum eſt quid liceat ſecundum equitatem, quid deceat ſecundum*

honeſtatem, quid expediat ſecundum utilitatem .c. magne in principio de uoto. Ego addo argu. in.c. aliud.11.queſtione prima, & .c.denique.4. diſtinctione unde Chayn qui ſecundum naturæ tempus fuit de fratricidio condemnatus Gene. 4. non doluit corde indurauit ſpe cum dixit. Nunquid ſum cuſtos fratris mei.Gene.4. & .c.ſerpens de peniten.diſtinctione prima & in.c.peccato uerſic.Chayn, nec ratione naturæ cognouit quid expediens ſibi eſſet unde noluit peccatum ſuum confiteri, ſed potius mentiri & in profundum diſperationis ſubmerſus ait maior eſt iniquitas mea quam ut ueniam merear. d. c. peccato. exijt Chayn a facie Dei & habitauit in terra Naym. ſic etiam a facie Dei fugit Adam qui doluit de peccato, & uidit ſe indignum facie conſpectu Dei Geneſis tertio de penitentijs diſtinctione prima cap. ecce uenit interrogatus a Deo quare fugit. Dixit audiui uocem tuam timui & abſcondi me quia nudus eram. Exijt ergo a facie Dei, quia propter peccatum erat indignus conſpectu Dei. Sancti enim manducant & bibunt in conſpectu Dei dicto cap. Ecce uidit tamen Adam ratione naturæ; quid deceret quid ue turpe fecit. Cogitauit etiam maiorem eſſe miſericordiam Dei creatoris, quàm inobedientiam reati exiſtimauit. Cuius contrarium mentitus eſt Chayn. Dicunt quidam quòd Adam & Eua ſunt confeſſi ore dicto capitu. ſerpens

Nota quæ faciunt hominem uoti ſui cōpotē.

& Gene.3.ibi ſed nunc confeſſa eſt peccatum. Dicit tamen ibi glo. in uerbo mulier quòd tunc non peccauit, ſed peccatum retorquet c.1. & ſerpẽtem, & ſerpens in actorem .ſ. Deum & Adam dixit. Sotia quã dediſti mihi fecit me peccare ſed dic quòd Adam & Eua ingemuerunt poſt culpam de paradiſo eiecti ut agerent penitentiam. Separatus a delicijs tunica pelicia indutus eſt Gene.3. tranſumptiue de pe di.2.

Tempus naturæ.

c. Adam. Tempore igitur naturæ intrinſecus animi & cordis dolor q̃ Deum offendiſſet culpam remittebat & damnationem perpetuam euitabat non tamen tunc perueniebatur ad regnum cœlorum quod uſq; ad mortem Chriſti fuit omnibus obſeratum c. maiores de bap. uerſ. cum uero circumciſio & ſic illo tempore criminis ueniam ſine confeßione & ſacerdotali offitio poterit promereri.

Tempus figuræ.

Tempore autem figuræ modus fuit ſecundus confitẽdi, qui uſq; ad aduentum Chriſti durauit, hunc figuratiuum appellant quia quæ illis temporibus eueniebant, erant figura de Chriſto qui multos ad annos fuit poſtea præfiguratum, hoc ego comprobo per dictum Apoſtoli.1. ad Corin.10. Hæc autem (inquit) omnia in figura cõtingebant illis, hunc modum ſecundum reperio quẽdam ritum prioris naturæ ſecutum, quẽdã poſterioris gratiæ tempore cõformatum. Nã propheta Dauid pſal.50. incipiente, Miſerere mei Deus tempore legis figuræ, dixit. Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus & cor contritum & humiliatum Deus nõ

deſpicies. Item dixit, Confitebor aduerſum me iniu- ſtitiam meam domino & tu remiſiſti impietatē pec- cati mei, omiſit allegare pſal. 31. quod exponit Augu ſtinus. Magna inquit pietas eſt domini ut ad ſolam profeſſionem .i. uoluntatem confitendi & ſic per ſolā cordis contritionem peccatum dimiſerit nundū pro nuntiatum ore. Tamen Deus audit in corde hæc sūt uerba ad literam de peni. di. 1. in prin. §. ſacrifitium, Surgat Ezechiæ auctoritas. 33. c. in quacunq; hora (inquit) conuerſus ingemuerit peccator uita uiuet & non morietur, & idem. 18. in quacunq; hora cō- uerſus fuerit & ingemuerit peccator omnium ini- quitatum eius non recordabor amplius. c. ponderet 1. colum. 50. diſtin. & de pe. di. 7. circa fi. Scindite corda ueſtra & non ueſtimenta ueſtra in. c. hoc idem tranſumptiue in. c. ſcindite de peni. di. 1. & Iohel. 1. Zachar. 1. Conuertimini ad me in toto corde ueſtro & ego conuertar ad uos tranſumptiue in. c. conuerti mini ad me de pe. di. 1. & 16. q. 1. reuertimini. Hæ di uinæ auctoritates conueniunt prioris naturæ inſti- tutioni poſteriori uero tempore ſ. gratiæ conuenit Leui. 13. & 14. c ubi Moyſi præcepit Deus q̄ lepra i. peccatum uel macula ſiue in cute ſiue in domo ſiue in ueſte, ſiue in crine apparent. in cute i. in operatio ne in domo i. in conſcientia. in ueſte. i. in uirtutibus, quæ ſunt ueſtes animæ. in crine. i. in Chriſto qui eſt caput noſtrum ſacerdoti oſtenderet & iuxta eius ar bitrium ſeparata illius iuditio uel contaminaretur

Auguſtinus

Ezechias.

Optima figura manifeſt. ca

uel mondaretur Saul autem regum.1.16.c. cũ a ſpiritu maligno uexaretur quia aderat Dauid non poterat ad ſanæ mentis offitium redire niſi prius Dauid pſalterium.i. illud inſtrumentum arriperet, & coram eo pſaleret & ita ab eius uexatione diabolus recederet, in quo miſtice notandum quòd quicunque a Diabolo per peccatum mancipatur, ab eius dominio non eripitur niſi prius Dauid .i. eccleſia pſalterium accipiat & coram Deo pſalat.i. ſpiritualis gratiæ participem faciat. i. charitatis eccleſiaſticæ quam quis participat digne penitendo. Dauid quoq;.2. Regum.11.& .c.12. cum adulterium comiſiſſet cum Berſabe & homicidium.in Vriam, non ante audiuit a propheta Nathan tranſtulit dominus peccatum tuum antequàm confiteretur ore. Prius enim prophetæ arguenti peccatum confeſſus eſt. poſtea audiuit prophetam dicentem tranſtulit dominus peccatum tuum a te hæc omnia leguntur tranſumptiue de peniten.diſtin.1.§.ex his ſub.§. deniq; in uerſ. Saul. Hoc ergo tempore figuræ ſiue legis tempore aliquando ſolam cordis contritionem ſufficiſſe, quandoq; cordis contritionem & oris confeſſionem ſacerdotibus adhibuiſſe ut ſupra legimus quoniã reperio ſatisfactum fuiſſe pro delictis in actione penitentiæ iuxta illud Achab.7. Achab quoq; cum de innocẽtijs ſanguinis effuſione ſententiam comminantis Dei audiret.3. Regum.21.c. induit ſe ipſum cilitio ſatisfaciens Deo per penitentiam interiorem & exteriorem. Vnde

Dauid.

Miſtica figura.

Dauid.

Achab.

dominus ait ad Heliam quoniam Achab reueritus eſt faciem meam. Non inducam malum in diebus eius. Niniuitæ cũ audirẽt adhuc quadrageſima dies Niniuitæ.
& Niniue ſubuertetur ex edicto regis & principum penitentiam egerunt. Dicentes quis ſcit ſi conuertatur & uiuat & ignoſcat Deus, & relinquat poſt ſe benedictionem Ionæ.8. hac humilitatis ſatisfactione imminentem ſubuerſionem euadere meruerunt. hæc habentur ſub paragr. denique uerſiculo Achab, quorum exemplis oſtenditur ut nullus à Deo conſequitur ueniam niſi primum ſatisfecerit ſibi per penitentiam Nabuchodoſorquoq; propter ſuperbiam ſuam a rationabili mente in beſtialem animum commutatus eſt atq; a regno ſuo profugus recedens non ante regnum recepit quàm conuerſus dominum prædicauit Daniel.3.&.4.c. Deniq; plebs Iſraelitica ob culpam ſuæ tranſgreßionis captiuitati tradita non ante liberari meruit, quàm ſua peccata confitens Danielis & aliorum ſanctorum precibus ueniam accepit Danielis quarto, Hieremiæ ſecundo.c. iudicum.11. & tranſumptiue in dicto.§.Denique uerſiculo Nabuchodonoſor. Tertium tempus eſt tempus gratiæ in aduentu domini Tẽpus gratiæ.
qui noſter eſt Deus & dominus Ieſus Chriſtus, q̃propter auctore ipſo hæc iſta eſt qua in p̃ſentiarũ utimur inſtituta cõfeßio ut homines omnia quæ egerint peccata rite ſacerdotibus cõfiteantur ſua et peccati mon daretur labe atque duce Dei miſericordia oſtendant

ad cœlos & quam deſiderat uitam conſequantur æternam. Secundus hic eſt modus ab ipſo domino apoſtolis traditus dicente ex ore Iacobi apoſtoli.c. uult tranſumptiue in.c.confitemini alterutrum peccata ueſtra. Monet quoq; *Chriſtus peccatorē ut ſua reata confiteatur ſacerdoti,inquit enim ad leproſum qui peccati tenebatur lepra* Io.5.*tranſumptiue in.c. cum infirmitas de pe. & re.uade & oſtende te ſacerdotibus & offeras munus quod præcepit Moyſes in teſtimonium illis* Lucæ.17.c.& Mat.8.*in.c.reuertimini uerſ.unde datur intelligi de pe.di.1. & habetur* Mat.3.& Mar.1.Q*uod uenientes ad Ioan. ut ab eo baptizarentur primum prædicabat baptiſmū penitentiæ & confitebantur peccata ſua, oſtendens quòd quiſq; debet peccata ſua damnādo confiteri qui in nouationem melioris uitæ ſuæ regenerationis gratiam deſiderat accipere tranſumptiue de pe.diſtin.1, c.peccato alias eſt uerſ.in euangelio.*Commonere ergo nos facit Chriſtus *ut de peccatis noſtris ore proprio & uoce confiteamur abſolutionem petamus & penitentiam pro peccatis agamus.*Chriſtus *nanq; legitur alias ſuſcitaſſe mortuos* Lucæ.7. Matth.9. Mar.5.& Io.11.& *alios a lepra mondaſſe* Lucæ 5.&.17.Mat.8.& Mar.1. *alios illuminaſſe* Io. 9.*aliorum membra paraliſi diſſoluta conſolidaſſe* Omnium *tamen petentium ſanitatem propria uoce uel amicorum legitur præceſſiſſe rogantem & preces.* Luca *enim referrente in.*4.&.7.c.*didicimus*

quòd pro ſocru Petri prius dominus rogatus eſt quã eam ſanam redderet. Multa de his leguntur exempla de pe.di.1.§.peccato alias eſt in euangelio. Poſt igitur aduentum Chriſti facile demonſtratur ſine confeßione oris & operis ſatisfactione nullum poſſe ueniam promereri hinc eſt quod dicit ſanctus Leo papa ſufficit penitenti confeßio quæ primum domino Deo offertur. Deinde ſacerdoti qui pro delicti penitentis præcator accedat de peni.di.1.c.ſufficit. Et Auguſtinus in ſermone de penitentia non ſufficit mores in melius commutare, & a præteritis malis recedere, niſi etiam de his quæ facta ſunt ſatisfaciat domino per penitentiæ dolorem & humilitatis gemitum per contritionem cordis ſacrifitium operãtibus elemoſinis & ieiunijs tranſumptiue in.c.non ſufficit de pe.di.1. Poteſtatẽ hanc abſoluendi tradidit dominus ſacerdotibus ut ſupra in multis patuit auctoritatibus. unde Hieronymus in Malachia. quis ſanctus ſacerdos eſt & comedat in paſca dominũ Baltheo accingatur .i. linteo caſtitatis & audiat cum Apoſtolis. Sint lumbi ueſtri præcincti & lucernæ ardentes in manibus ueſtris tranſumptiue in. c. quis ſanctis de pe.di.1. & ego allego originaliter Lucæ 12. Et dixit dominus apoſtolo Petro prius quàm in cruce pateretur tibi dabo claues regni cœlorum & quodcunq; ligaueris ut in euangelio debuit allegare Mat.16.tranſumptiue in.c. quodcunq;. 24. q.1. & alijs apoſtolis talis poteſtas tradita eſt a domino

Mat.18.& Io.ulti.tranſumptiue in. c. noua de pe. & re.& dicitur in Mattheo & Io.in plurali dico uobis quæcunq; ligaueritis ſuper terram erunt ligata & in cœlis &c. & Io. ultimo accipite (inquit)ſpiritum ſanctum quorum remiſeritis peccata &c. Idem poſtquàm ſurrexit dominus iteratum eſt cum inſufflauit ſpiritum ſanctum in diſcipulos, & maxime in Petrum. hæc uerba ſunt Iaco. Zocchi in repetitione dicti.c.omnis utriuſq; ſexus in prin.

Ex quibus inferre & cōcludere uidetur cōfeßionem fuiſſe de iure diuino inſtitutam, & ſic contra opinionem.d.glo.in ſumma de peniten.diſtin 5.&.d. Ab in.d.c.omnis. nec eſt uériſimile Io. gloſatorem decretorum ignoraſſe auctoritates allegatas per Iaco.Zocchum cum ipſas gloſauerit & ſic familiares habuerit & tamen aliter ſenſerit quàm Iacobus Zocchus. Quare hanc uarietatem opinionum, tacitus ego conſiderans ſicut Iſrael ſomnia Ioſeph filij ſui Gene.36. dixi mihi ipſi audiam quid loquatur in

Opinio auctoritas. me dominus Deus quoniam loquatur pacem in plebem ſuam pſal.84. unde mihi ſuccurrunt aliæ diui-

1.auctoritas. næ auctoritates comprobantes opinionem Ia.Zocchi quam ueritatem teneo & in primis comprobo

2.auctoritas. auctoritate Eſaiæ.43. c.in fi.Narra(inquit)ſi quid habes ut iuſtificeris tranſumptiue de peniten. diſtin. 1.& ecce nunc tempus acceptabile & Ioſue. 7 .c. Ioſue dixit ad Achor. qui furatus fuerat de Anathema. Ierico regulam auream fili da gloriam do-

mino Deo *Iſrael*, *& confitere atque indica mihi quid feceris ne abſcondas, & in ipſa auctoritate etiam tangitur de confeßione cordis & contritione ibi da gloriam domino* Deo *Iſrael & confitere tranſumptiue in.c. non poteſt de pæniten. diſtinctione prima, & ibi* Archidia.*ſubdit, item eſt confeßio cordis in oratione gratiarum actione de qua in pſalmo præoccupemus faciem eius in confeßione, & alibi confitebor tibi in toto corde meo omiſit allegare pſalm. 110. Succurrit etiam mihi dictum* Matthei.*3. &* Marci *primo, ibi & baptizabantur ab eo in Iordane confitentes peccata ſua. Succurrit quoque quod claues regni cœlorum ligandi & ſoluendi traditæ* Petro *per illa uerba,* Paſce *oues meas* Joannis*.21. & ut diffuſius in libello meo a me edito de pontifitia poteſtate uerſiculo primo quòd papa fruſtra eſſent traditæ & ludibrio datæ* Petro, *ut dicit gloſa notabilis in. c. agite pænitentiam de pæniten.diſtinctione prima. cum nihil operarentur quòd fateri ſummæ dementiæ eſt, cum uerba debeant ſemper aliquid operari.* C. *de theſau.l.prima libro* : 11. *ff.ad muni .l. prima .ff. de lega.1.l.ſi quando.ff. de uſu & habi. l.diuus .c. in his de priuile.c.ſi papa eo.titulo in.6. &* Bal. *in rubrica de contrahen. emptio. dicit omne minimum uerbũ poſitũ in cõtractu cẽſetur poſitũ cũ miniſterio quod dictum refert & ſequitur pceptor meus in canonibus* Alex.Ne.*in.c.paſtoralis prima columna de*

NOT. PERPETVO.

3. auctoritas
4. auctoritas.

Verba ſemper debent aliquid operari.

ap. & præceptor meus in legibus Alex. Imo. conſilio.118 .incipiente in caſu quo quæritur.3. colum. in princi. uerſi.3.probatur.5.uol. & ſemper curandū eſt ut res potius ualeat quam pereat.c. Abbate. ſane de uerb.ſigni c.inter dilectos in ſi de ſi.inſtrumētorum & ſi hæc in profanis multo magis in diuinis,unde dicitur cœlum & terra tranſibunt & uerba mea non præteribunt Lucæ.21. & Mat.24. & quæ de labijs meis procedunt nō faciam irrita pſal. 88. & facilius cœlum & terram præterire quam de lege unum apicē cadere Luc.16. & iota aut unus apex non præteribit a lege donec omnia fiant Mat. .5.ex his auctoritatibus ortum eſt illud tritum dictum Deus & natura nihil agunt fruſtra ar.c.2. de probat. Claues autē prædictæ neceſſariæ ſunt quia nullus ſine crimine uiuit inquit Cato & ſi dixerimus quia peccatum non habemus ipſi nos ſeducimus & ueritas in nobis non eſt 10 epiſtola prima.§ quod autem de pe.di.3. & de pe.di.2.c ſi enim. 2.columna. Immo nec infans unus diei eſt ſine peccato ut dicit Auguſtinus ad heremitas ſermone.28. & .46.c. Si enim de pe.di.2.colum. & Hieronymus contra Iouinianum dicit omnis creatura ſub uitio eſt nō quod omnis peccauerit ſed quia nulla eſt quæ peccare non poßit. Poſſe autem peccare ut Augu.ait non eſt aliquid poſſe,immo aliquid nō poſſe unde ille ſolus uocatur omnipotens qui hoc non poteſt qui omnia poteſt,quia poſſe eſt aliquid poſſe peccare eſt aliquid

non poſſe

non poſſe: unde dicitur & ſine ipſo qui creauit cœlum & terram factum eſt nihil .i. peccatum Io. c. 1. *ſicut ergo quæ mutabilitatem neſcit omnis creatura uitioſa dicitur, quia mutabilitatis eſt capax iuxta illud non iuſtificabitur in conſpectu omnis uiuens omiſit allegare pſal. 142. Et aſtra non ſunt munda in conſpectu eius ſic comparatione eius creaturæ quæ incitationē non recipit omnis creatura quā percunctatur non uera ſed uana eſſe probatur unde omnis homo mendax eſſe dicitur & uanitati ſimilis factus hinc etiam eccleſiaſtes cuncta quæ ſub ſole ſunt quæ tempus uiciſsitudinem recipiunt non tantum modo uanitas ſed omni creaturæ ratione mutabilitatis in eſt ſed etiam uanitas uanitatum uarietate permutationis quantū recipiant eſſe dicuntur. hæc habentur de pe. di. 2. in fi. §. charitas uas quoq; electionis* Pau. 1. ad Corin. 4. *dicit nihil mihi conſcius ſum ſed in hoc iuſtificatus non ſum, &* Auguſtinus *ad heremitas ſermone. 46. 3. & .6. colum. dicit.* Nemo poteſt *gloriari caſtum uel mundū habere cor de pe. di.* 2. c. *ſi enim.* 2. *colum.* Claues *ergo ſunt diuinitus datæ quia omnino neceſſariæ ſunt ad ſaluandas animas* Mat. 18. & Io. 10. & *non operantur niſi requirātur ab illas habentibus petite (inquit* Chriſtus*) & accipietis quærite & inuenietis pulſate & aperietur uobis &c.* Lucæ. 11. *uſq; modo nō petiſtis quicquā* Io. 16. Non *ergo clauis operabitur niſi præmiſſa requiſitione per confeſsionem.* Inſuper *ad quid*

Eccleſiaſtes

Nemo pōt gloriari habere caſtum habere cor & mundū.

a Chriſto eſſet data poteſtas ligandi & ſoluendi ſacerdotibus ſi neceſſaria non fuiſſet ad ſalutem animarum. Nam fatuum eſſet intelligere dictam poteſtatem ligandi & ſoluendi datam fuiſſe pro ligandis lignis aut alijs rebus inanimatis aut pro animalibus & brutis quia non conueniret ſacerdotibus huiuſmodi exercitia, nec in cœlo huiuſmodi ligamina ad ſolutiones admitterentur nec ibi conueniunt, & ſic nõ eſſet ſatisfactũ uerbis euãgelij, Erũt ligata & ſoluta & ĩ cœlo. Expedit ergo ut dicta uerba ligata et ſoluta erunt & in cœlo intelligãtur de aĩabus hominũ ꝑpter quas Deus factus eſt homo & mortẽ paſſus ut in Simbolo eccleſiaſtico & Io.1. & miſſus eſt ad oues quæ perierant domus Iſrael Mat.15. & ipſe ſaluum faciet. Immo fecit populum ſuum a peccatis eorum Mat.1.c. ligamina autẽ & ſolutionis huiuſmodi præſupponunt peccata hominum quæ non poſſunt operari niſi per ſacerdotibus qbus data eſt adminiſtratio per dicta uerba quæcunq; alligaueritis ſuper terrã &c. Mat.18. & c. quodcũq; in prin. 24. queſtio.1. Adminiſtratio autem prædicta non fit niſi detecto reatu ſeu peccato habenti dictam facultatem adminiſtrandi, ſiue ligandi & ſoluendi iuxta illud Boetij de conſolatione ſi medicamen (inquit) expectas neceſſe eſt ut uulnus detegas, quod dictum refert gl.in.§.cũ ergo in prin. de pe. di.1. & ſanctus Tho. in.4. ſentẽtiarũ di.17. ar.1. in prin. & Grego.in.

5. Auctoritas. Probator etiã alia auctoritate euangelica. Nam

Chriſtus reſpondens Petro interroganti. Si peccauerit in me frater meus dimittã ei uſq; ad ſepties? Reſpondit nõ dico tibi uſq; ad ſepties ſed uſq; ad ſeptuagies ſepties Mat. 18. Lucæ. 17. c. quẽadmodũ in fi. de iure iur. c. ſepties de pe. di. 3. Ecce q̃ dicit Petrus ſi peccauerit, et ſic loquitur de peccato. Et Chriſtus reſpondit q̃ Petrus dimittat peccatũ uſq; ad ſeptuagies ſepties. Dimitti autem non poteſt quod non eſt, quia dimißio præſupponit actum ſicut priuatio præſupponit habitũ. l. 10. ff. uer. ob. c. ad diſſoluendum de deſpon. imp. Neceſſe eſt ergo q̃ aliquid ſit quod dimittatur uidelicet debitum. i. peccatũ ut in oratione dñica. Dimitte nobis debita noſtra. Et illud euãgelicũ Mat. 6. & Luc. 11. ſerue nequã oẽ debitũ dimiſi tibi Mat. 18. c. 2. de pe. di. 4. Dimitti aũt nõ põt niſi cõfiteaĩ et rogeĩ ſacerdos debitũ. i. peccatũ dimittat ut in. d. euãgelio, qa rogaſti me ut dimitterẽ niſi cõfeßũ fuerit et ſciat qd petitũ fuerit ut dimittaĩ, quia (ĩqt) papa licet locũ Dei teneamus ĩ terris nõ tñ de ocultis potuimus diuinare. c. 1. circa me. ut ecclẽs. Sicut et Petrus q licet eẽt ſpiritus dei plenus tñ nõ potuit ſecreta diuini cõſilij agnoſcere. 22. q. 2. c. Beatus et gl. ĩ. c. ulti. ĩ fi. de homi. Nec teneĩ qs diuinare ff. mã. l. fideiuſſor. §. ſi cũ debitor. ff. ad. l. aq̃l. l. ſi putator et gl. ĩ. d. c. 1. in uerbũ diuinare. Probatur quoq; ẽ alia auctoritate euãgelica. Nã cũ Xp̃s curaſſet. 10. leproſis illis dixit. Ite & oſtẽdite uos ſacerdotibus. u. 17. §. hic ẽt in pri. et. c. quẽ penitet. 2. col. circa me.

Papa licet teneat locũ Dei ĩ terris tamen non tenetur diuinare.

de peni.di.1.& c.1.de pe.di.6.Nam Chriſtus noluit eos mundare niſi ſub quadam conditione uidelicet q̃ irent ad ſacerdotes unde dixit imperando. Ite & oſtendite uos ſacerdotibus tanquam competentibus medicis ad lepram.i. peccatum ſanandam per leprã enim figuratur peccato uel peccatum figuratur aßimiliatur lepræ.c.per uenerabilem circa ſi.qui ſi.ſint legit.cum concor.ibi allegatis quod etiam atteſtatur Ni.de lyra Mat.8.in prin.in uerbo uade oſtende te ſacerdoti, qui dicit quòd per hæc figuratur peccator, qui licet ſit mondatus a lepra peccati per contritionem tamẽ adhuc tenetur ſe oſtendere ſacerdoti per confeßionem. De hoc leproſo habet Lucæ.5. trãſumptiue in.c.dominus noſter.93.di. & Auguſtinus ad hæremitas ſermone. 31.1. colum. dicit nec ſoli Deo ſufficit confiteri ſed alterutrum peccatá noſtra confiteri debemus. Nam ſi confeßio non fuiſſet neceſſaria quo ad intẽtum diuinæ diſpoſitionis hoc eſt ad ſalutem hominis. Chriſtus non dixiſſet leproſo & leproſis. Ite & oſtendite uos ſacerdotibus ſed ipſe cu raſſet abſq; alia remißione ad ſacerdotes.

Peccatũ appellatur lepra.

7. Auctoritas.

Alia etiam euãgelica auctoritate. Nam Chriſtus cum ſuſcitaſſet Lazarum quatriduanum à mortuis dixit diſcipulis ſuis. Soluite eum uos & ſinite abire Io.11.c.à nobis.2.de ſen.exco.& d.c. quem penitet. Dubium enim non eſt quòd ſi uoluiſſet Chriſtus ſoluere Lazarum potuiſſet quia ſi illum ſuſcitauit à mortuis quod eſt maius potuiſſet etiam ſoluere quod

eſt minus ar.cle.ſi dñm in prin.de re.et ue.ſan. Itẽ ſi nõ potuiſſet ſoluere nõ fuiſſet omnipotens & ſic nõ fuiſſet Deus, quia Deus omnia poteſt. d. §. charitas de pe.di.2.cum uulgaribus prællegatis, & ſi angelus domini ſoluit Petrum uinctum duabus cathenis ferreis cuſtoditum quatuor quaternionibus militum & dormientem inter duos milites & illeſum abire fecit Actuum.12. multo magis ipſe Chriſtus potuiſſet ſoluere Lazarum non uinctum cathenis ferreis nec cuſtoditum a tot militibus ſed conſutũ linteo cũ filo paruo acu, ſi uoluiſſet, ſed noluit ut deferret ſacerdotibus (ut præmiſſum eſt) at quod magis eſt ſubdit Chriſtus ſinite abire inferens peccatorem eſſe ſubiectum ſacerdoti antequàm abſoluatur a ſuis peccatis quia qui facit peccatum ſeruus eſt peccati Io.c.8. ad Roma.c. 6. ideo ſubiectus ſacerdoti quia ad eum ſpectat abſolutio a peccato. c.abſit.11.q.3. c. omnis & c.noua de pe. & re.

Vrgens argumentum.

Alia etiam euangelica auctoritate probatur. Nã Chriſtus inquit penitentia agite Mat.3.in prin. et Mar.c.1. pænitentiam autem præſupponit præcedentem confeßionem, unde Auguſtinus de pænitentia loquens ſic inquit. Agite pænitentiam qualis agitur in eccleſia ut oret pro uobis eccleſia nemo ſibi dicit, oculte ago apud Deũ ago nouit Deus qui mihi ignoſcit quæ in corde ago, ergo ſine cauſa dictum eſt quæ ſolueris in terra ſoluta erunt & in cœlo. Ergo ſine cauſa claues datæ ſunt eccleſiæ Dei, fruſtramus euã-

8. Auctoritas.

Aurea uerba Auguſtini.

gelium Dei fruſtramus uerbum Chriſti promittendū uobis, quod ille negat. Nonne uos decipimus.c. agite de pe.di.1. & Io.os aurum perfecta pænitentia cogit peccatorem omnia libenter ſufficere. In corde.n. contritio in ore confeßio in tempore tota humilitas hæc eſt fructifera pænitentia.c. perfecta de pe. di.1. Idem Io.non poteſt quis gratiam Dei cæleſtis accipere niſi purgatus fuerit ab omni ſorde peccati per pænitentiam confeßionem per donum baptiſmi ſaluatoris.c.non poteſt ea.di.1.Et Inno.neminem putes ab errore ad ueritatem a quocunq; ſeu magno ſeu paruo peccato ad correctionem ſine pænitentia poſſe tranſire ea.di.1.c.neminem. Comprobatur hoc de quo agimus per glo.not.in.d.c. Agite in uerbo claues quæ notabiliter dicit ſi ſine arbitrio ſacerdotis pænitentia ageretur fruſtra claues ſacerdotibus eßēt datæ & alia glo.in.d.c. Agite in uerbo euangelium dicit eſt ergo præceptum euangelij penitentiam agite Mat.3. Ponderanda etiam uerba Chriſti dicta lepro ſis.10.curatis uidelicet. Ite & oſtendite uos ſacerdotibus, & uerba dicta apoſtolis, Soluite enim uos & ſinite abire Ioan.11.& leproſo, uade & oſtende te ſacerdoti Matth.8. & Lucæ.5. & .c.dominus noſter. 93. diſtinctione, & agite pænitentiam Matthei.3.de quibus ſupra. Nam ſunt uerba imperatiui modi importantia neceßitatem in confitēte & in confitente clemen. exiui de paradiſo quarta columna uerſiculo. Item quia præter ea de uer-

Nota uerbū

Imperatiuus modus importat neceßitatem.

borum ſignificatio. capitu. in his uerſiculo. Item *ſecundum* Gregor*ium eodem titulo, & dominus* Abbas *in. c. magnæ. 4. not. de uoto &* Alexan*der* Neus *in. c. nam concupiſcentiam. 7. columna in ſi. de conſtitu.* Per *quæ patet de neceßitate ſalutis confeßionem inductam tamẽ in audiente quanquàm in confitente iuribus præallegatis, & Salomon dicit, qui abſcondit ſcelera uel peccata non uidebit lumen in æternum, &* Archidiaconus *in dicto capit. agite.* Attende *inquit peccatrix anima quòd non ſolum* Deus *ſed tota cœleſtis curia cum ipſo domino tam pie tam dulciter te hortantur ad pœnitentiam dicentes reuertere, reuertere & cæte.* Nota *quare quater dicunt reuertere propter quatuor genera peccatorum.* Dicunt *ergo.c.ſunamitis primo, ò anima captiua quam, ſcilicet diabolus propter delitias huius mundi captiuam trahit ad inferos reuertere a peccato prauæ cogitationis reuertere a peccato locutionis, reuertere a peccato operationis, reuertere a peccato prauæ conſuetudinis.* Item *reuertere per cordis contritionem reuertere per oris confeßionem, reuertere per operis ſatisfactionem reuertere per bonæ uitæ continuationem.* Q*uoniam qui perſeuerauerit uſque in finem, hic ſaluus erit* Matthei *decimo, ut intueatur te primo, ut ſic poßimus uidere in te imaginem & ſimilitudinem* Dei *quam feruenti deſiderio optamus ſecundum* Ray.

Quatuor genera peccatorum.

Hæc præmiſſa cõprobantur ratione ſeu lege natu-rali. Nam ante aduentum Chriſti ſola diuinitas quæ eſt ſpiritus Io.4. ex trãſgreſſione legis Moſaicæ uel ueteris offendebatur ideo ſola mentalis ſeu cordis confeſſio ſufficiebat auctoritatibus ſupra in prin. allegatis. Immo etiam uerbalis et oris erat neceſſaria ut conſtat multis diuinis auctoritatibus ſupra allegatis in uerſ. alia opinio eſt. ſed poſt incarnationem domini noſtri Ieſu Chriſti offenditur diuinitas & humanitas Chriſti ex trangreſſione euangelica ſeu legis nouæ. Ideo requiritur contritio cordis & oris confeſſio ut ſatisfiat diuinitati & humanitati Chriſti. Nam translato ſacerdotio etiam cum eo trãslata eſt lex. Ad Hæbreos.7.c. translato de conſti. receſſerunt ergo uetera & facta ſunt noua omnia ut diffuſius dixi in libello de poteſtate pontifitia uerſi. præmitto etiam quòd poteſtas offenditur ergo ex tranſgreſſione diuinitas & humanitas ſaluatoris ut prædixit non immerito uoluit ſaluator ut confeſſio fiat ſacerdoti qui participat de utroq; diuinitate ꝓpter ſacros ordines ſibi collatos, unde dicitur ſacerdos diuinus, ut eſt glo. not. in. c. ſi iudex in uerbo ſpirituali de ſen. exco. in .6. & eſtis lux mundi Mat. 5. & dij eſtis. c. ſacerdotibus. 11. q. 1. et dijs non detrahes Exo: 22. in fi. & Malachiæ. c. 2. & Io. 10. De humanitate quia homo eſt cui ſacerdoti Chriſtus dedit facultatem ligandi & ſoluendi ut præmiſſũ eſt, ut per confeſſionẽ ei factam eius diuinitati & humanitati ſa-

Ratio naturalis quare confeſſio fit facienda ſit ſacerdoti.

tiſfieret. Et hoc tenet Archi. in. c. perfecta circa me. de pe. di. 3. qui dixit quòd hodie peccamus cōtra Deū hominem. Ideo confiteri debemus non tantū Deo ſed etiam homini loco ipſius Dei unde dicit Pe. Credere quòd ſi facultas adeſt illud Iacobi eſt in præcepto neceßitatis. ſ. confitemini alterutrum peccata ſed cū facultas & occaſio non datur tunc ſufficit ſola cordis contritio ar. in. c. duæ. 45. di. & c. cum ſicut de eo qui mit. in poſſ. Addo prædictis Rodulphū Cartuſien. in meditationibus uitæ Chriſti. c. 20. 1. colu. qui dicit quædam eſt confeßio uocalis quæ fit homini, & hoc non eſt de iure naturali. Igitur ante incarnationem Chriſti ſufficiebatur mentalis confeßio facta ſoli Deo quia Deus nundum erat homo, ſed poſtquàm Deus homo factus eſt requiritur ab homine quòd confeßio ſibi tanquàm homini fiat. Et quia ipſe in forma humana nobiſcū ubiq; præſēs eſſe non poteſt uicarios ſuos conſtituit homines quorum primus Petrus & cæteri apoſtoli ac conſequenter ſacerdotes quibus ipſe dixit quoſcūq;, & in. d. uerſi. in euangelio de pe. di. 1. dicitur quibus nimirum exēplis euidentißime dicitur intelligi q; ille quem grauioris culpæ macula inficit niſi cōfeßione proprij oris uel eccleſiæ intercesßione ſuffragante ſanari non poterat. Hinc pænitens qui prius tacendo peccata flagellari meruit poſtea correptus dicebat, quoniā tacui inueterauerunt oſſa mea dum clamarem tota die. Hinc Chriſtus ex perſona membrorum ait nōabſor- 9. Auctoritas

beat me profundum neq; urgeat ſuper me puteus os ſuum, quod Auguſtinus exponit dicens, Puteus eſt hu manæ iniquitatis profunditas in quam ſi cecideris non claudet ſuper te os ſuum, ſi tu non clauſeris os tuum confitere ergo & dic. De profundis clamaui ad te domine pſal.129. Et euades claudet ſuper illum dominus qui in profundo contemnit à quo mortuo uelut ab eo qui non eſt perit confeßio. hinc etiã propheta ait. Introite portas eius ĩn confeßione oſtendẽs ad portas miſericordiæ nõ niſi per confeßionem peccati aliquando poſſe attingere. Hinc etiam beatus

10. Auctoritas Ioannes Baptiſta & ſaluator noſter exordium prædicationis ſuæ a pænitentia ſumpſerũt, dicentes. Pœnitentiam agite appropinquat enim regnum cœlorum oſtendentes ad regna cœlorum neminem poſſe attingere niſi primum per penitentiam Deo curauerit ſatisfacere.

11. Auctoritas. Actuũ 4.c. &.c. dilectiſſimis. 12. q. Hinc etiam in actibus Apoſtolorum legitur quòd credentes ueniebant ad Apoſtolos annũtiantes actus ſuos ex his omnibus facile monſtratur ſine confeßione nullum poſſe ueniam promereri, & hinc Leo papa ait. Sufficit penitenti confeßio quæ primum domino offertur. Deinde ſacerdoti qui pro delictis pænitentiam precator accedit .c. ſufficit de pe. diſtin.1. & ibi Archi. dicit Deo offertur per contritionem ſacerdoti quo ad oſtendendum peccatũ eſſe dimiſſum nec hoc excludit operis ſatisfactionem ſi adſit facultas, ex præmißis igitur diuinis auctoritatibus. liquido patet confeßionem eſſe de iure diuino

& eſſe neceſſarium quod fiat per os peccatoris ſacerdoti qui licet habeat ſacrum, ut prædictum eſt, tamen eſt homo, quem latent ſecreta cordis & ſolus Deus eſt ſcrutator cordium, ſcrutans corda et renes Deus Hiere. 7. c. tua in fi. de Simo. & Deus cor interrogat & non manū. c. ſi quid inueniſti. 14. q. 5. per me allegatis in libello quē edidi de theſauro eccleſiæ circa fi. Hoc approbat Auguſti. in lib. de pænitentia tranſumptiue de pe. di. 1. c. quē penitet quē (inquit) penitet omnino peniteat & dolorem lachrimis oſtendit repræſentet uitam ſuam Deo per ſacerdotes præueniat iuditiū Dei per cōfeſſionem. Præcepit. n. dñs mundandis ut oſtenderent ora ſacerdotibus docens corporali præſentia confitenda eſſe peccata, non per nuntium nec per ſcriptum manifeſtanda. Dixit enim ora mōſtrare & oēs nō unū p oībus, nō aliū ſtatuatis nuntium qui per uobis offerat munus a Moyſe ſtatutū ſed qui per uos peccaſtis, per uos erubeſcatis. Erubeſcentia enim ipſa. partes habet remiſſionis ex miſericordia enim hæc præcepit dominus ut neminē pæniteret ī oculto. in hoc enim quòd per ſe ipſum dicit ſacerdoti & erubeſcētia uincit timorē offenſi uenia ſit criminis uenia ſit criminis. Fit enim ueniale per cōfeſſionē q criminale erat operatione & ſi non ſtatim purgatur fit tñ uitale qd' cōmiſerat mortali. Multū. n. ſatiſfactionis obtulit q erubeſcētiæ dominās nihil eorū quæ cōmiſerit nuntio Dei denegauit. Deus. n. qui miſericos eſt & iuſtus ſicut conſeruat

Hieremias.

Eccleſiaſti. ex effectus.

miſericordiam in iuſtitia, ita iuſtitia eſt miſericordia. Opus enim eſt miſericordiæ peccanti peccata dimitteri ſed oportet ut iuſtus miſereatur iuſte. Oportet enim ut non ſolum quid ſed in quo doleat cōſyderet. Si dignus eſt non dico iuſtitia ſed miſericordia. Iuſtitia enim ſola damnat ſed dignus eſt miſericordia qui ſpiritualia labore petit gratiam. Laborat enim mēs patiendo erubeſcentiam, & quoniam uerecundia magna eſt pœna qui erubeſcit pro Chriſto fit dignus miſericordia, unde apparet quia quantum pluribus cōfitebitur in ſpe ueniæ turpitudinem criminis tanto facilius conſequitur gratiam remiſſionis. Ipſi enim ſacerdotes plus poſſunt proficere plus confitentibus parcere. Quibus enim remittunt, remittit dominus Lazarum enim de monumento iam ſuſcitatum obtulit dominus diſcipulis ſoluendum, & per hoc oſtendens poteſtatem ſoluendi conceſſam ſacerdoti. Dixit enim quodcunq; ligaueris ſuper terram ſoluetur & in cœlis. hoc eſt ergo Deus & omnes cœleſtis militiæ ordinis & omnes ſancti in gloria mea laudant uobiſcum & confirmant quos ligatis & ſoluitis non dixit quos putatis ligare aut ſoluere ſed in quos exercueritis opus iuſtitiæ aut miſericordiæ. Alia autem opera ueſtra in peccatores non cognoſco, quare qui confiteri uult peccata ut inueniat gratiam quærat ſacerdotem ſcientem ligare & ſoluere, ne cum negligens circa ſe extiterit negligatur ab illo qui illum miſericorditer monet & petit ne ambo in foueam cadāt

quam ſtultus euitare noluit. Mat. 15. & Mar. 7. Archi. memorandum dictum non omitto in. c. die tu de pe. di. 1. is refert Chriſoſto. dicentem quòd confeſſio eſt ſalus animarum reſtauratrix uirtutum diſcipatrix uitiorũ expugnatrix demonum. Quid plura obſtruit os inferni portas aperit paradiſi & Auguſtinus ad hæremitas ſermone. 31. Nolite (inquit) timere confiteri peccata o fratres. Nam illud quod per confeſſionem ſcio minus, ſcio. Illud autem quod ſcio cur times confiteri peccata, peccator eſt qui audit peccata ſicut & tu & forſitan maior, homo eſt nihil differt a me Nihil alienum habet a me cur ergo times o homo peccatum peccatori confiteri, elige quod uis ſi non confeſſus lates inconfeſſus damnaberis. Ad hoc Deus exigit confeſſionem ut liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentem ut ſu bum puniat in æternum. O ſancta & admirabilis confeſſio ſine te iuſtus reputatur ingratus tu ſola neceſſaria es peccatori o illibata confesſio. Hæc enim tantũ profuit latroni ac ſi fuiſſet per Chriſtum crucifixus.

Vtrum autem Papa ſubiaceat. d. conſtitutioni. Omnis utriuſq; ſexus? Hoſti. in ſumma de pe. & re. §. cui confitendum ſub. §. cui papa. primo arguit q non. quoniam ſuperiorem non habet. Immo tenet locum Dei uiuentis. c. unico. §. 1. uerſi. porro ut eccleſia bene. & de transla. præla. c. quanto &: c. præcedenti. Nec uidetur quòd penitentia egeat. Quis enim ſanctum dubitet eſſe quem apex tantæ dignitatis

Vtrũ papa ſubiaciat. d. c. omnis utriuſq; ſexus.

attulit in quo ſi deſint bona per meritum acquiſita ſufficiunt quæ a prædeceſſore teſtantur aut enim claros ad hæc faſtigia erigit aut qui eriguntur illuſtrat ſecūdū Simachū.40.di.nō nos ſed certe peccare pōt papa & grauius cæteris quia ſecūdū Grego.quanto

Gregorius. gratior tāto caſus grauior eſt de peni.di.2.principiū ſecundum Griſoſto.40.di.homo chriſtianus & ſecū dum Ala.25.q.1.c.nulli fas ubi dicitur quod grauiora delicta facit ſublimitas peccantium et ſecundū Io. non ſanctorum filij ſunt qui tenent loca ſanctorum ſed qui exercent opera eorum ſecundum Grego.40.di. c.non eſt facile &c.c.nos qui,& ſecundum ſanctum

Bonifatius Papa. Bonifatium. Si papa malus fuerit licet multos populos ſe contrahat tamen ipſe cum diabolo apud inferos perpetuo cruciabitur.40.di.Si papa & ſecundum Simacum.Non habebit apud Deum de allegationis nitore ſubſidium quando ipſorum ſanctorum utetur teſte quo & iudice. Nam & ab eo cui plus committitur plus exigitur.9.q.3.c.aliorum. unde et Anaſtaſius quia Achacium hæreticum occulte reuocare uoluit diuino iuditio percuſſus fuit, nam dum aſſelare inteſtina emiſit.c.Anaſtaſius cum gl.ult.19. diſtin.Dicunt autem aliqui quod ſufficit ſi confiteatur Deo,ſicut tenent Græci de pe.di.1.c.ulti. Alij dicunt quod epiſcopo Hoſtien.qui ipſum conſecrat.unde ſuperior eſt ar.93.di.c. dominus noſter, & expræſſius de elec.uenerabilem.§.1.Eſt enim regulariter alij dicunt quod Cardinalibus qui proculdubio

uice metropolitani funguntur.23.di.in nomine dñi di cas quod poteſt ſibi eligere confeſſorem quem uoluerit. Nam in contentioſa iuriſdictione hoc receptum eſt.2.q.5.c.mandaſtis & .c.auditum eſt.2.q.7. Nos ſi incompetenter & .§. cum Balaam multo fortius in uoluntaria poteſt ſe ſubmittere cuilibet ſacerdoti quia quantum ad hoc unuſquiſq; ſacerdos catholicus tenet locum Dei uiuentis, & loco Dei poteſt abſoluere pænitẽtem.c.abſit.11.q.3.de pæ.di.3.inter hoc hæreticũ.1.& .2.50.diſt.de his & ſic in foro pænitentiali factus eſt papa minor & confeſſor maior iuribus præallegatis pro hoc facit quod papa hæreticus eſt minor quolibet catholico ut eſt gl.not in.c. Acbatius.prima.24.queſtione.1. Et hoc etiã innuit Griſoſto.40.diſtinctione multi ſacerdotes & ad hoc.c. ne pro dilatione de pæniten. & remisſio. hæc ſunt uerba Hoſtien.in.d.ſub.§.Cui papa ex quibus colligitur papã teneri cõfiteri ſacerdoti peccata ſua ſecũdũ diſpoſitionẽ.d.c.oĩs Io.An.ĩ.d.c.oĩs.et.c. ſignificaſti de ſo.cõpe.dicit q̃ mẽs.d.c.oĩs ligat papã cũ ipſe peccet & debeat confiteri peccatum & ſit ſubiectus iuri diuino, ſed dominus Abbas in.d.c.omnis.6.colum. uerſi.ex his ſoluitur dicit melius dicen.ut prædixit quod ex diſtinctione præcedentis quæſtionis elicitur deciſio quæ eſt utrũ cõfeſſio ſit de iure diuino & tũc in dubio tenetur cõfiteri ar.in.c.ſunt quidã. 25. q.1.ſed nõ ligatur uerbis.d.c.oĩs ut teneatur cõfiteri tẽpore ſtatuto in.d.c.oĩs uel petere ab alio licẽtiã cũ

ipſe non ſit alicui ſubiectus & par in parem nõ habeat imperium.c.innotuit de elec.& ego addo.c.inferior.21.di.ff. de arbi . l. nam magiſtratus. ff. ad trebel.l.ille a quo.§.tempeſtiuum & hoc forte uoluit Io.An.cum dixit quòd mens.d.c.omnis ligat quaſi dicat non uerba.d.c.aut confeßio eſt de iure poſitiuo etiam ſi ex dicto Iacobi.Confitemini alterutrum peccata & c.Et tunc papa non arctatur,quia maiorem poteſtatem habet papa quàm Iacobus apoſtolus cum ille non fuerit papa. Et eſto quòd fuiſſet papa, Tamen par in parem non habet imperium &c.Sed ex alia ratione putat papam teneri in dubio confiteri,quia hæc confesſio ſaltem eſt inducta ex generali traditione eccleſiæ & concernit uniuerſalem ſtatum eccleſiæ contra quem papa non poteſt uenire. Cum ab omnibus ſummis pontificibus ſicut ab alijs chriſtianis latinis hæc inſtitutio fuerit communiter accepta ad hoc.c.ſi.illa prima quæſtione. 7. quod nota. in.c.literas de reſti.ſpol. &.25. quæſtio.1.c.quæ ad perpetuam.& ideo dicit glo.in.c.ſane el.2.de offi. de lega.quòd papa poteſt ligari a ſacerdote cui confitetur ſeu ſe ſubijcit in cõfesſione, & hæc ideo quia ille in hoc actu eſt maior papa, cum ille ſit ſpetialis uicarius Dei in illo actu. Papa uero ſit generalis.

Papa I actu ſuæ confeſſionis non eſt cenſendus papa ſed perſona priuata.

Item in illo actu non tenet locum papæ, ſed cenſetur perſona priuata & licet ſit papa non tamen habet licentiam ſeu poteſtatẽ peccandi.40.di.c.1.ego addo c.legitur.24.q.1.facit.l.3.ff. de offi. præſi. unde in

c.dilectus

c.dilectus de exceſ.præla.bene dicunt doc.papam nō poſſe compellere ſacerdotem ad reuelādum quæ ſunt ſibi dicta in confeſſione ſeu pænitentia, quia in illo actu eſt maior papa. Idem tenet But. Io. de Imo. & præceptor meus in canonibus Alex.ne.in.c.1.13.col. uerſ. Idem dicit But.de conſtitutio. Et ibi etiam Feli. 10.colum.uerſ. ſeptima & ultima. & Io. de Imo. ibi dicit inter alia quòd licet papa male faciat non ſeruando in ſua perſona.d.c. omnis tamen non ligatur pæna ibi impoſita, quia ipſi non uidetur ſubiectus quia eſt pæna iuris poſitiui. Sed Alexander.ne. Ibidem dicit, Aduertendum an papa quia non confitetur nec ſumit euchariſtiam hoc eſt corpus Chriſti ſingulo anno peccat mortaliter, & putat q; ſic & hoc eſt quòd uult dicere Hoſti. Io.An.& But.equitas enim naturalis ipſum aſtringit ad obſeruandū illa quæ uult ab alijs obſeruari. poterat ad hoc allegare illud Catonis patere legem quam ipſe tuleris.c. cum omnes de conſtit.& Chriſtus prius cæpit facere & poſtea docere actuū.1.c.et dixit exēplū dedi uobis ut quemadmodū ego feci. Ita & uos faciatis Io.13. Nec debet quis alijs legem imponere quā ipſe negligit obſeruare.c.pro illorum de præben.&.c.1.16.q.1.grauius.n.peccat papa nō cōfitēdo & recipiēdo corpus Chriſti ſingulo anno quā alij ut præmiſſum eſt. Idem tenet Alex. ne. conſilio eleganti edito cōtra Iudeos incipiente opere nunc pretium. 6.col.in fi. Ad hoc ego allego quòd dignitas aggrauat peccatum capit.

c.cum quidam cum multis concor. ibi allegatis in gl. de iure iurā. ſed ſi quæritur an ipſe incurrat pœnam d.c.omnis.ſ. ut priuetur ingreſu eccleſiæ uel careat eccleſiaſtica ſepultura & dicendum eſt ꝙ nō quia eſt pœna iuris poſitiui. Et *ꝙ papa non poſſit uenire uel diſponere in his quæ concernunt ſtatum eccleſiæ ego allego & addo ad predicta.d.* Ab*.in.c. quæ in eccleſiarum.5.colum.uerſ.* Item *limito quòd ubi ex mandato de conſti. & in.c.ad hæc ulti.colum. uerſi. & generaliter de reſcriptis & in ſua diſputatione* Epiſcopus*.13.&.19.colum. & in.c.ſignificaſti.2. colu. de elec. &* Ludo. Ro*.cōſilio.499.* Incipiēte *omnipotentis* Dei *poſtulato ſuffragio in præmiſſa conſultatione.* 1. *colum.* Et *hoc modo dicit concordare opiniones doc.* Et *addo etiam.d.* Do.*in. c. iuſtum in fi.8.diſt.qui dicit ꝙ licet papa non ligetur.d.c. omnis obligatur tamen ex eius naturali equitate & ob hoc ſi non ſeruat diſpoſitionem: d. c. omnis peccat mortaliter.* Addo *etiam* Bal. & Alexan. Ne. *in .c. dilectus.4.colum.uerſic.7.not.de ap. qui dicunt ꝙ etiam* Papa *ſubmittit ſe confeſſori et ſi confeſſor ſentit papā dubitare de papatu quòd poteſt eidem mandare ut cedat papatui ſi non poteſt conſciētiam ſuam ſaluare.* Et *hoc facit ſacerdos ex uirtute & poteſtate clauiū quæ eſt maior quā poteſtas papæ quādo eſt in aduerſo ſubiecto quia papa faciēdo peccatū ſeruus eſt peccati.* C.*de ſen.paſ.l.ulti. & ego allego* Io. 8. *& ad* Roma.7. Dicens Alexan. Ne. *bene not. hoc*

Si confeſſor ſentit papā dubitare ſe iniuſte electum poteſt mandare eidem ut renuntiet papatui addo not. In. c.1. de renun. in 6.

dictum Bal. *ex quo habetur quòd confeſſor papæ in actu confeßionis eſt maior ipſo papa quia poteſt ei iniungere pænitentiam & mandare quòd renuntiet papatui, ſi aliter conſcientiam ſuam ſaluare non poteſt.* Idem dicit *de quocunq; alio cōfeſſore quia quilibet confeſſor in actu confesſionis eſt maior papa. adeo quòd non debet reuelare peccatum auditum in confesſione etiam hoc ſibi papa mandante ut dicunt* Hoſtien. & *doc. in. c. dilectus de exceſ. præla.* Idem tenet Bal. *in. l. eſt receptū. ff. de iuris. om. iudi. ad prædicta faciunt quæ habentur in. c. ſi ſacerdos de offi. ordi.* Bar. *tamen* Bellen. *in addi. ad. d.* Ab. *in d. c. omnis. 5. colum. in prin. dicit ſe credere papam teneri recipere corpus* Chriſti *in feſto paſcatis per ea quæ ſcribit. ſ.* Tho. *4. ſen. di. 9. q. 1. ar. 1. circa fi. ubi dicit quòd ſuſceptio corporis* Chriſti *de ſe nō eſt de neceſſitate ſalutis, ſed de ordinatione eccleſiæ, homines obligantur ſecundum ſtatutum eccleſiæ corpus* Chriſti *ſummere ſemel in anno.* De quo *dicto dubitare me facit auctoritas* Io. *6. c. ſic inquientis.* Ego *ſum panis qui de cœlo deſcēdi ſi quis manducauerit ex hoc pane uiuet in æternum.* Et *panis quem ego dabo caro mea pro mundi uita. & infra amen amen dico uobis niſi manducaueritis carnem filij hominis et biberitis eius ſanguinem non habebitis uitam in uobis.* Qui *manducat meam carnem & bibit meū ſanguinem habet uitam æternam, et ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die, tranſumptiue in. c. cum marte. 1. col.*

uerſi.ſic ergo.de cele.miſ. Pondero ego uerba ſi quis manducauerit ex hoc pane uiuet in æternum. A contrario ergo ſenſu qui non manducauerit non uiuet in æternum argumentũ a cõtrario ſenſu ualidiſſimum eſt de iure.c.cum apoſtolica de his quæ fi.à præla.c. à nobis el.2.de ſen.exco. Et clarius infra niſi mãducaueritis carnem filij hominis & biberitis eius ſanguinem non habebitis uitã in uobis qui man.m. car. & bi.m.ſan.habet uitam æternam & ego re. eũ in no.die. Magna tamen eſt auctoritas.S.Tho.ſed maior Io. euangeliſtæ referentis uerba Chriſti ſaluatoris,unde cogitandum eſt ſuper hoc dicto. Addo etiam ꝙ not.Alex.ne.in.d.c.1.13.col.uerſi.tertius caſus de conſti.referens But. & Io.de Imo. Ibidem tenẽtes ꝙ Papa & Imperator aſtringuntur uoto & iuramẽto ſuo & ſua promiſſione. Nec ab illis ſtante uinculo poteſt papa ſe ipſum abſoluere ut not.15.q.6.c. auctoritate & de uoto non eſt ubi dicit glo. in uerbo adimplere ꝙ papa non poteſt in uoto diſpenſare ſine cauſa & ꝙ ſi diſpenſat peccat, & ille cũ quo eſt diſpenſatum non eſt tutus quo ad Deum & in foro cõſcientiæ licet quo ad eccleſiam militantem preſumi debeat ex iuſta cauſa diſpẽſatũ fuiſſe. Quã glo.dixit ſingularem.d. Ab.in.c.ſignificaſti.5.col. circa prin. de elec.et idem tenet Inno.in.c.cũ inter.p. de renun. Et idem dicitur in iuramento ut papa nõ poſſit abſoluere a iuramẽto ſine rationabili & iuſta cauſa ut eſt glo.ſingula.in.c.quanto in uerbo abſolui de iure

Papa & Imperator aſtringuntur uoto ſuo & iuramẽto ac promiſſiõe ſua.

iuran. Et Io. de Imo. in. d. c. 1. dicit q̃ etiam ſi cauſa ſubeſſet non poſſet papa ſe ipſum abſoluere, ſed debet alteri cõmittere ut eum abſoluat ar. in. c. ulti. de inſti. & quod not gl. in. d. c. ſane el. 2. de offi. de le. Ex quo infertur cõcluſio q̃ in caſibus ĩ quibus nõ poteſt papa inferiorẽ abſoluere a uoto de iuramẽto nõ poterit etiã abſoluere ſemetipſum, nec alij comittere abſolutionẽ ubi aũt poſſet aliũ abſoluere, poterit cõmittere alteri ut ipſum abſoluat. Idẽ tenet. d. Ab. ĩ. d. c. quanto. 4. col. uerſ. ex quo infero de iure iurã. ex p̃miſſis Alex. ne. in. d. c. 1. 13. col. uerſ. & ex his poſt But. de cõſti. infert ad quæſtionẽ papæ Grego. 12. qui ante papatũ ꝓmiſit iurauit & uouit renũtiare papatui ꝓpter ſedandũ ſciſma qđ durauit annos. 30. q̃ tali uoto & iuramẽto & ꝓmiſſioni fuerat aſtrictus cũ etiã ſubeſſet cauſa rationabilis ſeu naturalis quæ obligabat ipſum ex charitate quã tũc habere debebat ad gregẽ Chriſti & ut ſciſma tolleretur, qđ faciliter tolli nõ poterat, & per hoc dicit q̃ ſi ſtabat p eũ tãto plus peccabat quãto diutius ſcãdalizabat populũ Xp̃i malis exẽplis allegat gl. not. ĩ. c. ad apoſtolicæ ĩ uerbo deierauit de re. iudi. ĩ. 6. quæ dicit piuriũ eẽ grauiſſimũ crimẽ ĩ quolibet maxime ĩ prĩcipe et p̃lato cũ eorum facta ab alijs trahũtur ĩ exẽplũ. c. magno de uoto, ideo grauius puniũt. c. p̃cipue. 11. q. 3. unde extãt uerſus Iuuenalis quos allegat gl. ĩ. c. 2. ĩ uerbo tãquã de trãsl. p̃la. oẽ aĩ uitiũ tãto cõſpectius ĩ ſe. Crimẽ hẽt, quãto qui peccat maior habetur, et idẽ

An Papa poſſit ſe ipſum abſoluere ſubſiſtẽte cauſa uel potius alii abſolutionem committere

Hiſtoriã de Grego. 12.

tenet Alex.Ne.in.c.ſicut.2.3. not. de iure iuran. d. Abbas in.c.inquiſitioni de ſen.exco.& Feli.in.c.ſi quando glo.ſua ſuper ſederi de reſcriptis & .d. Do. in.c.placuit.18.de referentes, idem factum de Gregorio papa ut præmiſſum eſt. Idē tenet.d. Do.in.c. inferior.2.colum.uerſi. Itē cum fallit regula in ſimplici ſacerdote.21.di. dicens quòd quilibet ſacerdos. ſimplex in foro pænitentiali eſt maior papa, & ita dicit procedere glo.in.d.c.aliorum.9.q.3. & glo. in.d.c.ſane,& rationē aſsignat glo.in.c. dilectus de exceſ. prælato. Quia iudex in foro pænitentiali fingitur delegatus Dei. d.c.ſi ſacerdos de offi. or. Ergo ea ratione Papa eſt inferior ſacerdote. Ego addo aliam rationem, quia cum papa ſit uicarius Chriſti.d.c.2.& .c.quanto de transla.præla.c. unico ut eccleſia.bene.cum concor.ſupra allegatis. Debet imitari Chriſtum,qui cæpit facere & poſtea docere Actuum.1.Nec uenit ſoluere legem ſed adimplere Mat.5.& exemplum dedi uobis ut quemadmodū ego feci ita & uos faciatis Io.13.Et deſcendi de cœlo non ut faciam uoluntatem meam, ſed uoluntatem eius qui miſit me patris Io.6.Voluntas autē Chriſti ueriſimiliter eſt ut papa eius uicarius imitetur ipſum Chriſtū qui in omnibus ab incunabulis uſque ad mortē legē ſemper ſeruauit incipiendo a circunciſione, nā die octauo ab eius natiuitate iuxta diſpoſitionem legis Gene.17.fuit circunciſus Lucæ.2. & poſtquàm impleti ſunt dies purificationis Mariæ ſecun-

Papa debet imitari Chriſtum cū ſit eius uicarius.

dum legem Moyſi tulerunt Ieſum in Hieruſalem ut ſiſterent eum domino. ſicut ſcriptum eſt in lege domini et ut darent hoſtiã ſecundũ quod dictũ eſt in lege dñi Leuiti.12. & .15.c. in fi. par turturum aut duos pullos columbarum Lucæ. 2. licet beata uirgo non teneretur aliquid offerre quia erat adeo pauper ut ei non eſſet locus in diuerſorio & pepererit in præſepio ouium Lucæ. 2. Et Chriſtus dicat uulpes foueas habent & uolucres cœli nidos, filius autem hominis nõ habet ubi caput ſuum reclinet Lucæ. 9. & quia domini eſt terra & plenitudo eius Exo.13. &.19. in prin. pſal.23. &. 88.c. tua nobis de deci. 1.ad Corin.10. Paupéres autem non tenebantur aliquid offerre ſecundum legem Moyſi ut dixit Nic. de lyra. Luc.2. in uerbo & ut daret tamen legẽ Moyſi ſeruare uoluit ut præmiſſum eſt. Et ſepeliri in lintheis cum aromatibus, ſicut mos eſt iudeis ſepelire Io.19. Q uinimmo uoluit parere edicto Cæſaris ut deſcriberetur uniuerſus orbis. Nam oſtendit Ioſeph cum Maria prægnante a Galilea ut profiteretur cũ alijs Luc.2. & ſolueret tributũ licet non tenerentur Mat.17.c. in fi. & ibi Ni. de lyra allegat rationes, ut retuli in libello de pontifitia poteſtate. Poſtea ſciẽs Ieſus quia iam omnia conſumata ſunt ut conſumaretur ſcriptura dixit ſitio & conſumatum eſt, & inclinato capite in ſignum obedientiæ emiſit ſpiritum. Ioan.19.c. Et dixit non enim ueni ſoluere legem ſed adimplere Mat.5. Papa ergo imitãdo ueſtigia Chriſti

Ex præmiſsis liquido patet confeſsionem eē de iure diuino & per conſequens etiam Papā teneri ad illius obſeruantiam ſicut quilibet alius chriſtianus. Quinimmo grauius peccat non obſeruando.d.c.oīs quā alij,quia ſcandalizat alios ex non obſeruatione dādo malum exemplum, ſint lucernæ ardentes (inquit Chriſtus)in manibus ueſtris Lucæ.12.c.quis ſanctus de pe.di.1.& ſi unctus qui eſt papa peccauerit faciet populum delinquere.& quod à prælatis agitur facile ab alijs trahitur in exemplum.d.c.magnæ 1.colum.de uoto.Saluare autem poteſt opi.gl. de pe.di.5.in ſumma &.d.Ab.in.d.c. omnis qui illam ſequitur ut quo ad corticē uerborū & formā traditā ab Inno.3.in concilio ſit de iure poſitiuo, ſed quo ad medulam mentem & materiam ſubiectam & contenta in eo auctoritatibus præallegatis eſt de iure diuino. Nec obſtat ꝙ Io. gloſator cuius eſt .d. glo. ſummæ non ignorauerit diuinas auctoritates contra ſuā glo.allegatas, quod conſtat quia illas gloſauit unde uerisſimiliter non ignorauit,& quòd.d.Ab. d. glo. ſecutus fuerit: Quia reſpōdetur ꝙ licet quaſdam auctoritates de præmiſsis gloſauerit,non tamen omnes & inſuper quandoq; bonus dormitat Homerus inquit Horatius in arte poetica & glo. in.c. quamuis 32.q.7. & Io.An.in.c.ulti.de procur. Et quot capita tot ſententiæ.c.ſicut in ſacramentis de conſe.di.4.& uariæ ſunt hominum uoluntates.ff.ad trebel.l.quia poterat & homines ad diſſentiendū faci-

les ſunt. ff. de arbi. l. ſi unus. §. principaliter et diuerſitas corporũ ſeqt̃ diuerſitatẽ aĩorũ, et qa diuerſitatẽ ĩ pri. de cõ. p̃bẽ. et gl. 1. ĩ. c. ſup literis de reſcrip. Nec eſſet rep̃hẽſibile ſed cõſtitutionẽ. d. c. oĩs diuinam appellaremus tũ pp eius ſubiectã materiã q̃ tota diuina ẽ cõcernẽs ſalutẽ aĩarũ iuribus et auctoritatibus ſupra copioſe allegatis. Tũ qa facta ĩ cõcilio rite cõgregato dicunt̃ facta a deo ut tenet Io. an. ĩ. c. rurſus ĩ prin. q cle. ul. no. Itẽ ſa. ſino. aprellat̃. c. ſac. ſan. 22. di. et iuribus alijs p me alle. ĩ libel. de põ. po. et maxime Fel. ĩ. c. ſup literis d'reſcri. et q̃ religioſis adhẽrẽt religioſa sũt. l. q̃ religioſis. ff. de rei uen. Sed pulchrũ ẽ ſciſcitari an Græci teneãtur ad obſeruãtiã. d. c. oĩs ſeu ligẽt. d. c. Et prio uidet̃ dicẽdũ ꝙ nõ qa ipſi nõ admiſerũt. d. cõſtit. c. oĩs ſicut nec illã de cõtinentia ut refert, et uidet̃ tenere. d. gl. ĩ ſum. de pe. di. 5. et d. Ab. ĩ. d. c. oĩs. 5. col. uer. extra gl. dicẽs ꝙ græci nõ peccãt nõ utẽdo cõfeſſiõe cõfitẽtur. n. ſoli deo ſecrete ut etiam habet de pe. di. 1. c. ul. ſicut nõ peccãt utendo matrimonio, quia continentia eſt de iure poſitiuo & ipſi non admiſerunt illam conſtitutionem. c. nicena. 31. diſtinctio. & c. cum olim de cle. coniu. Præterea Græci ſeu eccleſia orientalis non admittit ſeu non recipit canones ut eſt glo. not. in. c. de libellis in uerbo communicatur. 20. diſtinctio. unde non ſubiaceant. d. conſtitutioni omnis.

An Græci teneãtur ad dictum. c.

In oppoſitum autem uidelicet ꝙ Græci ſubiaceãt d. cõſtitutioni et ligẽtur. d. cõſtitutiõe oĩs facit primo

quia papa qui eſt ſolutus legibus et apud eum eſt pro ratione uoluntas inſti.de iure natu. gen. & ciui. § ſed quod principi placuit, & eſt Deus in terris, ut eſt gloſa not.in.c.inter corporalia in uerbo uicē Dei de transla.prælа. & copioſe dixi in libello de pontifitia poteſtate circa prin.§.diuini numinis & beatiſsimæ uirginis et eſt ſupra ius.c.ſignificaſti de elec. c.propoſuit de con.præben.i.ſubiacet.d. conſtitutioni multis diuinis auctoritatibus ſuperius proximē allegatis uerſi. Vtrum autem papa multo fortius Græci ſunt ſubiecti.d. conſtitutioni, & ligantur.d. conſtitutione ſicut omnes alij utriuſq; ſexus qui ad diſcretionis annos peruenerit, qa ſūt de ouili de quo dicitur fiet unum ouile & unus paſtor. Io. 10. & ꝙ græci dicuntur & ſint de dicto ouili eſt op.tex.in.c. ultimo de bap.& quòd eccleſia græcorum ſit ſubiecta Romanæ eccleſiæ eſt op.tex.in.c.rogamus. 24. q.1.& de ſumma trinitate & fide catholica. c. 2. de homi.in.6.c.pro humani.in autē.de eccleſia. ritu in prin.ubi confunduntur græci nolentes ſubeſſe papæ &.C.de ſumma trinitate & fide catholica.l.ultima qui tex.eſt Græci imperatoris, his addi poteſt glo. 11.queſt.1. magnum, & ſecunda quæſtione ſexta ad Romanam.22.diſtinctione.c.de Conſtantinopolitanæ &.c.ſequen.&.c.renouantes, & ſunt ſubiecti legi diuinæ à qua nemo èſt exemptus, nec eſt qui ſe abſcōdat a calore eius pſal.18.quia domini eſt terra, & plenitudo eius or.terra.& uni.qui ha.in eo pſal.23.

cum cõcordantijs p̃allegatis: Et ipſe Deus uult oẽs ſaluos fieri.1.ad Cor.2.& inſcriptio paßionis Dominicæ erat ſcripta Hæbraicæ Græce & Latine Io.19.ſignificans mortem Chriſti omnibus nationibus eſſe communem maxime dictis tribus quarum media erat græca: Et eſt pars turpis quæ ſuo non conuenit uniuerſo.c.ultimo de ſpon.duo.c.quæ contra.8.diſtinctione.c.nolite.11.diſtinctione.c.1.12.di.c. cum non liceat in principio de præſcrip. Nec obſtat q᷑ Græci non adminiſtrant continentiam de qua in dicta conſtitutione nicena trigeſimaprima diſtinctione & .c. cũ olim de clericis coniuga. quia dicta iura.repugnant & aduerſantur inſtinctui naturali teſte Vir.3.Geor.

Omne adeo genus in terris hominumq; ferarũq;
Et genus equoreum pecudes,pictæq; uolucres
In furias ignemq; ruunt amor omnibus idem

Et.4.Aene.in prin.

At Regina graui iandudum ſaucia cura
Vulnus alit uenis & cæco carpitur igni.

Cum hoc concordat inſti. de ſucces.ſubla. & ſi quãt pauper.fecis.di.& pauci inuenti ſine hoc uitio, inquit textus in.c. quia ſanctitas tua.l.di. & Paulus uas electionis, datus inquit eſt mihi ſtimulus carnis qui me collaphizet.2.Corĩ.c.12.c.ſi Paulus.32.q.5. & Hieronymus dicit crebra in hoc pugna rara uictoria,ideo apoſtolus dicit melius eſt nubere quàm uri.1.ad Corin.7.& Abraam,Iſaac,Iacob et quaſi omnes patriarchæ. Et Petrus principes Apoſtolorũ

& Lucas euangeliſta habuerunt uxores ut recenſu in libello de pon. poteſta. §. Diuini numinis ac bea=tiſſimæ ſemper uirginis. 3. folio. unde res de facili re uertitur ad naturam ſuã. c. ab exordio. 35. di. Illa au tem ratio ſeu inſtinctus naturalis qui eſt in coitu nõ eſt in confeßione, immo potius oppoſitum uidelicet repugnantia naturalis ſeu ſenſualis appetitus maxi=me eſt exponendo & confitendo delictum & turpi=tudinem ſuam, quod non fit ſine erubeſcentia non parua adeo q; ſi non eſſet infernus qui factus & cõ=ſtitutus eſt propter peccata punienda, nullus confite retur ſed timore pænarum infernalium fiunt confeſ=ſiones. Diuerſitas ergo rationum coitus & confeſ=ſionis tollit inſtantiam ut non ſit, idẽ ius in uno quòd in alio iuxta not. in. c. translato de conſti. 5. diſt. ad eius uero. 4. di, deniq;. 16. q. ulti. & quod diximus cum alijs cõcor. allegatis in ult. glo. in. d. c. trãslato:

Non obſtat quòd eccleſia orientalis non admiſit canones. d. c. de libellis. 20 di. quia illa admißio debet intelligi de canonibus poſitiuis ſiue humanis conditis ab hominibus uidelicet ſummis pon. & concilijs ut eſt glo. not. in prohæmio cle. in uerbo iuris humani & in. c. 2. in uerbo uidelicet de priuil. in. 6. qui ta=men ligant omnes. c. 1. & . c. ulti. de conſti. cum con=cor. ibi allegatis ſecus & multo fortius in diuinis qualis eſt. d. c. omnis de quo loquitur, quo ligantur omnes utriuſq; ſexus iuribus præallegatis & qui eũ ſpernit ſpernitur ab eo qui illos condidit Lucæ. 10

&.c.in nouo.21. diſtin. & iam iudicatus eſt, ſicut princeps huius ſæculi 10.14.&.16.

Non obſtat non eſſe mutãda quæ lungã interprætationem & obſeruantiã habuerunt. l.minime. ff. de legi. quia illud debet intelligi de interprætatione non cõtraria iuri diuino uel naturali quæ iura equiperantur inſti.de iure na.gen.& ciui.§.ſed naturalia & de legi.agna.tu. in fi.quia diuturnitas tẽporis nõ minuit peccatũ ſed auget, & tanto grauiora ſunt peccata quanto diutius infelicem animã detinent alligatã c.ulti.in prin.de conſue.&.c.cum haberet de eo qui dux. in ma.quam pol.ꝑ adul.c.cũ in eccleſia de ſimo: et nulla cõſuetudo q̃ potius dicẽda eſt corruptela, cõtra ius diuinũ uel naturale præualet, etiam ſi omnes homines de mundo facerent ut eſt glo. multũ not. in d.c.ulti.de conſuetu. allegat.c.flagitia.32.q.7.cuius ignorãtia neminẽ excuſat.1.q.4.§.not. & nihil intereſt in uitio decipere uel decipi. 16.q.1. Si cupis & qui ignorabitur.1.ad Corin.14.in fi.27.di.§.ut ita quæ &.1.q.4.§not. & quod confeſſio ſit de iure diuino & liget etiam Græcos ad obſeruantiam d.c.omnis reperio Petrũ de mõte Epiſcopũ Brixiẽ: in ſuo repertorio in uerbo græcus circa fi. uerſi. an græci obligẽtur ubi dicit ſe tenuiſſe Græcos teneri ad obſeruãtiã.d.c.oĩs cõtra gl.ſũmæ de pe.di.5.& ſe alias feciſſe multas allegatiões q̃bus patet cõfeſſionẽ eſſe de iure diuino tẽpore quo ad ꝑſentiã dñi Eugenij papæ .4. natione Veneti uenerant Imperator

& Patriarcha Conſtantinopolitanus ſubijcientes ſe obedientiæ ſuæ & ſanctæ Romanæ eccleſiæ & fidē catholicam una nobiſcum cognoſcentes in qua Deus omnipotens illis det perſeuerare in perpetuum, De qua re plurimum mihi gratulor et gaudeo quòd alterum Petrum & ſummæ dignitatis & ill. iuriſcon. repererim conueniſſe cum opinione mea antequàm ipſum legiſſem uidelicet confeſſionem eſſe de iure diuino & ligare etiam græcos quod etiam tenet Hoſt. in ſumma de pe. & re. §. quis debet confiteri uerſicu. & breuiter ubi dicit hæc tria eſſe in præcepto ſcilicet contritio confeſſio & ſatisfactio allegat multa iura inter alia de confeſſione tre. c. 2. Effundere ſicut aquā cor tuum pſal. effundite corā illo corda ueſtra Iaco. 5. Confitemini alterutrum pec. 5. De ſatisfactione uero legitur Mat. 3. facite dignos fructus penitētiæ. Item hæc omnia præcipi intelliguntur a domino cum dicit, Agite pænitentiā &c. Prima ſcilicet contriti dona eſt confeſſio melior ſatisfactio optima de pæ. di. 3. c. perfecta & d. 5. conſyderet, unde non excuſantur Græci quòd nō admiſerint. d. c. omnis, nec continentiam iuxta. c. nicena. 31. diſtinctione & . c. cum olim de cleri. coniu. quia ſacri canones ligant omnes. d. c. 1. & . c. ultimo cum concordantijs, ibi allegatis de conſtit. multo fortius ſi ſunt fundati ſuper diuinis auctoritatibus ut ſæpius dictū eſt, & a Chriſto ſit dictum ſi uis ad uitam ingredi ſerua mandata Mat. 19. & beati qui audiunt uerbum Dei & cu-

ſtodiunt illud Lucæ. 11. Et in lege ueteri poſtquàm Deus dedit legem filijs Iſrael dixit eis: Audi Iſrael mandata mea & ea ſerua in corde tuo & dabo tibi terram fluentẽ lac & mel. Leui. 19. c. 1. §. hoc unguẽto de ſac. un. a contrario ſenſu non ſeruantes mãdata ſeu trãſgrediẽtes in peccatis ſuis moriẽtur et mittẽtur in tenebras exteriores ubi fletus et ſtridor dentiũ Mat. 8. et. 22. maxime Græci q̃ de cætero nõ potuerunt pro ſe tueri nec excuſare quòd pro ſe habeant glo. ſummæ & d. Ab. in locis prææallegatis, quia ex pluribus auctoritatibus diuinis ſupra relatis cõſtat dictam opinionem eſſe notorie iniquam & reprobatam cui ſi inniti noluerunt grauius punientur & patebit uas electionis apoſtolum Paulum bene & uerum ſcripſiſſe ad Titum. 3. uidelicet Græcos ſemper mendaces malas beſtias uentris pigros & Virg. 2. Aene. & crimine ab uno diſce omnes. Ceſſabunt autẽ hæc male de eis dicta ſi. d. c. omnis ſeruauerint ut ſeruant catholici Chriſtiani & bene de fide ſentiẽtes.

Sed an Papa poßit cum alijs diſpenſare ut non teneatur confiteri homini Archi. de pe. di. 5. circa fi. refert ſanctum Thomam tenentem quòd non ſed locũ dicti ſancti Thomæ non allegat Bar. autem Bellen. in addi. ad. d. Ab. in. d. c. omnis. 2. colum. in prin. allegat locum uidelicet Tho. 4. ſen. di. 16. q. 3. ar. 1. circa fi. quia papa ſacramentorum neceßitatem nec imponere nec tollere poteſt noua ſacramenta inſtituendo, quia ſacramenta ſunt ex diuina inſtitutione diſpẽſare

An Papa poſſit diſpenſare cum aliquo, ut non teneatur cõfit. ri ſingulo Anno.

tamen poteſt ex tēpore ſcilicet ut differat ultra annū pro hac opinione quod papa non poteſt aliquid diſponere uel uenire contra concernentia uniuerſum ſtatum eccleſiæ iuribus ſupra allegatis in uerſi. utrū autem papa, & addo quod idem tenet Ludo. Rom. conſilio.380. incipiente omnipotentis Dei poſtulato ſuffragio quæſtio eſt nunquid & Feli. in. c. ſi quando glo. ſua dicta per ipſum tex de reſcrip. & Ia. Zoc. in d, repeti. d. c. omnis. 5. folio. 1. facit uerſ. nec papa & poteſt per concilium reſiſti papæ in. d. caſu, Sicut Paulus reſiſtit Petro in faciem ad Gal. 2. c. qui contempta. 8. di. & tenent doc. in locis prææallegatis eſt enim papa ſubiectus peccato ſicut quilibet alius & nulla dignitas a peccato excuſat ut dicit But. in. d. c. omnis & bene. Nam Chriſtus non dedit Petro poteſtatem peccandi. 40. di. c. 1. 24. q. 1. ligātur peccaret autem papa diſpenſando cum aliquo ut non teneatur confiteri, quia faceret contra diuinas auctoritates præallegatas & contra. d. c. omnis. Item ſi papa tenetur ad obſeruationem. d. c. omnis, nec poteſt ſe eximere ab huiuſmodi ſubiectione iuribus præallegatis, multo minus poteſt diſpenſare cum aliquo, alio ut nō confiteatur. idem tenet Alex. ne. in conſilio ſuo cōtra Iudeos edito incipiente opere nunc pretium. 6. columna in fi. Qud autem. d. conſtitutio omnis concernat uniuerſalem ſtatum eccleſiæ & dicatur lex diuina patet ex illis uerbis quæ ſunt hæc uidelicet.

Omnis utriuſq; ſexus fidelis poſtquàm ad annos

diſcretionis

diſcretionis peruenerit omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio ſacerdoti & iniunctam ſibi pœnitentiam proprijs uiribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens reuerenter ad minus in paſca euchariſtiæ ſacramētum, niſi forte de proprio ſacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab huiuſmodi perceptione duxerit abſtinē dū. Alioquin & uiuens ab ingreſſu eccleſiæ arceatur et moriens chriſtiana careat ſepultura, unde hoc ſalutare ſtatutum frequenter in eccleſijs publicetur ne quiſquàm ex ignorantiæ cecitate uelamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno ſacerdoti uoluerit iuſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet & obtineat a proprio ſacerdote cum aliter ipſe illum non poßit abſoluere uel ligare ſacerdos autem ſit diſcretus & cautus ut more periti medici ſuperinfundat uinum & oleum uulneribus ſauciati diligenter inquirens & peccatoris circunſtantias & peccata quibus prudenter intelligat quale debeat ei præbere conſilium & cuiuſmodi remediū adhibere diuerſis experimentis utendo ad ſaluandum egrotum. Caueat autem omnino ne uerbo uel ſigno aut alio quouis modo aliquatenus prodat peccatorem, ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit illud abſque ulla expræßione perſonæ caute requirat. Quoniam qui peccatum in pœnitentiali iuditio ſibi detectum præſumpſerit reuelare, non ſolum a ſacerdotali offitio deponendum decernimus, uerum etiam

ad agendam perpetuam pænitentiam in arctum mo-naſterium detrudatur. Ecce quòd *hæc conſtitutio concernit uniuerſalem ſtatum eccleſiæ maxime per illam dictionem omnis poſitam in principio conſtitutionis. Qui enim totum dicit nihil excludit. capit. ſi* Romanorum.19.*diſtinctione capit. ſolitæ de ma. & obedien. & ibi glo in uerbo tanquam. Si enim electio de qua in toto titu. de electione extra & in* 6. *& cle. dicitur concernere uniuerſalem ſtatum eccleſie ut tenet* Ludouicus Roma. *conſilio.*499. *incipiente omnipotentis* Dei *implorato ſuffragio in præmiſſa conſultatione prima columna in fine multo fortius confeßio quia de maiori præiuditio & numero agitur quam electione cum agatur de ſalute animarum omnium hominum quo nihil maius nihil grauius.* Dici *etiam debet diuina conſtitutio quia facta ſuper duobus ſacramentis uidelicet confeßionis pænitentialis & ſacratißimi corporis* Chriſti. De *ſacramentorum autem interpretatione diſpoſitione adminiſtratione* Decreto *ſpectat ſolummodo ad* Papam, *non autem ad alium, nec ad alios apoſtolos, nec ſanctus quia* Chriſtus *non dedit poteſtatem prædictis apoſtolis aut ſanctis ſed tantum* Petro, *ut eſt bonus textus in cap. per uenerabilem qui filij ſint legit.* Et *tenet dominus* Abb. *in cap. tua nos.*3. *notand. de deci. &* Petrus *de* Anca. *in diſputatione ſua incipiente antiquis & modernis temporibus.*10. *colum. & dixi in libello*

de pontifitia poteſtate. §. Diuini numinis & beatiſſimæ ſemper uirginis. 1. charta. 2. facie. & ſequen. ubi inter alia retuli quòd licet matrimonium ſit de iure diuino. ca. de uoto in. 6. cum alijs ſimilibus ibi allegatis. Tamen ſummi pontifi. multa impedimenta adiecerunt dirimentia contracta & impedientia contrahenda matrimonia. Ex præmiſſis igitur liquido conſtat papam non poſſe diſpenſare ut quis non teneatur confiteri iuxta capit. omnis utriuſque ſexus.

Sed opere pretium eſt ſciſcitari quare confeſſio fuerit inſtituta breuiter glo. in d. c. perfecta in uerbo fructifera de peni. diſtin. 1. quam refert & ſequitur. d. Ab. in. d. c. omnis penulti. col. uerſic. qualiter dicit illam inſtitutam fuiſſe quia in ea tria reperiuntur contraria et oppoſita peccato. Nam in peccato eſt impudẽtia, operis perpetratio, et delectatio. Confeſſio opponitur impudentiæ contritio, delectationi, pænitẽtia ſeu ſatisfactio operis perpetrationi; ſicut in arte medicinæ cõtraria contrarijs curãtur de pe. di. 2. c. 1. Et Seruius egloga. 2. in uerbo alia ſerpillũ refert ple. dicentem egrotationes curari ſimili uel contrario. Idem tenet Archi. in. d. c. perfecta licet. d. Ab. illũ nõ alleget. d. Ab. addit aliã rationẽ forte p̃miſſis nõ inferiorẽ. Immo ſecũdũ eũ tenere primariũ locũ quæ elici põt ex tex. d. c. per uenerabilem in fi. Nã peccator maxime ſimplex neſcit diſcernere qualitatẽ peccati nec diſtĩguere inter leprã et leprã. unde

Quare confeſſio ſit inſtituta.

uidemns multos peccare per ignorantiam, & minus exiſtimare peccatum quàm ſit ideo fuit utile & quodammodo neceßarium adire iudicem animarum qui facit diſcernere peccata & condignam pænitentiam peccatis confeßis iniungere ſed melius dixiſſet do. Abb. *Iuditio meo dicere adire medicum animarum qui eſt ſacerdos, quia* Chriſtus *dixit:* Non *eſt opus medico bene ualentibus ſed male habentibus* Matth. *9. &* Lucæ. *5. &* Marci. *2. ſecunda quæſtione. 1. multi de pæniten. diſtinctio. 1. c. eccleſia in fi. & diſcernere lepram a lepra ut præmittitur non conuenit Iudici, ſed medico. Quod medicorum eſt promittunt medici tractant fabrilia fabri, inquit* Horatius. *Aliam & quintam rationem ego addidero forte non prædictis inferiorem quæ eſt erubeſcentia.* Nam *uerisimiliter multi abſtinent a peccatis memores ſe teneri confiteri peccatum cum maximo rubore quo ſublato liberius & facilius peccarent teſte* Horatio *lib. 1. epiſto.*

Oderunt peccare boni uirtutis amore
Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Notabile dictum.

Quos uerſus allegat glo. in. c. eum qui uerbo formidine de præben. in. 6. & alia iura. Vnum notabile dictum nõ omitto quòd proprius meus ſacerdos exiſtens in alieno territorio poteſt me ſubditum abſoluere de peccatis etiam in alieno territorio commißis ut tenet Bar. Bellen. *in addi. ad dominum* Ab. *in dicto. c. omnis circa prin. quod dicit eſſe ſingulare*

dictum Io. de Imo. in cleme. dubium. 12. colum. ſuper glo. in uerbo auditur de ſepul. quod perpetuo dicit eſſe menti tenendum. Et idem ad literam dicit Archidia. tenere in. c. placuit circa princi. de pæniten. diſtinctio. 6. ad prædicta faciunt not. in. c. nouit de offi. lega. Aliud notabile dictum refert Bar. Bellen. ibidem. 2. colum. referens beatum Thomam in. 4. ſenten. diſtinctio. 3. ar. 5. circa me. ubi dicit quòd inſtitutio eccleſiæ quòd ſaltem ſemel in anno ſumatur corpus Chriſti fuit neceſſaria. Quia cùm in quotidiana pugna ſimus uita ſpiritualis in nobis euaneſceret niſi aliquando uitæ cibum ſumeremus.

Tertium notabile dictum eſt quòd licet ſacerdos cui confiteor ſciat peccatum meum, tamen teneor illud confiteri, quia quamuis ſciat peccatum ut homo, neſcit tamen ut uicarius Chriſti, ita determinat ſan. Thom. in. 4. ſententia. diſtinctione. 17. quæſtio. 3. ar. 2. ante me ut refert Bellen. in addi. ad dominum Ab. in. d. c. omnis. 3. colum. in fi.

Quartum notandum eſt quòd in caſu neceßitatis licet confiteri peccata ſua laico uel ab eccleſia præciſo, glo eſt in. c. paſtoralis. §. 1. de offi. or. & ibi late per But. & glo. in. c. a nobis el. 2. in uerbo non potuit de ſenten. excommu. & eſt bonus textus in. c. quem pænitet de pæniten. diſtinctione prima. c. ſanctum eſt de conſe. diſt. 4. Et hoc caſu tenetur non reuelare peccatũ ſicut ſacerdos ut tenet dominus Ab. in. d. c. omnis ulti. colum. uerſic. ex his infertur, Nec

agi per ſuperiorem ut ſupra dictum eſt.

Quintum notandum eſt nemo poteſt confiteri ſine licentia proprij ſacerdotis alteri ſacerdoti ut tenet dominus Ab.in.d.c. Quòd autem circa prin. de pœniten. & remiſ. & ibi etiam Bar. Bellen in addi. 4. colu. quod intelligit niſi immineat articulus neceſſitatis. Quia tunc abſolui poteſt a quocunq; non ſolum a peccatis ſed etiam ab excommunicatione a quocunq; ſit lata ita determinat ſanctus Thom. in 4. ſenten. diſtinctione. 20. q. 1. ar. 1. poſt me & Bar. Bellen. in loco ſupra ſcripto. 4. colum. Idem inuenio tenere Archidia. in. c. ſi præsbyter. 26. q. 9. immo iſto caſu dicit talem ſacerdotem non incidere in ſententiã ex cõmunicationis ſi epiſcopus illã ꝓmulgaſſet in abſoluentem alienum Parochianum uel miniſtrantem ei eccleſiaſtica ſacramenta.

Sextũ not. per generalẽ confeſſionẽ remittuntur peccata mortalia, ſed ſi qs poſtea de illis recordat̃ debet iterũ cõfiteri hoc dicit Bel. Ibidẽ de mẽte. s. Tho.

Septimum notandum homo aliqua diſpenſatione uel uiſione humana non poteſt abſolui a præcepto confeſſionis hæc ſunt uerba Bar. Bellen. Ibidem qui allegat. s. Tho. 4. ſen. di. 21. q. 3. ar. 1. ultra me. & hoc addendum ad ea quæ dixi in uerſ. ſed an Papa.

Nonum notandum ille qui eſt confeſſus eo anno in feſto reſurrectionis dominicæ ſi moriatur contritus ſine confeſſione erit in ſtatu ſalutis ſeu ſaluationis licet tẽpore mortis habuerit copiam ſacerdotis pro

confeſſione. Dūmodo hoc non omiſerit ex contēptu hoc tenet Bar.bel.ibidē.5.col.uerſ.col.6. Nā frater Bonauentura. & dicit ita determinare.s.Thom. 4. ſen.di.17.q 3.ar.1.ulti.col.quod dicit eſſe menti tenendum quia eſt aurea deciſio.

Decimū not.ille q̄ cōfeſſus eſt ī feſto reſurrectionis dn̄icæ et intēdit tēpore debito cōfiteri ī futuro gaudet priuilegio uel bn̄ficio īdulgētiarū cōceſſarū uere pænitētibus et cōfeſſis. Dūmō habeat cōtritionē etiā abſq; cōfeſſiōe hoc tenet.d.Ab ī.d.c.penul.col.uer. et ex his et ī.c.de hoīe.2.col et ī fi.gl.de cele.miſ.& Bar.bel.ibidē.5 col uer.ī uerſ.ex his allegat.s.Tho. 4.sē.di.20.q.1.ar.5.circa me.ubi dicit q̄ īdulgentia cōceſſa in forma cōi uidelicet uere cōfeſſis et cōtritis nō pdeſt exiſtētibus ī peccato mortali ſi āt fieret cōicatio p hūc modū facio te participē miniſteriorū totius eccl'æ uel unius cōgregatiōis uel unius ſpiritualis pſonæ tūc dicit q̄ poſſet ualere aliq̄bus ad merendū illi q̄ ē ī peccato mortali. Vndecimū not.ſacerdos q̄ ī cōfeſſiōe ſibi facta ſcit futurū homicidiū uel aliud maleſitiū ſi alias ſciat peccatū puta q̄a uidit illud cōmitti teneť reuelare nec peccat reuelādo ut occurrat maleſitio hoc tenet Inno.ī.d.c.oīs cir.fi.et Ni.de li. Mat.18.ī uerbo dico uobis qcūq; alli. ubi dicit q̄ ſi peccatū ocultū fuerit ī p̄iuditiū cōmunitatis ut ſi q̄s tractat pdere patriā hoſtibus uel ſi q̄s hæreti. corrūdat fidelē correctio ſecreta nō ē expectāda ſed p̄latodenū.ut poſſit tali piculo obuiare et p̄cauere,et iudi.

de ſimilibus eſt habendum, & dicit dominus Abbas in dicto capit. omnis ultima columna quòd peccatum non dicitur detectum in pænitentia. Tum quia peccatum non eſt commiſſum; ſed committendum, tum quia confitens non habet contritionem. unde ſacerdos quantum licet caute debet reuelare ut peccatum impediatur, quod dicitur intelligendum quando omnino decreuiſſet perpetrare delictum huiuſmodi ſecus ſi eum pæniteat, pro hoc ego allego illud Catonis.

Quod noſti factum non recte noli ſilere
Ne uideare malos imitari uelle tacendo.

Et ſacri canones interpretantur delinquentis & facinoroſis qui cum poſſint manifeſto facinori deſinūt obuiare. §. in uerſic. non eſt grandis & . c. ſequen. 83. diſtinctione cap. paſce. 86. l. necare. ff. de li. agno. c. quante de ſenten. excom. Et ita uidetur peccare omnis qui non defendit alium ſi poteſt. 23. q. 3. non inferenda & c. ultimo. c. ſicut dignum uerſiculo, ille autem de homi. & ſi non poteſt aliter defendere ſaltem clamore defendat. ff. ad ſylla. l. 2. §. hoc autem.

Duodecimum notandum, quòd dictum amico in pænitentia non ligat amicum quin ſi aſtrictus ſit in teſtem poſſit ut teſtis dicere ueritatem. Tum quia amicus non eſt ſacerdos. Tum quia non dixit ſibi tanquam miniſtro Dei cum petitur abſoluo a peccato. Ita tenet Inno. & dominus Ab. in dicto capit.

omnis in fi. & ibi Bar. Bellen. Idem dicendum de illo qui iurauit non reuelare ſecretum ut poßit teſtificari, quod dictum Innocen. dicit eſſe ſingulare dictum domini Abb. in. c. qualiter & quando el .1. in fi. de accuſa. idem tenet. d. Ab. in. c. ult. de teſti. cogen. & in. c. dilectus de exceſ. præla.

Tertiumdecimum notandum eſt quòd ſi ſacerdos qui audiuit confeßionem producitur in teſtem poteſt cum bona conſcientia iurare ſe nihil ſcire quia adducitur ut homo in teſtem & ipſe ſcit ut Deus, hoc tenet Bar. Bellen. in addi. ad dom. Ab. in. d. capit. dilectus de exceſ. præla. Referens ſan. Tho. in 4. ſenten. di. 2.. quæſtio. 3. ar. 1. ultra medium, & ego addo quod hoc tenet Io. de Ana. c. ſignificaſti. 3. not. de adulte. & Bal. in. c. ſi ſacerdos de fi. de offi. ord. & ſi excommunicarentur ſcientes & non reuelantes non ligaretur ſacerdos hoc caſu, ut dicit Ioan. de Anania in dicto capit. ſignificaſti.

Ad ſcripta Martini Lutheri de confeßione quã auricularem appellat non expedit reſpondere, quia nihil allegat erubeſcimus ſine lege loqui, inquit Imperator in. l. illam. C. de colla. l. ultima. C. unde ui. §. conſyderauimus in auten de tri. & ſe.

Scripſi (Deo propitio) quid ſentiam de confeßione pænitentiali uidelicet illam diuinitus inſtitutam cupidus ſalutis animarum innumerabilium penè fidelium qui peruerſo & diabolico Martini Lutheri dogmate decepti in præcipitium ruunt et aſti-

ſtigias paludes & tartara a ſpiritibus immitendis trahuntur. qua in re ſi in aliquo defeci rogo lectorem & auditorem fraterna charitate ſuppleat. Paratus enim ſum ab anniculo edoceri 24. quæſtione. 3. c. ſi habes colum. 2. Et pro peccatore Petro dominicam orationem & angelicam ſalutationem ad Deum effundat ut a lapſu eum cuſtodiat & ad uitam perducat æternam ubi cum beatis æuo fruatur ſempiterno.

LAVS DEO.

INDEX RERVM NOTABILIVM IN HOC OPERE CONTENTARVM.

A.

Arca fœderis. ca. 6
An præceptũ Papæ iniuſtũ ſit ſeruandũ. 22
A ſole & terra cuncta oriuntur. car. 28
Annus iubileus ſignificat plenariã remiſſionem. 61
An papa poſſit limbum ſpoliare. 66
An papa poſſit cõcedere indulgẽtias pro exiſtentibus in purgatorio. 70
Ariſtotelis auctoritas. 79
Aurea uerba Auguſtini. 139
An papa poſſit ſeipſum abſoluere ſubſiſtente cauſa, uel potius alij abſolutionẽ committere. 147
An Græci teneantur ad obſeruationẽ .c. omnis de pæniten. & remiſ. 149
An Papa poſſit diſpẽſare cũ aliquo ut nõ teneatur cõfiteri ſingulo anno. 152

B.

Bellum Eſau et Iacob fratrum geſtum in utero matris. 40
Boetij auctoritas. 79
Barabas homicida uir ſceleſtiſſimus tãquam probus & innocẽs obtinuit dimitti et a morte liberari. 87
Beatus uir cui non imputabitur peccatum. 112

C.

Chriſtus ſæpius repræhendit diſcipulos ſuos. 6
Chriſtus cõſtituit ſibi Petrum uicarium & ſucceſſores ſuos. 8
Chriſtus fuit filius Dauid ſecundum carnem. 9
Cõſtantinus Impator. 17
Ciceronis auctoritas. 20
Chriſti præceptum. 20
Chriſtus appellat apoſtolos fratres ſuos. 33

Chriſtus uoluit unum tantum eſſe paſtorem & non plures. 39
Claues potius Petro quam alijs ap^lis traditę sũt. 44
Chriſtus in cruce fixus, & pendens cãtauit. 10. pſalmos. 48
Confeßio mentalis an ante aduentum Chriſti ſufficiebat. 59
Cur Papa non euacuat purgatorium. 78
Confeßiones fratris Martini Lutheri. 99
Confeßor ſi ſentit Papã dubitare ſe iniuſte electũ poteſt mandare eidem ut renuntiet papatui. 145

D.

Deus rexit populum Iſrael tripliciter. 9
Deus remunerat aduerbia, non nomina. 12
Deus abhorret ſcandala. 19
Dei, & Papæ idem eſt conſiſtorium. 23
Dubitans de poteſtate Papæ eſt cenſendus ſacrilegus, & hæreticus. 26
Duo ſacramenta luxerunt ex latere dextero Chriſti perforato. 25
Dauid ueneratus eſt Saulẽ regem licet iniquum. 48
Deus uult omnes ſaluos fieri. 70
Diſpenſatio theſauri eccleſiæ diſcrete eſt facienda. 72
Deus nõ põt peccare. 79

E.

Eccleſia militans eſt diuinitus exemplata a triumphanti. 27
Eccleſia dicitur columba una &c. 28
Epiſcopus & præsbiter in primitiua eccleſia idẽ cenſebantur. 29
Exordium ſinagogæ, & eccleſiæ figuratum eſt in duobus fratribus Eſau, & Iacob. 40

F.

Facta Papæ excuſantur. 19
Felini auctoritas in tract. de indulgentijs. 2. col. uer. Iudicatum. 108

G.

Grauius peccauit Martinus Luther comburendo Decretales, quam Iudas, Pilatus, & Iudei crucifigendo Chriſtum. 11

Galilea quid ſignificet allegorice. 39

Gutta ſanguinis Chriſti ſufficiens eſt ad ſaluandũ totum humanũ genus. 54

Grauior eſt in purgatorio pœnitentia unius diei, quã hic dierum centum. 56

Gregorij auctoritas. 95

H.

Hieronymi auctoritas in libro de uiris illuſtribus. 42

Hoſtienſis reprobatur. 57

Horatij auctoritas in arte Poetica. 77

Hiſtoria Gregorij xij. 147

I.

Iudei uenerantur teſtamentum uetus. 11

Imperator, & totus clerus, & totus populus cõuenientes in unum nõ poſſunt iudicare Papam. 16

Ioannes excellebat alios apoſtolos uirginitate. 44

Iuriſdictio eſt tã ĩ malis principibus, quã in bonis. 48

Iadulgentiæ proſunt prout ſonant. 58

Iubileus & plenaria remiſsio ſunt extracti a iure diuino. 61

Innocentius Papa tertius appellat pater canonũ. 70

Iuramentum habet tres comites. 79

Initiũ auctoritatũ q̃ cõfeſſio ſit de iure diuino. 130

Imperatiuus modus importat neceſſitatem. 139

Imperator & Papa aſtringuntur uoto ſuo, & iuramento, ac promiſsione ſua. 146

L.

Laudes libri Decretaliũ. 7

Legis condendæ poteſtas eſt penes Papam tantum. 8

Legis obſeruatio eſt apud Petrum, & eius ſucceſſores. 9

M.

Moyſes dedit legē Iudeis. 10
Maria ſoror Moyſi. 18
Mirabile dictum in fauorem Papæ. 19
Mali poßunt habere dona ſpiritus ſancti & non ſpiritum ſanctum. 47
Minima gutta ſanguinis Chriſti ſufficiebat ad luitionem omnium peccatorum noſtrorum. 63
Miſtica figura. 133

N.

Notandū uerbum ppetuū de gloſa literis aureis ſcribenda. 27
Nomen Cæſaris præbuit cauſā mortis Chriſto. 51
Non credens Papam poſſe condere leges hæreticus eſt cenſendus. 52
Nemo poteſt gloriari habere caſtum cor habere cor & mundum. 137

O.

Oderunt peccare boni uirtutis amore, Oderūt peccare mali formidine pœnæ. 84
Omne animi uitiū tanto cō ſpectius in ſe crimē habet quanto qui peccat maior habetur. 88
Optima figura miſtica. 133

P.

Papa niſi de hereſi accuſari poteſt. 15
Papa non ſubiacet denuntiationi euangelicæ. 15
Petrus ſecreto increpauit Chriſtum. 17
Papa ſolus poteſt reuocare conſtitutionem factam in concilio. 21
Petro et ſucceſſoribus data fuit omnimoda poteſtas à Chriſto. 22
Papa habet poteſtatem ſuper infideles. 22
Papa poteſt idē quod Deus poteſt. 23
Papa diſſoluit matrimonium. 24
Papa poteſt deponere Imperatorem ſine conſenſu Cardinalium. 25
Papa eſt iudex in cauſa pria. 25
Papa nō habet ſupiorē. 25

Papa poteſt interpraetari ius diuinum. 25
Patriarchæ, Prophetæ, Petrus apoſtolus, & Lucas Euangeliſta fuerunt coniugati. 26
Papa poteſt ſtatuere, quod per ſecũdum matrimoniũ tollatur primum. 26
Poteſtas fuit data omnibus diſcipulis, & Petro tanquam capiti. 31
Poteſtas data in perſonam Petri, & aliorum apoſtolorũ fuit data eccleſiæ. 31
Præceptũ ſonat in iuriſdictione contentioſa. 32
Petrus poſt aſcẽſionẽ Chriſti fuit electus ab alijs apoſtolis ĩ eorũ principẽ. 34
Petrus fuit maior alijs coapoſtolis ĩadminiſtratiõe. 34
Petrus fuit dignior, et ſublimior alijs coapoſtolis. 35
Poteſtatis maioritas in quibus conſiſtit. 36
Poteſtas eſt penes uniuerſalem eccleſiam, ſed explicari debet per Papam. 37
Petrus fuit capitaneus aliorum apoſtolorũ. 38
Petrus magis amabat Chriſtum, quam alij apoſtoli. 43
Principes portant gladiũ propter malos. 49
Poteſtas legis condendæ eſt tantum apud Papam. 49
Pro quolibet peccato mortali ſeptennis penitentia regulariter debetur. 55
Papa poteſt plenarias indulgentias concedere. 57
Peccator offendit Deũ, eccleſiã, ꝓximũ, et ſeipsũ. 59
Pæna purgatorij. 63
Poteſtas clauim fuit per os Chriſti data Petro, & eius ſucceſſoribus. 63
Plenaria remiſsio ſpectat tantum ad Papam. 64
Papa diſpenſat in iuramento, & uoto. 73
Pulchra tẽporũ diſtĩctio. 131
Papa licet teneat locũ Dei in terris, tamẽ non tenetur diuinare. 138
Peccatũ appellat̃ lepra. 138
Papa in actu ſuæ cõfeſſionis nõ eſt cẽſendus Papa

ſed perſona priuata. 144
Papa debet imitari Chriſtũ cum ſit eius uicarius. 147
Quare claues potius Petro, quam alijs apoſtolis traditæ ſunt. 43
Qui plenariam indulgentia conſecutus eſt euolat ad uitam æternam. 54
Quæ remittit ſacerdos remittit Deus. 62
Quolibet die totius anni concurrũt quinq; millium martirum feſta. 67
Quæ faciãt hominem uoti ſui compotem. 132
Quattuor genera peccatorum. 140
Quare confeßio ſit inſtituta. 154
R.
Romæ remittuntur peccata. 64
Rationes theſaurum eſſe in eccleſia Dei. 100
Regnum cœlorum pauperum eſt. 100
Ratio naturalis quare cõfeßio ſit facienda ſacerdoti. 140
S.
Sacerdotum non eſt penes Iudeos, ſed apud Chriſtianos. 11
Soli Petro locutus eſt Chriſtus. 38
Solus Papa poteſt tollere penitentiã purgatorij. 59
T.
Tempus naturæ. 132
Tempus figuræ. 132
Tempus gratiæ. 134
V.
Verba ſemper debent aliquid operari. 110
Vtrum Papa ſubiaceat. c. omnis utriuſq; ſexus de peni. & re. 143

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ALFREDO FARNESI
ROMA
Piè di Marmo 19-20
Legatore di Libri